

Załącznik Nr 1 do uchwały Nr LXXXIV/629/2023
Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej
z dnia 27 września 2023 r.

**BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO
ZWIĄZKU MIĘDYGMINNEGO
Spółka z o.o. w Kielcach**

25-004 Kielce, ul. Paderewskiego 31, tel./fax (041) 34-426-34

**Studium uwarunkowań i kierunków
zagospodarowania przestrzennego
miasta i gminy Kazimierza Wielka
województwo świętokrzyskie**

Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego

wersja bazowa opracowania zatwierdzona uchwałą Nr LIV/421/2022
Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 28 stycznia 2022 r.

WERSJA UJEDNOLICONA

korekty opracowania wprowadzone zmianą Nr 1 studium oznaczono kolorem czerwonym

„Tekst wprowadzony”

Kielce, grudzień 2021 r.

Łódź, wrzesień 2023 r.

Spis treści:

1. Wstęp.....	4
1.1. Informacje ogólne.....	4
1.2. Podstawa prawna opracowania.....	6
1.2.A. Podstawa prawna opracowania zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka.....	7
1.3. Zespół autorski.....	7
1.3.A. Zespół autorski zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka.....	7
1.4. Obszar i zakres opracowania.....	8
1.4.A. Obszar i zakres opracowania zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta i Gminy Kazimierza Wielka.....	14
1.5. Cele i zadania studium.....	15
1.5.A. Cele i zadania zmiany Nr 1 studium.....	16
1.6. Materiały wejściowe do opracowania.....	16
2. Diagnoza stanu gminy.....	17
2.1. Położenie, powierzchnia, podstawowe funkcje.....	17
2.2. Uwarunkowania zewnętrzne.....	19
2.2.1. Gmina Kazimierza Wielka w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego”..	19
2.2.2. Gmina Kazimierza Wielka w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa”.....	25
2.2.3. Gmina Kazimierza Wielka w „Planie gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”.....	34
2.2.4. Gmina Kazimierza Wielka w „Programie ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych”.....	36
2.2.5. Gmina Kazimierza Wielka na tle powiatu kazimierskiego.....	39
2.2.6. System powiązań zewnętrznych gminy Kazimierza Wielka.....	41
2.3. Środowisko przyrodnicze.....	43
2.3.1. Charakterystyka ogólna.....	43
2.3.2. Budowa geologiczna i charakterystyka gruntów dla budownictwa.....	45
2.3.3. Kopaliny mineralne.....	47
2.3.4. Gleby.....	51
2.3.5. Szata roślinna i świat zwierząt.....	54
2.3.6. Charakterystyka warunków wodnych.....	57
2.3.7. Charakterystyka warunków klimatycznych i higieny atmosfery.....	62
2.3.8. Ochrona na podstawie ustawy o ochronie przyrody.....	66
2.4. Obszar Ochrony Uzdrawiskowej Kazimierza Wielka.....	66
2.5. Środowisko kulturowe.....	69
2.5.1. Rys historyczny.....	69
2.5.2. Obiekty archeologiczne.....	75
2.5.3. Obiekty zabytkowe.....	78
2.6. Rolnictwo.....	84
2.5.1. Rolnictwo w gminie na tle województwa.....	84
2.5.2. Warunki glebowe produkcji.....	85

2.5.3. Struktura użytków rolnych.....	90
2.5.4. Warunki agrarne i struktura własności gruntów.....	91
2.5.5. Rozmieszczenie i stan zabudowy rolniczej.....	95
2.5.6. Produkcja rolnicza.....	96
2.7. Leśnictwo.....	96
2.7.1. Rozmieszczenie przestrzenne i struktura własności lasów.....	96
2.7.2. Funkcje lasów, zagrożenia środowiska leśnego.....	99
2.8. Ludność.....	101
2.9. Mieszkalnictwo.....	105
2.10. Infrastruktura społeczna.....	111
2.10.1. Oświata i wychowanie.....	111
2.10.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.....	115
2.10.3. Kultura.....	118
2.10.4. Sport, turystyka i rekreacja.....	120
2.10.5. Administracja publiczna.....	122
2.11. Infrastruktura ekonomiczna.....	123
2.11.1. Struktura zatrudnienia.....	123
2.11.2. Struktura bezrobocia.....	124
2.11.3. Budżet gminy.....	125
2.11.4. Aktywność gospodarcza mieszkańców.....	129
2.12. Komunikacja.....	132
2.12.1. Powiązania komunikacyjne.....	132
2.12.2. Charakterystyka układu drogowego.....	135
2.12.3. Komunikacja zbiorowa.....	144
2.12.4. Stan i zaplecze motoryzacji.....	145
2.12.5. Ocena układu komunikacyjnego i ruchu istniejącego.....	146
2.12.6. Układ kolejowy.....	147
2.13. Systemy infrastruktury technicznej.....	147
2.13.1. Gospodarka wodna.....	147
2.13.2. Gospodarka ściekowa.....	152
2.13.3. Kanalizacja deszczowa.....	155
2.13.4. Ciepłownictwo.....	156
2.13.5. Gospodarka odpadami stałymi.....	156
2.13.6. Gazyfikacja.....	157
2.13.7. Elektroenergetyka.....	158
2.13.8. Energetyka odnawialna.....	159
2.13.9. Telekomunikacja.....	160
2.14. Cmentarze.....	161
2.15. Aspekty bezpieczeństwa i obronności.....	161
3. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy w kontekście sporządzanej zmiany studium.....	164
4. Bariery i predyspozycje rozwoju.....	172
4.1. Główne uwarunkowania zewnętrzne.....	173
4.2. Główne uwarunkowania wewnętrzne.....	173
4.2.1. Szanse i predyspozycje rozwojowe.....	173
4.2.2. Bariery i ograniczenia rozwojowe.....	175

4.2.3. Problemy i konflikty przestrzenne wynikające z dotychczasowego zagospodarowania terenu gminy..... 177

1. Wstęp

1.1. Informacje ogólne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest jedynym dokumentem planistycznym określającym politykę przestrzenną gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego dla obszaru całej gminy. Studium nie jest aktem prawa miejscowego.

Obowiązek sporządzania studium, dla terenu każdej gminy, wprowadziła ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 z późn. zm.).

Pierwsze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, zostało opracowane na przełomie lat 1999/2000 i uchwalone Uchwałą Nr XIX/135/2000 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 28 września 2000 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka. Pierwsze studium, zostało wykonane w Biurze Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego z siedzibą w Kielcach, przez zespół projektowy, którego głównym projektantem był mgr inż. arch. Zbigniew Janus.

Aktualnie, podstawę prawną określającą zasady sporządzania oraz zakres merytoryczny studium oraz jego zmiany określają:

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 r. (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 741 z późn. zm.);

Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2004 r., Nr 118, poz. 1233).

Zmiana przepisów, wprowadzająca nową ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, stawiającą nowe wymagania merytoryczne i formalne dla tego dokumentu oraz rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, uszczegóławiające zakres obowiązującej problematyki, formę i zasady sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, wzmocniły rolę studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w hierarchii opracowań planistycznych. Nowe zasady, dotyczące jednostki administracyjnej, poprzez wprowadzenie obowiązku respektowania zgodności przewidywanych rozwiązań zapisów studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, w sporządzanych na terenie gminy, wszystkich planach zagospodarowania

przestrzennego, stały się podstawową komplikacją w przeznaczeniu terenów na różne cele inwestycyjne w planie zagospodarowania przestrzennego, bez wcześniejszych zmian zapisów studium.

W celu dostosowania dokumentu studium do wymagań wynikających ze zmienionej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i przepisów odrębnych oraz celem wprowadzenia istotnych zmian do zagospodarowaniu przestrzennym terenu miasta i gminy Kazimierza Wielka, do pierwotnego dokumentu studium, Rada Miejska w Kazimierzy Wielkiej, wprowadziła zmiany, uchwalone uchwałami:

- Uchwałą Nr XI/89/2011 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 30 sierpnia 2011 r., dotyczącą doprowadzenia do zgodności zapisów studium i przewidywanych zmian w planach miejscowych na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka;
- Uchwałą Nr XXXVIII/395/2013 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 26 listopada 2013 r., dotyczącą poszerzenia cmentarza grzebalnego w Kazimierzy Małej oraz rezygnacji z przeznaczenia gruntów pod przedsiębiorczość na terenie sołectw Kazimierza Mała i Łękawa;
- Uchwałą Nr LXVI/474/2018 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 11 czerwca 2018 r., dotyczącą wprowadzenia udokumentowanego złoża wód termalnych i leczniczych „Cudzynowice”, wprowadzenia złoża iłów krakowieckich „Odonów 1” oraz wprowadzenia obszarów ochrony uzdrowiskowej dla planowanego uzdrowiska Kazimierza Wielka.

Upływ czasu (1999-2020) oraz potrzeba dostosowania szeregu przepisów do standardów Unii Europejskiej, spowodowały również zmianę innych przepisów związanych integralnie z problematyką studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Ponadto rozwój gospodarczy, postęp technologiczny, dezaktualizacja w skali kraju i województwa planowanych rozwiązań gospodarczych oraz lokalne potrzeby zmian w sposobie zagospodarowania terenu gminy, sukcesywnie zgłaszane przez mieszkańców oraz właścicieli gruntów, mających na celu poszukiwanie nowych form aktywności społeczno – gospodarczej gminy, spowodowały, że Rada Miejska w Kazimierzy Wielkiej, podjęła Uchwałę Nr VII/43/2019 z dnia 18 marca 2019 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka.

Podjęta i przeprowadzona procedura planistyczna dotyczyła opracowania pod tytułem: **Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka**, ze względu na potrzebę odróżnienia niniejszej zmiany studium od dokumentu obowiązującego w trakcie trwania procedury. Jednak w związku z tym, że **zmiana studium stanowi kompleksową zmianę poprzedniej edycji studium**, w dalszej części niniejszego tekstu oraz w części graficznej opracowania funkcjonuje jako nowa edycja studium pod nazwą – **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka** (lub w wersji skróconej pod nazwą – studium).

1.2. Podstawa prawna opracowania

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, została wykonana na podstawie Warunków Wykonania Zlecenia, znak: II.6720.9.02.2019, z dnia 4 czerwca 2019 r., zawartych w dniu 6 czerwca 2019 r. w Kielcach z późn. zm., pomiędzy Gminą Kazimierza Wielka a Biurem Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Kielcach.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Kazimierza Wielka, zostało opracowane z uwzględnieniem następujących przepisów:

Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
Ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach,
Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska,
Ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw,
Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze,
Ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych,
Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach,
Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,
Ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne,
Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych,
Ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane,
Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
Ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw z związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu,
Ustawy z dnia 3 listopada 2015 r. o rewitalizacji,
Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku,

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000, oraz innych aktów prawnych związanych z przedmiotem opracowania.

1.2.A. Podstawa prawna opracowania zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka

Podstawę opracowania zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka stanowi uchwała Nr LXVI/508/2022 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 28 października 2022 roku w sprawie: przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka.

Podstawę prawną określającą zasady sporządzania studium określa, podobnie jak to miało miejsce w przypadku bazowej edycji opracowania zatwierdzonej uchwałą Nr LIV/421/2022 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 28 stycznia 2022 r., ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U.z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.). Natomiast w przypadku przepisów wykonawczych w chwili opracowywania zmiany Nr studium obowiązuje Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie zakresu projektu studium warunków i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2021 r., poz. 2405).

1.3. Zespół autorski

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, zostało opracowane w Biurze Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w Kielcach,

przez zespół autorski w składzie:

mgr Bożena Rumas – główny projektant na podstawie art. 5 pkt 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

mgr Halina Piersiała

mgr inż. Małgorzata Bogdał

1.3.A. Zespół autorski zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka

Zmiana Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, została opracowana przez:

VIVERE Łukasz Nitecki
ul. Sanicka 145
97-500 Radomsko

przez zespół autorski:

- mgr inż. arch. Łukasz Nitecki
- mgr Patrycja Bojanowska

1.4. Obszar i zakres opracowania

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zostało sporządzone dla obszaru gminy Kazimierza Wielka, w jej granicach administracyjnych.

Zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, burmistrz sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając ustalenia strategii rozwoju województwa i planu zagospodarowania przestrzennego województwa, a także strategii rozwoju ponadlokalnego, oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych. Studium nie jest aktem prawa miejscowego.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w studium określa się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby strategii rozwoju gminy,
- stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym kulturowego;
- stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- rekomendacji i wniosków zawartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;
- warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia, oraz zapewnienia dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, zgodnie z uniwersalnym projektowaniem;
- zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:

- analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
 - prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
 - możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
 - bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- stanu prawnego gruntów;
- występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w studium określa się w szczególności:

- uwzględniając bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 7 lit d:
 - kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego;
 - kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;

- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
- obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady,
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji;
- obszary zdegradowane;
- granice terenu zamkniętego i jego strefy ochronnej, w tym stref ochronnych wynikających z decyzji lokalizacyjnych wydanych przez Komisję Planowania przy Radzie Ministrów w związku z realizacją inwestycji w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa.

Zgodnie z art. 10 ust. 2 a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu, w studium ustala się ich rozmieszczenie.

Zgodnie z art. 10 ust. 3 a wyżej wymienionej ustawy, jeżeli na terenie gminy przewiduje się lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², w studium określa się obszary, na których mogą być one sytuowane. Lokalizacja obiektów może nastąpić wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 10 ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, kolejno:

- formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, o których mowa w ust. 1 pkt 7 lit. a–c, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;
- szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach

miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;

- porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:
 - nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy –nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,
 - przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy – bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;
- określa się:
 - możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
 - potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit.a, poza tymi obszarami;
- w przypadku gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit.b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonuje się zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.

Działania, o których mowa w ust. 5, wyżej wymienionej ustawy, mogą wymagać powtórzenia, na zasadzie analizy wariantów lub realizacji procesu iteracyjnego, oraz powtórzenia wszystkich lub części z nich, także w połączeniu z innymi czynnościami przeprowadzanymi w ramach prac nad projektem studium.

Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, bierze się pod uwagę:

- perspektywę nie dłuższą niż 30 lat;
- niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania w stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.

Powyższą problematykę uwzględnia się w studium, w zakresie uwarunkowanym występowaniem powyższych problemów i zjawisk.

Zgodnie z § 4 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, projekt studium powinien zawierać:

- część określającą uwarunkowania, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, przedstawioną w formie tekstowej i graficznej;
- część tekstową zawierającą ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy;
- rysunek przedstawiający w formie graficznej ustalenia, określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, a także granice obszarów, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy;
- uzasadnienie zawierające objaśnienia przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium.

W projekcie studium, zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia, należy określić wpływ uwarunkowań, o których mowa w art. 10 ust. 1 ustawy, na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy, o których mowa w art. 10 ust. 2 ustawy.

Funkcjonujące dotychczas studium uwzględniało część powyższej problematyki wynikającej z wcześniejszych uwarunkowań ustawowych, wymagało jednak aktualizacji danych oraz uzupełnienia o nowe zapisy oraz poszerzenia problematyki koniecznej do uwzględnienia w studium, co spowodowało potrzebę opracowania nowego studium, jako odrębnego dokumentu, podlegającego w całości zmianie, po przeprowadzeniu procedury planistycznej i uchwaleniu.

W oparciu o powyższe wytyczne, poparte uaktualnionymi danymi wejściowymi sporządzono nowy dokument planistyczny i wprowadzono nowe zapisy do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, w części tekstowej i graficznej, dotyczące w szczególności:

- uwarunkowań zewnętrznych wynikających z uchwalonego planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego,
- uwarunkowań przyrodniczych wynikających ze zmiany przepisów w zakresie ochrony środowiska,
- uwarunkowań rozwoju wynikających z postępu w uzbrojeniu terenu objętego studium w podstawowe urządzenia techniczne,
- zmiany klasyfikacji układu komunikacyjnego,
- nowych potrzeb terenowych zgłoszonych w ramach wniosków do zmiany studium i planów miejscowych,
- potrzeb uzupełnienia zapisów studium o problematykę wynikającą z aktualnej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,

potrzeb uzupełnienia tekstu studium o uzasadnienie przyjętych rozwiązań oraz syntezę ustaleń projektu studium,

potrzeby uzupełnienia dokumentu o bilans terenu.

Część zapisów poprzedniego studium zachowało swoją aktualność i zostało wykorzystane podczas redakcji niniejszego studium.

Opracowanie nowego studium zostało poprzedzone „Opracowaniem ekofizjograficznym do Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka”, oceniającym stan i funkcjonowanie środowiska przyrodniczo-kulturowego terenu gminy Kazimierza Wielka, stanowiącym uwarunkowania przyrodniczo-kulturowe rozwoju gminy.

Studium składa się z **części tekstowej**, podzielonej na dwie części; pierwszą, zawierającą kompleksową ocenę stanu miasta i gminy, potrzeby i możliwości rozwoju, bariery i predyspozycje rozwojowe; drugą zawierającą cele rozwoju i kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, uzasadnienie przyjętych rozwiązań wraz z syntezą ustaleń studium oraz z **części graficznej**, składającą się z dwóch odrębnych rysunków obrazujących uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy.

Część tekstowa studium składa się z następujących załączników:

- tekstu: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, województwo świętokrzyskie. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”,
- tekstu: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, województwo świętokrzyskie. Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

Część graficzna studium składa się z następujących załączników:

rysunku: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego”, w skali 1:10 000,

rysunku: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka. Kierunki zagospodarowania przestrzennego”, w skali 1:10 000.

Projekt studium, został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, określonej w Ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

1.4.A. Obszar i zakres opracowania zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Miasta i Gminy Kazimierza Wielka

Zmiana Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka ma charakter miejscowy odnosząc się do fragmentu obrębu ewidencyjnego Wojciechów, o powierzchni 0,8760 ha.

Podstawę prawną określającą zasady sporządzania studium określa, podobnie jak to miało miejsce w przypadku bazowej edycji opracowania zatwierdzonej uchwałą Nr LIV/421/2022 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 28 stycznia 2022 r., ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r. poz. 503 z późn. zm.).

Należy zaznaczyć, iż w okresie od zatwierdzenia studium do chwili obecnej ww. ustawa nie podlegała istotnym zmianom, tym samym jedyną rozbieżnością pomiędzy zawartością opracowania a aktualnie obowiązującymi przepisami jest wartość graniczna mocy odnawialnych źródeł energii, których lokalizacja wymaga oznaczenia w studium.

Odmienne jest natomiast w przypadku rozporządzenia określającego zakres merytoryczny opracowania – w chwili opracowania zmiany studium Nr 1 obowiązuje Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 17 grudnia 2021 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. z 2021 r., poz. 2405).

Należy jednak zwrócić uwagę, iż nowe regulacje dotyczące zakresu studium nie wprowadzają znaczących zmian w kwestii zawartości opracowania, odnosząc się w szczególności sposobu dokumentowania trybu proceduralnego, tym samym obowiązująca edycja opracowania, nie wymaga uzupełnienia stanowiąc pełnowartościowy dokument mogący podlegać zmianie.

Zgodnie z uzasadnieniem do uchwały intencyjnej przedmiotem zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka jest „umożliwienie przedsięwzięcia polegającego na budowie stacji elektroenergetycznej SN/WN pełniącej funkcję Głównego Punktu Odbiorczego (GPO) wraz z infrastrukturą towarzyszącą” jako miejsca wprowadzenia do sieci elektroenergetycznej energii wytworzonej w ramach elektrowni wiatrowych usytuowanych na terenie gminy Bejsce.

Uwzględniając powyższe oraz treść art. 9 ust. 3a ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zgodnie z którym „zmiana studium dla części obszaru gminy wymaga dokonania, zarówno w części tekstowej jak i graficznej studium, zmian w odniesieniu do wszystkich treści, które w wyniku wprowadzonej zmiany przestają być aktualne, w szczególności zmian w zakresie określonym w art. 10 ust. 1” wskazuje się, iż zmiana Nr 1 studium:

zachowuje dotychczasowy kształt opracowania,

wprowadza korektę w zakresie przeznaczenia terenu wyłącznie w granicach obszaru objętego zmianą,

z uwagi na określony uchwałą intencyjną zakres, nie aktualizuje danych demograficznych, społecznych i infrastrukturalnych odnoszących się w założeniu do całego obszaru gminy,

z uwagi na kwalifikację projektowanego przeznaczenia terenu – infrastruktura techniczna, nie ma wpływu na dotychczasowe ustalenia odnoszące się zapotrzebowania na nową zabudowę oraz bilansu terenów,

Ponadto uwzględniając, iż obszar objęty zmianą Nr 1 studium położony jest:

poza obszarem ochrony uzdrowiskowej Kazimierza Wielka,

poza obszarami występowania udokumentowanych złóż kopalin i wód podziemnych,

poza terenami zagrożonymi osuwaniem się mas ziemnych,

poza obszarami podlegającymi ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,

poza obszarami i terenami górniczymi,

poza obszarami objętymi formami ochrony zabytków oraz ujętymi w gminnej ewidencji zabytków,

poza obszarami szczególnego zagrożenia powodzią,

w celu zachowania ciągłości tekstu oraz spójności jego ustaleń stanowiących de facto ujednoliconą charakterystykę oraz zbiór ustaleń dla całego obszaru gminy, pominięto przedmiotowe wskazania w odniesieniu do obszaru objętego zmianą, ograniczając się wyłącznie do adnotacji informujących o strukturach lub zjawiskach występujących w granicach rozpatrywanego obszaru lub mających na niego bezpośredni wpływ. W przypadku braku szczegółowego wyodrębnienia oznaczeń lub treści właściwych dla obszaru objętego zmianą studium ich charakterystykę, opis i zakres ustaleń należy odczytywać z podstawowej części opracowania.

Wyróżnienie wprowadzonych zmian wskazano zarówno w części tekstowej opracowania, jak i na przynależnych mu załącznikach graficznych.

1.5. Cele i zadania studium

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy sporządza się dla obszaru całej gminy. Jest najważniejszym dokumentem planistycznym określającym kierunki polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego, kształtowane i prowadzone przez samorząd gminny. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych. Studium nie jest aktem prawa miejscowego.

Podstawowymi zadaniami studium są:

rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, istniejących uwarunkowań oraz problemów związanych z jej rozwojem,

sformułowania kierunków zagospodarowania przestrzennego i zasad polityki przestrzennej gminy, w tym zasad ochrony interesu publicznego,

stworzenie podstaw do koordynacji planów miejscowych (*wymóg zgodności planów ze studium*),

stworzenie materiałów służących promocji gminy.

1.5.A. Cele i zadania zmiany Nr 1 studium

Zgodnie z uzasadnieniem do uchwały intencyjnej celem zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kazimierza Wielka jest „umożliwienie przedsięwzięcia polegającego na budowie stacji elektroenergetycznej SN/WN pełniącej funkcję Głównego Punktu Odbiorczego (GPO) wraz z infrastrukturą towarzyszącą” jako miejsca wprowadzenia do sieci elektroenergetycznej energii wytworzonej w ramach elektrowni wiatrowych usytuowanych na terenie gminy Bejsce.

1.6. Materiały wejściowe do opracowania

1. Inwentaryzacja urbanistyczna do Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, wykonana przez Biuro Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z o.o. w Kielcach.
2. Opracowanie ekofizjograficzne do Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania miasta i gminy Kazimierza Wielka, wykonane przez Biuro Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z o.o. w Kielcach.
3. Analiza dostępnych dokumentów i materiałów dotyczących sposobu zagospodarowania terenu udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy w Kazimierzy Wielkiej oraz wykonanych przez zespół projektowy Biura Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego Spółka z o.o. w Kielcach.
4. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, uchwalone Uchwałą Nr XIX/135/2000 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 28 września 2000 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, wykonane w Biurze Planowania Przestrzennego Związku Międzygminnego z siedzibą w Kielcach, przez zespół projektowy, którego głównym projektantem był mgr inż. arch. Zbigniew Janus.
5. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, przyjęty przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XLVIII/833/14 z dnia 22 września 2014 r. w sprawie uchwalenia zmiany Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego zwanej dalej Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2014 r., poz. 2870).
6. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XXXIII/589/13 w dniu 16 lipca 2013 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 24 lipca 2013r., Poz. 2914).

Do weryfikacji ustaleń zmiany Nr 1 Studium posłużyła Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+, przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr

XXX/406/21 w dniu 29 marca 2021 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2020 r., poz. 2611).

7. Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego na lata 2015-2020 z perspektywą do 2025 roku, przyjęty Uchwałą Nr XX/290/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 5 lutego 2016 r.
 8. „Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego” 2016 – 2022 przyjęty Uchwałą Nr XXV/356/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 lipca 2016 r.
 9. Aktualizacja Programu ochrony powietrza (POP) dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych, przyjęta Uchwałą Nr XVII/248/15 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 listopada 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2015 r., poz. 3890).
- Do weryfikacji ustaleń zmiany Nr 1 Studium posłużył Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych, przyjęty Uchwałą Nr XXII/291/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2020 r., poz. 2615).
10. Wnioski do studium wniesione w wyniku ogłoszenia o przystąpieniu do zmiany studium.
 11. Roczniki Statystyczne Województwa Świętokrzyskiego, Urząd Statystyczny w Kielcach.

2. Diagnoza stanu gminy

2.1. Położenie, powierzchnia, podstawowe funkcje

Gmina Kazimierza Wielka, położona jest w powiecie kazimierskim, w województwie świętokrzyskim. Siedzibą powiatu kazimierskiego jest miasto Kazimierza Wielka.

W skład powiatu kazimierskiego wchodzi:

- gminy miejsko-wiejskie: Kazimierza Wielka, Opatowiec, Skalbmierz;
- gminy wiejskie: Bejce, Czarnocin;
- miasta: Kazimierza Wielka, Opatowiec, Skalbmierz.

Gmina Kazimierza Wielka graniczy:

- od północnego – zachodu z gminą Skalbmierz (powiat kazimierski, woj. świętokrzyskie),
- od północy z gminą Czarnocin (powiat kazimierski, woj. świętokrzyskie),
- od wschodu z gminami Opatowiec i Bejsce (powiat kazimierski, woj. świętokrzyskie),
- od południa z gminami Koszyce i Nowe Brzesko (powiat proszowicki, woj. małopolskie),
- od południowego – zachodu z gminą Proszowice (powiat proszowicki, woj. małopolskie),
- od zachodu z gminą Pałecznicza (powiat proszowicki, woj. małopolskie).

Pod względem regionalizacji fizyczno-geograficznej Polski, zgodnie z klasyfikacją Jerzego Kondrackiego, obszar gminy Kazimierza Wielka, położony jest w prowincji Wyżyny Polskie (34) w podprowincji Wyżyna Małopolska (342), w obrębie makroregionu Niecka Nidziańska (342.2), w mezoregionie Płaskowyż Proszowicki (342.23).

Płaskowyż Proszowicki (342.23) graniczy od północy z Wyżyną Miechowską i Garbem Wodzisławskim, od wschodu z Doliną Nidy, od południowego wschodu z Niziną Nadwiślańską a od zachodu z Pomostem Krakowskim, Obniżeniem Cholerzyńskim i Wyżyną Olkuską. Region jest płaskowyżem zbudowanym z pokrytych lessami morskich osadów miocenu, osiagającym wysokość od 220,0 do 280,0 m n.p.m. Powierzchnia płaskowyżu jest rozczłonkowana na rozległe wzgórza. Przebieg pagórków i dolin na terenie Płaskowyżu jest prostopadły do doliny Wisły i ma kierunek północny zachód – południowy wschód. Wysokości względne w morfologii terenu osiagają 90,0 m, co w połączeniu z istnieniem licznych wąwozów lessowych oraz antropogenicznych tarasów rolniczych, składa się na urozmaicony krajobraz wyżynny. Ze względu na urodzajne czarnoziemy, Płaskowyż Proszowicki jest żyzną krainą rolniczą (pszenica, buraki cukrowe). Przez region przepływają rzeki Szreniawa i Nidzica – dopływy Wisły. Głównymi miastami na Płaskowyżu Proszowickim są: Proszowice, Skalbmierz i Kazimierza Wielka.

W skład obszaru miasta i gminy Kazimierza Wielka wchodzi: miasto Kazimierza Wielka oraz 42 sołectwa: Boronice, Broniszów, Chruszczyna Mała, Chruszczyna Wielka, Cło, Cudzynowice, Dalechowice, Donatkowice, Donosy, Gabułów, Głuchów, Gorzków, Góry Sieradzkie, Gunów Kolonia, Gunów – Wilków, Hołdowiec, Jakuszowice, Kamieńczyce, Kamyszów, Kazimierza Mała, Krzyszkowice, Lekszyce, Łekawa, Łyczaków, Marcinkowice, Nagórzanki, Odonów, Paśmiechy, Plechów, Plechówka, Podolany, Sieradzice, Skorzów, Słonowice, Stradlice, Wielgus, Wojciechów, Wojsławice, Wymysłów, Zagórzycy, Ziębice, Zysławice.

Powierzchnia gminy Kazimierza Wielka wynosi 140,59 km². Do 31 grudnia 2020 r., powierzchnia miasta wynosiła 5,34 km², a powierzchnia sołectw wynosiła 135,25 km².

Z dniem 1 stycznia 2021 r., na podstawie § 3 pkt 7 ppkt c, **Rozporządzenia Rady Ministrów dnia 31 lipca 2020 r.** w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedziby władz gminy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1332), obszar miasta Kazimierza Wielka został powiększony, przez włączenie do dotychczasowego obszaru miasta części obszaru obrębu ewidencyjnego sołectwa Słonowice, to jest działek ewidencyjnych nr: 1157, 1217, 1257, 1264/1, 1291/1 i 1291/2, o łącznej powierzchni 81,33 ha. **Po zmianie granic obszar miasta posiada powierzchnię 6,15 km², a obszar sołectw 134,44 km².**

Ludność gminy Kazimierza Wielka, na koniec 2018 r., zgodnie ze Statystycznym Vademecum Samorządowca 2019, wynosiła 16 210 osób. Liczba ludności w gminie wykazuje tendencję malejącą.

Gmina Kazimierza Wielka to teren typowo rolniczy, gdzie największy areal zajmuje uprawa pszenicy i jęczmienia. W gminie istnieje tradycja uprawy roślin przemysłowych, takich jak buraki cukrowe i tytoń oraz licznych odmian warzyw. Uprawie roślin sprzyjają urodzajne gleby – czarnoziemy na lessach i mady, ciepły klimat i właściwy okres wegetacji roślin. Uzupełnieniem tej produkcji jest hodowla zwierząt, głównie trzody chlewnej. Gospodarstwa rolne mają przeważnie rodzinny charakter i nie posiadają dużych powierzchni.

Gmina Kazimierza Wielka posiada dobre połączenie komunikacyjne z sąsiednimi rejonami. Miasto położone jest na skrzyżowaniu dróg wojewódzkich: nr 768 Jędrzejów – Kazimierza Wielka – Koszyce – Brzesko i nr 776 Kraków – Kazimierza Wielka – Busko Zdrój. Sieć dróg na terenie gminy wspomagają liczne drogi powiatowe i gminne, łączące szczególne sołectwa oraz stwarzają dogodnie powiązania z drogami dojazdowymi do pól uprawnych.

Zmianą Nr 1 Studium ma charakter miejscowy oraz odnosi się do fragment obrębu ewidencyjnego Wojciechów, o powierzchni 0,8760 ha - przedmiotowy obszar obejmuje tereny niezabudowane – rolnicze obejmujące grunty klasy I-III, uzupełnione drogą wewnętrzną przebiegającą przez całą długość terenu opracowania.

Ponadto jako istniejącą strukturę zagospodarowania obszaru objętego zmianą wskazuje się napowietrzną linię elektroenergetyczną 110 kV stanowiącą docelowe miejsce wpięcia projektowanego Głównego Punktu Odbiorczego (GPO).

2.2. Uwarunkowania zewnętrzne

2.2.1. Gmina Kazimierza Wielka w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego”

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+ (SRWŚ 2030+), została przyjęta przez Sejmik Województwa Świętokrzyskiego Uchwałą Nr XXX/406/21 z dnia 29 marca 2021 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego 2030+.

Opracowana SRWŚ 2030+, w uwarunkowaniach zewnętrznych strategii, uwzględnia uwarunkowania globalne, uwarunkowania Unii Europejskiej, uwarunkowania krajowe.

Podstawą formułowania wniosków z badań diagnostycznych jest analiza silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (SWOT) województwa świętokrzyskiego, zamieszczona w tekście *Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej województwa świętokrzyskiego*, która została przygotowana w ramach prac nad Strategią jako osobny dokument i stanowi załącznik do SRWŚ 2030+.

Główny, syntetyczny wniosek, wypływający z tego opracowania, sprowadzić można do następującego stwierdzenia: **województwo świętokrzyskie systematycznie rozwija się, ale rozwój ten jest powolniejszy niż odpowiednie procesy identyfikowane w skali kraju.**

Na potrzeby procesu programowania strategicznego przeprowadzono analizę TOWS-SWOT, badającą silne i słabe strony regionu w kontekście zidentyfikowanych szans i zagrożeń. Uznano, że przedstawiony powyżej wniosek główny, skonfrontowany z aspiracjami świętokrzyskiej wspólnoty samorządowej, oznacza przewagę słabych stron nad mocnymi, ale przy obiektywnie sprzyjających warunkach zewnętrznych. Takiemu wariantowi analizy TOWS-SWOT odpowiada rozwiązanie określane jako strategia mini-maxi. **Istotą takiej strategii jest podjęcie próby modernizacji i transformacji sytuacji społeczno-gospodarczej regionu.** W przeciwieństwie do strategii maxi-maxi, cechującej sytuację dominowania mocnych stron w kontekście pozytywnych szans rozwojowych, a także strategii maxi-mini, odpowiadającej na zidentyfikowanie przeważających

zagrożeń przy mocnych stronach, **proponowany model strategii mini-maxi jest – jeśli chodzi o wdrożenie – wariantem trudnym**, który polega na odblokowaniu dotychczasowej ścieżki rozwoju poprzez aktywizację tkwiących w regionie zdolności adaptacyjnych. Literatura naukowa dowodzi, że zmiana ścieżki rozwoju może nastąpić **skokowo**, krótką serią decydujących wstrząsów gospodarczych (np. kryzysów lub realizacji wielkiej inwestycji), albo **ewolucyjnie**, przez liczne zjawiska o mniejszym ładunku zmiany, mające jednak cechy wstrząsów (wydarzeń) zmieniających charakter istniejących procesów.

Zmiana ścieżki rozwoju stanowi najważniejsze wyzwanie stojące przed województwem świętokrzyskim w perspektywie nadchodzącej dekady. W świetle Diagnozy i analizy SWOT, można wskazać główne sektorowe wyzwania stające przed regionem. Zaliczyć do nich należy:

1. Wspieranie **działań osłabiających negatywne zjawiska związane z zanieczyszczeniem środowiska i zmianami klimatycznymi i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych**, co wymaga następujących działań na obszarze całego województwa:

- a) proekologicznej transformacji gospodarki regionalnej, w tym rolnictwa,
- b) wypromowania zrównoważonej konsumpcji energii,
- c) rozpowszechnienia korzystnych dla klimatu systemów komunalnych, zwłaszcza w sferze ogrzewania mieszkań i zasilania mieszkań w centralną ciepłą wodę użytkową,
- d) wspierania sprzyjających środowisku form mobilności,
- e) upowszechnienia świadomości ekologicznej mieszkańców regionu,
- f) przeciwdziałania skutkom zagrożeń naturalnych,
- g) poprawa efektywności gospodarki wodnej.

2. Zatrzymanie i **odwrócenie niekorzystnych procesów demograficznych**, co oznacza horyzontalnie na obszarze całego województwa:

- a) konieczność zwiększenia atrakcyjności zamieszkania, w szczególności dla ludzi młodych przez stymulowanie procesów podnoszących ogólnie jakość życia poprzez poprawę jakości i warunków zatrudnienia oraz dostępności do usług i obiektów użyteczności publicznej oraz kultury,
- b) wykreowanie w regionie aktywności gospodarczych i warunków przyciągających nowych mieszkańców w sektorach: wytwórczości (ze szczególnym uwzględnieniem nowych technologii IT), kultury, nauki i usług.

3. Wzmocnienie i **wyeliminowanie niekorzystnych cech gospodarki regionalnej**, co można osiągnąć poprzez:

a) działania horyzontalne na obszarze całego województwa:

- zwiększenie atrakcyjności dla napływu kapitału inwestycyjnego, w tym poprzez wdrażanie polityki dochodowej polegającej na stosowaniu odpowiednich ulg finansowych,

- wspieranie rodzimej przedsiębiorczości dostępnymi instrumentami organizacyjnymi i finansowymi, np. poprzez fundusze rozwoju przedsiębiorczości,
- aktywne gospodarowanie publicznymi zasobami województwa – nieruchomościami i potencjałem instytucjonalnym podmiotów samorządowych, ukierunkowanym na tworzenie przestrzeni współpracy regionalnej,

b) działania terytorialnie zróżnicowane:

- podniesienie poziomu innowacyjności gospodarki poprzez wsparcie rozwoju uczelni wyższych tworzących atrakcyjne i oczekiwane na rynku kierunki kształcenia oraz przyszłościową możliwość do zatrudnienia dla osób młodych, pozyskanie krajowych inwestycji publicznych w sektorach stwarzających możliwość dyfuzji innowacji (w Kieleckim Obszarze Funkcjonalnym, w północnych ośrodkach miejskich województwa oraz centrach badawczo-rozwojowych w południowych ośrodkach miejskich województwa),
- wykorzystanie istniejących oraz wykreowanie i promocja wyspecjalizowanych produktów turystycznych oraz zdrowotnych i prozdrowotnych w kontekście regionalnym, krajowym i międzynarodowym, wykorzystujących walory naturalne i kulturowe regionu (w OSI Góry Świętokrzyskie, OSI Obszar uzdrowiskowy, OSI Ponidzie, OSI Dolina Wisły i we wszystkich miejscach o odpowiedniej atrakcyjności turystycznej).

4. Racjonalne, a przy tym **prorozwojowe gospodarowanie przestrzenią wojewódzką**, w szczególności w odniesieniu do obszarów słabo zurbanizowanych, poprzez terytorializację polityki rozwoju, obejmującą identyfikację krajowych i regionalnych obszarów strategicznej interwencji oraz wdrożenie instrumentów zwiększania konkurencyjności tych obszarów i eliminowania występujących w nich barier rozwojowych.

Jest to wyzwanie o charakterze wybitnie terytorialnym wskazujące następujące obszary strategicznej interwencji (OSI):

a) obszary realizacji polityki unijnej i krajowej zapisane w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- obszary zmarginalizowane (obszary wiejskie i małe miasteczka),

b) obszary realizacji polityki wojewódzkiej wykraczające poza interwencję krajową:

- Kielecki Obszar Funkcjonalny jako dedykowany wzmocnieniu konkurencyjności województwa świętokrzyskiego,
- obszar uzdrowiskowy obejmujący: Busko-Zdrój, Solec-Zdrój, Kazimierz Wielką i Pińczów,
- obszar funkcjonalny miast północnych: Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna i Końskie,
- Góry Świętokrzyskie,
- Ponidzie,
- Dolina Wisły

5. Podniesienie standardu życia mieszkańców regionu poprzez **poprawę i rozwój infrastruktury technicznej i społecznej**; wyzwaniem jest tu prowadzenie polityki dochodowej, obejmującej podniesienie zdolności do pozyskiwania środków inwestycyjnych i operacyjnych na niezbędne nakłady poprzez (stosowane horyzontalnie na całym terenie województwa):

- a) wykorzystanie środków unijnych dostępnych poprzez Politykę Spójności i inne źródła pomocowe,
- b) wykorzystanie krajowych środków publicznych objętych systemami polityki regionalnej (zarządzanymi przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego) oraz politykami sektorowymi, zarządzanymi i finansowanymi przez innych ministrów rządu RP,
- c) prywatyzację wybranych usług z zachowaniem publicznej kontroli jakości usług i ich cen,
- d) rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego w sferze inwestycyjnej i zarządczej.

Sprostanie tym wyzwaniom wymaga podjęcia horyzontalnych **działań o charakterze zarządczym**. Najtrudniejszym zadaniem będzie uzyskanie konsensusu wokół potrzeby transformacji i modernizacji regionu, czyli korekty ścieżki rozwojowej województwa. Wiąże się to z zapewnieniem zgody politycznej dla realizacji niniejszej Strategii i wdrożeniem działań i wdrożenia projektów. **W praktyce oznaczać to będzie koncentrację wysiłku organizacyjnego i finansowego przy realizacji rozwiązań wskazanych w Strategii.**

Inne wyzwania związane z wnioskami z Diagnozy dotyczą:

- rozwoju współpracy z instytucjami międzynarodowymi i krajowymi, które mogą wesprzeć procesy rozwojowe w regionie (aktywizacja działań egzogenicznych interesariuszy zewnętrznych),
- budowy sieci współpracy wewnątrzregionalnej o charakterze publicznym i partnerstw międzysektorowych (działania endogeniczne),
- wzmocnienia potencjału naukowego i systemu edukacji w województwie, które warunkować będzie wiele zapisanych w Strategii rozwiązań w różnych obszarach aktywności regionu.

Wizja i misja rozwoju regionu

Wizja rozwoju:

świętokrzyskie w 2030 roku to ambitny region o atrakcyjnym wizerunku:

- wnoszący coraz większy wkład w rozwój gospodarczy, społeczny i kulturowy Polski i Europy,
- szanujący i dbający o swoje dziedzictwo kulturowe i środowisko naturalne,
- będący dobrym miejscem do życia, pracy i rozwoju.

Misja rozwoju to cel główny, który pozwala na stopniowe urzeczywistnianie wizji, doprowadzenie do pożądanego przez wspólnotę województwa obrazu przyszłości.

Misja rozwoju województwa świętokrzyskiego 2030+:

Samorząd województwa świętokrzyskiego:

- tworzy przestrzeń współdziałania, pozwalającą na wykorzystanie potencjału mieszkańców i przedsiębiorców regionu dla budowania wspólnoty o wysokim kapitale społecznym i rosnącej zdolności konkurencyjnej,
- uzyskuje konsensus w regionie wokół najważniejszych celów strategicznych i przedsięwzięć, służących modernizacji i transformacji ścieżki rozwoju województwa,
- pozyskuje kapitał stymulujący rozwój regionu, obejmujący publiczne środki finansowe (od wspólnotowych po lokalne), środki prywatne (w tym nowe inwestycje zewnętrzne).

Strategia przyjmuje **cztery cele strategiczne** rozwoju województwa świętokrzyskiego:

1. Inteligentna gospodarka i aktywni ludzie.
 - zwiększenie konkurencyjności i innowacyjności świętokrzyskiej gospodarki,
 - kompetentne kadry dla gospodarki regionu,
 - wsparcie procesu transformacji kluczowych branż gospodarki regionu,
2. Przyjazny dla środowiska i czysty region.
 - poprawa jakości i ochrona środowiska przyrodniczego,
 - adaptacja do zmian klimatu i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych,
 - energetyka odnawialna i efektywność energetyczna.
3. Wspólnota i bezpieczna przestrzeń, które łączą ludzi.
 - silny kapitał społeczny w regionie,
 - powszechnie dostępne wysokiej jakości usługi społeczne i zdrowotne w środowisku lokalnym,
 - wzmocnienie spójności przestrzennej i społecznej regionu,
4. Sprawne zarządzanie regionem.
 - rozwój systemu zarządzania strategicznym rozwojem,
 - budowa rozpoznawalnej marki regionu świętokrzyskiego,
 - wzmocnianie partnerstwa i współpracy na rzecz rozwoju województwa.

Terytorialny wymiar strategii

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) to terytoria, do których adresowana ma być polityka rozwoju, ukierunkowana na wywołanie określonych zmian.

Wyróżnić można dwa rodzaje OSI:

- obszary, charakteryzujące się niekorzystnymi zjawiskami w sferze społecznej, ekonomicznej lub/i przyrodniczej, wymagające interwencji nakierowanej na przełamanie barier rozwojowych,
- obszary wzrostu, wyróżniające się szczególnymi potencjałami (tj. bieguny wzrostu, obszary tematyczne lub klastry zaawansowanych technologii), które w wyniku interwencji mogą kształtować przewagi konkurencyjne

Delimitacja obszarów strategicznej interwencji (OSI) w województwie świętokrzyskim wymaga połączenia dwóch podejść: krajowego, wynikającego z polityki regionalnej rządu RP,

wyrażonej w KSRR 2030, oraz regionalnego, wynikającego z dokumentów województwa świętokrzyskiego, warsztatów strategicznych i konsultacji Strategii.

Obszarami Strategicznej Interwencji objętych zostanie łącznie 90 gmin, zamieszkałych przez ponad 1 500 tys. mieszkańców (93% ludności regionu). Obszary OSI obejmują 86% województwa. Poza OSI znajduje się 12 gmin w województwie.

W Strategii wyróżniono następujące Obszary Strategicznej Interwencji:

- Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze.
- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.
- Kielecki Obszar Funkcjonalny.
- MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, w tym:
 - MOF Miasta Północy,
 - MOF Busko Zdrój,
 - MOF Jędrzejów,
 - MOF Sandomierz,
 - MOF Staszów.
- Obszar uzdrowiskowy.
- Góry Świętokrzyskie.
- Pondzie.
- Dolina Wisły.

Obszar uzdrowiskowy – w Strategii – obejmuje: miasto i gminę Busko-Zdrój, gminę Solec-Zdrój oraz miasto i gminę Kazimierza Wielka (która w ostatnim czasie, prężnie rozwija funkcję uzdrowiskową) oraz miasto i gminę Pińczów (będącą w trakcie ubiegania się o status obszaru ochrony uzdrowiskowej).

W wymienionym w Strategii obszarze uzdrowiskowym, znalazły się gminy Busko – Zdrój, Solec – Zdrój oraz Kazimierza Wielka i Pińczów. Aktualnie funkcję uzdrowiskową pełnią gminy Busko -Zdrój i Solec – Zdrój, w oparciu o istniejące sanatoria. Gmina Kazimierza Wielka i gmina Pińczów to obszary potencjalnych uzdrowisk. Obszary Strategicznej Interwencji – obejmujące obszar uzdrowiskowy – skupiają blisko 19% wszystkich miejsc noclegowych regionu.

Obszar wyróżnia się stosunkowo korzystnymi wskaźnikami społeczno-gospodarczymi, zwłaszcza niskim bezrobociem i niskim odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej. Warto jednak zauważyć, że nie przekłada się to na wysoki poziom zamożności samorządów lokalnych.

Głównym kierunkiem interwencji będzie wsparcie rozwoju turystyki uzdrowiskowej oraz zdrowotnej, a także innych form turystyki, w powiązaniu z obszarem Ponidzia.

Zaznaczyć należy, że Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego, wskazuje ten rejon jako jeden z obszarów interwencji – obszar turystyczno-uzdrowiskowy, który nie obejmuje gminy Pińczów.

2.2.2. Gmina Kazimierza Wielka w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa”

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, uchwalony Uchwałą Nr XLVII/833/14 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 22 września 2014 roku (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 31 października 2014 r., poz. 2870), określa podstawowe uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego i kierunki polityki przestrzennej, dla terenu województwa świętokrzyskiego.

Wprowadzenie do studium, ustaleń wynikających z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego, jest niezbędne dla zachowaniu spójności polityki przestrzennej gminy, z polityką przestrzenną województwa.

W planie województwa, gmina Kazimierza Wielka, stanowi obszar charakteryzujący się występowaniem najwyższej jakości gleb, co jest głównym atutem gminy. Dominującą funkcją gospodarczą jest rolnictwo. Ze względu na przewagę gleb lessowych, na terenie gminy występuje zagrożenie zwiększoną koncentracją osuwisk oraz obszarów predysponowanych do ruchów masowych (wg PIG). W gminie występują też obszary zagrożone erozją gleb. Cały obszar gminy położony jest na obszarze niewodonośnym, deficytowym w wodę.

W odniesieniu do głównych obszarów problemowych wyodrębnionych w planie województwa, miasto i gmina Kazimierza Wielka, **zostały zaliczone do następujących obszarów problemowych:**

- o relatywnie słabo wykorzystanym potencjale rolnictwa w odniesieniu do bardzo dobrych warunków glebowych,
- o najgorszej dostępności do usług,
- do obszaru depopulacji.

Kluczowym zadaniem planu województwa, wynikającym z krajowej polityki przestrzennej, jest dostosowanie struktury funkcjonalnej regionu, do wymagań zintegrowanego podejścia terytorialnego, którego celem jest wykorzystanie endogennych potencjałów obszarów posiadających wspólne cechy geograficzne (społeczno-gospodarcze i przestrzenne) oraz zbliżone problemy rozwoju. Terytoria te zostały określone mianem **obszarów funkcjonalnych (OF)**. Korespondują one z ustalonymi w strategii rozwoju województwa **obszarami strategicznej interwencji (OSI)**, które w typologii obszarów funkcjonalnych przyjętej w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), stanowią wyodrębniony typ obszarów funkcjonalnych będący przedmiotem koncentracji działań polityki regionalnej.

Gmina Kazimierza Wielka, w kierunkach polityki przestrzennej planu województwa, została zakwalifikowana do:

- **obszaru funkcjonalnego o największym potencjale rolniczym,**
 - **podobszaru kumulacji działań w zakresie poprawy dostępności do usług.**
- Wraz z pozostałymi gminami województwa świętokrzyskiego należy do:
- **obszaru o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych** (do obszarów tych należą wszystkie województwa Polski Wschodniej),
 - **obszaru predysponowanego do wsparcia krajowego w zakresie odnowy demograficznej** ze względu na wysoką koncentrację negatywnych procesów demograficznych.

Zgodnie z hierarchią ośrodków osadniczych przyjętą w KPZK 2030, miasto Kazimierza Wielka, **uznane za ośrodek lokalny, który ponadto pełni funkcje powiatowe.** Gmina leży w dużej odległości od stolicy województwa oraz ukształtowanych ośrodków subregionalnych, co przekłada się na ograniczoną dostępność do usług.

W części dotyczącej uwarunkowań, w planie, **jako dominującą funkcję dla miasta i gminy Kazimierza Wielka uznano obsługę rolnictwa** (z uwagi na potencjał najlepszych gleb). Na obszarze gminy nie zaznacza się wyraźne oddziaływanie dużego miasta, a obszary wiejskie w niewielkim stopniu są poddane lokalnym procesom urbanizacji.

Kierunki zagospodarowania przestrzennego planu, w zakresie osadnictwa dla ośrodka gminnego, **jako dominującą funkcję przewidują – wielofunkcyjną aktywizację społeczno-gospodarczą o przewadze funkcji nierolniczych.**

Oczekuje się, że Kazimierza Wielka wraz z sąsiednimi gminami będzie szerzej podejmować skoordynowaną politykę przestrzenną, prowadzącą do wspólnego rozwiązywania problemów w zakresie: komunikacji, infrastruktury komunalnej, usług ponadlokalnych oraz przygotowania systemu terenów pod inwestycje, ważne dla rozwoju powiatu. Działania te winny prowadzić do poszerzenia obszaru obsługi, wzmocnienia powiązań z ośrodkami satelitarnymi (skupiającymi placówki typu filialnego) oraz poprawy dostępności do wyżej zorganizowanych usług z terenów słabiej obsługiwanych.

Ład przestrzenny i walory krajobrazowe należą obecnie do najślabszych ogniw gospodarki przestrzennej, najsilniej zagrożonych procesami komercjalizacji i urynkowienia procesów osiedleńczych. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią i kształtowanie ładu przestrzennego stanowi nowe wyzwanie skierowane głównie do samorządów lokalnych. W okresie wdrażania gospodarki rynkowej nabrało ono szczególnego znaczenia.

Wspieranie działań stymulujących: osiągnięcie na obszarze regionu harmonijnego zagospodarowania przestrzeni (ogólnej estetyki wizualnej i funkcjonalno-przestrzennej), godzącego wymagania ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu z rozwojem gospodarki rynkowej, w sposób zapewniający możliwość realizacji potrzeb i aspiracji mieszkańców województwa.

Przywrócenie i utrwalenie ład przestrzennego należy do głównych celów warunkujących Planu województwa i zgodnie z zasadą hierarchiczności dokumentów planistycznych oraz wymogiem ich zgodności, wynikającym z ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (art. 11, pkt 6), musi mieć swoje odzwierciedlenie w planowaniu przestrzennym w skali lokalnej.

Sprzyjać temu powinna polityka lokalna zapewniająca ciągłość procesów planistycznych poczynając od systematycznego prowadzenia analiz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym, przez sporządzanie i uchwalanie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, m.in. **w oparciu o realne zapotrzebowanie na nowe tereny budowlane** (analiza potrzeb i możliwości rozwoju gminy) oraz zgodnego z nim ustalenia przeznaczenia terenów i sposobów ich zagospodarowania w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Oczekuje się jednocześnie ograniczenia lokalizacji inwestycji drogą decyzji administracyjnych.

Gmina Kazimierza Wielka leży w południowej części województwa świętokrzyskiego na obszarze makroregionu Niecki Nidziańskiej. Teren ten ma charakter wyżynny i obejmuje szereg kopulastych garbów i wzgórz przecinanych dolinami rzecznyymi oraz wąwozami i parowami wcinającymi się we wzgórze, których głębokość dochodzi nieraz do kilku metrów. Oś przyrodniczą gminy stanowi płaskodenna dolina rzeki Nidzicy o szerokości 200-400 m.

Na szatę roślinną tego obszaru decydujący wpływ miała pokrywa lessowa. Na tym podłożu wykształciły się bardzo urodzajne gleby, co stało się przyczyną intensywnego zagospodarowania rolniczego obszaru gminy oraz całkowitej dominacji w krajobrazie zbiorowisk nieleśnych.

Lesistość gminy jest bardzo niska (2,8%). Kompleksy leśne są niewielkie i rozproszone (największe znajdują się w sołectwach: Zagórzycze, Nagórzany, Boronice, Słonowice i Broniszów). W lasach dominują głównie siedliska lasu mieszanego. Nad rzekami i ciekami rosną głównie wierzby i topole. Na pozostałym obszarze spotyka się zespół zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i pasy drzew wzdłuż ciągów komunikacyjnych. Przy dawnych dworach zachowała się zieleń parkowa.

Do cennych przyrodniczo elementów szaty roślinnej na tym obszarze należą murawy kserotermiczne. Wykształciły się one na nieużytkowanych rolniczo, suchych, głównie południowych skłonach pagórków wapiennych i ścianach wąwozów lessowych. Są to zbiorowiska wielogatunkowe o charakterze stepowym z udziałem licznych gatunków rzadkich, chronionych i zagrożonych (zamieszczonych w „Czerwonej księdze roślin”). Zbiorowiskom tego typu z reguły towarzyszy ciekawa fauna owadów.

W wielu miejscach na terenie gminy na obrzeżach lasów i miedzach pól uprawnych, wykształciły się liczne zarośla krzewiaste z dominującą leszczyną i tarniną. Zakrzewienia te pełnią ważne funkcje ekologiczne (glebochronne, wiatrochronne, biocenotyczne i krajobrazowe). Charakterystycznym elementem szaty roślinnej są także wielogatunkowe, barwne agrocenozy chwastów polnych towarzyszących uprawom z szeregiem rzadkich w skali kraju składników flory rodzimej (liczne gatunki pochodzące z południowo-wschodniej Europy i z obszaru śródziemnomorskiego).

Obszar gminy Kazimierza Wielka dotychczas, **nie został objęty prawną ochroną przyrody**. Na terenie gminy znajduje się jednak szereg obiektów cennych przyrodniczo, które dotychczas nie są chronione prawnie. Zgodnie z art. 44 ustawy o ochronie przyrody, Rada Gminy może objąć je ochroną w formie użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i pomników przyrody.

W planie województwa, dolina Nidzicy została uznana za ważny regionalny korytarz ekologiczny. Doliny mniejszych cieków pełnią funkcje ciągów ekologicznych. Elementy gminnego systemu przyrodniczego znajdują się pod dużą antropopresją, związana z występowaniem licznych barier ekologicznych utrudniających prawidłowe funkcjonowanie systemu. Najważniejsze bariery ekologiczne na terenie gminy, stanowi infrastruktura drogowa i zwarta zabudowa.

W gminie Kazimierza Wielka głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego jest: ruch samochodowy i niska emisja.

Zgodnie z planem, w przypadku wszystkich miast województwa należy wprowadzić zapis dotyczący zachowania korytarzy przewietrzania (w tym klinów nawietrzających, które stanowią naturalne lub specjalnie projektowane obszary wolne od zabudowy, które mają na celu poprawę przepływu powietrza przez miasto). Odpowiednie zapisy w tym zakresie powinny się znaleźć w studium, tym bardziej, że gmina Kazimierza Wielka została wymieniona w „Aktualizacji POP” jako jedna z gmin, w których w szczególności powinny być prowadzone działania naprawcze w tym zakresie.

Głównymi źródłami hałasu na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka jest ruch samochodowy. Ponadto lokalnie, źródłem takich uciążliwości, mogą być warsztaty samochodowe, rzemieślnicze itp.

Obszar gminy Kazimierza Wielka położony jest w południowo-wschodniej części Niecki Nidziańskiej graniczącej z osadami Zapadliska Przedkarpackiego. Niecka Nidziańska zbudowana jest głównie z utworów kredy, reprezentowanej przez: margle, wapienie i opoki. Trzeciorzędowe osady Zapadliska Przedkarpackiego przykrywają zwartą pokrywę skały starszych epok geologicznych, stwierdzone jedynie w profilach otworów wiertniczych. Na obszarze gminy trzeciorzęd wykształcony jest w postaci: piasków, wapieni litotamniowych, niekiedy gipsów, ale głównie iłów krakowieckich. Na tych utworach występują osady czwartorzędowe, reprezentowane przez: żwiry, gliny zwałowe, piaski oraz pokrywające znaczną powierzchnię gminy – lessy. Najmłodsze, holocenijskie utwory to piaski, żwiry i mułki akumulacji rzecznej.

Gmina Kazimierza Wielka nie jest zbyt zasobna w surowce mineralne. Występujące kopaliny to: surowce ilaste (głównie iły krakowieckie) będące surowcem do produkcji elementów ceramiki budowlanej, ropa naftowa oraz ostatnio udokumentowane w otworze GT-1 wody termalne i lecznicze w złożu Cudzynowice. Surowce ilaste są najbardziej rozpowszechnioną kopaliną. Udokumentowano cztery złoża: Góry Sieradzkie, Skórczów, Odonów I oraz do niedawna eksploatowane złożo Odonów. W najbardziej na południe wysuniętej części gminy zlokalizowane jest złożo ropy naftowej Pławowice, (znacznie większa część znajduje się w woj. małopolskim).

Aktualnie na terenie gminy eksploatowana jest ropa naftowa oraz rozpoczęte zostały prace związane z pozyskiwaniem wód termalnych.

Znaczne powierzchnie gminy pokrywają lessy. Osady te (zwłaszcza występujące na pagórkowatym terenie) z uwagi na ich dużą wrażliwość na zmiany wilgotności, stwarzają zagrożenie występowaniem osuwisk, co w konsekwencji może prowadzić do realnego zagrożenia zarówno dla różnego rodzaju obiektów budowlanych, jak i bezpieczeństwa ludzi. Według projektu SOPO (system osłony przeciwosuwiskowej), takie „predysponowane” do powstawania osuwisk obszary, zlokalizowane są na poszczególnych fragmentach prawie całej gminy w szczególności jednak w jej południowej części, gdzie w rejonie miejscowości **Góry Sieradzkie, Plechów** oraz między **Donosami i Skorczowem znajdują się osuwiska zarejestrowane.**

Gmina położona jest: w zlewni rzek Nidzicy i Szreniawy, które są bezpośrednimi dopływami Wisły oraz na obszarze niewodonośnym, deficytowym w wodę. Rzeka Nidzica posiada obszary zagrożone powodzią, które należy uwzględnić w opracowaniach planistycznych.

Stopień zwodociągowania w gminie Kazimierza Wielka wynosi 70% przy skanalizowaniu 45%.

Miasto powinno uwzględnić w dokumentach planistycznych **uwarunkowania wynikające ze stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej** oraz określić obszary, i zasady ochrony w tym zakresie. W myśl ustawy z dnia 23 lipca 2003 r o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, temu zadaniu powinna służyć gminna ewidencja zabytków, stanowiąca podstawę do sporządzenia gminnego program opieki nad zabytkami. Ponadto trzeba mieć na uwadze zmiany, jakie nastąpiły w ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wraz z wejściem w życie ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu.

Na obszarze miasta i gminy znajdują się obiekty zabytkowe, w tym obiekty nieruchome i liczne stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków. Należy jednak pamiętać, że oprócz wpisu do rejestru, ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami przewiduje inne formy ochrony. W niektórych przypadkach gmina ma decydujący wpływ na ich tworzenie. Dotyczy to parków kulturowych oraz ustaleń ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Oprócz zabytków do dóbr kultury należą również dobra kultury współczesnej, zdefiniowane w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r., które należy uwzględniać w sporządzanych dokumentach planistycznych. Plan określa główne problemy i obszary problemowe województwa, w tym z zakresu dziedzictwa kulturowego. Obszar miasta i gminy Kazimierza Wielka **należy do obszaru pokrywy lessowej zawierającego potencjalne stanowiska archeologiczne a jednocześnie intensywnie użytkowanego rolniczo, który jest szczególnie podatny na destrukcję zasobów archeologicznych.** Ograniczenia dla inwestowania, których powodem są ustanowione strefy ochrony konserwatorskiej mogą stać się potencjalnym źródłem konfliktów. Jednak należy pamiętać, iż ochrona zabytków, jako cel publiczny, ma w tym przypadku znaczenie nadrzędne.

W 2004 roku Polska ratyfikowała Europejską Konwencję Krajobrazową, stanowiącą umowę międzynarodową przyjętą w ramach Rady Europy, której celem jest promocja działań dotyczących krajobrazu, zwłaszcza jego ochrony, zarządzania oraz planowania przy współudziale społeczności i władz lokalnych. Problematyce ochrony krajobrazu wiele miejsca poświęcono w „Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”.

Istotne znaczenie dla **kształtowania i ochrony krajobrazu** ma ustawa z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu. Reguluje ona szereg zagadnień związanych z ochroną krajobrazu poprzez wprowadzenie zmian do wielu ustaw, w tym do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawy o ochronie przyrody oraz ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadza pojęcia krajobrazu i krajobrazu priorytetowego. Zgodnie z tą ustawą gmina powinna uwzględnić w dokumentach planistycznych uwarunkowania wynikające ze stanu i wymogów ochrony krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego oraz określić obszary i zasady ochrony w tym zakresie. W przyszłości, po sporządzeniu przez zarząd województwa **audytu krajobrazowego**, gmina powinna również uwzględnić rekomendacje i wnioski zawarte w tym dokumencie, w opracowaniach planistycznych.

W planie województwa wymienia się wiele zagrożeń krajobrazu tj. m.in.: prowadzenie krótkowzrocznej, proinwestycyjnej polityki przestrzennej w gminach, nieuwzględniającej konsekwencji w postaci nieodwracalnych zmian w krajobrazie, w tym nadużywanie decyzji administracyjnych, zastępujących niejednokrotnie plany miejscowe.

Gmina miejsko-wiejska Kazimierza Wielka należy do powiatu kazimierskiego, na obszarze którego (według danych GUS) w latach 2002-2012 ubyło 1 356 osób (3,7%). W gminie Kazimierza Wielka systematycznie ubywało mieszkańców zarówno w mieście, jak i na obszarze wiejskim. Na koniec 2012 r. w gminie odnotowano 16 774 mieszkańców, tj. 344 osoby (2%) mniej niż w 2002 r.

Przyrost naturalny (na 1000 osób) we wszystkich latach był ujemny, zanotowano spadek współczynnika urodzeń. Ponadto w ostatnich latach notowano spadek współczynnika zawieranych małżeństw. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w większości lat było ujemne. Ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji skutkuje jednym z największych w skali województwa **ujemnym przyrostem rzeczywistym ludności - trwałym spadkiem liczby ludności** oraz postępującym procesem starzenia się jej struktury wiekowej. W ostatnich latach zauważa się dużą dynamikę procesu starzenia się ludności.

W planie, gminę oznaczono jako obszar deformacji struktury wieku, na którym ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi więcej niż 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W województwie poszczególne grupy wieku stanowiły odpowiednio: 17,6%, 63,2% i 19,2%.

Analiza niekorzystnych i pogarszających się procesów demograficznych występujących na terenie gminy miejsko-wiejskiej Kazimierza Wielka daje podstawę do zaliczenia jej do obszarów problemowych województwa świętokrzyskiego — stanowi ona m. in. obszar:

- o znacznym ubytku mieszkańców – największym ujemnym przyroście rzeczywistym ludności w wyniku ujemnego przyrostu naturalnego oraz ujemnego salda migracji (m.in. wysokiego współczynnika zgonów i niskiego współczynnika urodzeń, a także spadku zawieranych małżeństw);
- zachwianej struktury wieku – postępującego procesu starzenia się społeczeństwa charakteryzującego się spadkiem udziału dzieci i młodzieży oraz znacznym wzrostem udziału osób w wieku poprodukcyjnym;
- znacznego i długofalowego odpływu ludności — głównie mieszkańców miasta.

Miasto i gmina Kazimierza Wielka **charakteryzuje się niezadowolającym wyposażeniem w obiekty służące: edukacji, ochronie zdrowia i kulturze**. Ponadto potrzeby w zakresie infrastruktury społecznej dotyczą również poprawy standardów zagospodarowania istniejących obiektów usługowych oraz dostosowania ich oferty do potrzeb mieszkańców.

Powiat kazimierski przoduje w udziale pracujących w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie – 10 464 osoby (79,4%). Następną grupę stanowią pracujący w pozostałych usługach 620 osób (12,3%), a w sekcjach, tj.: handel; naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja pracowało 651 osób (4,9%), a w przemyśle i budownictwie 370 osób (2,8%). W powiecie na 1000 osób przypadały 573 osoby pracujące (w województwie 296), a zatrudnieni w sektorze prywatnym stanowili 59,8% ogółu zatrudnionych (w województwie 57,3%).

W świętokrzyskim przeciętne zatrudnienie (na 1000 mieszkańców) wynosiło 155 osób, a w powiecie kazimierskim 63 osoby. Pod względem wykorzystania zasobów pracy gmina Kazimierza Wielka stanowi obszar problemowy, dotknięty m.in.:

- znaczną stopą bezrobocia – powyżej 12% (z tendencją spadku);
- deformacją struktury bezrobotnych, tj. wysokim odsetkiem ludzi młodych pozostającym bez pracy, bezrobotnych kobiet, bezrobotnych pozostających bez pracy ponad rok oraz wysokim odsetkiem bezrobotnych z niskim poziomem wykształcenia, bez odpowiednich kwalifikacji zawodowych, bez stażu pracy, długotrwale poszukujących pracy i bez praw do zasiłku — następuje pauperyzacja mieszkańców gminy.

Wiodącą funkcją gospodarczą gminy Kazimierza Wielka jest rolnictwo, zaś funkcją uzupełniającą usługi, głównie o standardzie gminnym oraz przemysł.

Wartości takich wskaźników rozwoju przedsiębiorczości, jak: liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, czy dynamika dochodów własnych gminy na mieszkańca plasują gminę poniżej średniej dla województwa. Wysoki jest też poziom bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym. Notowana jest natomiast wyższa, niż średnia w województwie, dynamika liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców oraz dynamika udziału podmiotów gospodarczych w usługach wyższego rzędu. Reasumując, analiza wskaźników gospodarczych dla obszarów wiejskich

uczestniczących w procesach rozwojowych, wskazała, że gmina wykazuje średnią na tle regionu dynamikę rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarczych.

Głównym celem w omawianej dziedzinie zagospodarowania województwa jest: wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej wraz z wykorzystaniem specyficznych zasobów i potencjałów regionalnych oraz przystosowaniem tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Gmina Kazimierza Wielka **jest gminą o charakterze typowo rolniczym**, bardzo korzystne są tutaj naturalne warunki glebowe. Około 96% obszaru gminy stanowią gleby od I do IV klasy bonitacyjnej. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Kazimierza Wielka waha się w przedziale 90,0 – 100,0 pkt. Rolnictwo pełni funkcję główną, która jest uzupełniana innymi funkcjami gospodarczymi. Najwyższą jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej charakteryzuje się centralna i południowa część gminy, gdzie gleby prawie w całości wytworzone zostały z lessów i utworów lessowych. Słabsze warunki glebowe posiada część północno-wschodnia, na obszarze której oprócz lessów występują piaski i gliny.

Miasto i Gmina Kazimierza Wielka zalicza się do **obszarów o niskim w skali województwa wskaźniku lesistości**. Według danych US Kielce wynosi on obecnie 2,8 % (w województwie 28%). Biorąc pod uwagę strukturę własnościową dominują tutaj lasy państwowe natomiast pozostałe należą do rolników indywidualnych. Lasy na terenie gminy zaliczane są w regionalizacji przyrodniczo-leśnej kraju do Krainy Małopolskiej – Wyżyna Miechowska. W strukturze gatunkowej przeważają lasy liściaste o silnie rozwiniętym poszyciu i runie z przewagą buka, dębu i grabu. Zarówno lasy państwowe jak i prywatne charakteryzują się silnym rozproszeniem, tworząc niewielkie kompleksy, jednak mają duże znaczenie gospodarcze ukierunkowane na pozyskiwanie surowca drzewnego. Lasy uznane za chronione to przede wszystkim lasy glebochronne, które chronią tereny rolne przed wpływem wierzchniej warstwy gleby oraz erozją wodną. Możliwości rozwoju funkcji leśnej gminy są małe, gdyż duże zainteresowanie jest zakupem ziemi przez rolników ze względu na wysoką jakość gleb.

Na tle województwa gmina **nie wyróżnia się wyjątkowymi walorami turystyczno-wypoczynkowymi**. Mała ilość zbiorników wodnych, brak większych kompleksów leśnych oraz słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna nie predysponuje gminy do dynamicznego rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej.

W planie uwzględniono przebiegające przez obszar gminy istniejące szlaki samochodowe: „Szlak Architektury Drewnianej”, a także „Jagielloński”, „Szlak frontu wschodniego I wojny światowej” i „Kościuszki” (proponowany do upamiętnienia i oznakowania).

W ramach aktywizacji funkcji turystycznej wskazanym byłoby zwrócić szczególną uwagę na odpowiednie oznakowanie i udostępnienie atrakcji kulturowych i przyrodniczych gminy (zwłaszcza położonych w bezpośredniej bliskości szlaków turystycznych), jak również budowę odpowiedniej infrastruktury turystycznej (mała gastronomia, punkty obsługi tranzytu, punkty informacji, itp.).

Najważniejszymi ograniczeniami rozwoju funkcji turystycznej jest niedorozwój infrastruktury technicznej i turystycznej oraz niewielkie zainteresowanie miejscowej ludności rozwojem agroturystyki. Brak rozwiązania tych problemów będzie wpływał hamująco na rozwój zagospodarowania turystycznego.

Gmina Kazimierza Wielka położona jest w zasięgu oddziaływania międzyregionalnego korytarza transportowego Warszawa - Sandomierz - Kraków, tworzonego przez drogę krajową nr 79. Na obszarze gminy zlokalizowane są ponadlokalne sieci transportowe:

- droga wojewódzka nr 768 Jędrzejów - Kazimierza Wielka - Brzesko;
- droga wojewódzka nr 776 Kraków - Kazimierza Wielka - Busko-Zdrój.

Głównym celem Planu w zakresie rozwoju powiązań komunikacyjnych jest „Ukształtowanie spójnego systemu korytarzy i węzłów komunikacyjnych, zapewniających integrację z europejską siecią TEN-T”. Równolegle będą realizowane następujące cele komplementarne o charakterze wewnętrznym:

- poprawa dostępności komunikacyjnej w obrębie obszarów funkcjonalnych poprzez podniesienie standardów technicznych głównych dróg, budowę systemu obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań oraz stworzenie multimodalnego systemu transportowego w największych węzłach transportowych;
- rozbudowa sieci drogowej na obszarach o słabej obsłudze komunikacyjnej oraz realizacja dodatkowych przepraw mostowych na głównych rzekach województwa.

Podstawowym kierunkiem polityki przestrzennej będzie sukcesywna modernizacja i przebudowa dróg wojewódzkich dla uzyskania jednorodnych ciągów o parametrach nie niższych niż dla drogi klasy G. W tym zakresie przewiduje się budowę obwodnicy Kazimierzy Wielkiej łączącej drogi wojewódzkie nr 768 i 776.

Z uwagi na niejednokrotnie odległe terminy budowy obwodnic, wymagane jest zachowanie rezerw terenów w studiach gminnych i planach miejscowych oraz sukcesywne pozyskiwanie gruntów pod korytarze przy okazji scaleń i wymiany gruntów. W przypadku konieczności lokalizacji nowych terenów inwestycyjnych wzdłuż ciągów dróg wojewódzkich należy zapewnić obsługę komunikacyjną tych terenów poprzez odpowiednie drogi niższych klas.

Przez obszar gminy przebiega linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Proszowice - Kazimierza Wielka - Pińczów. Kazimierza Wielka zaliczana jest do obszarów perspektywicznych dla zastosowania energii geotermalnej oraz w balneologii i rekreacji. Jest również gminą reprezentującą się najkorzystniej w aspekcie realizacji inwestycji geotermalnych.

Ponadto, do Planu województwa wnioskowana była lokalizacja na obszarze gminy bioelektrowni o mocy 3 MW.

Biorąc pod uwagę wysoką dynamikę rozwoju energetyki odnawialnej, która może stwarzać zagrożenia środowiska i krajobrazu w planie zawarto główne zasady i standardy polityki lokalizacyjnej dotyczącej rozmieszczenia obiektów OZE. Ponadto należy mieć na uwadze Ustawę

z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych. Zostały w niej zawarte przepisy szczegółowe dotyczące lokalizacji tego rodzaju inwestycji. Jednocześnie plan zaleca, aby w planach miejscowych i studiach gminnych, które zainteresowane rozwojem energetyki odnawialnej, zostały określone obszary predysponowane do lokalizacji tego rodzaju obiektów.

2.2.3. Gmina Kazimierza Wielka w „Planie gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”

Przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, nakładają obowiązek opracowywania planów gospodarki odpadami na poziomie krajowym i wojewódzkim. Zgodnie z art. 37 ust. 2 ww. ustawy zarząd województwa przedkłada projekt zaktualizowanego wojewódzkiego planu sejmikowi województwa. W myśl art. 38 wraz z uchwaleniem planu sejmik województwa podejmuje uchwałę w sprawie jego wykonania, która określa regiony gospodarki odpadami komunalnymi, a także regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych w poszczególnych regionach oraz instalacje przewidziane do zastępczej obsługi tych regionów, w przypadku gdy znajdująca się w nich instalacja uległa awarii lub nie może przyjmować odpadów z innych przyczyn.

Obowiązujący **Plan gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego** został przyjęty Uchwałą Nr XXV/356/16 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 27 lipca 2016 r. w sprawie uchwalenia aktualizacji „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego”.

Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego, w dniu z dnia 27 lipca 2016 r. podjął Uchwałę Nr XXV/357/16, w sprawie wykonania „Planu gospodarki odpadami dla województwa świętokrzyskiego” 2016-2022 (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 28 lipca 2016, poz. 2411).

Gmina Kazimierza Wielka, wchodzi w skład **Regionu 5 gospodarki odpadami komunalnymi**. W skład Regionu 5 wchodzi gminy:

- z powiatu buskiego: Busko – Zdrój, Gnojno, Nowy Korczyn, Pacanów, Solec Zdrój, Stopnica, Tuczępy, Wiślica;
- z powiatu kazimierskiego: Kazimierza Wielka, Bejsce, Czarnocin, Opatowiec;
- z powiatu kieleckiego ziemskiego: Raków;
- z powiatu pińczowskiego: Pińczów, Kije, Złota;
- z powiatu staszowskiego: Staszów, Połaniec, Łubnice, Oleśnica, Rytwiany, Szydłów.

Dokonując podziału województwa na regiony gospodarki odpadami komunalnymi uwzględniono zarówno przepisy ustawy o odpadach, jak również kierowano się następującymi przesłankami:

- zaktywizowaniem gmin do tworzenia wspólnego systemu zagospodarowania odpadów komunalnych i pozyskiwaniem na ten cel środków publicznych,
- utrzymaniem i rozwojem nawiązanych już struktur międzygminnych, np. związków międzygminnych, spółek międzygminnych i innych form współpracy,

- wspieraniem rozwoju Regionalnych Zakładów Zagospodarowania Odpadów (RZZO) budowanych i utrzymywanych przez różnego rodzaju struktury gminne, np. spółki gminne czy też związki międzygminne,
- zacieśnianiem współpracy pomiędzy gminami i RZZO w celu usprawniania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi,
- kompleksowym zagospodarowaniem odpadów komunalnych w jednym miejscu (sortowanie, kompostowanie i składowanie) zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych, stabilizatu,
- ograniczaniem transportu odpadów „od zakładu do zakładu”, z uwagi na uciążliwość, np. zapachową i koszty transportu.

W ramach regionów gospodarki odpadami komunalnymi, założono funkcjonowanie jednego Regionalnego Zakładu Zagospodarowania Odpadów (RZZO) zapewniającego:

- mechaniczno – biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielanie ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku, sortownia odpadów,
- przetwarzanie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzanie z nich produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone przepisami prawa,
- składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych, o pojemności pozwalającej na przyjmowanie odpadów przez okres nie krótszy niż 15 lat.

Regionalne zakłady zagospodarowania odpadów winny mieć moc przerobową wystarczającą do przetwarzania odpadów pochodzących z całego regionu.

W obrębie Regionu 5 gospodarki odpadami komunalnymi, zlokalizowane są:

- instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielania ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku – Rzędów 40, 28-152 Tuczępy oraz przewidziana do zastępczej obsługi instalacja w Promniku, ul. Św. Tekli 62, 26-067 Strawczyn;
- instalacja do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów oraz wytwarzania z nich produktów o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, spełniającego wymagania określone w przepisach odrębnych, lub materiału po procesie kompostowania lub fermentacji dopuszczonego do odzysku procesie odzysku R10 - Rzędów 40, 28-152 Tuczępy oraz przewidziana do zastępczej obsługi instalacja w Promniku, ul. Św. Tekli 62, 26-067 Strawczyn;
- instalacje do składowania odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów

komunalnych o pojemności pozwalającej na przyjmowanie przez okres nie krótszy niż 15 lat odpadów w ilości nie mniejszej niż powstająca w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych – Grzybów, 28-200 Staszów; Dobrowoda, 28-100 Busko-Zdrój; Staszów, ul. Pocieszka, 28-200 Staszów (instalacje zastępcze – Staszów, ul. Pocieszka, 28-200 Staszów; Grzybów, 28-200 Staszów).

2.2.4. Gmina Kazimierza Wielka w „Programie ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych”

Obowiązujący **Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych**, został przyjęty Uchwałą Nr XXII/291/20 Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 czerwca 2020 r. w sprawie określenia „Programu ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych” (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 10 lipca 2020 r., poz. 2615).

Program ochrony powietrza dla województwa świętokrzyskiego wraz z planem działań krótkoterminowych, wskazuje możliwe do podjęcia działania naprawcze, które pozwolą przyczynić się do poprawy jakości powietrza w regionie:

- ograniczenie emisji z sektora komunalno-bytowego,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń z transportu drogowego – w harmonogramie wskazano wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie,
- ograniczenie emisji niezorganizowanej pochodzącej z zakładów wydobywania i przeróbki kruszyw,
- kształtowanie polityki przestrzennej w sposób sprzyjający poprawie stanu jakości powietrza,
- prowadzenie edukacji ekologicznej,
- prowadzenie działań kontrolnych.

Podstawowym celem Programu Ochrony Powietrza dla województwa świętokrzyskiego (POP) jest poprawa jakości powietrza i dotrzymanie obowiązujących standardów. Zaplanowane działania mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największy sposób oddziałują na wielkość stężeń analizowanych substancji w powietrzu.

W ramach opracowania POP wskazano działania, których realizacja pozwoli na osiągnięcie najlepszych efektów ekologicznych w jak najkrótszym czasie. Działania powinny również być uzasadnione ekonomicznie, a także ich techniczne warunki realizacji powinny być możliwe do osiągnięcia. Ponadto wskazane działania muszą być mierzalne tj. poza możliwością obliczenia efektu redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza powinny również zostać opisane wskaźnikami postępu rzeczowego.

W harmonogramie realizacji działań naprawczych wskazano zadania:

- ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych;
- ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie;
- prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów;
- prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych.

Kody obszaru przekroczeń poszczególnych zanieczyszczeń, ujętych w POP, dla gminy Kazimierza Wielka:

- dla PM10 – kod: 2618swkPM10d07
- dla PM2,5 – kod: 2618swkPM2.5a09
- B(a)P – kod: 2618swkBaPa01

Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej, dotyczący zmian systemów ogrzewania (kod POP:PL2602_ZSO), odnoszący się do emisji pyłów na terenie gminy Kazimierza Wielka (PM10 i PM2,5):

Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych.

Działania zmierzające do obniżenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami stałymi, będą obejmować przede wszystkim poniższe czynności i powinny być dokonywane z poniżej ustaloną hierarchią:

- 1) Zastąpienie nisko sprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub urządzeniami opalonymi gazem;**
- 2) Wymiana nisko sprawnych kotłów na paliwa stałe** na: kotły zasilane olejem opałowym; ogrzewanie elektryczne; OZE (głównie pompy ciepła); nowe kotły węglowe spełniające wymagania ekoprojektu; wymiany niskosprawnych źródeł ciepła należy przeprowadzać w budynkach mieszkalnych (jedno i wielorodzinnych), budynkach użyteczności publicznej, budynkach usługowych, produkcyjnych i handlowych.
- 3) Stosowanie w nowo powstałych budynkach hierarchii źródeł ogrzewania: OZE (pompy ciepła), podłączenie do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej, urządzenia opalane olejem, ogrzewanie elektryczne lub montaż nowych kotłów spełniających wymagania ekoprojektu.**
- 4) Termomodernizacja** – w ramach działania w celu zwiększenia efektywności energetycznej budynków, w których dokonywana jest wymiana urządzeń grzewczych należy prowadzić kompleksowe działania termomodernizacyjne, tj. docieplenie ścian, stropów, dachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. W ramach działania samorząd lokalny powinien udzielać wsparcia finansowego ze środków własnych lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych np. w postaci dotacji celowej, dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowania zgodnie

z przyjętymi wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań. Dofinansowanie może odbywać się na zasadach określonych w dokumentach lokalnych, jak np.: Programy ograniczania niskiej emisji, inne formy regulaminów dofinansowania lub plany gospodarki niskoemisyjnej. Samorzady lokalne udzielające dofinansowania mogą wymagać zaświadczenia o likwidacji starego źródła ciepła, w celu zabezpieczenia osiągnięcia zakładanego efektu ekologicznego i ochrony przed niewłaściwym wykorzystaniem przyznanych środków. Działanie wpisuje się również w założenia projektu rządowego „Czyste Powietrze”, którego realizacja przewidziana jest do roku 2029.

Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej, dotyczący edukacji ekologicznej (kod POP:PL2602_EE), odnoszący się do emisji pyłów i emisji benzo(a)pirenu na terenie gminy Kazimierza Wielka (PM10, PM2,5 i B(a)P):

Prowadzenie działań promocyjnych i edukacyjnych (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjnych i szkoleniowych.

Działania edukacyjne i informacyjne powinny być realizowane poprzez:

- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza,
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza,
- informowanie mieszkańców o zakazach związanych z postępowaniem z odpadami w zakresie ich spalania poza instalacjami

Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej, dotyczący kontroli przepisów prawa (kod POP:PL2602_KPP), odnoszący się do emisji pyłów i emisji benzo(a)pirenu na terenie gminy Kazimierza Wielka (PM10, PM2,5 i B(a)P):

Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów.

Działalność kontrolna powinna obejmować:

- przestrzeganie zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach,
- przestrzeganie zakazu wypalania traw i łąk,
- przestrzeganie zapisów uchwały, o której mowa w art. 96 ustawy POŚ.

Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie świętokrzyskiej, dotyczący budowy dróg/obwodnic (kod POP:PL2602_BDO), odnoszący się do emisji pyłów i emisji benzo(a)pirenu na terenie gminy Kazimierza Wielka (PM10, PM2,5 i B(a)P):

Ograniczenie oddziaływania transportu drogowego poprzez wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza tereny miejskie.

Realizacja działania polegać będzie na zaplanowaniu i wyprowadzeniu tranzytu samochodowego poza tereny miejskie. Związane jest to:

- z prowadzeniem działań organizacyjnych – kierowanie samochodowego ruchu tranzytowego poza tereny centrum oraz inne gęsto zabudowane czy zaludnione tereny na trasy alternatywne poza tymi obszarami;
- budową obwodnic miast na terenie strefy świętokrzyskiej w celu ograniczenia niekorzystnego oddziaływania emisji z transportu samochodowego na mieszkańców tych miejscowości.

2.2.5. Gmina Kazimierza Wielka na tle powiatu kazimierskiego

Powiat kazimierski położony jest w najbardziej skrajnej, południowej części województwa świętokrzyskiego. Zaliczany jest do powiatów o niewielkiej powierzchni i niewielkiej liczbie ludności. Powierzchnia powiatu kazimierskiego wynosi 422,18 km². Mniejszą od niego powierzchnię posiada jedynie powiat skarżyski 395,43 km² i miasto na prawach powiatu – Kielce 109,65 km². Powiat kazimierski zamieszkuje najmniejsza liczba ludności w stosunku do wszystkich powiatów województwa świętokrzyskiego, wynosząca (na koniec 2018 r.) 33 851 osób, co stanowi jedynie 2,75 % ludności województwa, wynoszącej (na koniec 2018 r.) ok. 1,23 mln osób. Gęstość zaludnienia powiatu kazimierskiego wynosi 80,18 osób/km², przy ok. 107 osobach/km² w województwie świętokrzyskim. Przyrost rzeczywisty liczby ludności w powiecie kazimierskim wynosi –5,91%.

Stolicą powiatu kazimierskiego jest miasto Kazimierza Wielka. Powiat kazimierski utworzono 1 stycznia 1956 r. w województwie kieleckim. W momencie utworzenia powiatu kazimierskiego jego stolica była osiedlem, które prawa miejskie uzyskało dopiero 1 stycznia 1959 r. W wyniku reformy administracyjnej 1 stycznia 1973 r. zniesiono powiaty, gromady i osiedla, a w ich miejsce utworzono gminy. Powiat kazimierski przywrócono 1 stycznia 1999 r. wraz z reformą administracyjną.

Teren miasta Kazimierza Wielka odznacza się dużą gęstością zaludnienia, wynoszącą aż 13 razy więcej niż średnia gęstość zaludnienia w powiecie kazimierskim. Prawie połowa całej ludności powiatu kazimierskiego (47,88%) mieszka na terenie gminy Kazimierza Wielka. Gmina Kazimierza Wielka posiada też największą powierzchnię w stosunku do powierzchni gmin sąsiednich, stanowiąc 33,13% powierzchni całego powiatu kazimierskiego.

Tabela 1. Podstawowe dane charakteryzujące gminę Kazimierz Wielką na tle pozostałych jednostek administracyjnych powiatu kazimierskiego

Podział administracyjny	Powierzchnia [km ²]	Liczba ludności [osoby]	Gęstość zaludnienia [osób/km ²]
Kazimierza Wielka (w tym miasto)	139,86 (5,33)	16210 (5579)	116 (1047)
Skalbmierz (w tym miasto)	85,94 (7,13)	6502 (1289)	76 (181)
Bejsce	57,48	4031	70
Czarnocin	70,32	3810	54
Opatowiec	68,58	3298	48

Razem	422,18	33851	80
-------	--------	-------	----

Dane wg Urzędu Statystycznego Kielce. „Województwo Świętokrzyskie 2019. Podregiony, Powiaty, Gminy”

Tabela 2. Gmina Kazimierza Wielka, na tle powiatu kazimierskiego, w 2018 roku

Wyszczególnienie	Gmina Kazimierza Wielka	Powiat kazimierski	Udział zasobów gminy Kazimierza Wielka w zasobach powiatu kazimierskiego [%]
1	2	3	4
Powierzchnia ogółem w km ²	139,86	422,18	33,13
Ludność ogółem	16 210	33 851	47,88
w tym: mężczyźni	7 908	16 644	47,51
kobiety	8 302	17 207	48,24
Gęstość zaludnienia w osobach/km ²	116	80	–
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	2 420	5 030	48,11
w tym kobiety	1 161	2 470	47,00
Ludność w wieku produkcyjnym	10 001	20 765	48,16
w tym kobiety	4 617	9 439	48,91
Ludność w wieku poprodukcyjnym	3 789	8 056	47,03
w tym kobiety	2 524	5 298	47,64
Małżeństwa zawarte w 2018 r.	48	137	35,04
Urodzenia żywe	114	270	42,22
Zgony	180	412	43,69
Przyrost naturalny	–66	–142	–
Pracujący w 2018 r.	2 023	2 948	68,22
w tym kobiety	1 225	1 783	68,70
w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie	6	65	9,23
w przemyśle i budownictwie	302	395	76,46
w handlu; naprawach pojazdów samochodowych; transporcie i gospodarce magazynowej; zakwaterowaniu i gastronomii; informacji i komunikacji	548	764	71,73
w działalności finansowej i ubezpieczeniowej; obsłudze rynku nieruchomości	1 167	1 724	67,69
Bezrobotni ogółem w 2018 r.	674	1 222	55,16
w tym kobiety	338	605	55,87
Zasoby mieszkaniowe w 2018 r.	5 271	11 025	47,81
Budynki oddane do użytkowania w 2018 r.	23	37	62,16
Sieć rozdzielcza wodociągowa w km (stan w dniu 31 XII 2018 r.)	181,9	626,0	29,06
Sieć rozdzielcza kanalizacyjna w km (stan w dniu 31 XII 2018 r.)	93,0	138,4	67,19
Szkoły podstawowe	6	15	40,00
Placówki wychowania przedszkolnego	8	23	34,78
Biblioteki publiczne	2	7	28,57
Grunty leśne w 2018 r.	398,9	1 228,6	32,47
w tym lasy	396,4	1 222,0	32,44
Lesistość w %	2,8	2,9	–

2.2.6. System powiązań zewnętrznych gminy Kazimierza Wielka

Powiązania przyrodnicze

Gmina Kazimierza Wielka, pod względem podziału fizyczno-geograficznego, położona jest w prowincji Wyżyny Polskie (34) w podprowincji Wyżyna Małopolska (342), w obrębie makroregionu Niecka Nidziańska (342.2), w mezoregionie Płaskowyż Proszowicki (342.23). Płaskowyż Proszowicki obejmuje większość terenu powiatu kazimierskiego, znaczną część powiatu proszowickiego, północno-wschodnią część powiatu krakowskiego i małą południową część powiatu pińczowskiego. Ten płaskowyż ma bardzo urozmaiconą rzeźbę terenu, wytworzoną z morskich osadów miocenu, pokrytych lessem.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka nie występują prawne formy ochrony przyrody.

Przez północno-wschodnią część gminy Kazimierza Wielka, w tym przez teren miasta Kazimierza Wielka, przepływa rzeka Nidzica. Rzeka Nidzica, zaczyna przebieg w okolicach Rzędowic w gminie Książ Wielki, a kończy bieg w nurcie rzeki Wisły, w miejscowości Urzuty w gminie Opatowiec. Dolina rzeki Nidzicy tworzy główny ciąg ekologiczny na terenie powiatu kazimierskiego, łączący się z korytarzem ekologicznym Puszczy Niepołomickiej.

Rolę wspomagających ciągów ekologicznych, na terenie gminy Kazimierz Wielka, pełnią doliny mniejszych rzek, Małoszówki, Jawornika i Łękawy, przecinających południową część terenu gminy.

Rejon gminy jest ubogi w wody podziemne zdatne do picia, lecz za to zasobny w słońce, ciepłe, siarkowe wody mineralne, udokumentowane w 2015 r., przydatne do kąpieli leczniczych i możliwe do wykorzystania dla celów grzewczych. W miejscowości Cudzynowice wykonane jest ujęcie wód termalnych i leczniczych „Cudzynowice GT-1”, a w przyszłości planowane jest wykonanie kolejnych otworów umożliwiających dokładniejsze rozpoznanie i pełniejsze gospodarcze wykorzystanie istniejących zasobów wodnych gminy.

Powiązania infrastruktury zdrowotnej i społecznej

Na terenie miasta Kazimierza Wielka oraz na terenie sołectw: Cudzynowice, Donosy i Słonowice, Minister Zdrowia, Decyzją Nr 84 z dnia 31 lipca 2018 r., potwierdził możliwość prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze uznanym za obszar ochrony uzdrowiskowej „Kazimierza Wielka” oraz dla obszaru ustalił kierunki lecznicze w zakresie chorób reumatologicznych, kardiologicznych, nadciśnienia i osteoporozy oraz wyodrębnił/ustalił trzy strefy ochrony uzdrowiskowej: „A”, „B” i „C”.

Powyższy teren, posiada status Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Kazimierza Wielka, nadany przez Prezesa Rady Ministrów, Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 maja 2019 r., w granicach którego, w strefie ochrony uzdrowiskowej „A”, powstaną obiekty leczniczo-wypoczynkowe przyszłego uzdrowiska Kazimierza Wielka, służącego poprawie zdrowia i zapewniającego wypoczynek kuracjom z Polski i spoza granic naszego kraju.

Miasto Kazimierza Wielka, prowadzi obsługę mieszkańców powiatu, pod względem opieki zdrowotnej, opieki społecznej i oświaty. Na terenie miasta funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Kazimierzy Wielkiej, Szpital Powiatowy, Kazimierskie Centrum Medyczne, Kazimierski Ośrodek Kultury, Kazimierski Ośrodek Sportu, zapewniające obsługę mieszkańców powiatu kazimierskiego.

Na terenie miasta Kazimierza Wielka oraz miejscowości Cudzynowice i Odonów działają szkoły zawodowe, technika, licea ogólnokształcące, szkoły policealne dla dorosłych, kształcące młodzież i dorosłych z terenu powiatu kazimierskiego.

Powiązania administracyjne i gospodarcze

Pod względem administracyjnym miasto Kazimierza Wielka jest siedzibą władz Miasta i Gminy Kazimierza Wielka oraz siedzibą władz Powiatu Kazimierskiego.

Na terenie miasta mieszczą się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kazimierzy Wielkiej, Komenda Powiatowa Policji w Kazimierzy Wielkiej oraz oddziały banków, prowadzące obsługę mieszkańców powiatu.

Na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka działają liczne organizacje pozarządowe. Pod względem gospodarczym o rozwój powiatu dbają:

- Cech Rzemieślników i Przedsiębiorców w Kazimierzy Wielkiej,
- Związek Plantatorów Buraka Cukrowego,
- Związek Plantatorów Tytoniu w Kazimierzy Wielkiej,
- Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych Ziemi Kazimierskiej w Kazimierzy Wielkiej,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Ziemi Kazimierskiej „Twój Samorząd”,
- Związek Międzygminny „Nidzica” w Kazimierzy Wielkiej.

Oprócz powyższych organizacji, na terenie Kazimierzy Wielkiej swoją siedzibą mają:

- Stowarzyszenie Sołtysów Ziemi Kieleckiej – Koło Gminne w Kazimierzy Wielkiej,
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Promyk Nadziei” w Kazimierzy Wielkiej,
- Stowarzyszenie Miłośników Klubu „Sparta” w Kazimierzy Wielkiej,
- Kazimierski Ośrodek Trzeźwości „Nadzieja” w Kazimierzy Wielkiej,
- Automobilklub Kielecki Koło w Kazimierzy Wielkiej,
- Fundacja „Nasza Szkap” – schronisko dla zwierząt w Wojsławicach (gm. Kazimierza Wielka),
- Koło łowieckie „DIANA” – siedziba Kazimierza Wielka,
- Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych Oddział Kazimierza Wielka,
- Koła Gospodyń Wiejskich.

Powiązania z zakresu infrastruktury technicznej i komunikacji

Zaopatrzenie w wodę pitną terenu gminy z wodociągów, pobierających wodę z ujęć zlokalizowanych poza granicami gminy:

- z ujęcia Płużki w Jazdowicach w gminie Słaboszów,
- z ujęcia Mękarzowice w gminie Czarnocin,
- z ujęcia Pałecznicza w gminie Pałecznicza,
- z ujęcia Opatkowice w gminie Proszowice,
- z ujęcia Nida 2000 w Starym Korczynie w gminie Nowy Korczyn.

Zasilanie terenu gminy w energię elektryczną z dwóch linii 110 kV relacji: Kazimierza Wielka – Proszowice oraz Kazimierza Wielka– Pińczów, za pośrednictwem GPZ 110/15 kV, zlokalizowanego we wschodniej części miasta.

Podłączenie gminy, do światłowodowej Sieci Szerokopasmowej Polski Wschodniej – Województwo Świętokrzyskie, powiat kazimierski (SSPW), z przebiegiem głównych światłowodów w północnej części gminy.

Tranzytowy przebieg, przez północną część gminy, gazociągu wysokiego ciśnienia DN 1000 MOP 8,4 MPa od tłoczni Pogórska Wola do węzła Tworzeń.

Korzystanie ze składowiska odpadów zlokalizowanego poza terenem gminy, na terenie Sielca Biskupiego w gminie Skalbmierz.

Podstawowy układ komunikacyjny, o znaczeniu ponadlokalnym, tworzą drogi:

- wojewódzka Nr 776, łącząca Kazimierzę Wielką z Czarnocinem i Proszowicami (woj. małopolskie) i Pałecznicą (woj. małopolskie) poprzez drogę nr 15822 Kamieńczyce – Kadzice,
- wojewódzka Nr 768, stanowiąca powiązanie miasta ze Skalbmierzem, Koszycami (woj. małopolskie) i alternatywne z Bejskami,
- Nr 15826 Jakuszowice - Bejsce - Rogów stanowiąca najkrótsze połączenie z Bejskami,
- Nr 15808 Kazimierza Wielka – Wielgus – Kościelec jako alternatywne powiązanie z Proszowicami.

2.3. Środowisko przyrodnicze

2.3.1. Charakterystyka ogólna

Zagospodarowanie terenu

Obszar gminy Kazimierza Wielka odznacza się znacznym zróżnicowaniem zagospodarowania terenu. Największe różnice dotyczą zagospodarowania terenu miasta i terenu sołectw. W granicach miasta przeważają tereny zabudowane. W centrum miasta dominuje zwarta zabudowa wielorodzinna i usługowa, której w części północnej i południowej miasta towarzyszą osiedla zabudowy jednorodzinnej, a na peryferiach miasta tereny zabudowy gospodarczej. Tereny rolne występują jedynie na obrzeżach terenu miasta.

Na terenach wiejskich dominują tereny użytków rolnych. Zabudowa zlokalizowana jest wzdłuż dróg, tworzących gęstą sieć komunikacyjną, przecinającą tereny upraw polowych.

W zabudowie terenów wiejskich przeważa zabudowa zagrodowa, uzupełniana zabudową jednorodzinną i gospodarczą. Największy powierzchniowo obszar zajmują grunty orne, łąki i pastwiska.

Na terenie gminy występują liczne linie elektroenergetyczne, w tym linia wysokiego napięcia 110 kV.

Krajobraz

Krajobraz gminy, poza terenem miasta, jest typowo rolniczy. Przestrzenie tworzy malowniczą szachownicę kolorowych pól uprawnych, łąk i terenów zabudowanych, uzupełnionych siecią rzek i cieków wodnych.

Krajobraz miasta jest silnie przekształcony, intensywnie zabudowany. Dominuje w nim zwarta, wysoka zabudowa oraz gęsta sieć ulic. Krajobraz miasta urozmaica teren parku, tereny zbiorników retencyjnych oraz doliny rzek Nidy i Małoszówki.

Pod względem typów krajobrazów naturalnych, zgodnie z portalem Bank Danych o Lasach, większość terenu gminy Kazimierza Wielka odznacza się krajobrazem wyżyn i niskich gór, o charakterze lessowym, eolicznym, charakterystycznych dla wysoczyzn słabo i mocno rozciętych. Większość obszaru miasta oraz tereny części sołectw położonych w pasie wzdłuż doliny rzeki Nidy, odznacza się krajobrazem obniżeń i zalewowych den dolin o charakterze akumulacyjnym.

Rzeźba terenu

Gmina Kazimierza Wielka, położona jest na terenie Płaskowyżu Proszowickiego. Na obszarze gminy, wierzchowinowe partie płaskowyżu, w północnej części gminy, osiągają wysokości 220,0 – 250,0 m n.p.m. Wzniesienia w południowej części gminy tworzą pas wzniesień, będący jednocześnie wododziałem, którego wysokości bezwzględne lokalnie przekraczają 180,00 m n.p.m. Pas ten przebiega od Gór Sieradzkich (282,0 m n.p.m.), przez Sieradzice (283,9 i 284 m n.p.m.), Łekawę, gdzie znajduje się najwyższe wzniesienie w granicach gminy – 288,0 m n.p.m, do Wielgusa (283,2 m n.p.m.), z odgałęzieniem na Gorzków (277,2 m n.p.m.) i Krzyszkowice (277,2 m n.p.m.).

Najniższy punkt w granicach gminy, znajduje się we wschodniej części doliny rzeki Nidzicy, przy granicy z gminą Bejsce, gdzie osiąga rzędną 180,4 m n.p.m. Deniwelacje w granicach poszczególnych szczytów wzniesień a dolinami cieków wynosi 30,0 – 50,0 m. Lokalna deniwelacja w granicach całej gminy jest znaczna i wynosi aż 107,6 m.

Na ukształtowanie terenu gminy Kazimierza Wielka ogromny wpływ wywarło osadzenie się lessów podczas pleistocenu. Osady te tworzą zwartą pokrywę o zmiennej miąższości, sięgającą nawet kilkanaście metrów. W holocenie powierzchnia lessów została silnie rozcięta, przez liczne doliny, dzięki czemu niektóre partie starszego podłoża zostały odsłonięte. Najszersza jest dolina rzeki Nidzicy (1,0-1,5 km), węższe są doliny boczne, których część prowadzi wody. Mniejsze doliny erozyjne często przyjmują charakter wąwozów i parowów sięgających głębokość do kilku metrów, ze stromymi i urwistymi zboczami, o spadkach nawet powyżej 35 – 40%.

Zaznaczające się na terenie opracowania wzniesienia charakteryzują się płaskimi wierzchołkami, o spadkach nieprzekraczających 5,0%, z wyraźnie zaznaczonymi krawędziami i stokami opadającymi w kierunku dolin. Nachylenie stoków średnio wynosi 8,0 – 12,0%, lokalnie 20,0 – 27,0%, miejscowo ponad 40%. W obrębie stoków występują formy antropogeniczne zaznaczone w krajobrazie skarpami drogowymi, tarasami rolnymi i erozyjnymi.

Najłagodniejszą rzeźbą terenu odznacza się dolina rzeki Nidzicy, której spadki poprzeczne wynoszą średnio od 0,2% do 0,5%, przy krawędziach do 3,2%. Spadek podłużny doliny Nidzicy, na odcinku w granicach gminy, wynosi jedynie 0,09%.

Rzeźba terenu gminy, na znacznych powierzchniach, stwarza ograniczenia w zabudowie i zagospodarowaniu terenów. Z zabudowy powinny być wyłączone tereny o spadkach przekraczających 12,0%, ze względu na możliwość osunięcia gruntu, lub realizowane po starasowaniu zboczy. Do celów zabudowy nieprzydatne są również doliny rzek i cieków, ze względu na podmokłość terenu, złe warunki topoklimatyczne oraz pełnienie przez doliny funkcji ciągów przyrodniczych.

2.3.2. Budowa geologiczna i charakterystyka gruntów dla budownictwa

Ukształtowanie powierzchni terenu gminy związane jest ściśle z budową geologiczną podłoża skalnego oraz procesami geomorfologicznymi, zachodzącymi w przeszłości i współcześnie.

Obszar gminy położony jest w Zapadlisku Przedkarpackim, w obrębie jednostki geologiczno – strukturalnej zwanej Niecką Nidziańską. W przypowierzchniowej budowie tej jednostki udział biorą utwory z okresu neogenu (reprezentowanego przez utwory miocenijskie) i czwartorzędu. Utwory czwartorzędowe osiągają miejscami miąższość kilkunastu metrów.

Wgłębna budowa Niecki Nidziańskiej charakteryzuje się strukturami blokowo – fałdowymi, odzwierciedlającymi się w utworach kredy górnej gęstą siecią dyslokacji, z którą związany jest przebieg niektórych dolin. Zalegające utwory neogenu (miocen), związane są z transgresją morza na obszar płaskowyżu, co powoduje, że większość występujących skał jest pochodzenia morskiego, osadowego. Istotną rolę gospodarczą odgrywają żwiry, margle, wapienie i ropy. Wycofujące się morze miocenijskie pozostawiło wielkie pokłady gipsu i powstałej na drodze redukcji gipsu – siarki. W okolicach Kazimierzy Wielkiej w niedużej ilości występuje ropa naftowa. Po okresach zlodowiceń pozostały głązy narzutowe pochodzenia skandynawskiego. Wtedy też wiatr spowodował nawiewanie piasków i osadzanie się lekkiej glinki zwanej lessem, na której w późniejszym etapie wykształciły się bardzo żyzne i dobre z rolniczego punktu gleby.

Do najczęściej spotykanych na terenie opracowania skał z okresu neogenu należy zaliczyć:

- Wapienie litotamniowe, piaski, margle, które nie występują na powierzchni terenu; określa się je jako poziom podgipsowy.

- Gipsy, anhydryty, ily margliste, które nie występują na powierzchni terenu; określa się je jako poziom gipsowy. Charakterystyczną cechą tych skał jest ich słabe zdiagenezowanie, łatwe uleganie rozmyciu i podatność na krasowienie.
- Iły krakowieckie, których powierzchniowe wychodnie występują w strefach krawędziowych dolin lub pod nakładem lessów o miąższości kilku – kilkunastu metrów; określa się je jako poziom nadgipsowy. Największe wychodnie iłów krakowieckich występują w okolicach Gabułtowa, Hołdowca i Broniszowa. Mniejsze obszarowo powierzchnie występują w strefach krawędziowych dolin lub pod nakładem z lessów o zmiennej miąższości. Charakterystyczną cechą tych utworów są ich zmienne właściwości fizyczne i mechaniczne, duża rozmiękalność, pęcznienie. Osiągają one niskie wartości parametrów geotechnicznych, przez co ich warunki budowlane są skomplikowane.

Do najczęściej spotykanych w granicach opracowania utworów z okresu czwartorzędu należy zaliczyć:

- Plejstocenijskie – **lessy pochodzenia eolicznego**, o zmiennej miąższości od kilku do kilkunastu metrów. Zajmują one ok. 70 % powierzchni gminy. W zwartych płatach dominują w sołectwach w zachodniej i południowej części gminy. Przeważają lessy zwykłe rzadziej lessy ilaste, w stanie od plastycznego do półzwartego. Lessy są wrażliwe na przyrost wilgotności i przesuszenie. Charakterystycznymi cechami tych utworów jest ich wrażliwość na przyrosty wilgotności, podatność na spłukiwanie, sufozję i osiadania zapadowe, mogą powstawać osuwiska. Warunki budowlane dla lessów można określić jako dostateczne. W niektórych przypadkach fundamentowanie wymaga przeprowadzenia specjalistycznych badań i zabiegów inżynierskich. Strefy krawędziowe stoków o większych spadkach **predysponowane są do wystąpienia ruchów masowych** – osuwisk.
- Holocenijskie – **mulki, mady i piaski rzeczne**, w całości stanowiące osady rzeczne, odznaczające się różnym uziarnieniem, często pochodzenia organicznego; są słabo zagęszczone, zawodnione. Mułki i mady są nieprzydatne dla bezpośredniego posadowienia obiektów budowlanych. W granicach gminy zajmują doliny rzek Nidzicy, Małuszówki, Jawornika, Łękawy oraz dolinki mniejszych, bezimiennych cieków wodnych.
- Holocenijskie – **lessy humusowe**, pochodzenia deluwialnego, utworzone przez pyły małospoiste o miąższości kilku metrów. Największe płaty lessów humusowych o różnych powierzchniach i właściwościach występują w południowej części miasta, w Wojciechowie, Odnowie, Donosach Gabułtowie i Stradlicach. Charakterystyczną cechą tych utworów jest podatność na sufozję i możliwość osiadań zapadowych. Ich stan uzależniony jest od zawodnienia. Warunki budowlane lessów humusowych są słabe i bardzo słabe. Zawsze wymagają przeprowadzenia badań geologiczno – inżynierskich.

- Plejstocenijskie – **piaski**, stanowiące osady **eoliczne**, o luźnej strukturze, średnim zagęszczeniu, odznaczające się zmiennymi parametrami, z reguły niekorzystnymi dla posadowienia budynków. W granicach opracowania, na większym obszarze występują w granicach Zagórzyc.
- Plejstocenijskie – **piaski** stanowiące osady **rezydualne** (nieprzemieszczone zwietrzliny piaszczyste skał). Głównie są to piaski gliniaste w stanie plastycznym i twardoplastycznym zalegające na łożach krakowieckich. Odznaczają się dobrymi warunkami budowlanymi, jedynie miejscowo uzależnionych od zawodnienia gruntu.
- Plejstocenijskie – **piaski różnoziarniste**, z przewarstwieniami glin piaszczystych, pochodzenia wodnolodowcowego. Odznaczają się dobrą nośnością dla celów budowlanych. Warunki budowlane miejscami mogą pogarszać wody słabo sączące się wśród wkładek gliniastych. Piaski te, zajmują większe powierzchnie, w okolicach Hołdowca, Gabułtowa i Wojciechowa.
- Plejstocenijskie – **gliny zwałowe**, stanowiące osady lodowcowe. Wyróżniają się zróżnicowanym uziarnieniem z przewarstwieniami piaszczystymi, niekiedy zawodnionymi, w stanie plastycznym do półzwartego, o miąższości od kilku do kilkunastu metrów. Grunty nośne, dobre dla celów budowlanych. Pogarszać się mogą jedynie przy wyższym poziomie wody gruntowej.
- Plejstocenijskie – **piaski**, stanowiące osady **rzeczne**, zalegające na terasie zalewowej. W granicach gminy, w większej ilości występują w dolinie Nidzicy, między Hołdowcem a Cudzynowicami. Piaski te, ze względu na zawodnienie, są niekorzystne dla celów budowlanych.
- Plejstocenijskie – **piaski i mulki**, stanowiące osady **deluwialne**, zajmują strefy przyboczowe. Zostały utworzone w wyniku spływu wód z terenów wyżej położonych. Tereny te w małym stopniu są przydatne dla budownictwa. W granicach opracowania jest ich niewiele, a największe powierzchnie zajmują w pasie od Hołdowca, przez Jakuszowice do Kazimierza Małego.

2.3.3. Kopaliny mineralne

Historia udokumentowania złóż surowców w granicach gminy Kazimierza Wielka sięga lat 60-tych ubiegłego wieku. Jako pierwsze, w 1960 r., udokumentowano złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Odonów” i „Skorców”, w 1964 r. udokumentowano złożę ropy naftowej „Pławowice”. W 1975 r. udokumentowano złożę surowców ilastych „Góry Sieradzkie”. W 2011 r., ze złoża „Odonów”, wyodrębniono złożę „Odonów 1”.

Kolejnym, nowym, udokumentowanym w 2015 r. złożem, jest złożę wód termalnych i leczniczych „Cudzynowice”. Na terenie gminy, obecnie eksploatowane są jedynie złoża: „Pławowice” (ID: 4764) i „Cudzynowice” (ID: 17805).

Złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej: „Odonów” (ID: 2190), „Odonów 1” (ID: 15432), „Góry Sieradzkie” (ID:3057); „Skorców” (ID:3058), stanowią bazę surowca dla wyrobów tj.: cegła (ceramika grubościenna), kratówka, rurki drenarskie i dachówka (ceramika cienkościenna). Aktualnie złoża nie są eksploatowane oraz nie wyznaczono dla ich wydobycia

terenów i obszarów górniczych.

Złoże „Odonów”, ID złoża: **2190**, położone jest na terenie sołectwa Łyczaków, obecnie ograniczone jest do jednego pola złożowego, stanowiącego część dawnego pola złożowego „B”. Dodatek Nr 3, do dokumentacji geologicznej złoża „Odonów”, przyjęty decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego znak: OWŚ-V.7427.6.2019 z dnia 08.05.2019 r., ustalił zasoby złoża na 1 534,9 tys. m³ oraz wyłączył z części zasobowej dawne pole „A”. Aktualna powierzchnia złoża „Odonów” wynosi 52 570 m². Dla złoża przewidywany jest rolniczy kierunek rekultywacji.

Zgodnie z „Bilansem złóż kopalin w Polsce na dzień 31.12.2019 r.”, obejmującym zasoby geologiczne bilansowe złoża „Odonów” (pola „B”), wynoszą 1 535 tys. m³.

Złoże w przeszłości było eksploatowane. Po uzyskaniu koncesji na wydobywanie, może zostać objęte eksploatacją.

Złoże „Odonów 1”, ID złoża: **15432** zostało wydzielone ze złoża „Odonów” pole „B”. Położone jest na terenie sołectwa Łyczaków. Zgodnie z Dokumentacją geologiczną złoża ilów krakowieckich „Odonów 1” w kat. C₁, w miejscowości Łyczaków, gmina Kazimierza Wielka, przyjętej Zawiadomieniem Marszałka Województwa Świętokrzyskiego znak: OWŚ.V.7427.9.2011 z dnia 11.08.2011 r., zasoby geologiczne bilansowe złoża ilów krakowieckich przydatnych do produkcji wyrobów ceramiki budowlanej, w kat. C₁ wynoszą 1 081,3 tys. m³.

Zgodnie z „Bilansem złóż kopalin w Polsce na dzień 31.12.2019 r.”, zasoby geologiczne bilansowe złoża wynoszą 1 081 tys.m³. Powierzchnia całkowita złoża wynosi 60 156,0 m². Dla złoża przewidywany jest rolniczy kierunek rekultywacji. Po uzyskaniu koncesji na wydobywanie, może zostać objęte eksploatacją.

Złoże „Góry Sieradzkie”, ID złoża: **3057**, położone jest w granicach sołectwa Góry Sieradzkie. Zgodnie z „Dodatkem Nr 2 do karty rejestracyjnej w kat. C₁,złoża surowca ilastego „Góry Sieradzkie” w miejscowości Góry Sieradzkie, gm. Kazimierza Wielka”, zasoby bilansowe złoża w kat. C₁. wynoszą 86,70 tys. m³. Powierzchnia złoża wynosi 9 050 m². Dla złoża przewidywany jest leśny kierunek rekultywacji.

Zgodnie z „Bilansem złóż kopalin w Polsce, na dzień 31.12.2019 r.”, zasoby geologiczne bilansowe złoża wynoszą 86 tys.m³. Złoże w przeszłości było eksploatowane. Po uzyskaniu koncesji na wydobywanie, może zostać objęte eksploatacją.

Złoże „Skorczów”, ID złoża: **3058**, położone jest w granicach sołectwa Skorczów. Kartę rejestracyjną złoża zatwierdzono 13.07.1961r. decyzją PWRN w Kielcach (brak nr decyzji). Udokumentowane zasoby geologiczne bilansowe złoża w kat. C₁ wynoszą 267,2 tys. m³. Powierzchnia całkowita złoża wynosi 19.530 m². Złoże nigdy nie podlegało eksploatacji i nie posiada ustalonego

kierunku rekultywacji. Nie wskazuje się terenu złoża „Skorczów” jako terenu planowanego do wydobywania.

Zgodnie z „Bilansem złóż kopalin w Polsce na dzień 31.12.2019 r.”, zasoby geologiczne bilansowe złoża wynoszą 267 tys.m³.

Złoże ropy naftowej „Pławowice”, ID złoża **4764**, składa się z trzech pól złożowych objętych jednym terenem i obszarem górniczym. Większość obszaru zalega na terenie woj. małopolskiego w gminie Proszowice. W granicach gminy Kazimierza Wielka znajduje się małe pole złożowe w sołectwie Gunów Wilków oraz fragment dużego pola złożowego na granicy sołectw Góry Sieradzkie i Sieradzice.

Aktualny zasięg złoża, udokumentowanego do głębokości 696,0 m, opisuje „Dodatk nr 6 do dokumentacji geologicznej złoża ropy naftowej „Pławowice” w kat. A w miejsc. Ostrów, Klimontów, Teresin, Posiłków, Stogniowice, Górka Stogniowska, Przewody, Kościelec, Ciborowice, Kowala, Piekary, Kol. Mniszów, Pławowice, Cuszów, Gunów – Wilków, Boronice, Góry Sieradzkie, Sieradzice, Marcinkowice, Lekszyce”, przyjęty decyzją Ministra Środowiska z dnia 30.03.2010 r., znak: DGiKGkzk-474-58/7918/13753/09/AW.

Zgodnie z Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce, stan na 31.12.2019 r., zasoby bilansowe złoża w kat. A+B wynoszą 69,29 tys.t, w tym przemysłowe 63,05 tys.t. Wydobyte w 2019 r. wyniosło 4,40 tys.t ropy naftowej.

Wydobywana ze złoża „Pławowice” ropa naftowa jest ropą parafinową, siarkową. Wraz z ropą naftową ze złoża „Pławowice” nie wydobywa się innych kopalin towarzyszących lub współwystępujących. Wody złożowe wydobywane łącznie z ropą naftową to solanki typu chlorkowo-wapniowego, silnie zmineralizowane.

Eksploatacja złoża ropy naftowej „Pławowice” prowadzona jest na podstawie Koncesji Nr 212/94, na wydobywanie ropy naftowej ze złoża „Pławowice”, udzielonej przez Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, decyzją z dnia 26.08.1994 r. wraz z późniejszymi zmianami, w tym ostatnią zmianą zawartą w decyzji Ministra Środowiska Nr DGK-IV.4771.26.2019.JK z dnia 10.07.2019 r. Ustanowiony został obszar górniczy „Pławowice” i teren górniczy „Pławowice” o równych powierzchni 28 362 498 m². Koncesja udzielona jest do dnia 31.12.2037 r.

W granicach obszaru i terenu górniczego „Pławowice”, na terenie gminy Kazimierza Wielka znajdują się:

- czynny odwiert ropy naftowej o nazwie „Pławowice-111”, położony na terenie wsi Sieradzice,
- odwierty zlikwidowane,
- Centralny Ośrodek Zbioru Ropy Kopalni Ropy Naftowej Pławowice, położony na terenie wsi Marcinkowice, służący do magazynowania, oczyszczania i ekspedycji ropy naftowej,
- oraz ropociągi kopalniane.

Należy zachować strefy wolne od zabudowy:

- od odwiertów (czynnych – strefa o promieniu $r = 50,0$ m, od odwiertów zlikwidowanych – strefa o promieniu $r = 5,0$ m),
- od urządzeń technologicznych znajdujących się na terenie Ośrodka Zbioru Ropy – strefa o promieniu $r = 50,0$ m,
- od ropociągów kopalnianych – zgodnie z przepisami odrębnymi.

Dla złoża opracowana została „Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z zamierzonym wtłaczaniem wód złożowych do horyzontu jury i cenomanu złoża ropy naftowej Pławowice”, zatwierdzoną decyzją Ministra Środowiska znak: DGKII.4731.17.2018.MJe z dnia 03.01.2019 r.

Wydobywana wraz z ropą naftową woda złożowa jest oddzielana w procesie technologicznym od ropy naftowej, a następnie po oczyszczeniu jest zatłaczana odwiertami do warstwy chłonnej złoża.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka, poza obecnym obszarem i terenem górniczym „Pławowice”, znajdują się liczne zlikwidowane odwiert ropy naftowej, wskazane na rysunku studium.

Złoże wód termalnych i leczniczych „Cudzynowice”, ID złoża: WL 17805. Ze względu na brak wystarczającej ilości badań (w tym braku informacji o poziomym rozprzestrzenieniu struktur, braku informacji z innych wierceń) w chwili obecnej **niemożliwe do określenia są zasoby statyczne wód termalnych** oraz zasięg przestrzenny **złoża wód termalnych i leczniczych „Cudzynowice”**, występujących w poziomie wodonośnym cenomanu w okolicy Cudzynowic. System informacji geologicznej MIDAS, w okolicach Cudzynowic, jako obszar udokumentowanego złoża wód leczniczych „Cudzynowice” wskazuje jedynie obszar zasobowy otworu „Cudzynowice GT-1” stanowiący lej depresji tego ujęcia.

Wody są ujmowane otworem **Cudzynowice GT-1** położonym w miejscowości Cudzynowice, we wschodniej części sołectwa. W 2015 r. opracowano „Dokumentację hydrogeologiczną ustalającą zasoby eksploatacyjne ujęcia wód termalnych i leczniczych Cudzynowice GT-1 z utworów górnej kredy, w miejscowości Cudzynowice”, zatwierdzoną decyzją Marszałka Województwa Świętokrzyskiego z dnia 07.09.2015 r. znak: OWS-V.7431.8.2015. Dokumentacja określa wydajność eksploatacyjną otworu GT-1 na $Q = 82$ m³/h, tj. $Q = 1\,968$ m³/d, zasięg leja depresji: $R = 337$ m, temperaturę wody na wypływie: $T = 28,5^{\circ}\text{C}$, typ chemiczny wody: Cl-SO₄-Na, S, I (chlorkowo – siarczanowo – sodowego, siarczkowej i jodkowej), obszar zasobowy „głębokich” wód siarczkowych: 0,35 km².

Zgodnie z Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce na dzień 31.12.2019 r. zasoby eksploatacyjne otworu wynoszą 82,00 m³/h. Pobór wód termalnych w 2019 r., wyniósł 16 147,00 m³/rok.

Północna część gminy, w granicach części terenu sołectw: Cudzynowice, Hołdowiec, Słonowice, Jakuszowice i Donosy oraz części terenu miasta Kazimierza Wielka, objęta jest zasięgiem **terenu i obszaru górniczego „Cudzynowice”**. Koncesji na wydobywanie wód termalnych ujęciem „Cudzynowice GT-1” ze złoża „Cudzynowice” udzielił Marszałek Województwa Świętokrzyskiego decyzją z dnia 01.03.2016 r., znak OWŚ-V.7422.7.2016. Koncesji udzielono do dnia 28.02.2031 roku. Koncesja ustanowiła obszar górniczy „Cudzynowice” i teren górniczy „Cudzynowice” o równych powierzchniach wynoszących 8 892 484 m² (8,89 km²). Zgodnie z koncesją wydobywanie wód termalnych ze złoża „Cudzynowice” prowadzone jest metodą otworową, za pomocą otworu „Cudzynowice GT-1”, o głębokości 750,0 m, z wydajnością nie przekraczającą ustalonych zasobów przemysłowych wynoszących 5 m³/h, 120 m³/d i 43 800 m³/rok.

W 2020 r., w południowej części miasta Kazimierza Wielka, przy ul. T. Kościuszki, **w granicach ustanowionego terenu i obszaru górniczego „Cudzynowice”, wybudowano otwór reiniacyjny (chłonny) „Cudzynowice GT-2”**. Otwór wykonano do głębokości 775,0 m do spągu warstwy cenomanu. Marszałek Województwa Świętokrzyskiego Postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2021 r. znak: ÓO-V.7430.6.2021, zatwierdził „Projekt robót geologicznych na wykonanie badań hydrogeologicznych w otworze chłonnym GT-2 w miejscowości Kazimierza Wielka, gmina Kazimierza Wielka, powiat kazimierski, woj. świętokrzyskie”.

Równolegle z budową otworu, wykonano rurociąg tłoczny, łączący otwory „Cudzynowice GT-1” i „Cudzynowice GT-2”, o długości ok. 3387,15 mb.

W granicach gminy Kazimierza Wielka, Marszałek Województwa Świętokrzyskiego, zatwierdził projekty robót geologicznych na wykonanie kolejnych otworów:

- decyzją z dnia 15.12.2016 r., znak: OWŚ.V.7430.12.2016, otworu hydrogeologiczno – rozpoznawczego „Odonów GT-1”, na terenie sołectwa Łyczaków,
- decyzją z dnia 11.08.2017 r., znak: OWŚ.V.7430.6.2017, otworu rozpoznawczego „Kazimierza Wielka GT-1”, na terenie sołectwa Słonowice.

Większość terenu gminy Kazimierza Wielka znajduje się w obszarach perspektywicznego i prognostycznego występowania kopalin. Na terenie gminy prowadzi się badania pod względem możliwości udokumentowania gazu ziemnego gazolinowego, siarki rodzimej, anhydrytu, ilów, wód leczniczych, termalnych i solanek.

2.3.4. Gleby

Na większości obszaru gminy dominują gleby wytworzone z lessów. Są to przede wszystkim **czarnoziemy** oraz **gleby brunatne**. W północno-wschodniej części gminy występują też gleby wytworzone z glin zwałowych i utworów wodnolodowcowych tj. **czarne ziemie** (właściwe i zdegradowane). W dolinach oprócz czarnoziemów deluwialnych i czarnych ziem zdegradowanych

występują **mady**, gleby **glejowe**, gleby **murszowo – mineralne** i **murszowate** oraz organiczne **torfowe**.

Czarnoziemy są to bardzo żyzne gleby o głębokim, czarnym poziomie próchnicznym, powstałe pod roślinnością stepową ze skał bogatych w węglan wapnia. Czarnoziemy powstają najczęściej na lessach lub pyłach lessopodobnych, rzadziej na glinach, zawierających pierwotne lub wtórne węglany wapnia i magnezu. Procesem glebotwórczym przyczyniającym się do powstania czarnoziemów jest proces darniowy (czarnoziemny). Polega on na dostarczaniu przez bujną roślinność trawiastą znacznych ilości materii organicznej, a z rozkładających się roślin oraz zasobnych w węglany skał macierzystych, powstanie tzw. „słodka próchnicy”, która sprzyja rozwojowi mikroorganizmów i roślin. Na terenie gminy dominują czarnoziemy zdegradowane (uszkodzone na skutek niewłaściwej uprawy, erozji), deluwialne (z osadów wymytych ze zboczy wzniesień i odłożonych u ich podnóży), mniej jest czarnoziemów właściwych.

Gleby brunatne powstają w procesie brunatnienia lessów, pyłów i skał masywnych. Tworzą się w klimacie umiarkowanym, przy dużej ilości opadów. Warunki te sprzyjają mineralizacji resztek roślinnych, pod względem użytkowania rolniczego są one uznawane za dobre gleby. Proces brunatnienia zachodzi głównie na skałach zawierających kalcyt lub bogatych w wapń i magnez minerałach. Związki wapnia neutralizują kwasy organiczne i mineralne, które są w glebie. Prowadzi to do stworzenia odczynu obojętnego lub lekko kwaśnego, w którym krzemiany ulegają wietrzeniu i przekształceniu we wtórne minerały ilaste. Podczas tego procesu zostają uwolnione związki żelaza, które zabarwiają minerały na kolor brązowy. Na terenie gminy występują gleby brunatne właściwe, wyługowane (odwapnione na stokach) i deluwialne (z materiału naniesionego przez wody).

Czarne ziemie – powstają z piasków gliniastych, glin, ilów lub pyłów różnego pochodzenia, często zasobnych w węglan wapnia. Ich powstanie jest generalnie uwarunkowane nadmiernym uwilgotnieniem wywołanym długotrwałym oddziaływaniem wysokiego zwierciadła wód gruntowych, lub powstają w warunkach utrudnionego przesiąkania wód opadowych na bardzo ciężkich glinach i ilach. Powoduje to odkładanie się materii organicznej nadającej glebie ciemną, często czarną, barwę, najczęściej o oliwkowym odcieniu. Wilgotne, zasobne w wapń środowisko sprzyja akumulacji materii organicznej umożliwiając tworzenie się głębokich poziomów próchnicznych.

Czarne ziemie właściwe (D) są to gleby bardzo żyzne, jedne z najwartościowszych w kraju. Czarne ziemie właściwe mają poziom próchniczny, zabarwiony na czarno, sięgający od 40 do 60 centymetrów i mogą zawierać nawet 6% substancji organicznej o trwałej, gruzelkowej strukturze. Wynika ona z obecności jonów wapnia oraz trwałych połączeń organiczno-mineralnych. Odczyn w całym profilu jest obojętny lub zasadowy.

Czarne ziemie zdegradowane(Dz) są podobne do czarnych ziem typowych, jednak węglany występują głębiej niż 100 cm. Poziom próchniczny przybiera szary kolor, a zawartość składników mineralnych jest procentowo niewielka. Mają kwaśny odczyn i ich zagospodarowanie pod uprawę wymaga większego nakładu pracy.

Czarne ziemie deluwialne (Dd) tym różnią się od czarnych ziem typowych, że poziom organiczny jest głębszy niż 60 cm. Występują zazwyczaj w obniżeniach terenu lub u ponurzy stoków.

Mady (F) skupiają się w dolinach rzek, są wytworzone ze współczesnych osadów rzecznych. Ich charakterystycznymi cechami są obojętny lub zbliżony do obojętnego odczyn i wadliwe stosunki wodne. Ze względu na ich dość wysoką przydatność rolniczą stanowią one zarówno użytki zielone, jak i grunty rolne.

Gleby glejowe (G) występują w dolinach bezodpływowych, stanowiąc na obszarze gminy użytki zielone słabej lub średniej jakości. Powstały one pod wpływem procesu oglejenia, zachodzącego w warunkach nadmiernego uwilgotnienia terenu lub procesu przemycia. Cechami charakterystycznymi dla tych gleb jest ich kwaśny lub lekko kwaśny odczyn, mała zasobność w składniki pokarmowe oraz znaczne uwilgotnienie.

Gleby murszowe (M) powstają w wskutek [zmurszenia](#) płytkiego utworu organicznego, zalegającego na mineralnym podłożu, ponad poziomem wody gruntowej w warunkach tlenowych. Gleby te są typowe dla okresowo zalewanych siedlisk łąkowych. Mursz jest glebą stanowiącą rodzaj przejściowy od gleb bagiennych do mineralnych. Gleby murszowe dzielą się na: torfowo-murszowe (powstające z torfów niskich, przy udziale materiału ilastego), mułowo-murszowe, gytjowo-murszowe oraz namurszowe.

Gleby torfowe (T) zlokalizowane są na obszarach podmokłych. Wykształciły się one w wyniku procesu torfotwórczego z roślinności bagiennej w warunkach stałej podmokłości. Na terenie opracowania stanowią one wyłącznie użytki zielone. Choć ich przydatność rolniczą można określić jako średnią (zależną od warunków wodnych i poziomu zakwaszenia), nie są one wykorzystywane rolniczo, ze względu na obejmującą ten rodzaj gleb ochronę prawną.

Degradacji gleb w granicach gminy, spowodowana jest wieloma czynnikami. Najważniejszym zagrożeniem jest powierzchniowa erozja wodna, powodująca zmywanie gleby ze zboczy i osadzanie się jej u podnóża stoków. Nasilenie zjawisk erozyjnych uzależnione jest od następujących czynników:

- wielkości i natężenia opadów atmosferycznych, spływów roztopowych,
- rodzaju i kładu granulometrycznego gleb (największa podatność gleb lessowych i gleb z kompleksu pszennego wadliwego),
- nachylenie i długości zbocza (spadki 5 – 12% – zagrożenie silne, >12% – zagrożenie bardzo silne).

W celu zahamowaniu procesów degradacji gleb należy wprowadzić zabiegi agrotechniczne t.j.: orka pługiem odwracalnym, zmianowanie przeciweozyjne roślin lub trwałe zadarnienie. Tereny podlegające silnej erozji powinny zostać objęte melioracjami przeciweozyjnymi, przy czym najbardziej zagrożone partie krawędziowe tych obszarów należy zalesić lub zakrzewić. Granice terenów podlegających erozji zostały przedstawione na załączniku graficznym do opracowania.

Kolejnym ważnym zagadnieniem degradacji gleb jest zanieczyszczenie gleb, metalami ciężkimi. Na obszarze powiatu kazimierskiego, zgodnie ze „Stanem środowiska w woj. świętokrzyskim. Raport 2015”, analizy gleb dokonywano w 2014 r. Przebadano dwie próbki gleb. Maksymalne stwierdzone zawartości metali ciężkich wynoszą:

- kadmu (Cd) stwierdzono 0,303 mg/kg (norma dla grupy gruntów II-1 (R) – 2 mg/kg suchej masy),
- ołowiu (Pb) stwierdzono 14,21 mg/kg (norma dla grupy gruntów II-1 (R) – 100 mg/kg s.m.),

Nie zaobserwowano trendu gromadzenia się metali ciężkich tj. Cd, Pb, w glebach. Odnotowane zawartości były dużo niższe niż wartości dopuszczalnych stężeń metali w glebie lub ziemi określonych w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz. U. z 2016 r., poz. 1395), wyznaczonych dla najbardziej restrykcyjnej grupy gruntów II-1.

W latach 2016-2017, na terenie powiatu kazimierskiego nie były prowadzone pomiary zawartości metali ciężkich w glebach.

2.3.5. Szata roślinna i świat zwierząt

Szata roślinna

Obszar gminy Kazimierza Wielka, pod względem podziału geobotanicznego według W. Szafera wchodzi w skład Państwa Holastyka, Obszaru Euro – Syberyjskiego, Prowincji Niżowo – Wyżynnej, Środkowoeuropejskiej, Działu Bałtyckiego, Poddziału Pasu Wyżyn Środkowych, Krainy Miechowsko – Sandomierskiej, Okręgu Miechowsko – Pińczowskiego.

Żyzne i urodzajne gleby, głównie wykształcone z lessów, wykorzystywane są rolniczo. Pierwotną szatę roślinną zniszczono już wiele wieków temu, zamieniając urodzajną glebę w wielkie połacie gruntów rolnych i użytków zielonych. W krajobrazie gminy dominują pola uprawne, na których wykształciły się związane z uprawami rolniczymi agrofitycenozy, wśród których występuje wiele rzadkich i interesujących z bonitacyjnego oraz naukowego punku widzenia gatunków roślin. Rośliny te reprezentują południowy i południowo – wschodni element geograficzny flory, który we florze Polski występuje bardzo rzadko. Do roślin tych zalicza się między innymi: rolnicę polną, miłką letniego, jaskra polnego, czechrzycę grzebieniową i włóczydło polne. Rośliny te wraz z innymi tworzą w uprawach barwne i wielogatunkowe zbiorowiska.

Najczęściej spotykanym zbiorowiskiem roślinnym na terenie gminy Kazimierza Wielka są naturalne murawy kserotermiczne i wielogatunkowe zarośla krzewów. Murawy kserotermiczne rozwinęły się na podłożu wapiennym i lessowym, na ciepłych południowych i zbliżonych to tej ekspozycji zboczach, o znacznym nachyleniu, przez co nie wykorzystywanych rolniczo. Stanowią je barwne i bogate florystycznie zbiorowiska o charakterze stepu łąkowego, należącego pod względem fitosocjologicznym do zespołów: omanu wąskolistnego, miłką wiosennego i kłosownicy pierzastej. W zbiorowiskach tych, czasem rosną rzadkie i chronione gatunki roślin naczyniowych jak: zawilec wielkokwiatowy, rojnik pospolity, sasanka łąkowa, wilżyna ciernista, pierwiosnka lekarska, kalina

korallowa, kruszyna pospolita, oman wąskolistny, głowienka wielokwiatowa, czosnek skalny, pszeniec różowaty, zagorzałek żółty i inne.

W zbiorowiskach murawowych oraz na ich obrzeżu, a także na zboczach wąwozów lessowych rozwinęły się luźne, wielogatunkowe zarośla krzewiaste z udziałem leszczyny lub z domieszką tarniny. Najczęściej tarninie towarzyszą inne gatunki krzewów takich jak: dereń świdwa, kruszyna pospolita, głogi, szarak i inne, które występują w zespół z zielonymi roślinami kserotermicznymi, wśród których spotkać można: kłosowicę pierzastą, omara szorstkiego, omara wąskolistnego, szałwię okręgową, farbownika lekarskiego, wykę ptasią i długożagielkową, przetacznika ożankowego, chabra drakiewnika i inne. Obok wymienionych zarośli, na stromych skarpach lessowych wykształciły się także zarośla z kolcowojem szkarłatnym, a także ciepłolubne zbiorowiska ruderalne, które spotykane są również wzdłuż polnych dróg, pastwisk i rowów.

Do szaty roślinnej obszaru opracowania należą także zbiorowiska łągu olszowo – jesionowego oraz wilgotne łąki, które skupiają się w dolinach rzek i mniejszych cieków wodnych. Obszarom wodnym towarzyszą: grażel żółty, strzałka wodna, storczyk szerokolistny, jeżogłówka, wełnianka wąskolistna, czermień błotna, liczne turzyce. Łąki w obrębie doliny rzeki Nidzicy, z uwagi na istniejące tam zmeliorowanie oraz intensywne użytkowanie wykazują niskie wartości geobotaniczne.

Siedliska leśne, na terenie gminy, mają jedynie marginalne znaczenie, stanowią jedynie 3,03% ogólnej powierzchni gminy. Na terenie gminy Kazimierza Wielka występują siedliska:

Lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), który zajmuje siedliska żyzne, w dolnej części stoków. Drzewostan grabowo-bukowy, z jodłą, modrzewiem, lipą, świerkiem, klonem, jaworem, wiązem. W runie występuje: starzec Fucha, starzec gajowy, jeżyna gruczołowata, paprotnik kolczasty, szałwia lepka, żywiec gruczołowaty, żywiec dziewięciolistny, żywiec cebulkowy, kostrzewa gór-ska, kostrzewa leśna, czerniec gronkowy.

Lasu mieszanego świeżego (LMśw), który zajmuje siedliska średnio żyzne, świeże. Drzewostan jest mieszany, głównie złożony z sosny, dębu bezszypułkowego i szypułkowego, buka i jodły. Drzewostan często jest dwupiętrowy, warstwę krzewów tworzą: kruszyna, trzmielina brodawkowata, a także podrosty drzew dębów, brzozy, osiki, buka, świerka lub jodły. Runo tworzą: przy-laszczka pospolita, gwiazdnica wielokwiatowa, turzyca palczasta, dąbrówka rozłogowa, perlówka zwisła, sałatnik leśny, wiechlina gajowa, jastrzębiec leśny, żurawiec falistolistny, szczawik zaję-czy, pszeniec gajowy, konwalia dwulistna, kosmatka owłosiona, trzcinnik leśny, orlica pospolita, narecznica krótkoostna, płonnik strojny, malina kamionka, poziomka pospolita.

Lasu wyżynnego wilgotnego (Lwyżw), który zajmuje obniżenia terenowe płaskowzgórzy i tara-sów, gdzie woda opadowa ma utrudniony odpływ. Drzewostan jodłowo-jesionowo-dębowy, z ol-szą, jaworem, świerkiem, lipą, sosną, bukiem. Runo tworzą: miesięcznica trwała, jęczyznik zwy-czajny, czartawa drobna, kostrzewa olbrzymia, gwiazdnica gajowa, czyściec leśny, czosnek niedźwiedzi, zdrojówka rutewkowata, zawilec żółty, kokorycz pusta.

Boru mieszanego świeżego (BMśw), który zajmuje obszary dość ubogich gleb, w terenach lekko falistych, na glebach piaszczystych. W runie dominuje borówka czernica. Występują: konwalijka

dwulistna, orlica pospolita, poziomka pospolita, malina kamionka, przełącznik lekarski, narecznica samcza, płonnik strojny, szczawik zajęczy. Częste są również: rokieta pospolity, gajnik lśniący, siódmaczek leśny, kosmatka owłosiona, trzcinnik leśny, gruszyczka jednostronna, śmiałek pogięty, widłoząb mietlisty, pszeniec pospolity. Podstawę drzewostanu stanowi sosna. Domieszki stanowią dąb, buk, modrzew, brzoza, jodła, lipa drobnolistna. Podszyt stanowią: jałowiec, jarząb, leszczyna, kruszyna, trzmielina.

Lasu wilgotnego (Lw), lasu żyznego i bardzo, żyznego, wilgotnego. Dominuje dąb szypułkowy, jesion, występuje jesion, wiąz, klon, jawor, lipa, osika, grab. Gatunki podszytowe: kruszyna, leszczyna, czeremcha, jarząb, bez czarny, bez koralowy, porzeczek czarna, dereń, trzmielina, kalina koralowa. Runo porasta: pokrzywy zwyczajnej, niecierpka pospolitego, kopytnika pospolitego, bodziszka, czyścica leśnego. Częste są: kostrzewa olbrzymia, jaskier kosmaty, szczyr trwałe, kuklik pospolity, czartawa błotna, turzyca odległokłosa i leśna, podagrycznik pospolity, tojeść rozślana i pospolita, łączyga pospolita, gwiazdnica gajowa, gajowiec żółty, marzanka wonna, szczawik zajęczy, wietlica samcza, gwiazdnica wielkokwiatowa.

Świat zwierząt

Z występującą roślinnością związany jest spotykany rodzaj fauny. Ze względu na mało urozmaicone tereny, ubogi jest też świat zwierząt. W granicach gminy Kazimierza Wielka, inne, wcześniejsze inwentaryzacje przyrodnicze, wskazują na obecność następujących gatunków zwierząt:

Bezkregowce: wije (Krocionóg piaskowy, Węzłowiec, Wij drewniak); pająki (Darownik przedziwny, Krzyżak ogrodowy, Osnuwik, Wałęsak leśny); ważki (Łątka dziewczeczka, Pałątka pospolita, Pałątka zielona, Szablak krwisty, Ważka płasko brzucha, Żagnica okazała); motyle (Bielinek kapustnik, Karłatek leśny, Listkowiec cytrynek, Perłowiec malinowiec, Dostojka malinowiec, Przeplatka, Rusałka admirał, Rusałka kratkowiec, Rusałka osetnik, Rusałka pokrzywnik); pluskwiaki różnoskrzydłe (Kowal bezskrzydły, Lednica zbożowa, Nartnik powierzchniowiec Pluskolec pospolity, Płoszczyca szara, Tarczówka rudonoga, Wtyk straszny); pluskwiaki równoskrzydłe (Krasanka naprawka, Ochojnik świerkowy, Pienik ślinianka); wojsiaki (Wojsiaka pospolita); chrząszcze (Biedronka dwukropka, Kornik drukarz, Ogrodnica niszczy listka, Omomilek wiejski, Osiewnik rolowiec, Pływak żółto-brzeżek, Sprężyk sosnowy, Stonka ziemniaczana, Toniak żeberkowany, Trzyszc leśny, Trzyszc piaskowy, Trzyszc polny, Żuk gnojowy); błonkówki (Klecanka polna, Osa pospolita, Trzmiel ziemny); prostoskrzydłe (Konik pospolity, Konik wąsacz, Łączyn brodawnik, Pasikonik zielony); mięczaki (Błotniarka stawowa, Bursztyńka pospolita, Ślimak zaroślowy, Wstężyk gajowy, Zatozeczek pospolity, Zatozeczek rogowy); pierścienice (Pijawka końska);

Kregowce: ryby (Jazgarz, Karaś, Lin, Okoń, Płoc); płazy (Grzebiuszka ziemna, Ropucha szara, Traszka zwyczajna, Żaba trawna, Żaby zielone); gady (Jaszczurka zwinka, Jaszczurka żyworodna, Padalec, Zaskroniec, Żmija zygzakowata); ptaki (Bażant, Czajka zwyczajna, Dzieciół średni, Gawron, Kaczka krzyżówka, Kawka zwyczajna, Kos, Kowalik, Krętogłów, Kukułka, Łyska

Myszołów zwyczajny, Pełzacz leśny, Pierwiosnek, Pleszka, Pokrzewka czarnołbista, Rudzik, Sikora bogatka, Sikora modra, Skowronek zwyczajny, Sójka, Sroka, Świergotek łąkowy, Świergotek drzewny, Szpak, Trznadel, Turkawka, Wrona siwa, Wróbel domowy, Zięba zwyczajna); ssaki (Dzik, Jeż, Kret, Kuna domowa, Ryjówka aksamitna, Ryjówka malutka, Lis, Mysz leśna, Mysz polna, Nornica ruda, Nornik zwyczajny, Sarna, Wiewiórka pospolita, Zając szarak).

Wszystkie gady i płazy podlegają ochronie prawnej. Ochronie częściowej podlegają kret oraz trzmiel ziemny. Chronione są również gatunki ptaków.

2.3.6. Charakterystyka warunków wodnych

Wody powierzchniowe

Teren opracowania, położony jest w dorzeczu rzeki Wisły, w zlewniach rzek Nidzicy i Szreniawy, będących lewobrzeżnymi dopływami Wisły. Teren gminy znajduje się w Regionie wodnym Górnej-Zachodniej Wisły.

Zlewnia rzeki Nidzicy obejmuje większość terenu gminy Kazimierza Wielka. Zlewnia rzeki Szreniawy obejmuje jedynie południowo-zachodnią część gminy, w granicach sołectw: Góry Sieradzkie, Sieradzice, Marcinkowice, Lekszyce, Dalechowice oraz większości terenu Łękawy. Teren gminy bezpośrednio jest odwadniany przez rzeki:

- rzekę Nidzicę wraz z dopływem – rzeką Małoszówką,
- rzeki Strugę i Łękawę, odprowadzające wody do rzeki Jagielnicy, uchodzącej do rzeki Szreniawy. Nurty rzek Jagielnicy i Szreniawy znajdują się poza granicami gminy, na terenie gminy Proszowice, województwo małopolskie.

Rzeka Nidzica wypływa z okolic Rzędowic w gminie Książ Wielki, a wpada do Wisły w miejscowości Urzuty w gminie Opatowiec. Przecina ona analizowany teren z kierunku północny-zachód na południowy-wschód, gdzie częściowo płynie w krętym, na pewnych odcinkach uregulowanym korycie, niezbyt głęboko wcinającym się w dno doliny. Szerokość płaskodennej doliny waha się w granicy około 700 – 1 500 m.

Największym prawobrzeżnym dopływem Nidzicy jest rzeka Małoszówka. Źródła Małoszówki zlokalizowane są na terenie Pałeczniczy (gm. Pałecznicza, woj. małopolskie). Rzeka kończy bieg na terenie miasta Kazimierza Wielka. Kolejnym prawobrzeżnym dopływem Nidzicy jest rzeka Jawornik, zaczynająca bieg na terenie gminy Kazimierza Wielka, przy granicy sołectw Łękawa i Wielgus, a kończąca bieg już poza granicą gminy w Piotrowicach (gm. Koszyce, woj. małopolskie). Lewobrzeżne dopływy rzeki Nidzicy są krótkie, w większości bezimienne.

W granicach gminy, zlewnia Szreniawy, obejmuje jedynie niewielkie rzeki: Strugę (zaczynającą bieg w rejonie Gór Sieradzkich) oraz rzekę Łękawę (zaczynającą bieg w Łękawie).

Rzeki te stanowią lewe dopływy rzeki Jagielnicy (Kantorówki), uchodzącej do rzeki Szreniawy w rejonie wsi Bobin (gmina Proszowice).

Zgodnie ze „Stanem środowiska w województwie świętokrzyskim. Raport 2017”, rzeka Nidzica, w granicach **jednolitej części wód powierzchniowych (jcwp) Nidzica od Nidki do ujścia**, stanowi małą rzekę wyżynną węglanową, o silnie zmienionym charakterze. Wody jcwp nie spełniały wymagań dla obszarów chronionych pod kątem zagrożenia eutrofizacją komunalną. Stan wód oceniono jako zły, ze względu na umiarkowany potencjał ekologiczny.

Zgodnie ze „Stanem środowiska w województwie świętokrzyskim. Raport 2017”, rzeka Małoszówka w granicach **jednolitej części wód powierzchniowych (jcwp) Małoszówka z dopływami**, stanowi potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym na lessach i lessopodobnych, o charakterze naturalnym. Wody jcwp nie spełniały wymagań dla obszarów chronionych pod kątem zagrożenia eutrofizacją komunalną. Stan wód oceniono jako zły, z uwagi na słaby stan ekologiczny.

Zgodnie ze „Stanem środowiska w województwie małopolskim. Raport 2020”, rzeka Nidzica w granicach **jednolitej części wód powierzchniowych (jcwp) Nidzica do Nidki**, poddana monitoringowi w punkcie pomiarowo-kontrolnym Nidzica-Dziaduszyce, stanowi potok wyżynny węglanowy z substratem gruboziarnistym. Stanowi sztuczną część wód, w 2018 r. stwierdzono umiarkowany potencjał ekologiczny wód. Ogólny stan wód jcwp Nidzica do Nidki oceniono jako zły.

Zgodnie ze „Stanem środowiska w województwie małopolskim. Raport 2020”, rzeka Łękawa, w granicach **jednolitej części wód powierzchniowych (jcwp) Łękawa**, poddana monitoringowi w punkcie pomiarowo-kontrolnym Łękawa-Bobin, stanowi potok wyżynny węglanowy z substratem drobnoziarnistym. Stanowi naturalną część wód, w 2018 r. stwierdzono, stan ekologiczny słaby, stanu chemicznego dobry. Stan wód jcwp Łękawa oceniono jako zły.

Ochrona przed powodzią

Niewielka część terenu gminy Kazimierza Wielka, w granicach części sołectwa Podolany, znajduje się w **obszarze szczególnego zagrożenia powodzią** wyznaczonego zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego. Na znajdującym się w granicach gminy fragmencie obszaru szczególnego zagrożenia powodzią, prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi Q 1 % (raz na 100 lat). Obszar został wniesiony na rysunek uwarunkowań rozwoju.

Pozostały teren zlewni rzeki Nidzicy, został oceniony pod kątem zagrożenia powodziowego, w opracowaniu: pt. „Analiza zagrożenia powodziowego i programu inwestycyjnego w zlewni Nidzicy”. Opracowanie to stanowi **informację o zagrożeniu powodziowym**, w zlewni rzeki Nidzicy przewidywane w wariantcie „WP++”, planowanym do realizacji. Wskazane w opracowaniu tereny **nie stanowią obszarów szczególnego zagrożenia powodzią**, w rozumieniu ustawy Prawo wodne. Na rysunek uwarunkowań rozwoju zostały wniesione, wskazane w opracowaniu, tereny zagrożone

zalaniem wodą o prawdopodobieństwie przewyższenia Q1% (stanowiące obszary o średnim prawdopodobieństwie powodzi, wynoszącym raz na 100 lat).

Retencja wodna

Na obszarze gminy Kazimierza Wielka zlokalizowane są zbiorniki małej retencji wód powierzchniowych „Kazimierza Wielka” i „Donosy – Słonowice”, wybudowane w zlewni rzeki Małoszówki oraz zbiornik wodny – staw w Kazimierzy Małej, wybudowany w pobliżu nurtu rzeki Nidzicy.

Zbiornik „**Kazimierza Wielka**”, funkcjonujący w granicach miasta, został wykonany jako ujęcie wód dla potrzeb Cukrowni „Łubna”, która została zlikwidowana. Zbiornik został poddany zabiegom renowacyjnym i aktualnie pełni funkcje retencyjne, turystyczne i krajobrazowe. Piętrzenie wody następuje na granicy istniejącej drogi. Objętość użyteczna zbiornika wynosi 112,0 tys. m³, a powierzchnia zalewu wynosi 12,4 ha.

Zbiornik „**Donosy – Słonowice**”, został wybudowany w 2012 r, na granicy miasta Kazimierza Wielka i sołectw Donosy i Słonowice. Zbiornik. Podstawową funkcją zbiornika jest retencja wody dla celów gospodarczych i pokrycia niedoborów wody w rzece poniżej zbiornika w okresach suszy. Dodatkowymi funkcjami zbiornika są: retencja powodziowa w okresie wezbrań; poprawienie bilansu wodnego w zlewni poniżej zbiornika; cele rekreacyjne, rozwój agroturystyki i uprawianie sportów wodnych oraz funkcja zbiornika przeciwpożarowego. Przy normalnym poziomie piętrzenia (NPP), pojemność zbiornika wynosi 426,7 tys. m³, a powierzchnia zalewu wynosi 22,0 ha.

Zbiornik – staw w **Kazimierzy Małej**, wykonany jest na terenie indywidualnego, rekreacyjno-sportowego lotniska na terenie tej miejscowości. Staw pełni funkcje, krajobrazowe, turystyczne, retencyjne i hodowlane.

Wykonane są również niewielkie stawy – oczka wodne na terenie sołectw: Cło, Chruszczyna Wielka, Donosy, Kazimierza Mała, Odonów, Plechówka, Podolany, Sieradzice, Wymysłów i Zagórzycy, pełniące uzupełniające funkcje retencyjne dla terenu gminy.

Wody podziemne

Teren gminy Kazimierza Wielka, jak i południowo – zachodnia część powiatu kazimierskiego, charakteryzuje się ubogimi zasobami zwykłych (słodkich) wód podziemnych. Większość obszaru powiatu pozbawiona jest użytkowych poziomów wodonośnych, w tym Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, przydanych dla zaopatrzenia w wodę dla celów konsumpcyjnych i bytowych. W rejonie gminy, woda pitna występuje jedynie lokalnie, pod lessami, w czwartorzędowych piaskach i żwirach, nietworzących ciągłego i użytkowego poziomu wodonośnego. Starsze osady neogenu również nie tworzą większych poziomów wodonośnych i wody dostępne są jedynie w soczewkach i ławicach piasków i piaskowców w obrębie utworów ilastych.

Na rysunku uwarunkowań, naniesione są orientacyjne hydroizobaty zwierciadła płytkich wód podziemnych, zalegających na głębokościach poniżej 2,0 m p.p.t, wniesione na podstawie opracowania ekofizjograficznego jak i bazy danych dostępnych w Systemie Informacji Przestrzennej Województwa Świętokrzyskiego, zagospodarowanie terenu, mapa hydrograficzna.

W granicach Niecki Miechowskiej, najlepsze warunki hydrogeologiczne dla pozyskiwania wód, wykazują utwory występujące w górnokredowym poziomie wodonośnym. Poziom ten, a zwłaszcza piaskowce piętra cenomanu, są perspektywiczny pod kątem i pozyskiwania wód geotermalnych.

Utwory cenomanu wykształcone są jako piaskowce glaukonitowe i piaski szarozielone. Zmienny jest stopień zwięzłości piaskowców od zbitych, zwięzłych po kruche, rozsypliwie. Miąższość osadów cenomanu zmienia się od 14,0 m do 119,5 m w rejonie Kazimierzy Wielkiej do 141,5 m. Poziom ten cechuje się zróżnicowanymi zasobami i możliwościami eksploatacyjnymi. Wartości porowatości wynoszą od 9,14 % do 32,8 %, a przepuszczalność od 27,7 mD do 1380 mD. Przeprowadzone próby wykazały wydajności przekraczające 100 m³/h. Temperatura wód wynosi od 21°C do 35°C. Główny typ chemiczny wód to Cl-Na, H₂S, I, natomiast mineralizacja kształtuje się od 0,2 do ponad 17,4 g/dm³.

Wody siarczkowe tworzą dwa systemy krążenia. Wody „systemu płytkiego” pochodzą z okresu ostatniego interglacjału lub interstadiału. Natomiast wody „głębokiego systemu” pochodzą z infiltracji w ciepłych klimatach przedplejstoceniowych, występujących po ostatniej transgresji morskiej w miocenie. Przyjmuje się, że główne składniki tych wód pochodzą z procesów rozpuszczania skał nieistniejącej już facji solnej, siarczanowej oraz węglanowej oraz z procesów wymiany jonowej z minerałami ilastymi.

W granicach gminy Kazimierza Wielka, w sołectwie Cudzynowice, wody poziomu cenomańskiego nawiercono na głębokości 667 m p.p.t. i stanowią pierwszy, licząc od powierzchni, poziom wodonośny. W wyniku prac, wykonano otwór wiertniczy o głębokości 750 m.

Geneza tych wód jest związana z morskimi wodami sedymentacyjnymi miocenu, rozcieńczonymi przez wody infiltracyjne ługujące gipsy. Ujmowane cenomańskie wody termalne można uznać za wody o praktycznie nieodnawialnych zasobach. Za tą tezę przemawiają wysokie ciśnienia rejestrowane w ujętym poziomie wodonośnym, które skutecznie uniemożliwiają zasilanie tego poziomu z innych poziomów. Miąższość utworów cenomanu w rejonie dokumentowanego otworu wynosi ok. 120 m.

Dokładne zasoby statyczne wód termalnych, występujących w poziomie wodonośnym cenomanu w okolicy Cudzynowic są w chwili obecnej niemożliwe do określenia. Jest to spowodowane brakiem informacji o poziomym rozprzestrzenieniu struktur, w której one występują i jej granicach poziomych, a także brakiem informacji z innych wierceń. Można jednak przyjąć, iż zasoby te mogą być wysokie, ze względu na znaczną miąższość piasków i piaskowców cenomanu.

Stwierdzono, że woda z ujęcia „Cudzynowice GT-1” stanowi wodę termalną, 1,5% wodę mineralną typu chlorkowo – siarczanowo – sodowego, siarczkowej i jodkowej. Temperatura wody na wypływie wynosi 28,5 °C. Woda charakteryzuje się odczynem pH o wartości od 6,54, co stanowi odczyn słabo kwaśny. Zasoby eksploatacyjne otworu GT-1 ustalono na $Q = 82 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q = 1968 \text{ m}^3/\text{d}$. Mineralizacja wynosi 15.083,29 mg/dm³.

Poziom wód cenomanu, jest bardzo dobrze chroniony przed przenikaniem zanieczyszczeń z powierzchni terenu. W jej nadkładzie występują utworu neogenu wykształcone jako ropy oraz margle kredy górnej, stanowiące skuteczną izolację poziomu wód leczniczych i termalnych od wód powierzchniowych.

Woda z ujęcia „GT-1” w Cudzynowicach została poddana kompleksowym analizom. Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny w Warszawie, decyzją Nr HU-2/WL/2016 z dnia 19 września 2016 r., wydał **Świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze wody z odwiertu „GT-1” w Cudzynowicach, gmina Kazimierza Wielka, województwo świętokrzyskie.**

Na podstawie wyników badań właściwości fizyko-chemicznych i chemicznych oraz stanu mikrobiologicznego wody, świadectwo stwierdza, że woda spełnia wymagania określone dla **wody leczniczej mineralnej, swoistej chlorkowo – sodowej, siarczkowej, jodkowej, hipotermalnej.** Woda ta może być wykorzystywana w leczeniu uzdrowiskowym do kąpieli i płukania jam ciała, wg wskazań lekarskich.

Kolejny otwór, „**Cudzynowice GT-2**”, prowadzący do poziomu wodonośnego cenomanu, wybudowano na terenie miasta Kazimierza Wielka. Jest to otwór chłonny, wykonany do głębokości 775,0 m, służący do ponownego zatłaczania wykorzystanych wód termalnych.

W przypadku nie uzyskania odpowiednio wysokiej chłonności otworu możliwe będzie wykorzystanie go w przyszłości jako otworu eksploatacyjnego. Marszałek Województwa Świętokrzyskiego postanowieniem z dnia 28 kwietnia 2021 r. znak: ŚO-V.7430.6.2021, wydał zgodę na prowadzenie badań hydrogeologicznych otworu. Celem prowadzonych prac jest określenie wydajności otworu „Cudzynowice GT-2” oraz ocena możliwości zatłaczania wód z istniejącego i eksploatowanego otworu „Cudzynowice GT-1”.

Równolegle z budową otworu wybudowano rurociąg tłoczny, łączący otwory „Cudzynowice GT-1” i „Cudzynowice GT-2”, o długości ok. 3387,15 m.

W granicach gminy Kazimierza, planowane jest wykonanie kolejnych otworów badawczych: „Odonów GT-1” i „Kazimierza Wielka GT-2”, celem rozpoznania, udokumentowania i wykorzystania zasobów wód geotermalnych do celów balneoterapeutycznych, rekreacyjnych i grzewczych (ciepłowniczych).

2.3.7. Charakterystyka warunków klimatycznych i higieny atmosfery

Warunki klimatyczne, ogólne cechy klimatu

W podziale Polski na regiony klimatyczne, według Okołowicza i Martyn, obszar gminy Kazimierza Wielka leży na granicy Regionu Śląsko – Małopolskiego i Świętokrzyskiego, z wyraźnie większym wpływem oceanicznym na zachodzie. Natomiast zgodnie z regionalizacją rolniczo – klimatyczną, według Gumińskiego, opisywany obszar leży w północnej części Dzielnicy XV, czyli Częstochowsko – Kieleckiej.

Biorąc pod uwagę obydwie podziały, opisywany teren zalicza się do obszarów wyżynnych, które charakteryzują się podwyższonym opadem, niższą temperaturą powietrza i mniejszymi jej amplitudami, nieco krótszym okresem wegetacyjnym, dłuższym czasem zalegania pokrywy śnieżnej i większą prędkością wiatrów w stosunku do regionów sąsiednich. W skrócie klimat ten można określić jako nieco ostrzejszy od klimatu niżu i znacznie łagodniejszy od klimatu gór. W granicach gminy dominują wiatry z kierunku zachodniego.

Zgodnie z aktualnymi danymi meteorologicznymi, dostępnymi w portalu Bank Danych o Lasach, na terenie gminy Kazimierza Wielka, notuje się:

- średnią roczną temperaturę powietrza: 8,5°C,
- średnią temperaturę okresu wegetacyjnego: 16,0°C,
- wielkość opadów atmosferycznych w okresie wegetacyjnym 150 mm,
- wielkość opadu atmosferycznego w ciągu roku: 650 mm,
- długość okresu wegetacyjnego: 240 dni,
- długość okresu bezprzymrozkowego: 200 dni,
- długość okresu bezprzymrozkowego na wysokości 0 m: 190 dni.

W granicach gminy Kazimierza Wielka, w 2015 r., zespół specjalistów Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, przeprowadził badania klimatyczne. Prace zakończyło wydanie **Świadectwa potwierdzającego właściwości lecznicze klimatu**, potwierdzonego decyzją znak: DI-070-37/2015 z dnia 21 grudnia 2015 r., wydaną przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyńskiego Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

Świadectwo stwierdza, że:

- miejsowość Kazimierza Wielka posiada warunki klimatyczne przydatne dla leczenia uzdrowiskowego,
- klimat akustyczny w strefie projektowanego uzdrowiska oraz natężenie pól elektromagnetycznych spełnia odpowiednie normy,
- stan czystości powietrza można warunkowo uznać za zgodny z obowiązującymi normami sanitarnymi.

Klimat Kazimierzy Wielkiej, posiada właściwości lecznicze, w odniesieniu do chorób narządu ruchu, chorób reumatycznych oraz choroby nadciśnieniowej; a poprzez zróżnicowane bodźce klimatyczne posiada także walory hartujące układ termoregulacyjny. Leczenie chorób reumatycznych powinno się odbywać na terenach wyniesionych ponad dno doliny Małoszówki. Przeciwwskazania dotyczą osób chorych na astmę oraz przewlekłe choroby układu oddechowego i płuc.

Warunki topoklimatyczne

Na obszarze gminy Kazimierza Wielka, wyróżnione zostały następujące topoklimaty uzależnione od rzeźby terenu, na którym występują:

Bardzo dobre warunki topoklimatyczne, obejmujące topoklimaty zboczy o ekspozycji południowej, południowo – zachodniej, południowo – wschodniej, zachodniej i wschodniej, o nachyleniu zboczy ponad 8%. Tereny te, charakteryzują się bardzo dobrymi warunkami solarnymi, dobrymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi, bardzo dobrymi warunkami przewietrzania oraz małą częstotliwością występowania mgieł. Obszary tego topoklimatu cechują się warunkami korzystnymi do zabudowy mieszkaniowej oraz najkorzystniejszymi warunkami dla upraw ciepłolubnych, sadownictwa i warzywnictwa.

Dobre warunki topoklimatyczne, obejmujące topoklimaty zboczy o ekspozycji południowej, południowo – zachodniej, południowo – wschodniej, zachodniej i wschodniej, położone na zboczach o nachyleniu od 5% do 8%. Tereny te, charakteryzują dobre warunki termiczne i wilgotnościowe, dobre przewietrzane i mała częstotliwość występowania mgieł. Tereny te są korzystnie dla zabudowy mieszkaniowej oraz wskazane dla sadownictwa i warzywnictwa.

Przeciętne warunki topoklimatyczne, właściwe obszarom płaskim, o spadkach nie przekraczających 5%. Tereny znajdujące się w tym topoklimacie charakteryzują się dobrymi i przeciętnymi warunkami solarnymi, dobrymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi, bardzo dobrymi warunkami przewietrzania oraz małą częstotliwością występowania mgieł. Ponadto tereny te wyróżniają się korzystnymi warunkami do zabudowy mieszkaniowej, jednocześnie wskazane dla upraw roślin wszystkich odmian.

Mało korzystne warunki topoklimatyczne, obejmujące topoklimat zboczy o ekspozycji północnej, północno – zachodniej i północno – wschodniej oraz nachyleniu zboczy powyżej 5%. Tereny te charakteryzują się najslabszymi warunkami solarnymi, szczególnie jesienią i zimą na stokach o nachyleniu powyżej 8%, przeciętnymi warunkami termicznymi i wilgotnościowymi, dobrymi warunkami wietrznymi oraz dłuższym zaleganiem pokrywy śnieżnej. Tereny te nie są wskazane do zabudowy mieszkaniowej oraz dla upraw wymagających znacznego nasłonecznienia i wysokich temperatur.

Niekorzystne warunki topoklimatyczne, obejmujące **topoklimaty dolin rzecznych** oraz **dolin bocznych**, o płytko zalegających poziomach wód gruntowych. Tereny te charakteryzują się gorszymi warunkami solarnymi, niekorzystnymi warunkami termicznymi. Obszar odznacza się dużą

wilgotnością powietrza, znaczną częstotliwością występowania mgieł, słabą wentylacją. Ponadto obszary dolinne cechują się występowaniem niekorzystnego zjawiska inwersji termicznej. Tereny te, są nie wskazane dla lokalizacji zabudowy, wprowadzenia zieleni wysokiej. W granicach obszaru zaleca się wprowadzanie upraw łąkowych i odpornych na niskie temperatury oraz wymagających znacznej ilości wilgoci.

Topoklimat obszarów zalesionych, charakteryzujący się dużym osłabieniem warunków solarnych, zacisznością, wyrównanym profilem termicznym, podwyższoną wilgotnością względną powietrza, a przede wszystkim bakteriostatycznym działaniem olejków eterycznych. Lasy występujące na siedliskach świeżych są najbardziej wskazane do wykorzystania rekreacyjnego. Siedliska wilgotne posiadają małokorzystne warunki bioklimatyczne i nie są zalecane do wykorzystania rekreacyjnego. Ze względu na małe powierzchnie terenów zalesionych, topoklimat ten, odgrywa marginalną rolę na terenie gminy Kazimierza Wielka.

Charakterystyka zanieczyszczeń powietrza

Powietrze jest nie tylko niezbędnym do życia zasobnikiem tlenu, ale również ma decydujący wpływ na zdrowie człowieka. Wprowadzanie do powietrza substancji stałych, ciekłych lub gazowych w ilościach, które mogą ujemnie wpłynąć na zdrowie ludzi, klimat, przyrodę, glebę, wodę lub spowodować inne szkody w środowisku określane jest jako zanieczyszczenie powietrza. Liczba rodzajów zanieczyszczeń, jaka może występować w powietrzu, jest niezmiernie duża. Ze względu na ich ilość wyodrębniono grupę zanieczyszczeń nazywanych charakterystycznymi zanieczyszczeniami powietrza. Są to: pyły, dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek i dwutlenek węgla. Największym antropogenicznym źródłem emisji różnych substancji jest proces spalania paliw do celów technologicznych i grzewczych oraz zanieczyszczenia komunikacyjne.

Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza w województwie świętokrzyskim. Raport za rok 2018”, obszar gminy Kazimierza Wielka (strefa świętokrzyska PL2602) zakwalifikowano:

1. Ocena wykonana ze względu na ochronę zdrowia ludzi:

SO₂, NO₂, CO; C₆H₆, O₃, PM_{2,5} – klasa A.

zawarte w pyłe PM₁₀: Pb, As, Cd, Ni – klasa A.

PM₁₀, – klasa C.

zawarte w pyłe PM₁₀: benzo(a)piren, – klasa C.

dla kryterium celu długoterminowego O₃ – klasa D2.

2. Ocena wykonana ze względu na ochronę roślin:

SO₂, NO_x, O₃ – klasa A.

dla kryterium poziomu celu długoterminowego O₃ – klasa D2.

3. Przedstawione klasy oznaczają:

klasa A (D1) – występuje, jeżeli stężenia zanieczyszczenia na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych, poziomów docelowych, poziomów celów

długoterminowych;

klasa C (D2) – występuje, jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalne powiększone o margines tolerancji, w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziomy dopuszczalne, poziomy docelowe, poziomy celów długoterminowych.

W opracowaniu „Właściwości lecznicze klimatu Kazimierzy Wielkiej” (2015 r.), uwzględniającym wyniki modelowania stężenia pyłu PM10 przekazane przez WIOŚ oraz dane ze stacji w Busku-Zdroju, stwierdzono, że w Kazimierzy Wielkiej zachowana jest norma średniego stężenia pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 w roku kalendarzowym, jednak ponadnormatywna może być liczba przekroczeń dopuszczalnego średniego dobowego stężenia dla pyłu PM10 – zwłaszcza w centrum miasta. Większość przypadków przekroczeń występuje w okresie grzewczym. Na terenie Kazimierzy Wielkiej – zwłaszcza zimą – dochodzi do przekroczeń poziomu dopuszczalnego stężenia benzo(a)pirenu.

Zagrożenie hałasem

W granicach miasta i gminy Kazimierza Wielka, nie ma większych zakładów przemysłowych, stanowiących istotne źródło hałasu, ale występują zagrożenia pochodzące od komunikacji samochodowej oraz obserwuje się wzrost hałasu wzdłuż linii elektroenergetycznych.

Stopień narażenia ludności na hałas komunikacyjny jest wprost proporcjonalny do narastającej liczby pojazdów. Na pogorszenie klimatu akustycznego, obok wzrostu natężenia ruchu, mają wpływ także korki uliczne. Obok natężenia i płynności ruchu, o poziomie ruchu komunikacyjnego decydują także inne czynniki, tj. procentowy udział pojazdów ciężarowych w strumieniu pojazdów, prędkość strumienia pojazdów, położenie drogi, rodzaj nawierzchni, ukształtowanie terenu, przez który przebiega trasa komunikacyjna oraz rodzaj sąsiadującej z trasą zabudowy.

W opracowaniu „Właściwości lecznicze klimatu Kazimierzy Wielkiej” (z 2015 r.), najgorsze warunki klimatu akustycznego stwierdzono w centrum miasta, przy drodze wojewódzkiej Nr 768, gdzie notowany równoważny poziom dźwięku wynosił 67-74 dB; a w porze nocnej odpowiednio 57 i 54 dB. Zmierzone chwilowe wartości średniego poziomu dźwięku, notowane w centrum sięgały 94 dB a 88 dB przy ul. Budzyńskiej.

Ostatnie pomiary hałasu komunikacyjnego, prowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach i zestawione w „Ocenie stanu akustycznego środowiska na terenie woj. świętokrzyskiego w 2018 r”., obejmowały dwa punkty położone przy ul. 1 Maja, na terenie miasta:

- pkt 1 – DW768 od ronda do ul. Głowackiego, gdzie pomiary prowadzono dla terenów mieszkaniowo-usługowych oraz dla terenów związanych ze stałym lub czasowym pobytom dzieci i młodzieży (62,3 dB w ciągu dnia, 53,1 dB nocą), w pkt 1 nie zaobserwowano przekroczeń;
- pkt 2 – DW768 od ul. Łabędź do ul. Kolejowej, gdzie pomiary obejmowały tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej (61,1 dB w ciągu dnia, 59,1 dB nocą), w pkt 2 zaobserwowano

przekroczenie o 3,1 dB, równoważnego poziom dźwięku dla pory nocy.

Obniżanie hałasu komunikacyjnego można osiągnąć poprzez: budowę obwodnic, odnowę nawierzchni drogowych, obiektów mostowych, remonty i modernizacje odcinków dróg, budowę ekranów akustycznych. Generalnie, na terenie gminy Kazimierza Wielka, występuje niewielkie zagrożenie hałasem, ale wzdłuż głównych dróg można się spodziewać okresowego przekroczenie równoważnego poziomu dźwięków hałasu komunikacyjnego. Rozpatrując równoważny poziom dźwięków hałasu komunikacyjnego można stwierdzić, że najwyższy poziom dźwięków występuje na drogach, które stanowią odcinki dróg wojewódzkich.

Wpływ na klimat akustyczny ma również hałas pochodzący z linii wysokiego i średniego napięcia i stacji elektroenergetycznych. Poziom hałasu od urządzeń elektroenergetycznych wzrasta wraz z podnoszeniem się wilgotności powietrza.

Na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka, obowiązują wartości dopuszczalnych poziomów hałasu określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

2.3.8. Ochrona na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka nie występują formy ochrony przyrody w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 ÷ 9 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Z fragmentem terenu gminy Kazimierza Wielka, od strony wschodniej, graniczy Koszycko – Opatowiecki Obszar Chronionego Krajobrazu (bezpośrednio graniczy z częścią sołectwa Zagórzycy), a od strony południowo – wschodniej, graniczy Koszycki Obszar Chronionego Krajobrazu (bezpośrednio graniczy z częścią sołectwa Donatkowice i Zysławice).

W granicach gminy należy respektować ochronę gatunkową roślin, zwierząt i grzybów, podlegających ochronie z mocy art. 6 ust. 1 pkt 10 ustawy o ochronie przyrody.

Inne, cenne przyrodniczo rejony gminy

Dolina rzeki Nidzicy, znajdująca się w centralnej części opracowania, została uznana jako ciąg ekologiczny główny, a doliny rzek Małoszówki, Jawornika i Łękawy oraz doliny innych niewielkich cieków wodnych zostały uznane za jako wspomagające ciągi ekologiczne.

Główny ciąg ekologiczny rzeki Nidzicy, w pobliżu doliny rzeki Wisły, łączy się z korytarzem ekologicznym Puszczy Niepołomickiej, wskazanym na mapach w Geoserwisie GDOŚ.

2.4. Obszar Ochrony Uzdrowiskowej Kazimierza Wielka

Zasady zabudowy i zagospodarowania Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej określa Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, tj:

- zasady oraz warunki prowadzenia i finansowania lecznictwa uzdrowiskowego;

- kierunki lecznicze uzdrowisk;
- zasady sprawowania nadzoru nad lecznictwem uzdrowiskowym;
- zasady nadawania obszarowi statusu uzdrowiska albo statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej;
- zasady pozbawiania obszaru statusu uzdrowiska albo statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej;
- zadania gmin uzdrowiskowych.

Zgodnie z ustawą:

Lecznictwo uzdrowiskowe to zorganizowana działalność polegająca na udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej z zakresu leczenia uzdrowiskowego albo rehabilitacji uzdrowiskowej, prowadzona w uzdrowisku przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego albo poza uzdrowiskiem w szpitalach i sanatoriach znajdujących się w urządzonych podziemnych wyrobiskach górniczych, przy wykorzystaniu warunków naturalnych, takich jak:

- właściwości naturalnych surowców leczniczych,
- właściwości lecznicze klimatu, w tym talassoterapia i subterraneoterapia, oraz właściwości lecznicze mikroklimatu,
- a także towarzyszące zabiegi z zakresu fizjoterapii.

Gmina uzdrowiskowa to gmina, której obszarowi lub jego części został nadany status uzdrowiska w trybie określonym w ustawie.

Uzdrowisko to obszar, na terenie którego prowadzone jest lecznictwo uzdrowiskowe, wydzielony w celu wykorzystania i ochrony znajdujących się na jego obszarze naturalnych surowców leczniczych, spełniający warunki, o których mowa w art. 34 ust. 1, któremu został nadany status uzdrowiska.

Obszar ochrony uzdrowiskowej to obszar spełniający warunki, o których mowa w art. 34 ust. 1 pkt 1, 2, 4 i 5, któremu został nadany status obszaru ochrony uzdrowiskowej.

Strefy ochrony uzdrowiskowej to część obszaru uzdrowiska albo obszaru ochrony uzdrowiskowej, określone w statucie uzdrowiska, wydzielone w celu ochrony czynników leczniczych i naturalnych surowców leczniczych, walorów środowiska i urządzeń uzdrowiskowych.

Centralna część gminy Kazimierza Wielka, w granicach miasta Kazimierza Wielka oraz w granicach terenu sołectw Cudzynowice, Donosy i Słonowice, jest zlokalizowana w **Obszarze Ochrony Uzdrowiskowej Kazimierza Wielka**.

Minister Zdrowia, Decyzją Nr 84 z dnia 31 lipca 2018 r., znak: OZU.533.95.2018.EM, po zapoznaniu się z operatem uzdrowiskowym, sporządzonym przez gminę Kazimierzę Wielką, dla obszaru ochrony uzdrowiskowej,

potwierdził możliwość prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze uznanym za obszar ochrony uzdrowiskowej „Kazimierza Wielka”, obejmującym obszar trzech sołectw: Cudzynowice, Donosy i Słonowice oraz teren miasta Kazimierza Wielka;

ustalił dla obszaru ochrony uzdrowiskowej „Kazimierza Wielka”, w oparciu o przedstawione świadectwa potwierdzające właściwości lecznicze naturalnych surowców i właściwości lecznicze klimatu, następujące kierunki lecznicze: choroby reumatologiczne, osteoporoza, choroby kardiologiczne i nadciśnienie;

wyodrębnił 3 strefy ochrony uzdrowiskowej: „A”, „B” i „C”, na obszarze ochrony uzdrowiskowej „Kazimierza Wielka”.

Prezes Rady Ministrów, Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 maja 2019 r. w sprawie nadania statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej miastu Kazimierza Wielka oraz sołectwom: Cudzynowice, Donosy i Słonowice, położonych na obszarze gminy Kazimierza Wielka (Dz. U. z 18 czerwca 2019 r., poz. 1132), **nadał miastu Kazimierza Wielka oraz sołectwom: Cudzynowice, Donosy i Słonowice w powiecie kazimierskim, w województwie świętokrzyskim, status „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Kazimierza Wielka”.**

Rada Miejska w Kazimierzy Wielkiej, Uchwałą Nr XIV/102/2019 z dnia 15 lipca 2019 r. w sprawie uchwalenia Statutu Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej „Kazimierza Wielka” (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 19 lipca 2019 r. poz. 2989), uchwaliła **Statut dla „Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Kazimierza Wielka”.**

Statut obowiązuje, w granicach sołectw Cudzynowice, Donosy, Słonowice oraz na terenie miasta Kazimierza Wielka. Obszar całkowity Obszaru Ochrony Uzdrowiskowej Kazimierza Wielka wynosi 1952,62 ha, w tym powierzchnia strefy „A” ochrony uzdrowiskowej wynosi 93,82 ha, strefa „B” 474,07 ha, a strefa „C” 1 384,73 ha.

W celu zapewnienia prawidłowej działalności lecznictwa uzdrowiskowego, ustawa określa szczegółowe czynności zabronione w poszczególnych strefach ochronnych.

W poszczególnych strefach ochrony uzdrowiskowej przyjmuje się następujące wskaźniki terenów zieleni, wymagane ustawą,

w strefie „A”, gdzie odbywa się lecznictwo uzdrowiskowe, wskaźnik powierzchni terenów zieleni powinien wynosić nie mniej niż **65 %** powierzchni strefy oraz obejmuje obszar, na którym są zlokalizowane lub planowane zakłady lecznictwa uzdrowiskowego i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, a także inne obiekty służące lecznictwu uzdrowiskowemu lub obsłudze pacjenta lub turysty, w zakresie nieutrudniającym funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego, w szczególności: pensjonaty, restauracje lub kawiarnie;

w strefie „B”, stanowiącej otoczenie strefy „A”, wskaźnik powierzchni terenów zieleni powinien wynosić nie mniej niż **50 %** powierzchni strefy, obejmuje obszar przyległy do strefy „A” i stanowiący jej otoczenie, jest przeznaczony dla niemających negatywnego wpływu na właściwości lecznicze uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej oraz nieuciążliwych dla pacjentów – obiektów usługowych, turystycznych, w tym hoteli, rekreacyjnych, sportowych

i komunalnych, budownictwa mieszkaniowego oraz innych związanych z zaspokajaniem potrzeb osób przebywających na tym obszarze lub objęty granicami parku narodowego lub rezerwatu przyrody albo jest lasem, morzem lub jeziorem;

w strefie „C”, procentowy udział terenów biologicznie czynnych wynosi nie mniej niż **45 %**, obejmuje obszar przyległy do strefy „B” i stanowiący jej otoczenie, ma wpływ na zachowanie walorów krajobrazowych, klimatycznych oraz ochronę złóż naturalnych surowców leczniczych.

W granicach strefy „A” ochrony uzdrowiskowej, Rada Miejska w Kazimierzy Wielkiej, Uchwałą Nr XXX/225/2020 z dnia 17 czerwca 2020 r., uchwaliła **Miejscowy planu zagospodarowania przestrzennego obszaru strefy „A” ochrony uzdrowiskowej Kazimierza Wielka** (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego dnia 24 czerwca 2020 r., poz. 2338).

Obecnie, po zmianie granic administracyjnych miasta, teren strefy „A”, w całości znajduje się na terenie miasta Kazimierza Wielka (na podstawie § 3 pkt 7 ppkt c, Rozporządzenia Rady Ministrów dnia 31 lipca 2020 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedziby władz gminy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1332).

2.5. Środowisko kulturowe

2.5.1. Rys historyczny

Pierwsze ślady osadnictwa w okolicach Kazimierzy Wielkiej określa się na schyłek IV tysiąclecia przed narodzeniem Chrystusa.

Wykopaliska archeologiczne prowadzone od 1979 roku pod kierownictwem dr Krzysztofa Tuni z krakowskiego Oddziału Instytutu Archeologii i Etnografii PAN doprowadziły do odkrycia śladów wielkiej fortyfikacji nad rzeką Małoszówką – pomiędzy Kazimierzą Wielką i Słonowicami. Fortyfikacja ta była zbudowana na planie czworokąta o boku około 100 m. Składała się ona z czterech rzędów palisad, czterech rowów i wałów ochronnych.

Również w epoce brązu istniało tutaj liczne osadnictwo ludności, tzw. kultury trzcinieckiej (ok. 1600 do 1500 r. przed Chrystusem), która pozostawiła charakterystyczne kurhany. Jeden z nich znajduje się w Jakuszowicach na wzgórzu Wieszczonka. Prowadzone od 1982 r. wykopaliska w Jakuszowicach przez prof. Kazimierza Godłowskiego – dyrektora Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego doprowadziły do odkrycia żelaznej zapinki z V/IV w. przed Chrystusem, paciorki z bursztynu, fragment ceramiki z II-III w. po Chrystusie produkowanej na terenach dzisiejszej Francji i Niemiec Zachodnich. Znaleziono też 44 monety rzymskie z okresu I i II w. po Chrystusie. Monety te znajdowano też na terenie Kazimierzy Wielkiej – co świadczy o dużych kontaktach handlowych w epoce wpływów rzymskich (I – IV w. po Chrystusie).

Na terenie osady w Jakuszowicach działał warsztat prowadzący obróbkę znanych wówczas metali, żelaza, miedzi, ołowiu, cyny, srebra, złota i bursztynu. Na terenie tej osady istniał również piec garncarski z przełomu III/IV w. Osada ta stanowiła do połowy V w. lokalne centrum życia gospodarczego i politycznego. Z tego wieku pochodzi również grób książęcy, w którym znaleziono prawie metrowej długości żelazny miecz o bogato zdobionej złotymi i srebrnymi okuciami na pochwie, złote sprzączki oraz pokryty złotą folią łuk typu refleksyjnego – stanowił on prawdopodobnie insygnium władzy sprawowanej przez Hunów w V w., grób ten zostało odkryty przypadkowo w 1911 r. a znalezione w nim zabytki znajdują się obecnie w Muzeum Archeologicznym w Krakowie.

Kolejne znaleziska pochodzą z VII w. (brązowa matryca do wytłaczania ozdobnych okuć końca rzemieni wykonana w stylu Awarów – lud azjatycki). Wzmianki w źródłach pisanych o wsi Jakuszyce pochodzą z XII w. Pierwsza zaś wzmianka w źródłach pisanych o Kazimierzy Wielkiej pochodzi z XIV w. W 1320 r. została zapisana jako „Cazimiria”, tj. za czasów panowania Władysława Łokietka ojca Kazimierza Wielkiego. Przeczy to legendzie, jakoby nazwa wsi pochodziła od króla Kazimierza Wielkiego.

Nazwa miejscowości niewątpliwie pochodzi od staropolskiego imienia „Kazimir”. Być może wiąże się z postacią Kazimierza Odnowiciela (1039 – 1058) lub Kazimierza Sprawiedliwego – Księcia Wiślickiego od 1166 r. i Krakowskiego (1177 – 1194).

W 1347 r. nazwa miejscowości została zapisana jako „Magna Cazimira” (Wielka Kazimierza). Zapis z 1326 r. w dokumentach kościelnych mówi, że Kazimierza Wielka była wówczas siedzibą parafii i dekanatu, plebanem był ksiądz Grzegorz. Parafia liczyła wówczas 1470 osób i obejmowała obszar 37 km² z gęstością zaludnienia 40 osób/km². Była więc jedną z najludniejszych parafii diecezji krakowskiej, w granicach której znajdowała się do końca XIX w., tj. do powstania diecezji kieleckiej. Wówczas Kazimierza Wielka należała do Ziemi Krakowskiej. W XV w. poszczególne ziemie przyjęły nazwę województw. W XVI w. kiedy ukształtowały się powiaty, Kazimierza Wielka znalazła się w granicach powiatu proszowskiego, będącego częścią województwa krakowskiego. Za graniczną rzeką Nidzicą był już powiat wiślicki należący do województwa sandomierskiego. Ten podział terytorialny utrzymał się do III rozbioru Polski w 1795 r.

- Kazimierza wielka była własnością szlachecką. Pierwszą właścicielką była w latach 1395 – 1397 Kenna, córka Jakuba z Dębna – wdowa po Piotrze ze Szczekocin – kasztelanie lubelskim.
- W 1398 r. synowie Kenny – Piotr i Jan – podzielili dobra odziedziczone (po połowie wsi Kazimierza Wielka).
- W latach 1410 – 1429 dzierżawcą miejscowych dóbr był Paszek.
- W 1428 r. Jan ze Szczekocin sprzedaje połowę wsi mieszczaninowi krakowskiemu Łukaszowi Waldorffowi.

- W wiekach średnich Kazimierza Wielka była wsią bardzo zamożną. W połowie XV w. wartość jej szacowano na 1800 grzywien. Kazimierza Wielka miała wtedy 22 łany kmiece, 12 zagród, 6 karczem z rolami, młyn, wielki staw, mały staw, gaje.
- Dokumenty kościelne z lat 1470 – 1480 mówią o kościele p.w. Krzyża. Św.
- W końcu XVI w., właściciel dóbr kazimierskich, Kasztelan wojnicki i biecki Sebastian Lubomirski wybudował tu nowy kościół.
- W XVI w. kościół tutejszy stał się jednym z centrów reformacji i w 1650 r. kazimierska świątynia była głównym zbozem dystryktu krakowskiego – pierwszego w małopolskiej prowincji ewangelickiej.

Układ przestrzenny wsi Kazimierza Wielka na przełomie XVIII i XIX wieku opierał się na osi drogi biegnącej od Cudzynowic przez Kazimierzę Wielką w kierunku Koszyc z odgałęzieniem w kierunku Jakuszowic. Przez wieś płynęła rzeka Małoszówka. Wieś Kazimierza Wielka posiadała dwa główne obszary zabudowania: w okolicach kościoła i w rejonie przydworskim.

Pomiędzy tymi obszarami w 1845 r. wzniesiono zabudowania cukrowni.

Główną dominantą zabudowy wiejskiej był istniejący do dzisiaj kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, wybudowany w roku 1633, przez właściciela Kazimierzy Wielkiej Stanisława Warszyckiego, który był wojewodą mazowieckim a potem kasztelanem krakowskim (zmarł w Pilicy w 1681 r.). Kościół został zbudowany na miejscu starego drewnianego kościoła.

W latach 1894–1895 budowla została rozbudowana dzięki staraniom ówczesnego proboszcza księdza kanonika Józefa Szczepańskiego i datkom parafian. W dniu 15 września 1895 roku biskup kielecki Tomasz Teofil Kuliński konsekrował kościół. W ołtarzu głównym umieszczono relikwie dwóch świętych męczenników: Pawła i Wincentego.

Kościół w Kazimierzy Wielkiej określany jest przez historyków sztuki jako bezstylowy. Kościół zbudowany jest z kamienia. Prezbiterium jest niższe i węższe niż nawy, zamknięte półkoliście przy prezbiterium od północy znajduje się zakrystia. Kościół przykryty jest stropami z fasetą. Dach kościoła siodłowaty, oddzielny dla prezbiterium i nowej części nawy. Drzwi do zakrystii prostokątne – profilowane z datą na nadprożu 1677 rok. Barokowe wyposażenie kościoła pochodzi z XVII i XVIII w. (ołtarze). W ołtarzu – obraz ukrzyżowania oraz relikwie św. Pawła Wincentego i św. Wincentego. Dzwon kościelny pochodzi z 1776 r. Na południowej ścianie kościoła umieszczony jest zegar słoneczny i obraz M. B. Niepokalanie Poczętej. Na ścianie wschodniej od prezbiterium umieszczony jest krucyfiks z datą 1845 r.

Na cmentarzu kościelnym istnieje drewniana dzwonnica. Cmentarz kościelny otoczony jest murem oporowym, betonowym.

- W 1780 r. właścicielami dóbr Kazimierzy Wielkiej była rodzina Miłowskich.

- W 1818 r. osiadł w Kazimierzy Wielkiej Henryk hrabia Łubieński. Zaplanował budowę w Kazimierzy Wielkiej i Pełczyskach cukrowni. W 1842 r. usunięto go z wysokich stanowisk w bankowości – oskarżono i zesłano w głąb Rosji. Dobra swe przekazał bratankowi Kazimierzowi Łubieńskiemu, który doprowadził do budowy obydwu cukrowni. Cukrownię w Kazimierzy Wielkiej rozpoczął budować w połowie 1845 r. Cukrownia w Pełczyskach działała tylko kilka lat. Cukrowni w Kazimierzy Wielkiej zamknięto w 2006 r.
- W II połowie XIX w. Kazimierza Wielka była wsią folwarczną i osadą fabryczną. Posiadała kościół murowany, szkołę gminną, sąd gminny, urząd gminy, cukrownię „Łubna”, młyn wodny.
- W 1827 r. znajdowały się 64 domy i 658 mieszkańców, w 1882 r. było około 1300 mieszkańców. Parafia Kazimierza Wielka – dekanat Pińczowski – liczyła 3139 dusz. W gminie były 3 szkoły, cegielnia w Donosach. Obszar gminy – 7028 mórg.
- W ostatnich dniach sierpnia 1914 r. Rosjanie opuścili Kazimierzę Wielką na zawsze.
- Na życie kulturalne w tych czasach duży wpływ wywierała cukrownia i liczny zespół inteligencji tam zatrudnionej.
- Wybitną osobistością tamtych lat w Kazimierzy Wielkiej był doktor Antoni Dutkiewicz – ofiarny lekarz – założył placówki biblioteczne Macierzy Szkolnej potajemnych kursów nauczania, organizował odczyty z historii i kultury polskiej, zorganizował wraz z proboszczem kasę zapomogowo-pożyczkową – przekształconą po wojnie w Bank Spółdzielczy.
- Majątek ziemski Łubieńskich w Kazimierzy Wielkiej liczył 845 ha (3 folwarki).
- W 1918 r. miejscowi chłopcy zorganizowali wspólnotę pastwiskową.
- W 1921 r. stworzono zarząd włościański (100 rolników) z młynem zbożowym wodnym.

Przełomowym dla Kazimierzy Wielkiej okazał się rok 1845, w którym Kazimierz hrabia Łubieński wybudował cukrownię. Zakład ten stał się czynnikiem miastotwórczym. Wieś przekształciła się w osiedla – 1956 r. została siedzibą powiatu, w 1959 r. Kazimierza Wielka otrzymała prawa miejskie. Herb miasta oparty został na herbie „Pomian”, którym pieczętowała rodzina Łubieńskich władająca miejscowymi dobrami do 1945 r.

Rzeka Nidzica w okresie średniowiecza była granicą między ziemiami Krakowską i Sandomierską, Kazimierza Wielka leżała więc w granicach województwa krakowskiego, powiat proszowski, zaś ziemie na lewym brzegu Nidzicy (m.in. Jakuszowice, Kazimierza Mała) w granicach województwa sandomierskiego, powiat wiślicki. Tak ukształtowany podział terytorialny istniał do III rozbioru Polski w 1795 r. W latach 1795 – 1809 Kazimierza Wielka wchodziła w skład Zachodniej Galicji, w latach 1809 – 1815 w skład Księstwa Warszawskiego, od 1815 r. w skład Królestwa Polskiego. Od 1919 r. do województwa kieleckiego, a po reformie samorządowej, od 1999 r. w granicach województwa świętokrzyskiego.

W latach 1919 – 1955 Kazimierza Wielka należała do powiatu pińczowskiego, w latach 1956 – 1975 w powiecie kazimierskim. Powiaty ponownie reaktywowano w 1999 r., i od tego czasu, stolic

powiatu kazimierskiego jest miasto Kazimierza Wielka. Od roku 1975 Kazimierza Wielka tworzy jednostkę terytorialną miasta i gminy (42 sołectwa).

Początkowo, Kazimierza Wielka należała do diecezji krakowskiej a od 1882 r. do diecezji kieleckiej.

Rozwijająca się cukrownia „Lubna” była wybitnym czynnikiem awansującym Kazimierzę Wielką do rangi ważnego ośrodka na południu Poniądzia. W 1921 r. było tutaj 2264 mieszkańców, w 1939 r. – 2973 a w 1969 r. 5400 mieszkańców.

W Kazimierzy Wielkiej istniało dobrze rozwinięte rzemiosło (22 zakłady krawieckie; 6 szewców; 2 fryzjerów; 2 ślusarzy i 2 kowali).

W 1932 r. utworzono Kazimierski Cech Zbiorowy Rzemieślników Chrześcijan. Handel w Kazimierzy Wielkiej znajdował się do końca lat czterdziestych w rękach prywatnych. W latach 1917 – 1922 istniała spółdzielnia spożywców „Ziarno” (1 sklep – art. spoż. kolonialne). Od czasów I wojny światowej działał Syndykat Rolniczy – organizacja o charakterze spółdzielczym, której celem było zaopatrywanie majątków i rolników w maszyny i urządzenia rolnicze, ziarno, węgiel, drewno i nawozy sztuczne i sprzedaż zboża.

- W okresie międzywojennym funkcjonowało w Kazimierzy Wielkiej 27 sklepów prywatnych, 3 składy węgla, drewna oraz 2 restauracje oraz poczta, sąd, biuro notarialne, apteka i szkoła.
- W Kazimierzy Wielkiej odbywały się ludne jarmarki poniedziałkowe.
- W 1924 r. otwarto w Kazimierzy Wielkiej stację kolejki wąskotorowej z Pińczowa przez Kazimierzę Wielką do Posądzy.
- Najstarsze dzieje szkolnictwa w Kazimierzy Wielkiej nie są znane. Czterej mieszkańcy byli studentami Akademii Krakowskiej.
- W Kazimierzy Wielkiej istniała szkoła parafialna w XIX w. aż do 1927 r. istniała szkoła na miejscu obecnej Szkoły Podstawowej Nr 1 (połowę budynku zajmowała szkoła a drugą połowę stanowiły mieszkania nauczycieli. Uczniów było 150).
- Do 1905 r. we wszystkich szczeblach szkolnictwa językiem wykładowym był język rosyjski a język polski ograniczał się do nielicznych godzin nauki polskiego.
- Na początku XX stulecia powstała w Kazimierzy Wielkiej druga szkoła z budynku cukrowni – przeznaczona wyłącznie dla dzieci robotników fabrycznych, która zlikwidowana została w 1918 r.
- 22 sierpnia 1921 roku szkole powszechnej w Kazimierzy Wielkiej nadano imię Hugo Kołłątaja, a w roku szkolnym 1921/22 po raz pierwszy wydano uczniom świadectwa ukończenia 7 klasy.
- W 1921 r. – pożar szkoły, 1 VI 1927 rozpoczęto budowę nowej murowanej szkoły.
- W roku szkolnym 1919/20 rozpoczęła się nauka w Humanistycznym Gimnazjum Koedukacyjnym Towarzystwa Szkół Średnich. Lekcje odbywały się w lokalach prywatnych (liczba uczniów od 60 – 150 w roku szkolnym). Likwidacja gimnazjum ze względów finansowych nastąpiła w 1929 r.

Młodzież z Kazimierzy Wielkiej kształciła się w szkołach średnich w Pińczowie, Busku-Zdroju i w Miechowie.

- W okresie okupacji 1939 – 45 młodzież kształciła się na tajnych kompletach, a po wyzwoleniu w Prywatnym Gimnazjum i Liceum im. Adama Mickiewicza (upaństwowione w 1949 r.).
- W okresie powojennym Kazimierza Wielka pozostała siedzibą gminy.
- 13 XI 1954 r. Kazimierza Wielka otrzymała status osiedla miejskiego
- 1 I 1956 r. została siedzibą powiatu.
- 1 I 1959 r. otrzymała prawa miejskie.

W tym okresie wybudowano osiedla mieszkaniowe (wielorodzinne) przy ul. Partyzantów i osiedle domów jednorodzinnych przy ul. Broniewskiego.

W ostatnich latach XX w. powstało nowe osiedle mieszkaniowe (wielorodzinne) przy ul. Partyzantów i ul. Szkolnej. Szybko wzrastała liczba mieszkańców: w 1946 r. – 3128 osób; 1960 r. – 4643; 1967 r. – 5306; 1984 r. – 5705; w 1994 r. 6200 osób.

- od 1971 r. działa Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy; od 1972 r. Państwowy Dom Dziecka.
- Od 1960 r. działa Powiatowy Dom Kultury
- W 1959 r. wybudowano Ośrodek Zdrowia.
- W 1979 r. wybudowano szpital Miejski.
- 16 IV 2006 r., zamknięcie Cukrowni „Łubna” w Kazimierzy Wielkiej.

Okupacja niemiecka 1939 r. – 1945 r.

W pierwszych tygodniach wojny 1939 r. na Ponidziu zaczęto organizować podziemny ruch oporu przeciwko Niemcom.

- 14 X 1939 r. z inicjatywy por. rez. Wiesława Żakowskiego spotkali się potajemnie w Skalbmierzu konspiratorzy.
- W 1940 r. rozpoczęto działalność konspiracyjną zainicjowaną przez działaczy ludowych – powołano komendanta gminnego B. Ch. W Kazimierzy Wielkiej. Placówka liczyła 180 członków.
- W 1942 r. powołano Korpus Bezpieczeństwa B. Ch.
- Najważniejszą organizacją konspiracyjną na Ponidziu była Armia Krajowa.
- W 1940 r. rozpoczęto organizowanie w ramach Okręgu ZWZ Kraków – Inspektoratu Miechów, na Ponidziu utworzono dwa inspektoraty w Miechowie i Pińczowie. W Kazimierzy Wielkiej, Pińczowie, Koszycach, Działoszycach i Kobylnikach utworzono placówki terenowe.
- 14 II 1942 r. ZWZ przekształcono w Armię Krajową.
- W czerwcu 1944 r. powstała m.in. 106 Dywizja Piechoty AK Ziemi Miechowskiej, w skład której wchodziły:
 - 112 pp Ziemi Miechowskiej „Mleczarnia”,
 - 116 pp Ziemi Olkuskiej „Winiarnia”,

- 120 pp Ziemi Pińczowskiej „Kawiarnia”.
- W skład 120 pp wchodził m.in. I Batalion – Kazimierza Wielka.
- W lipcu 1944 roku przygotowana została przez 106 DP AK „Akcja Burza” – od 23 do 27 lipca 1944 r. oddziały partyzanckie opanowały wszystkie posterunki żandarmerii i policji, urzędy i instytucje proklamując Rzeczpospolitą Partyzancką zwaną też Rzeczpospolitą Kazimiersko-Proszowicką ze stolicą w Kazimierzy Wielkiej. Władze Rzeczypospolitej znajdowały się w Kazimierzy Wielkiej.
- 12 XII 1944 r. oddział partyzancki „Błyskawica” przedsięwziął na szeroką skalę zbrojną akcję gospodarczą.
- Najważniejszym wydarzeniem w pierwszych dniach istnienia Republiki Partyzanckiej był bój pod Sielcem Biskupim k. Skalbmierza w dniu 26 lipca 1944 r.
- 5 sierpnia 1944 r. dzień pacyfikacji Skalbmierza ok. 10 km od Kazimierzy Wielkiej. Dowództwo pułku AK w Kazimierzy Wielkiej posyła ok. 80 żołnierzy gotowych do akcji.
- W styczniu 1945 r. przerwano pracę cukrowni na okres 2 tygodni, aby zapobiec dewastacji i wysadzeniu głównego korpusu cukrowni w powietrze i wywozu urządzeń do Rzeszy.
- 14 stycznia 1945 r. – oswobodzenie Kazimierzy Wielkiej.

2.5.2. Obiekty archeologiczne

Gmina Kazimierza Wielka położona jest w strefie niezwykle bogatego osadnictwa pradziejowego, wymagającego bezwzględnej, ochrony dziedzictwa kulturowego (istniejącego pod powierzchnią ziemi).

Obiekty archeologiczne, wpisane do rejestru zabytków, znajdujące się na obszarze gminy, zaznaczone są na rysunku kierunków kolorem amarantowym.

Kopce pradziejowe (kurhany) stanowiące cenne obiekty pochodzące z czasów pradziejowych. Stanowią część dziedzictwa kulturowego, trwale wpisanego w krajobraz. W granicach obiektów obowiązuje zakaz dokonywania jakichkolwiek zmian w stanie istniejącym na terenie obiektu i w jego strefie ochronnej. Na rysunku wskazano granice wpisu do rejestru zabytku kopców oraz granice strefy ochrony tych obiektów.

Kazimierza Wielka

Kopiec pradziejowy, Nr rejestru: C.25 z dnia 18.06.2015 r.

Kopiec pradziejowy, Nr rejestru: C.26 z dnia 22.06.2015 r.

Obronna osada i cmentarzysko z II okresu brązu, Nr rejestru 62 z dnia 10.09.1986 r. . (Decyzja Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach z dnia 10 września 1986 roku, L.dz. 400/Słonowice/5/86, nr rej. 62 Dział Aa) *(dawniej położona na terenie sołectwa **Słonowice** obecnie włączona w granice administracyjnych miasta Kazimierza Wielka, na podstawie § 3 pkt 7 ppkt c, Rozporządzenia Rady Ministrów dnia 31 lipca 2020 r. w sprawie ustalenia granic niektó-*

rych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta, zmiany nazwy gminy oraz siedziby władz gminy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1332).

Jest to osada obronna i cmentarzysko z II okresu brązu, o powierzchni ok. 10 ha, znajdujące się na terenie pól pozostających w użytkowaniu Zespołu Szkół Rolniczych. Na terenie osady oraz jej strefy ochronnej (w granicach oznaczonych na mapie) obowiązuje zakaz jakichkolwiek wykopów i wznoszenia budowli bez uzgodnienia (z co najmniej półrocznym wyprzedzeniem) ze Świętokrzyskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Kielcach. Obowiązuje również informowanie o odkrytych lub wyoranych zabytkach na tym obszarze.

Stanowisko, zostało podzielone na dwie części: wschodnią oznaczoną jako – „F” oraz zachodnią „G”. Badania pozwoliły stwierdzić, że na terenie części „F” znajdują się pozostałości osady lub osad z okresu neolitu, najprawdopodobniej otoczonych rowami o charakterze obronnym lub delimitujących zasięg osadnictwa. Z kolei na stanowisku „G” odkryto nie mający równych w Środkowej Europie zespół obiektów o charakterze kultowo-grobowym, na który składał się czworoboczny plac kultowy otoczony dwoma rowami i wałem ziemnym oraz towarzyszącymi grobami megalitycznymi o konstrukcji drewniano-ziemnej (wyróżniono 11 megalitów), datowanych na okres środkowego neolitu – IV tysiąclecie p.n.e. – łączonych z ludnością kultury pucharów lejkowatych. Ponadto stanowisko „G” uzupełniają pozostałości kompleksu osad z początku epoki brązu, związanych z fazą osadnictwa ludności kultury trzcinieckiej, pierwotnie otoczonych systemem rowów. Młodsze fazy osadnictwa na tym stanowisku wyznaczają relikty osad ludności kultury lateńskiej z późnego okresu przedrzymskiego (w zachodniej partii stanowiska „G”), oraz ślady rozproszonego osadnictwa wczesnośredniowiecznego w pobliżu rzeki Małoszówki (północne nadbrzeże zbiornika). Strefy „F” i „G” są wyłączone spod możliwości realizacji zabudowy.

Chruszczyna Wielka

Kopiec pradziejowy, Nr rejestru: C.23 z dnia 17.06.2015 r

Gorzków

Kopiec pradziejowy, Nr rejestru: C.24 z dnia 18.06.2015 r.

Jakuszowice

Kopiec pradziejowy, grodzisko stożkowe zwane „Mogilą”, Nr rej.:C.6 z dnia 17.11.2014 r

Stanowisko archeologiczne nr 2 – osada książęca, stanowisko Nr 2, Nr rejestru: 63 z dnia 06.08.1986 r.

Jest to wyjątkowej rangi wielokulturowa osada epoki brązu i epoki żelaza, w obrębie której zarejestrowano pozostałości osadnictwa kultury trzcinieckiej i kultury przeworskiej, z bardzo istotnymi relikdami pochodzącymi z okresu wędrówek ludów, uznawana za kluczową dla poznania wielu zagadnień okresu rzymskiego, przewidziana do wieloletnich badań wykopaliskowych i zachowania jej jako trwałego dziedzictwa. W obszarze obowiązuje informowanie (z co najmniej półrocznym wyprzedzeniem) Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Kielcach

o wszystkich planowanych pracach ziemnych (wykopach) na terenie osady oraz jej strefy ochronnej (w granicach oznaczonych na mapie).

Nagórzany (obręb Łękawa)

Kopiec pradziejowy, Nr rejestru: 43 z dnia 10.09.1986 r.

Zagórzycze

Kopiec pradziejowy, Nr rejestru: C.28 z dnia 23.06.2015 r

Nowe obiekty archeologiczne, ujęte w ewidencji, będące wynikiem rozpoznania powierzchniowego, przeprowadzonego przez **Pana prof. Krzysztofa Tunia**, zaznaczone są na rysunku w kolorze czarnym.

Gabultów

Kopiec pradziejowy

Kamyszów

Kopiec pradziejowy

Kopiec pradziejowy

Kopiec pradziejowy

Kazimierza Mała

Kopiec pradziejowy

Łękawa

Kopiec pradziejowy

Paśmiechy

Kopiec pradziejowy

Kopiec pradziejowy

Kopiec pradziejowy

Kopiec pradziejowy

Sieradzice

Kopiec pradziejowy

Zagórzycze

Kopiec pradziejowy

Kopiec pradziejowy

Kopiec pradziejowy

Kopiec pradziejowy

Wyznacza się – wokół osady w Jakuszowicach i wokół osady i cmentarzyska Słonowicach, jak również wokół wszystkich kurhanów (kopców pradziejowych), zarówno posiadających nr rejestru, jak i ujętych w ewidencji – **strefę ochrony zabytku archeologicznego**, w odległości 100,00 m od granic wpisu do rejestru zabytków.

Oprócz obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków, na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka znajdują się liczne **stanowiska archeologiczne** znane z badań Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP), rozpoznania powierzchniowego prowadzonego przez Pana prof. Krzysztofa Tunię, danych bibliograficznych i archiwalnych oraz inspekcji terenowych. Stanowiska archeologiczne stanowią pozostałości śladów osadniczych i przebiegów historycznych traktów komunikacyjnych.

Wszelka działalność inwestycyjna w obrębie obiektów archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków (wraz ze strefą ochronną) jak i pozostałych stanowisk archeologicznych, ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, podlega uzgodnieniu ze Świętokrzyskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i jest podporządkowana ŚWKZ. Przypadkowe znaleziska, mające cechy zabytku archeologicznego, zgodnie z ustawą z dnia z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, wymagają zabezpieczenia i powiadomienia organów samorządowych i Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Kielcach.

2.5.3. Obiekty zabytkowe

W granicach gminy Kazimierza Wielka, znajduje się szereg zabytkowych obiektów architektury i budownictwa, stanowiących pozostałości historycznie ukształtowanej zabudowy, posiadającej cenne walory kompozycyjno – przestrzenne i architektoniczne. Część z nich została wpisana w całości lub w części do rejestru zabytków. Obiekty te podlegają bezwzględnej ochronie w zakresie określonym w poszczególnych decyzjach dotyczących wpisu. **Czcionką pogrubioną** wyróżniono **obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości województwa świętokrzyskiego** oraz ich aktualny **numer w rejestrze**, a na rysunku, obiekty te, zaznaczono kolorem amarantowym. Czcionką zwykłą wypisano obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków, a na rysunku, obiekty te, zaznaczono kolorem czarnym.

Oprócz nieruchomości obiektów zabytkowych w świątyniach znajdują się również tzw. ruchome dobra kultury stanowiące wystrój i wyposażenie kościołów.

Kazimierza Wielka

Układ przestrzenny, XIV, XVII – XIX w.

Zespół kościoła parafialnego:

- **Kościół parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Św., mur. 1663 r., fund. Stanisława Warszzyckiego, gruntownie restaurowany z rozbudową nawy ku zach. oraz dobud. kaplicy Św. Rodziny i kruchty pd. 1894-1895, Nr rejestru: A.190**
- ogrodzenie z bramą, mur.-żel., XIX w.
- cmentarz przykościelny
- pomnik nagrobny Zofii Ignacowej Linowskiej, kamienny, na terenie cmentarza przykościelnego, 1824 r.
- pomnik nagrobny Ludwiki z Dahlków Goułchowskiej, kamienny, na terenie cmentarza przykościelnego, 1812 r.
- dawna wikarówka, ul. Sienkiewicza 4, mur., k. XIX w.

Cmentarz parafialny, rzym.-kat., poł. XIX w.

Figura św. Rocha, kamienna, przy rondzie Solidarności, 1 po. XIX w., renow. 2019 r.

Pozostałości zespołu dworskiego: Nr rejestru: A.191/1-2

- **piwnica dworu, mur. poł. XVIII w.**
- **park dworski, obecnie miejski, XVIII w., przekomponowany 2 poł. XIX w., rewitalizowany w 2010 r.**

Zespół cukrowni „Łubna”, przy ul. 1 Maja, Łabędź, Nowa Wieś, Piłsudskiego, mur., zał. 1845 r. przez Kazimierza Łubieńskiego:

- zabudowania fabryczne:
 - ◇ budynek produkcyjny, mur., 1845 r., przebudowany w l. 1867, 1924, 1979-81
 - ◇ magazyn cukru, mur., 1890 r.
 - ◇ komin przemysłowy dawnej kotłowni, mur., 1881 r.
 - ◇ mostek, mur., 1901 r.
- budynki administracyjne i mieszkalne:
 - ◇ wieża dawnej Willi „Lacon” (pałacyku Tołłoczków), ul. 1 Maja 16, mur., ok. 1900 r. arch. Tadeusz Stryjeński
 - ◇ wieża mieszkalna „Baszta” (dawniej wieża gazowa), ul. 1 Maja 5, mur., ok. 1850 r., przebudowana na cele mieszkalne ok. 1900 r.
 - ◇ budynek zarządu, ob. biblioteka, ul. 1 Maja 13, mur., 1902 r. arch. Tadeusz Stryjeński
 - ◇ budynek mieszkalny urzędników, ul. Łabędź 10, mur., przed 1888 r.
 - ◇ budynki mieszkalne robotników, ul. 1 Maja 8, 17, 25, 27, mur., pocz. XX w.

ul. Głowackiego:

– Młyn motorowy, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 1, mur., pocz. XX, z ogrodzeniem, mur.-żel.

Dom nr 4, mur., ok. 1914 r.

Dom nr 17-19, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 21, mur., 1916 r.

Dom nr 23, mur., 1933 r.

Dom nr 64/róg z ul. Piłsudskiego, mur., ok. 1930 r.

ul. Harcerska:

Dom nr 15, mur., 1 ćw. XX w.

ul. Kolejowa:

– Wodociągowa wieża ciśnień-kolejowa, ul. Kolejowa 27, mur., 1952 r.

Dom nr 14, mur., 1 ćw. XX w.

ul. Koszycka:

Dom nr 4, mur., 1 ćw. XX w.

ul. Krakowska:

Dom nr 12/14, mur., ok. 1930 r.

Dom nr 17, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 44, mur., 1 ćw. XX w.

ul. Łabędź:

Dom nr 1, mur., z oficyną ,ok. 1920, z oficyną

ul. 1 Maja:

– Budynek Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Hugona Kołłątaja, 1928 r., rewitalizowany

Dom nr 2, mur., 1914 r.

Dom nr 52 (dróżniczówka?), mur., ok. 1900 r.

ul. Niecała:

Dom nr 2, mur., ok. 1933 r.

ul. Piłsudskiego:

Dom nr 5, mur., 1922 r.

Dom nr 34, mur., 1920 r.

ul. Sienkiewicza:

Dom nr 9/11, mur., ok. 1925 r.

Dom nr 12/14, mur., 1929 r.

Dom nr 17, mur., 1 poł. XX w.

Dom nr 24, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 39, mur., 1 ćw. XX w.

ul. Wesoła:

Dom nr 1, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 3, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 5, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 6, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 15, mur., ok.1920 r.

Dom nr 53, mur.-drewn., ok.1920 r.

Boronice

Park, XIX w., Nr rejestru: A.184

Broniszów

Park podworski, krajobrazowy, XIX w.

Chruszczyna Wielka

- Kapliczka z figurką św. Jana Ewangelisty, kamienna, czworoboczna na słupie, 1550 r., po renowacji w 2019 r.

Cło

- Młyn wodny, mur., ok. 1930 r.

Cudzynowice

Zespół kościoła parafialnego p.w. Wszystkich Świętych, Nr rejestru: A.185/1-2

- kościół, drewn., 1757 r., fund. Teresy z Morsztynów Sołtysowej, remont. 1826 i 1849 r.
- dzwonnica, drewn., ok. 1757 r., remont, 1826 i l. 40 XIX w.
- cmentarz przykościelny

Cmentarz parafialny, rzym.-kat.

Zespół dworski

- **Park, 1 poł. XIX w., Nr rejestru: A.186**
- dwór, mur., poł. XIX,
- oficyna (rządcówka), mur., 1880 r.,

Figurka św. Józefa, kamienna, na postumencie, 1821 r.

Figurka św. Antoniego Padewskiego, kamienna, na postumencie, 1825 r.

Krzyż na kolumnie kamiennej, 1824 r.

Figurka św. Floriana, kamienna, na postumencie, 1822 r.

Krzyż kamienny na postumencie, XIX w.

Figurka Pana Jezusa, kamienna, na skrzyżowaniu dróg, XIX w.

Dalechowice

Park, XVIII w., Nr rejestru: A.187

Donosy

Park, XVIII w., powiększony k. XIX w. i pocz. XX w., Nr rejestru: A.188

Figura św. Jana Nepomucena, kamienna, na postumencie, XIX w.

Krzyż na globie, kamienny na kolumnie, XVIII w.

Krzyż kamienny na postumencie, 1880 r.

Gorzków

Zespół kościoła parafialnego p.w. św. Małgorzaty, Nr rejestru: A.189/1-2

- **kościół, drewn., 1758 r.**
- **dzwonnica, drewn., ok. 1760 r.**
- kaplica grobowa rodziny Dembińskich, mur., 1839 r.
- cmentarz przykościelny, XIV w./1758 r.

Cmentarz parafialny, rzym.-kat., 1852 r./powiększony 1900 r.

Pozostałość parku dworskiego, krajobrazowego, XIX. w.

Figura NMP, kamienna, na placu przykościelnym, 1920 r.

Hołdowiec

Dom nr 7, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 11, drew. ok 1940 r.

Dom nr 16, mur., 1 ćw. XX w.

Dom nr 18, mur., 1922 r.

Jakuszowice

- Krzyż kamienny, późnobarokowy (na terenie posesji)

Kazimierza Mała

Cmentarz przykościelny

Cmentarz parafialny

Plebania, mur. ok. 1880 r.

Dom Nr 69, drew., ok. 1930 r., wraz z budynkiem gospodarczym, mur. ok. 1930 r.

Krzyszkwice

Kapliczka, mur., 1891 r.

Marcinkowice

Kapliczka, mur., k. XIX w..

Nagórzany (obręb Łękawa)

Park, XVIII w., Nr rejestru: A.192

Kapliczka obok domu Nr 8, mur., k. XIX w.

Odonów

Zespół dworsko-parkowy:

- **Park, Nr rejestru: A.193**
- dwór, mur., 1 ćw. XX w.
- domek letni (tzw. „Czerwony Domek”), mur., 1 ćw. XX w.
- budynek mieszkalny (oficyna), mur., 1 ćw. XX w.
- domek ogrodnika (stróżówka), mur., 1 ćw. XX w.
- 2 budynki gospodarcze, mur., 1 ćw. XX w.
- piwnica, mur., 1 ćw. XX w.
- baszta, mur., 1 ćw. XX w.
- ogrodzenie z bramami, mur., 1 ćw. XX w.

Paśmiechy

Park, 1 poł. XIX w., Nr rejestru: A.194

Plechów

Zespół dworsko-parkowy:

- dwór, mur., pocz. XX w.
- Park, XIX w.

Podolany

Pozostałości zespołu dworskiego:

- Spichlerz, mur., k. XIX w.
- **Park (pozostałość), XVIII/XIX w., przekompon. XIX w. i l. 30 XX w. Nr rejestru: A.195**

Krzyż kamienny na postumencie, obok parku, 1885r., postument rekonstruowany w 1996 r.

Figura Pana Jezusa, kamienna, obok parku, 1935 r.

Skorczów

Kapliczka, mur., XIX w.

Pozostałości zespołu dworskiego:

- **kaplica p. w. Bożego Narodzenia w dawnym ogrodzie dworskim (dawny zbór ariański), mur., 1616, restaur. 1880r., Nr rejestru: A.196**
- pozostałości parku, XIX/XX w.

Stradlice

Dom nr 6, drewn., 1930 r.

Dom nr 48, drewn., 1 ćw. XX w.

Wielgus – Plechówka

Kapliczka, mur., XIX/XX w.

Wojciechów

Dom nr 29 (dawniej nr 20), mur., 1928 r.

Dom nr 41, mur., ok. 1930 r.

Dom nr 58, mur., ok. 1930 r.

Figura św. Floriana, kamienna na postumencie, XVIII/XIX w.

Zagórzyce

Kapliczka (obok domu nr 9), mur., ok. 1900 r.

Dom nr 9, mur.-drew., ok. 1948 r.

Ziębice

Park, XVIII w., Nr rejestru: A.197

Dom nr 64, drew., 1 ćw. XX w.

Wymienione obiekty podlegają ochronie konserwatorskiej w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie prace podejmowane przy obiekcie i w jego otoczeniu ekspozycyjnym, wymagają uzgodnienia ze Świętokrzyskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Kielcach.

W granicach terenu gminy Kazimierza Wielka znajdują się następujące **miejsca pamięci**:

Tablice pamiątkowe upamiętniające historyczne wydarzenia i martyrologię mieszkańców Ziemi Kazimierskiej;

Pomnik Tadeusza Kościuszki, przy ul. 1 Maja;

Figura Świętego Rocha, przy ul. 1 Maja;

Pomnik św. Jana Pawła II, na cmentarzu przykościelnym Kościoła Rzymsko-Katolickiego p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego;

Kamień upamiętniający katechezę wygłoszoną podczas ŚDM w 2016, przy zbiorniku retencyjnym;

Obelisk dziękujący Opatrzności za dar Wielkiego Papieża Polaka i jego obecność na Ziemi Świętokrzyskiej 3.VI.1991, obok Liceum Ogólnokształcącego.

Obiekty te wymagają objęcia ochroną, poprzez uporządkowanie i właściwą ekspozycję.

2.6. Rolnictwo

2.5.1. Rolnictwo w gminie na tle województwa

Rolnictwo, jest podstawową formą gospodarowania na terenie gminy Kazimierza Wielka. Obszar gminy, w planie zagospodarowania przestrzennego województwa, zaliczany jest do obszarów

o największym potencjale rolniczym, skupiającym gminy o najwyższej przydatności rolniczej gleb, dającym możliwości wszechstronnego rozwoju rolnictwa, a głównym zadaniem polityki przestrzennej na tych obszarach, jest tworzenie warunków terenowych do wzrostu efektywności gospodarowania w rolnictwie z jednoczesną ekologizacją produkcji rolniczej oraz ograniczeniem negatywnych zjawisk w środowisku rolniczym.

Jednocześnie, w planie województwa, gmina Kazimierza Wielka została zakwalifikowana do obszaru problemowego o relatywnie słabo wykorzystanym potencjale rolnictwa, w odniesieniu do bardzo dobrych warunków glebowych, co świadczy o nie w pełni wykorzystanych możliwościach rozwojowych rolnictwa w gminie.

Gmina Kazimierza Wielka odznacza się bardzo korzystnymi warunkami glebowych. Na jej terenie prawie 97 % użytków rolnych posiada klasę bonitacyjną wyższą niż V. Gleby objęte ścisłą ochroną prawną, w klasach bonitacyjnych I, II, IIIa i IIIb, stanowią aż 82,7 % powierzchni gruntów ornych w gminie. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Kazimierza Wielka waha się w przedziale 90,0 – 100,0 pkt (w skali 120,0 pkt stosowanej przez Instytut Upraw Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach). Dla województwa świętokrzyskiego, wskaźnik ten wynosi 69,3 pkt, a dla Polski 66,6 pkt. Na wielkość wskaźnika waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej decydujący wpływ wywierają jakość i przydatność rolnicza gleb, agroklimat, rzeźba terenu i stosunki wodne gleb.

Teren gminy Kazimierza Wielka, jak i teren całego powiatu kazimierskiego, znajduje się poza obszarami o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW), wyznaczanych przez Instytut IUNG w Puławach. Tereny ONW dominują w centralnej i północno-zachodniej części województwa świętokrzyskiego. Na terenie gminy, Instytut wskazał tylko jeden obszar problemowy rolnictwa (OPR) dotyczący erozji gleb na terenie gminy Kazimierza Wielka.

2.5.2. Warunki glebowe produkcji

Teren gminy Kazimierza Wielka odznacza się wyjątkowo korzystnymi warunkami glebowymi sprzyjającymi intensywnej uprawie gruntów rolnych. Wartość gleb dla rolnictwa najlepiej charakteryzują **kompleksy rolniczej przydatności gleb**. Kompleks jest typem siedliskowym gleby, z którym wiąże się odpowiedni dobór roślin uprawnych. Wskazuje, jakie zespoły roślin, będą najlepiej i najwierniej plonować, w obrębie grupy gleb zaliczanych do danego kompleksu.

Pod względem kompleksów rolniczej przydatności gleb, w granicach gminy Kazimierza Wielka przeważają najlepsze, kompleksy pszenne: pszeny bardzo dobry, pszeny dobry, wytworzone na glebach czarnoziemnych i brunatnych oraz kompleks zbożowo-pastewny mocny wytworzony na czarnych ziemiach właściwych. W dolinach rzek i cieków przeważa kompleks zbożowo-pastewny mocny oraz kompleksy użytków zielonych bardzo dobrych, dobrych i średnich. W mniejszych arealach występują kompleksy: pszeny wadliwy, żytni bardzo dobry, żytni dobry, żytni słaby, żytnio-

łubinowy, zbożowo-pastewny słaby oraz użytków zielonych słabych. Na stromych stokach lessowych występują też gleby zalecane do przeznaczenia pod trwałe użytki zielone.

Kompleks 1 – **pszenny bardzo dobry**, obejmuje gleby najlepsze i najkorzystniej położone. W rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zajmuje tereny płaskie, o dobrym odpływie wód opadowych i łagodne stoki. Gleby wchodzące w skład tego kompleksu posiadają z reguły średni skład mechaniczny i wyróżniają się dużą miąższością poziomu próchnicznego, dobrą strukturą, korzystnym klimatem termicznym i powietrzno – wodnym. Gleby te, są stosunkowo łatwe w uprawie, a racjonalne ich nawożenie daje bardzo wysokie i wierne plonowanie. Gleby kompleksu 1 zaliczane do I i II klasy bonitacyjnej i podlegają prawnej ochronie na cele rolne. Wybitnie dobre warunki tych gleb dla rozwoju prawie wszystkich roślin uprawnych umożliwiają stosowanie dużej tolerancji w zmianowaniach. Niemniej jednak na glebach tego kompleksu powinny być uprawiane takie rośliny jak: pszenica, buraki cukrowe, jęczmień jary, warzywa gruntowe. Ten kompleks dominuje na terenie zachodniej, centralnej i południowej części gminy i dzięki swym wysokim wartościom odgrywa główną rolę w rozwoju produkcji roślinnej. Największe zwarte obszary tego kompleksu występują na obszarze Cudzynowic, na terenie przygranicznym Stradlic i Podolanów oraz Kazimierzy Małej i Gabułtowa. Istotne są też areale na terenie miasta Kazimierza Wielka oraz położone w Bornicach, Broniszowie, Dalechowicach, Donosach, Kamyszowie, Łękawie, Marcinkowicach, Wojciechowie.

Kompleks 2 – **pszenny dobry**, obejmuje przeważnie gleby korzystnie położone, jednak żyzność gleb tego kompleksu jest mniejsza niż kompleksu 1. Cechuje go na ogół mniejsza miąższość poziomu próchnicznego, silne odwapnienie gleby, słabsza strukturalność, cięższy skład mechaniczny, mniejsza przepuszczalność i możliwość słabego oglejenia w obrębie dolnych części profilu glebowego. Przeważnie są to gleby zaliczane do IIIa i IIIb klasy bonitacyjnej, podlegające prawnej ochronie na cele rolne. Przy właściwym nawożeniu dają one wysokie efekty, jednak plony nie są tak wierne jak w przypadku kompleksu 1. Na glebach tych powinno się stosować uprawy, jak w przypadku kompleksu 1, jednak wprowadzanie najbardziej wymagających roślin, wiąże się z uzyskaniem niższych plonów. Możliwość zwiększenia plonowania jest zależne od poziomu stosowanej agrotechniki i przebiegu pogody. Kompleks 2 towarzyszy wszystkim terenom z poprzedniej grupy, jednak największe jednorodne powierzchnie tworzy w sołectwach: Bornice, Broniszów, Chruszczyzna Wielka, Dalechowice, Gunów Kolonia, Zięblice.

Kompleks 3 – **pszenny wadliwy**, obejmuje mniej żyzne gleby niż kompleksy 1 i 2. Zasadniczo kompleks ten obejmuje gleby pszenne słabe lub okresowo za suche. Można tu wyróżnić dwie kategorie gleb: gleby stałe lub okresowo za suche z racji swojego położenia geomorfologicznego (położone na stokach), narażone na erozję połączoną z nadmiernym odpływem wód opadowych oraz gleby stałe lub okresowo za suche z racji dużej przepuszczalności podłoża. Plonowanie w tym kompleksie jest mocno zależne od pogody, zaś jego zagospodarowanie jest bardzo trudne i wymaga koncepcji oraz inicjatywy gospodarującego. Dobór roślin do zmianowania w tym kompleksie powinno składać się z następujących roślin: pszenica ozima, jęczmień jary, koniczyna czerwona, kukurydza,

marchew pastewna, słonecznik pastewny. Kompleks 3, zajmuje mniejsze powierzchnie od kompleksu poprzedniego. Największe jego arealy występują w sołectwach: Bornice, Chruszczyna Wielka, Gorzów i Nagórzanki. Mniejsze w sołectwach Łyczaków, Krzyszkowice, Marcinkowice i Zięblice.

Kompleksy 4, 5, 6, 7 i 14 występują jedynie na terenie sołectw w północno – wschodniej części gminy. Ich arealy są niewielkie w stosunku do kompleksów 1, 2 i 3.

Kompleks 4 – **żytni bardzo dobry**, obejmujący gleby o wyraźnie lżejszym składzie mechanicznym i potencjalnie mniej żyzne niż gleby niż kompleksów 1 i 2. Uzyskanie wysokiego poziomu urodzajności tych gleb jest często łatwiejsze niż w przypadku kompleksu 2. Są to przeważnie lżejsze gleby klasy IIIa lub IIIb oraz często IVa klasy bonitacyjnej, o mocniejszym składzie mechanicznym. Na glebach tych produkcja żyta i ziemniaków może być ekonomicznie bardziej wskazana, niż produkcja pszenicy i roślin jej towarzyszących w płodozmianie. W warunkach dobrej uprawy i umiejętnego nawożenia uzyskuje się wysokie plony roślin charakterystycznych dla kompleksów pszennych. Zmianowanie roślin winno być dobierane między innymi z takich roślin uprawnych jak: pszenica ozima, żyto, buraki cukrowe, owies, kukurydza, buraki pastewne, lucerna, gryka, rzepak. Większe powierzchnie zajmuje w sołectwach: Gabułów, Jakuszowice, Kamyszów i Zagórzycy

Kompleks 5 – **żytni dobry**, obejmujący gleby charakteryzujące się lżejszym składem mechanicznym, większą wrażliwością na suszę w rozmaitych okresach sezonu wegetacyjnego oraz mniejszą zawartością składników pokarmowych dla roślin, niż gleby wchodzące w skład poprzedniego kompleksu. Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych, odpowiednim nawożeniu i umiejętnym doborze roślin, można uzyskać na tych glebach dobre plony. Są to przeważnie gleby należące do klasy bonitacyjnej IVa i IVb. Na glebach wchodzących w skład tego kompleksu dobrze udają się żyto, ziemniaki i owies. Większe powierzchnie zajmuje w sołectwach: Kamyszów, Hołdowiec, Jakuszowice i Gabułów.

Kompleks 6 – **żytni słaby**, obejmujący gleby lekkie, zbyt przewiewne i przeważnie za suche. Są to gleby wytworzone z utworów polodowcowych (piaski, gliny) i ze względu na niewielki areal tylko lokalnie posiadają znaczenie gospodarcze. Cechą charakterystyczną gleb zaliczanych do tego rodzaju kompleksu jest ich znacznie silniejsza pozycja w produkcji rolniczej w wypadku zastosowania urządzeń zraszających. Deszczowanie tych gleb rozszerzyłoby także ramy dobór roślin uprawnych. Wśród roślin wskazanych do uprawy dla tego kompleksu nalicza się: żyto, ziemniaki, owies, grykę, tytoń lekki, wykę kosmatą, łubin, seradelę i słonecznik pastewny. Największy obszar zajmuje w Zagórzycach. Występuje też w Gabułowcu, Hołdowcu, Jakuszowicach i Zięblicach.

Kompleks 7 – **żytni bardzo słaby** (żytnio-łubinowy), obejmuje najslabsze gleby wytworzone z piasków słabogliniastych i piasków luźnych. Gleby wchodzące w skład tego kompleksu są trwale zbyt suche i ubogie w składniki pokarmowe, co powoduje, że nawet nawożenie mineralne powoduje tylko nieznaczny wzrost plonu. Na glebach tego kompleksu uprawia się żyto i łubin żółty gorzki. Mała przydatność rolnicza tego kompleksu powoduje, że gleby wchodzące w jego skład

powinny być zalesione. Kompleks ten jest zaliczany do VI klasy bonitacyjnej. Występuje w Zagórzycach.

Kompleks 8 – **zbożowo – pastewny mocny**, obejmujący gleby o cięższym składzie mechanicznym. Przeważnie, kompleks 8, zawdzięcza swą naturę takiemu położeniu geomorfologicznemu, które uniemożliwia lub utrudnia jego przejście do kompleksów pszennych. Gleby tego kompleksu są korzystniejsze pod uprawę pszenicy niż żyta, jednak ulegają one nadmiernemu, okresowemu uwilgotnieniu. Uwilgotnienie to łączy się przeważnie z położeniem, tych gleb w dolinach cieków, co dotyczy głównie sołectw: Donatkowice, Plechów, Gunów Kolonia, Gunów Wilków, Wojciechów; jednak największe arealy tego kompleksu na terenie gminy, dotyczą ciężkich gleb i nieprzepuszczalnego podłoża w sołectwach Gabułów, Hołodowiec i Kamyszów. Jest to kompleks bardzo trudny do zagospodarowania, gdyż stwarza duże ryzyko dla przeciętnej uprawy polowej roślin. Duża możliwość nadmiernego uwilgotnienia gleby w rozmaitych okresach pociąga za sobą duże straty w plonach pszenicy i buraków. W związku z powyższym w granicach tego kompleksu musi się przewidzieć użytki przemienne z trawami i koniczynami.

Kompleks 9 – **zbożowo-pastewny słaby**, zawiera gleby lekkie, które okresowo mogą być nadmiernie uwilgotnione. Nadmierne uwilgotnienie tego kompleksu spowodowane jest położeniem gleby w obniżeniu terenu, gdzie jest wysoki poziom wód gruntowych lub jest związany z występowaniem w profilu glebowym warstw trudno przepuszczalnych. Nadmierną wilgocią wykazują na wiosnę i powodują wymakanie żyta i opóźnienie terminu sadzenia ziemniaków. W trakcie okresu wegetacji gleby tego kompleksu tracą wodę i mogą nawet często wykazywać niedobory wilgoci. Na glebach tego kompleksu powinno się uprawiać brukiew, trawy, ziemniak oraz rośliny pastewne, można również je użytkować jako trwałe użytki zielone. Występuje na terenie sołectw Wymysłów i Cło.

Kompleks 14 – **pod trwałe użytki zielone**, w warunkach gminy Kazimierza Wielka obejmuje gleby położone na zbyt stromych stokach do uprawy, wytworzonych głównie z gleb pochodzenia lessowego, podlegające silnej erozji. Gleby te powinny być przeznaczone pod trwałe użytki zielone, zadarnienie lub zalesienie. Występuje na terenie sołectw Gabułów i Zagórzycy.

Użytki zielone stanowią kompleksy trwałych użytków zielonych, zlokalizowanych w dolinach rzek i cieków wodnych. Największe arealy na terenie gminy zajmują kompleks 1, obejmujący większość dolin rzek Nidzicy i Małoszówki. Kompleks 2 dominuje w dolinach mniejszych cieków, mniejsze, zwarte powierzchnie zajmuje w dolinie Nidzicy. Kompleks 3 występuje tylko lokalnie.

Kompleks 1z – **użytki zielone bardzo dobre i dobre**, obejmuje najcenniejsze rolniczo użytki zielone, zlokalizowane na madach rzecznych, występujące w takich typach siedliskowych jak: zespół kompleksów grądowych i zespół kompleksów łągowych. Kompleks ten obejmuje najlepsze mineralne gleby znajdujące się pod użytkami zielonymi, zaliczane do użytków zielonych I i II klasy. Gleby te, charakteryzują się najkorzystniejszym położeniem i dobrymi stosunkami wilgotnościowymi. Porost tych użytków stanowi zwarta ruń złożona z dobrej jakości traw i roślin bobowatych. Są to łąki

przynajmniej dwukośne, o wydajności minimalnej ponad 50 q siana z 1 ha. Długościowo zajmuje na terenie sołectw: Cudzynowice i Jakuszowice oraz na terenie miasta Kazimierza Wielka. Mniejsze zwarte powierzchnie zajmuje w sołectwach Kazimierza Mała, Słonowice, Stradlice, Wojciechów.

Kompleks 2z – **użytki zielone średnie**, obejmujący średniej wartości mady, czarne ziemie zdegradowane oraz gleby organiczne charakteryzujące się zbyt dużym uwilgotnieniem. Pod względem siedliskowym te użytki zielone zaliczane są do takich typów siedliskowych jak: zespół kompleksów grądowych, zespół kompleksów łągowych oraz zespół kompleksów bagiennych i pobagiennych. Kompleks obejmuje średniej wartości gleby mineralne i najlepsze gleby hydrogeniczne, zaliczane do III i IV klasy użytków zielonych. Są to łąki przeważnie dwukośne o wydajności minimalnej ponad 20 q z 1 ha. Większe zwarte powierzchnie zajmuje na terenach sołectw: Jakuszowice, Kazimierza Mała i Kamyszów. Mniejsze powierzchnie zajmuje w dolinie cieków w Boronicach, Donatkowicach, Głuchowie, Gorzkowie, Łękawie, Skorczowie.

Kompleks 3z – **użytki zielone słabe i bardzo słabe**, obejmujący najslabsze gleby mineralne i organiczne, głównie pobagiennie, a także gleby stokowe okresowo lub trwale za suche. Pod względem siedliskowym te użytki zielone należą do typów siedliskowych: zespół kompleksów grądowych, zespół kompleksów łągowych, zespół kompleksów bagiennych i pobagiennych. Kompleks obejmuje najgorsze użytki zielone na najgorszych glebach mineralnych i hydrogenicznym, o skrajnych stosunkach wilgotnościowych, zaliczane do V i VI klasy użytków zielonych. Są to najslabsze, jednokośne łąki (dające bardzo niskie, zawodne plony) i zbyt suche pastwiska. Większe płaty tworzy w sołectwach Jakuszowice i Wojciechów oraz sołectwach Gunów Wilków i Skorczów.

Ogólna powierzchnia użytków rolnych w gminie Kazimierza Wielka wynosi 13 522,82 ha, z tego grunty orne zajmują 9 864,21 ha, co stanowi 72,94 % ogółu użytków rolnych gminy. Klasyfikację gruntów ornych na terenie gminy Kazimierza Wielka, przedstawiono w tab. 3.

Pod względem klasyfikacji bonitacyjnej gruntów ornych, na terenie gminy Kazimierza Wielka, dominuje klasa IIIa, zajmująca 3 143,05 ha terenu, co stanowi 31,86 % łącznej powierzchni gruntów ornych na terenie gminy. Kolejna jest klasa II, zajmująca 2 607,04 ha (26,43 %), następna klasa I, zajmująca 1 335,93 ha co stanowi 13,54 % łącznej powierzchni gruntów ornych na terenie gminy. Gruntów ornych w klasie bonitacyjnej IIIb na terenie gminy jest 1 076,64 ha, w klasie IVa jest 968,15 ha, co stanowi odpowiednio: 10,91 % i 9,81 % ogółu gruntów rolnych na terenie gminy. Pozostałe klasy bonitacyjne posiadają znikome znaczenie dla upraw polowych. Klasa IVb obejmuje 453,52 ha (4,60 %), klasa V- 221,44 ha (2,24 %), klasa VI 58,14 ha (0,59 %), a klasa VIz tylko 0,30 ha tylko 0,03 % ogółu gruntów ornych w gminie.

Największa ilość gruntów ornych w klasie I występuje na terenie sołectwa Cudzynowice – 159,49 ha oraz na terenach sołectw Podolany – 95,08 ha i Wojciechów – 94,13 ha. Gleby w I klasie bonitacyjnej, nie występują jedynie na terenie 4 z 42 sołectw gminy (są to sołectwa: Chruszczyna Wielka, Cło, Nagórzanki i Wielgus). Gleb w II klasie bonitacyjnej najwięcej jest na terenie sołectw: Słonowice – 147,30 ha, Łękawa – 132,24 ha, Cudzynowice – 115,37 ha. Klasa IIIa przeważa

w sołectwach Chruszczyna Wielka – 155,48 ha i Słonowice – 150,62 ha. Klasa IIIb w Donatkowicach obejmuje 61,81 ha gruntów ornych, w Ziębicach – 59,24 ha, a w Boronicach 57,62 ha. Najwięcej gleb w klasie IVa jest na terenie Zięblic – 81,70 ha oraz na terenie Gabułtowa – 66,76 ha i Kamyszowa – 60,60 ha. Gleby w klasie IVb przeważają na terenie Gabułtowa – 84,43 ha, Hołdowca – 66,18 ha. W Hołdowcu i w Zagórzycach, jest też znaczna ilość gleb w V klasie bonitacyjnej, wynosząca odpowiednio 55,20 ha i 43,75 ha. Na terenie 22 sołectw w gminie klasa V nie występuje. Zagórzycy odznaczają się największym na terenie gminy arealem gleb w VI klasie, wynoszący 49,54 ha. Na terenie większości sołectw klasa VI nie występuje w ogóle, a na terenie pięciu sołectw obszar gleb w tej klasie nie przekracza 4,44 ha. Na terenie sołectwa Słonowice występuje jedyny na terenie gminy fragment terenu w klasie VIz – wynoszący jedynie 0,30 ha.

Na rys. 1, przedstawiono klasyfikację bonitacyjną gruntów rolnych, dominujące gatunki gleb.

Podsumowując rolniczą przydatność gleb na terenie opracowania należy stwierdzić, że jest ona ściśle związana z ukształtowaniem terenu, stąd też najlepsze dla budownictwa obszary płaskie lub odznaczające się niewielkim spadkiem wynoszącym do 5%, posiadają jednocześnie najwyższą wartość rolniczą i podlegają ścisłej ochronie prawnej przed wyłączeniem ich z produkcji rolnej.

Możliwość zagospodarowania na cele nierolnicze gleb słabszych klas bonitacyjnych jest niewielka, ze względu na nieznaczny zajmowany areal. Ponadto są one niekorzystnie położone pod względem geomorfologiczny. Ochroną przed zainwestowaniem, oprócz gleb podlegających prawnej ochronie na cele rolne, powinno objąć się także tereny zmeliorowane i przewidziane do melioracji.

2.5.3. Struktura użytków rolnych

W skali całej gminy, w strukturze użytków rolnych terenu miasta i gminy Kazimierza Wielka, dominującą rolę odrywają grunty orne, zajmujące 10 081,78 ha spośród 14 059,52 ha ogółu użytków rolnych na terenie gminy, co stanowi 71,71 % wartości ogółem użytków rolnych na terenie gminy. Kolejne pod względem zajmowanych areałów są trwałe użytki zielone, które zajmują łącznie 1 984,30 ha (14,11 % użytków rolnych ogółem), w tym: łąki trwałe zajmują 1 768,06 ha (12,57 % ogółem) a pastwiska trwałe 216,24 % ogółem). Grunty rolne zabudowane zajmują na terenie gminy 663,37 ha, co stanowi 4,72 % użytków rolnych ogółem, sady zajmują 254,39 ha (1,81 %).

W granicach większości sołectw, dominującą część areału użytków rolnych, zajmują grunty orne. Wyjątkiem jest teren sołectwa Jakuszowice, gdzie jest więcej trwałych użytków zielonych niż gleb ornych. Znaczne ilości łąk i pastwisk trwałych występują również w granicach miejscowości położonych nad rzeką Nidzicą. I tak, w granicach miasta Kazimierza Wielka, trwałe użytki zielone stanowią połowę użytków rolnych, a w granicach sołectw Cudzynowice, Kazimierza Mała, Stradlice i Kamyszów stanowią 1/3 użytków rolnych.

Znaczna część gminy objęta jest melioracją gruntów, prowadzonej za pomocą rowów melioracyjnych i systemów drenarskich. Rowy melioracyjne zajmują 80,71 ha, co stanowi 0,57 %

użytków rolnych na terenie gminy. Rowy melioracyjne nie występują jedynie w granicach sołectwa Góry Sieradzkie.

Stawy hodowlane odgrywają marginalne znaczenie w gospodarce rolnej gminy. Stawy występują jedynie w granicach sołectw: Boronice, Donosy, Łękawa, Odonów, Paśmiechy, Plechów, Podolany, Skorczów, Słonowice, Stradlice, Zagórze i Ziębice. Jednak ich łączna powierzchnia wynosi jedynie 11,71 ha, co stanowi tylko 0,08 % powierzchni użytków rolnych na terenie gminy.

Szczegółowa struktura użytków rolnych na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka, została przedstawiona w tab. 4.

Żyzne, wykształcone z lessów gleby sprzyjają intensywnej produkcji rolnej. Często jednak, nieprawidłowo ukształtowane pola na zboczach oraz nieprawidłowo wykonana orka wzdłuż osi zbocza prowadzi do silnej erozji wodnej. W celu zahamowania procesu degradacji gleb na stromych stokach, należy dążyć do zwiększenia udziału powierzchni zajętych przez roślinność darniową i wielogatunkowe zarośla krzewiaste, a w dalszej perspektywie, należy zadbać o odnowienia lasów.

2.5.4. Warunki agrarne i struktura własności gruntów

Na terenie gminy, na przestrzeni ostatnich lat, zauważa się tendencję wzrastania liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym spadku średniej powierzchni użytków rolnych przypadających na poszczególne gospodarstwa. Zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego, w 2002 r., na terenie gminy znajdowały się 2423 gospodarstwa rolne, w 2010 r. znajdowało się 1984 gospodarstwa rolne. Zgodnie z danymi pozyskanymi w Urzędzie Gminy, w 2020 r., na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka znajduje się 4 048 gospodarstw rolnych.

Średnia powierzchnia użytków rolnych na terenie gminy Kazimierza Wielka, w 2002 r. wynosiła 4,47 ha, w 2010 r. 5,42 ha, a obecnie, w roku 2020 r. spadła do 3,47 ha.

Tabela nr 5 wskazuje istniejący trend zmian powierzchni gospodarstw rolnych na terenie gminy Kazimierza Wielka. W ciągu ostatnich 10 lat podwoiła się liczba gospodarstw. Istotnie wzrosła też liczba gospodarstw małych, nierentownych, o powierzchniach nieprzekraczających 5 ha. W 2010 r. gospodarstwa te stanowiły 61,09 % powierzchni wszystkich gospodarstw, a obecnie, w 2020 r., stanowią aż 85,03 % ogólnej liczby gospodarstw. W liczbach rzeczywistych ten przyrost jest jeszcze wyraźniejszy. W 2010 r. gospodarstw o areale do 5 ha było 1 212, a obecnie, w 2020 r., jest ich 3 442. W 2010 r., gospodarstwa o areale przekraczającym 10 ha stanowiły 10,18 % ogółu gospodarstw, a obecnie stanowią jedynie 2,96 % gospodarstw.

Tabela 5. Zmiany powierzchni gospodarstw rolnych na terenie gminy Kazimierza Wielka

Wyszczególnienie	Grupa obszarowa w [ha]					Ogółem
	< 1	1 – 5	5 – 10	10 – 15	> 15	
	Dane z Powszechnego Spisu Rolnego 2010r.					
liczba gospodarstw rolnych (szt.)	268	944	570	122	80	1984

udział % w ogólnej liczbie gospodarstw	13,51	47,58	28,73	6,15	4,03	100%
Wyszczególnienie	Grupa obszarowa w [ha]					Ogółem
	< 1	1 – 5	5 – 10	10 – 20	> 20	
	Dane z Urzędu Miasta i Gminy w Kazimierzy Wielkiej, stan na 10.2020r.					
liczba gospodarstw rolnych (szt.)	942	2500	486	69	51	4048
udział % w ogólnej liczbie gospodarstw	23,27	61,76	12,01	1,70	1,26	100%

Sytuacja w poszczególnych sołectwach nie odbiega znacząco od ogólnych tendencji obserwowanych dla całej gminy. Powierzchnie poszczególnych gospodarstw na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka, zostały przedstawione w tab. 6.

Na terenie miasta funkcjonują 253 gospodarstwa rolne. Spośród terenu gminy, najwięcej gospodarstw jest na terenie sołectw Cudzynowice – 180 i Zęblice – 169.

Najmniej gospodarstw jest na terenie sołectwa Zagórzyc – 33 i sołectwa Cła – 38.

Tabela 6. Powierzchnia gospodarstw rolnych na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia i ilość gospodarstw rolnych [szt]					Ogółem
		do 1ha	1-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	>20 ha	
1	2	3	4	5	6	7	8
miasto							
1.	Kazimierza Wielka	92	153	7	0	1	253
sołectwa							
1.	Boronice	26	83	25	3	1	138
2.	Broniszów	14	50	15	0	1	80
3.	Chruszczyna Mała	9	35	6	1	2	53
4.	Chruszczyna Wielka	29	71	12	2	0	114
5.	Cło	8	23	4	1	2	38
6.	Cudzynowice	46	120	7	5	2	180
7.	Dalechowice	22	84	9	0	1	116
8.	Donatkowice	16	50	9	3	0	78
9.	Donosy	42	77	5	3	2	129
10.	Gabułów	24	87	14	3	0	128
11.	Głuchów	12	33	14	0	0	59
12.	Gorzków	16	65	9	0	0	90
13.	Góry Sieradzkie	6	27	7	0	1	41
14.	Gunów Kolonia	8	33	9	1	0	51
15.	Gunów Wilków	13	62	21	3	2	101
16.	Hołodwiec	11	45	14	2	2	74
17.	Jakuszowice	27	45	1	0	0	73
18.	Kamieńczyce	18	48	33	4	0	103
19.	Kamyszów	50	86	15	1	0	152
20.	Kazimierza Mała	25	53	6	1	2	87
21.	Krzyszkwice	4	58	13	2	5	82
22.	Lekszyce	8	33	6	0	1	48
23.	Łękawa	12	25	11	3	1	52
24.	Łyczaków	9	42	4	0	0	55
25.	Marcinkowice	14	27	9	4	4	58
26.	Nagórzanki	1	23	3	0	0	27
27.	Odonów	48	45	1	1	0	95
28.	Paśmiechy	11	46	19	0	0	76

29.	Plechów	15	62	17	3	0	97
30.	Plechówka	5	24	4	0	2	35
31.	Podolany	20	41	9	2	1	73
32.	Sieradzice	24	86	19	3	4	136
33.	Skorczków	19	61	19	4	0	103
34.	Słonowice	27	65	17	1	2	112
35.	Stradlice	18	59	12	3	1	93
36.	Wielgus	10	37	8	1	3	59
37.	Wojciechów	48	106	12	0	1	167
38.	Wojślawice	23	98	7	1	1	130
39.	Wymysłów	7	24	2	0	0	33
40.	Zagórzyce	31	68	13	3	1	116
41.	Zięblice	56	83	22	3	5	169
42.	Zysławice	18	57	17	2	0	94
Suma		942	2 500	486	69	51	4 048

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, stan na 10.2020 r.

W każdym z sołectw oraz na terenie miasta Kazimierza Wielka, dominują gospodarstwa małe, o areale nie przekraczającym 5 ha. Przeważają tu gospodarstwa o powierzchniach od 1 do 5 ha, które w granicach poszczególnych sołectw stanowią od około 46% (w Marcinkowicach) do aż 85% (w Nagórzanach) ogółu gospodarstw na terenie poszczególnych sołectw. Również w granicach miasta Kazimierza Wielka dominują gospodarstwa o areale od 1 do 5 ha, stanowiące 60 % ogółu gospodarstw na terenie miasta.

Najmniejsze gospodarstwa, o powierzchniach poniżej 1 ha, przeważają na terenie sołectwa Odonów, gdzie stanowią aż 50 % ogółu gospodarstw w sołectwie. Dużo niewielkich gospodarstw jest też na terenie sołectwa Jakuszowice (37%) i miasta Kazimierza Wielka (36%), a w granicach większości sołectw ich liczba oscyluje od 25 % do 33 %.

Wyjątkowo duże rozdrobnienie gospodarstw występuje w sołectwach Odonów i Januszowie, gdzie zlokalizowane są tylko pojedyncze gospodarstwa o powierzchniach przekraczających 5 ha. Większe gospodarstwa, o powierzchniach przekraczających 10 ha, w ogóle nie występują na terenach sołectw: Głuchów, Gorzków, Jakuszowice, Łyczaków, Nagórzanki, Paśmiechy i Wymysłów.

Większe gospodarstwa są nieliczne w gminie. Po osiem dużych gospodarstw występuje na terenach sołectw Zięblice i Marcinkowice; po siedem, na terenach Sieradzic, Krzyszkowic i Cudzynowic. W granicach administracyjnych miasta Kazimierza Wielka znajduje się jedno gospodarstwo o areale przekraczającym 20 ha.

Pod względem struktury własności użytków rolnych, na terenie gminy Kazimierza Wielka, dominuje własność osób fizycznych. Prywatni właściciele posiadają 13 580,27 ha, co stanowi 96,61% ogółu użytków rolnych na terenie miasta i gminy.

Własność Skarbu Państwa, stanowi 2,34 % ogólnej powierzchni użytków rolnych gminy, zajmujących niewielkie powierzchnie w granicach miasta Kazimierza Wielka oraz w granicach 13 sołectw z terenu gminy. Największe areale gruntów, stanowiących własność Skarbu Państwa

znajdują się w granicach sołectw: Paśmiechy – 103,48 ha (co stanowi 28 % pow. użytków rolnych w sołectwie) oraz Zagórzyce – 71,39 ha (co stanowi 13 % powierzchni użytków rolnych w sołectwie).

Grunty należące do gminy, występują prawie w każdym sołectwie (oprócz Gór Sieradzkich i Krzyszkowic gdzie nie występują). Największy areal gruntów stanowiących własność gminy, znajduje się na terenie miasta Kazimierza Wielka, gdzie zajmują 26,72 ha, co stanowi 5 % powierzchni użytków rolnych znajdujących się na terenie miasta. Na terenie gminy, największy obszar gruntów stanowiących własność gminy, znajduje się w sołectwie Słonowice, gdzie zajmuje 29,15 ha (5 % pow. gruntów rolnych sołectwa).

Na terenie gminy, nie ma gruntów stanowiących własność Spółdzielni Produkcyjnych. Własność innych, nie wymienionych wyżej właścicieli, obejmuje jedynie 0,33 % użytków rolnych z terenu miasta i gminy Kazimierza Wielka.

Szczegółowa struktura własności użytków rolnych na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka, została przedstawiona w tab. 7.

Tabela. 7. Struktura własności użytków rolnych na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka

L.p.	Wyszczególnienie	Łączna powierzchnia użytków rolnych ogółem [ha]	w tym stanowiące własność: w[ha]			
			Skarbu Państwa	Gminy	Spółdzielni Produkcyjnych	Osób fizycznych
1	2	3	4	5	6	7
miasto						
1.	Kazimierza Wielka	534,01	4,3716	26,7219	-	502,9165
sołectwa						
1.	Boronice	502,68	4,6700	1,0840	-	496,9260
2.	Broniszów	376,09	21,3500	0,9343	-	353,8057
3.	Chruszczyna Mała	199,98	-	0,0840	-	153,7417
4.	Chruszczyna Wielka	329,44	-	0,2497	-	329,1903
5.	Cło	92,78	-	0,1500	-	92,6300
6.	Cudzynowice	546,88	0,2000	0,2049	-	546,4751
7.	Dalechowice	402,67	48,3400	0,1300	-	354,2000
8.	Donatkowice	291,79	0,0900	1,7844	-	289,9156
9.	Donosy	310,86	-	3,5809	-	307,2791
10.	Gabułów	438,21	-	0,7920	-	437,4180
11.	Głuchów	229,89	-	0,2900	-	229,6000
12.	Gorzków	261,95	0,0800	1,7529	-	260,1171
13.	Góry Sieradzkie	119,45	-	-	-	119,4500
14.	Gunów Kolonia	155,79	-	0,2300	-	155,5600
15.	Gunów Wilków	459,37	-	0,6740	-	458,6960
16.	Hołodwiec	336,61	3,7600	1,8056	-	331,0444
17.	Jakuszowice	288,22	-	1,2417	-	286,9783
18.	Kamieńczyce	381,58	-	0,8300	-	380,7500
19.	Kamyszów	364,77	-	1,0830	-	363,6870
20.	Kazimierza Mała	335,52	-	2,6769	-	332,8431
21.	Krzyszkowice	255,02	-	-	-	255,0200
22.	Lekszyce	146,87	-	0,1400	-	146,7300
23.	Łękawa	503,89	12,9800	10,4205	-	480,4895
24.	Łyczaków	123,48	-	0,2800	-	123,2000
25.	Marcinkowice	253,73	-	0,2700	-	253,4600
26.	Nagórzanki	123,73	-	0,0600	-	123,6700

27.	Odonów	175,56	-	3,1828	-	172,3772
28.	Paśmiechy	365,33	103,4756	0,1486	-	261,7058
29.	Plechów	356,12	4,1000	0,3648	-	351,6552
30.	Plechówka	135,69	-	0,1600	-	135,5300
31.	Podolany	364,81	-	0,7912	-	364,0188
32.	Sieradzice	423,03	-	0,6700	-	422,3600
33.	Skorzów	354,25	-	0,2958	-	353,9542
34.	Słonowice	566,35	54,3300	29,1501	-	482,8699
35.	Stradlice	346,86	0,0100	0,2010	-	346,6490
36.	Wielgus	193,76	-	0,7971	-	192,9629
37.	Wojciechów	487,06	-	0,2600	-	486,8000
38.	Wojślawice	356,54	-	0,2100	-	356,3300
39.	Wymysłów	189,27	-	0,0316	-	189,2384
40.	Zagórzyce	533,77	71,3900	1,6300	-	460,7500
41.	Zięblice	526,99	-	4,4862	-	522,5038
42.	Zysławice	316,18	-	1,4100	-	314,7700
Suma		14056,83	329,1472	101,2599	-	13580,2686

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, stan na 10.2020 r.

2.5.5. Rozmieszczenie i stan zabudowy rolniczej

Głównym elementem zabudowy rolniczej jest skupiająca się wzdłuż ważniejszych dróg, drobnotowarowa zabudowa zagrodowa, tworząca charakterystyczne układy liniowe związane bezpośrednio z arealem działek rolniczych. Znaczny odsetek w gminie stanowi również rozproszona zabudowa kolonijna i pojedyncze zagrody położone niekiedy w dużym oddaleniu od centrum wsi.

Większość zabudowy zagrodowej, należącej do właścicieli indywidualnych jest w dobrym stanie technicznym, jedynie pojedyncze budynki odbiegają od tego stanu. W dużo gorszym stanie technicznym, często złym, są zabudowania po budynkach danych PGR Podolany i PGR Łękawa. Grunty po byłych PGR są dzierżawione właścicielom indywidualnym.

Możliwości dostosowania zabudowy zagrodowej do warunków rynkowych ograniczają:

zgrupowanie zabudowy w zwartych kompleksach, które mogą stwarzać utrudnienia przy lokalizacji funkcji towarowych np. większych obiektów inwentarskich lub przetwórstwa rolno-spożywczego,

występujące miejscami tendencje do przekształcania w zabudowę wielofunkcyjną, które mogą się nasilać w miarę polaryzacji rynkowej gospodarstw i wywoływać kolizje przestrzenne np. między zabudowa mieszkaniową a towarową zabudową rolniczą,

funkcjonalność siedlisk związana z niewielką ich powierzchnią zabudowaną i niekiedy zbyt dużą odległością do pól,

niedobór uzbrojenia w nowoczesną infrastrukturę techniczną.

W zakresie rozwoju usług rolniczych, głównym ograniczeniem jest małe zainteresowanie rolników indywidualnych, tworzeniem zintegrowanych struktur, spółdzielni produkcyjnych, skupiających środowisko wiejskie wokół zagadnień produkcji i zbytu artykułów rolniczych. Dotyczy to takich usług jak: hurt i marketing, usługi zorganizowane na zasadzie „agrobiznesu” to jest

powiązania finansowego wszystkich ogniw „łańcucha żywnościowego”, produkcja zintegrowana z przetwórstwem, usługi na rzecz grup producenckich jak np. przechowywanie, konfekcjonowanie i standaryzacja artykułów żywnościowych, usługi finansowe itp.

2.5.6. Produkcja rolnicza

Teren gminy Kazimierza Wielka, odznacza się doskonałą jakością gleb, sprzyjającą uprawom polowym. Zgodnie z danymi z Powszechnego Spisu Rolnego 2010, zasiewami zbóż oraz uprawą innych roślin objętych było 8 782 ha spośród ogółu użytków rolnych gminy (wynoszących w 2010 r. 11 421 ha) co stanowi prawie 77 % tychże użytków na terenie gminy Kazimierza Wielka.

Na terenie gminy, w 2010 r., uprawy obejmowały:

- zboża – 5 823 ha (51 % ogółu użytków rolnych gminy), w tym:
 - ✓ pszenica – 2 967 ha,
 - ✓ jęczmień – 1 396 ha,
 - ✓ pszenżyto – 436 ha,
 - ✓ mieszanki zbożowe – 424 ha,
 - ✓ żyto – 138 ha,
 - ✓ owies – 111 ha;
- ziemniaki – 576 ha (5 % ogółu użytków rolnych gminy),
- rośliny przemysłowe – 981 ha (9 % ogółu użytków rolnych gminy),
- rośliny pastewne 363 ha (3 % ogółu użytków rolnych gminy).

Istotną rolę, w produkcji roślinnej, ogrywa też produkcja warzyw, przeznaczona na rynki zbytu okolicznych dużych miast, w tym Krakowa. Typowymi roślinami przemysłowymi, tradycyjnie uprawianymi na terenie gminy, najczęściej są buraki cukrowe i tytoń.

Na terenie gminy, w 2010 r., pogłowie zwierząt obejmowało:

- bydło – 2 206 szt.
- trzoda chlewna – 19 095 szt.,
- konie 184 szt.,
- drób – 63 602 szt.,
- pogłowie zwierząt w sztukach dużych (DJP) – 5 978 szt.

2.7. Leśnictwo

2.7.1. Rozmieszczenie przestrzenne i struktura własności lasów

W granicach gminy występują jedynie niewielkie, rozproszone **obszary leśne**. W 2017 r., lasy na terenie gminy Kazimierza Wielka, zajmowały jedynie 401,0 ha (w tym lasy publiczne 255,0 ha), co stanowi jedynie 2,9% powierzchni gminy i jest jedną z najniższych w województwie świętokrzyskim.

skim. Średnia lesistość województwa świętokrzyskiego, w 2017 r., wynosiła 28,4%, a średnia lesistość Polski wynosiła 29,5%.

W 2020 r., zgodnie z danymi pozyskanymi z Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, powierzchnia lasów na terenie gminy wynosiła 425,98 ha, co stanowi tylko 3,0% ogólnej powierzchni gminy Kazimierza Wielka.

Szczegółowe zestawienie struktury powierzchni i własności lasów na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka, przedstawia tab. 8.

Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, zarządzane są przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych w Radomiu, Nadleśnictwo Pińczów. Typy siedliskowe lasów oraz dominujące gaunki drzew określono na podstawie portalu Banku Danych o Lasach.

W 2020 r., Lasy Państwowe zarządzały 260,69 ha lasów i gruntów leśnych. Największe ich areale występują na terenach sołectw: Zagórzycze – 71,05 ha i Słonowice – 52,39 ha.

Tabela 8. Struktura powierzchni i własności lasów na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia miejscowości [ha]	powierzchnia Lasów Państwowych [ha]	powierzchnia lasów gminnych [ha]	powierzchnia lasów prywatnych [ha]
1	2	3	4	5	6
miasto					
1.	Kazimierza Wielka	534,0131	-	5,2892	0,0397
sołectwa					
1.	Boronice	502,8444	4,6000	-	0,0700
2.	Broniszów	378,7926	21,7100	-	2,0990
3.	Chruszczyna Mała	199,9719	-	-	6,9100
4.	Chruszczyna Wielka	329,3903	-	-	-
5.	Cło	92,7816	-	-	0,8856
6.	Cudzynowice	546,6622	-	-	1,4400
7.	Dalechowice	402,7579	47,6700	-	-
8.	Donatkowice	291,7316	-	-	0,5700
9.	Donosy	310,8643	-	0,1300	2,6030
10.	Gabułów	438,0621	-	-	17,1900
11.	Głuchów	229,8900	-	-	0,6800
12.	Gorzków	261,9288	0,3900	-	0,3800
13.	Góry Sieradzkie	119,7183	-	-	0,1600
14.	Gunów Kolonia	155,9594	-	-	0,9000
15.	Gunów Wilków	459,5122	-	-	2,9730
16.	Hołodowiec	336,5968	-	-	1,7500
17.	Jakuszowice	288,2478	-	-	0,4800
18.	Kamieńczyce	381,5789	0,0006	-	1,4564
19.	Kamyszów	365,0000	-	-	-

20.	Kazimierza Mała	335,5827	-	0,1200	1,0069
21.	Krzyszkwice	254,7917	-	-	-
22.	Lekszyce	146,8896	-	-	-
23.	Łękawa	502,8176	12,9800	10,0172	1,8602
24.	Łyczaków	123,5122	-	-	-
25.	Marcinkowice	253,6105	-	-	1,8300
26.	Nagórzanki	123,7590	-	0,1000	0,6800
27.	Odonów	175,0879	-	-	0,4800
28.	Paśmiechy	365,3717	45,5400	-	-
29.	Plechów	355,0100	3,1300	-	0,1600
30.	Plechówka	135,6900	-	-	-
31.	Podolany	364,7756	1,2300	0,1600	1,2800
32.	Sieradzice	423,0183	-	-	0,0200
33.	Skorczów	354,2471	-	-	4,5420
34.	Słonowice	565,1167	52,3900	0,1200	0,4400
35.	Stradlice	349,9508	-	-	1,4377
36.	Wielgus	193,8313	-	-	-
37.	Wojciechów	487,0638	-	-	-
38.	Wojsławice	356,5442	-	-	-
39.	Wymysłów	189,2739	-	-	5,5860
40.	Zagórzycy	533,7686	71,0500	-	79,0300
41.	Zięblice	526,9866	-	0,7300	1,8200
42.	Zysławice	316,1767	-	-	7,8666
	Suma	14059,1807	260,6906	16,6664	148,6261

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, stan na 10.2020 r.

Charakterystyka większych kompleksów Lasów Państwowych w sołectwach:

Boronice, gdzie stanowią siedlisko lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), z przewagą dębu (21-37 lat).

Broniszów, gdzie stanowią siedlisko lasu mieszanego świeżego (LMśw), z przewagą sosny (83 lata), dębu (9-94 lat), jesionu (53 lata).

Dalechowice, gdzie stanowią siedliska: lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), z przewagą dębu (14-105 lat), brzozy (27-80 lat), buka (10-33 lat), grabu (32 lata), akacji (35 lat); lasu wyżynnego wilgotnego (Lwyżw) z olszą (35 lat).

Łękawa, gdzie stanowią siedlisko lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), z przewagą dębu (35 lat), olchy 60 lat.

Paśmiechy, gdzie stanowią siedliska: lasu wyżynnego wilgotnego (Lwyżw) z lipą (125 lat), akacją (35 lat), olszą (40 lat), jesionem (30 lat), jaworem (75 lat); lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), z przewagą modrzewia (25-75 lat), jaworu (10-65 lat), jesionu (35 lat), akacji (20-35 lat), buka (6-15 lat), brzozy (15 lat), sosny (70 lat), olszy (33 lata).

Plechów, gdzie stanowią siedlisko lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), z przewagą jawora (25 lat), akacji (74 lata).

Słonowice, gdzie stanowią siedlisko lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), z przewagą dębu (32-59 lat), buka (6-36 lat), olszy (34 lata), akacji (30-38 lat), modrzewia (24 lata), jesionu (29-63 lat).

Zagórze, gdzie stanowią siedliska: lasu mieszanego świeżego (LMśw), z przewagą sosny (69-84 lat), dębu (70-80 lat), brzozy (64-74 lat); boru mieszanego świeżego (BMśw) z sosną (65-69 lat); lasu wilgotnego (Lw) z olszą (74 lata), grabem i dębem.

Nieznaczące areale Lasów Państwowych występują też na terenach sołectw Gorzów, Kamieńczyce i Podolany.

Lasy stanowiące własność gminy, obejmują tylko 16,67 ha (stan na 10.2020 r.). Największe ich kompleksy znajdują się na terenie sołectwa Łękawa – 10,02 ha i na terenie miasta Kazimierza Wielka – 5,29 ha (szczegóły w tab.8).

Lasy stanowiące własność prywatną są znacznie rozdrobnione, nie stanowią jednorodnych, dobrze wykształconych siedlisk leśnych. Pewne ich areale występują na terenie większości sołectw. Największy areal lasów prywatnych występuje na terenie sołectw Zagórze, gdzie lasy zajmują 79,03 ha terenu. Kolejny pod względem powierzchni jest obszar lasów w Gabułowie, zajmujący 17,19 ha terenu. Najbardziej jednorodne są lasy na terenach sołectw:

Chruszczyna Mała: olsza (10 lat), klon (10 lat), dąb (10 lat), modrzew (10 lat), akacja (20-35 lat),

Cło/Stradlice: akacja (35 lat), wierzba (25-30 lat),

Donatkowice: akacja (35 lat),

Donosy: jesion (30 -61 lat), akacja (30 -41 lat), jawor (25 lat), wierzba (30 lat),

Gabułów: brzoza (35 lat), modrzew (45 lat), sosna (45 lat),

Kamieńczyce: topola (30 lat), akacja (35-50 lat), olsza (25-30 lat),

Marcinkowice: wierzba (21 lat), topola (30 lat),

Nagórzanki: topola (30 lat), akacja (35 lat),

Odonów: lipa (100 lat), akacja (25-50 lat),

Skorców: akacja (15-35 lat), kasztanowiec (150 lat),

Wymysłów: sosna (10-30 lat), olsza (21-45 lat), brzoza (20 lat), akacja (22 lata), świerk (25 lat), topola (10 lat),

Zagórze: sosna (25-32 lata), brzoza (10-25 lat), dąb, olcha.

Zysławice: akacja (35 lat), jesion (30 lat), (brzoza 25-30 lat).

Lasy prywatne w ogóle nie występują na terenach sołectw Chruszczyna Wielka, Dalechowice, Kamyszów, Krzyszkowice, Lekszyce, Łyczaków, Paśmiechy, Plechówka, Wielgus, Wojciechów, Wojsławice.

2.7.2. Funkcje lasów, zagrożenia środowiska leśnego

Na terenie gminy dominują siedliska: lasu wyżynnego świeżego (Lwyżśw), lasu mieszanego świeżego (LMśw), lasu wyżynnego wilgotnego (Lwyżw), boru mieszanego świeżego (BMśw), lasu wilgotnego (Lw). Typy siedliskowe lasów, określono na podstawie portalu Banku Danych o Lasach.

Podstawowymi funkcjami terenów leśnych, oprócz funkcji gospodarczej i klimatotwórczej, jest zachowanie i ochrona wartości przyrodniczo – krajobrazowych, sukcesywna renaturalizacja obszarów zniekształconych i zdegradowanych oraz wzbogacanie walorów ochronnych, naukowo – dydaktycznych i turystyczno – rekreacyjnych gminy.

Lasy na terenie gminy spełniają ważną funkcję glebochronną, chroniąc tereny rolne przed wpływem powierzchniowej warstwy gleby oraz erozją wodną. Lasy, są siedliskiem i domem dla wielu gatunków organizmów oraz sprzyjają ochronie zdrowia człowieka.

Na terenie gminy nie ma zlokalizowanych zakładów przemysłowych, w związku z czym, nie występują zanieczyszczenia, które w znacznym stopniu mogłyby wpływać na stan lasów. Na stan zdrowotny lasów oddziałują głównie zanieczyszczenia powietrza, które mogą napływać z terenów sąsiednich oraz zanieczyszczenia stanowiące emisję niską w gminie w tym zanieczyszczenia pochodzenia komunikacyjnego. Podobnie jak w całym województwie, lasy na terenie gminy są zagrożone pożarami głównie z przyczyn udziału czynnika ludzkiego.

Zagrożeniem dla lasów jest też ubożenie siedlisk leśnych, na skutek zamiany wielogatunkowego drzewostanu, na rzecz szybciej rosnących monokultur (np. sosnowych). Może to również wpływać na obniżenie odporności drzewostanów, a także ich podatność na czynniki chorobotwórcze i zwiększoną podatność na zagrożenie szkodnikami upraw. Czynnikiem naturalnym, który może spowodować duże straty w lasach są też intensywne wiatry, lokalne trąby powietrzne, oblodzenia drzewostanów, powodujące łamanie się drzewostanów na czasach znacznych obszarach.

W lasach prywatnych zagrożeniem jest duże rozdrobnienie kompleksów oraz przedwczesny wyrąb drzewostanów. Powoduje to przerwanie ciągłości naturalnych ekosystemów i ograniczenie liczby nisz ekologicznych, stanowiących ostoje zwierząt. Lokalne zagrożenia lasom stwarzają również: kradzieże drzewa z lasów wszystkich kategorii własności, zaśmiecenia terenów leśnych wokół terenów mieszkaniowych oraz dróg.

Na terenie gminy brak jest warunków do szerszego udostępnienia lasów na cele rozwoju turystyki, gdyż występują one na ogół w zbyt małych kompleksach, a ponadto istniejąca struktura siedliskowa i gatunkowa drzewostanów utrudnia penetrację turystyczną (przeważają lasy liściaste o wysokim stopniu zwarcia oraz silnie rozwiniętym poszyciu i runie).

Z uwagi na wysokiej jakości gleby, możliwości rozwoju funkcji leśnej są niewielkie i sprowadzają się do zalesienia niewielkich powierzchniowo terenów niedostępnych dla rolnictwa (bardzo strome stoki, jary, wąwozy) i najbardziej zagrożonych erozją wodną. Gmina Kazimierza Wielka posiada natomiast dogodne warunki do znacznego zwiększenia powierzchni zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, które mogłyby być koncentrowane na licznych krawędziach erozyjnych oraz na obrzeżach dolin i cieków wodnych.

Zwiększenie ilości terenów zadrzewionych, zakrzewionych przeciwdziałania erozji wodnej i wietrznej gleby, prowadzi do poprawy bilansu wodnego danego obszaru, do zwiększania bioróżnorodności terenów rolnych, tworzenia ciągów ekologicznych, podnoszenia efektywności

krajobrazu, poprawy turystycznej (i agroturystycznej) atrakcyjności obszarów rolnych, zwiększenia produkcji surowca drzewnego i innych odnawialnych surowców leśnych, zmniejszenia efektu cieplarnianego. Działania te wymagają jednak pewnej ostrożności i wyczucia przyrodniczego, tak, aby nie zniszczyć śródleśnych i przyleśnych łąk i polan – ostoi dla wielu gatunków roślin i zwierząt preferujących bardziej otwarte biotopy.

2.8. Ludność

Największą liczbę ludności, na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka, zgodnie z danymi GUS, stwierdzono w roku 1995. Wtedy to, miasto zamieszkiwało 6 317 osób, a teren gminy zamieszkiwało 11 976 osób (ogółem 18 293 osoby). Kolejne lata zaczęły przynosić spadek liczby mieszkańców na terenie miasta i gminy. W 1999 r., liczba ludności gminy Kazimierza Wielka wynosiła 17 873 osób (w tym miasta 6266 osób), w 2005 r. – 16 837 osób (w tym miasto 5773), w 2010 r. – 16 395 osób (w tym miasto 5575).

Zahamowanie spadku liczby ludności, a nawet jej niewielki wzrost, zaobserwowano w 2012 r., gdzie ogólna liczba ludności gminy wynosiła 16 877 (w tym miasto 5882 osób). W kolejnych latach ponownie liczba ludności zaczęła spadać i tak, w 2013 r. wynosiła 16 591 (w tym miasto 5748), w 2015 r. wynosiła 16 426 (w tym miasto 5665).

Aktualna liczba ludności w granicach miasta i gminy Kazimierza Wielka, na przestrzeni ostatnich czterech lat (2017-2020), została wykazana na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy w Kazimierzy Wielkiej i zestawiona w tab. 9.

Tabela 9. Liczba ludności na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka

L.p.	Wyszczególnienie	ludność [osoby]			
		2017	2018	2019	2020
1	2	3	4	5	6
miasto					
1.	Kazimierza Wielka	5 293	5 222	5 152	5 109
sołectwa					
1.	Boronice	352	348	353	362
2.	Broniszów	235	236	236	236
3.	Chruszczyna Mała	146	144	140	146
4.	Chruszczyna Wielka	286	282	291	285
5.	Cło	102	102	101	99
6.	Cudzynowice	797	791	785	791
7.	Dalechowice	249	250	246	232
8.	Donatkowice	173	174	171	161
9.	Donosy	491	489	489	492
10.	Gabułów	337	330	324	325
11.	Głuchów	121	117	114	112
12.	Gorzków	278	276	278	286
13.	Góry Sieradzkie	100	98	101	97
14.	Gunów Kolonia	160	165	162	162
15.	Gunów Wilków	249	244	238	235
16.	Hołodowice	186	181	180	177

17.	Jakuszowice	233	233	234	233
18.	Kamieńczyce	259	261	265	265
19.	Kamyszów	251	249	245	242
20.	Kazimierza Mała	251	257	257	255
21.	Krzyszkwice	260	256	251	243
22.	Lekszyce	105	105	103	103
23.	Łękawa	352	363	355	352
24.	Łyczaków	179	176	175	179
25.	Marcinkowice	154	149	149	153
26.	Nagórzanki	97	99	96	98
27.	Odonów	508	509	515	517
28.	Paśmiechy	200	199	191	192
29.	Plechów	210	205	201	201
30.	Plechówka	69	69	64	64
31.	Podolany	325	322	319	324
32.	Sieradzice	322	320	320	320
33.	Skorczów	282	282	285	281
34.	Słonowice	355	349	349	349
35.	Stradlice	262	259	256	254
36.	Wielgus	189	194	191	187
37.	Wojciechów	500	494	493	491
38.	Wojślawice	327	327	334	333
39.	Wymysłów	47	45	46	46
40.	Zagórzycy	217	212	211	209
41.	Zięblice	214	212	212	210
42.	Zysławice	147	146	142	137
Suma		15 870	15 741	15 620	15 545

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, stan na 10.2020 r.

W 2020 r., teren miasta zamieszkiwało 5 109 osób, a ogólna liczba mieszkańców gminy wynosiła 15 545 osób.

Większość ludności gminy, skupiona jest na terenie miasta i granicach sołectw bezpośrednio graniczących z terenem miasta. Teren miasta zamieszkuje ok. 1/3 populacji całej gminy (33% w 2020 r.), tereny sołectw Cudzynowice, Donosy, Odonów, Wojciechów, w 2020 r., łącznie zamieszkiwało ok. 15 % mieszkańców gminy, co daje łącznie, blisko 48 % populacji całej gminy Kazimierza Wielka.

Ogólna liczba mieszkańców gminy zmniejsza się. W przeciągu czterech ostatnich lat, od 2017 do 2020 r., ubyło 325 osób, co stanowi 2,05 % ludności gminy Kazimierza Wielka. Najbardziej widać tę tendencję na terenie miasta, gdzie ubyło 184 osoby, co stanowi blisko 3,5 % ludności miasta. Istotne spadki liczby ludności notowane są na terenach sołectw: Dalechowice, Gabułów, Głuchów, Gunów Wilków, Hołdowiec, Kamyszów, Krzyszkwice, Stradlice, Wojciechów, Zagórzycy, Zysławice. Niewielkie wzrosty liczby mieszkańców, na przestrzeni ostatnich czterech lat, notuje się jedynie w sołectwach Bornice, Gorzków, Kamieńczyce, Odonów, Wojślawice. Pozostałe sołectwa są dość stabilne pod względem liczby ludności.

Największą liczbą mieszkańców, w 2020 r., odznaczają się sołectwa: Cudzynowice – 791 osób, Odonów – 517 osób, Donosy – 492 osoby, Wojciechów – 491 osób. Liczba ludności miasta,

w 2020 r., wyniosła 5109 osób. Najmniejszą liczbę mieszkańców mają sołectwa Wymysłów – jedynie 46 osób i Plechówka – 64 osoby.

Średnia gęstości zaludnienia, na terenie gminy Kazimierza Wielka, stopniowo zmniejsza się. W przeciągu czterech lat, od 2017 do 2020 r., spadła z 1,13 osób/ha do 1,11 osób/ha. Największy spadek gęstości zaludnienia notowany jest na terenie miasta, gdzie w 2017 r. wynosił 9,91 osoby/ha, a 2020 r. 9,57 osoby/ha. Mniejsze spadki gęstości zaludnienia odnotowywane są na terenach poszczególnych sołectw.

Największą średnią gęstością zaludnienia odznacza się teren miasta Kazimierza Wielka (9,57 osób/ha w 2020 r.). Gęstość ta, jest 3,2 razy większa od gęstości zaludnienia sołectwa Odonów – wynoszącego 2,95 osób/ha w 2020 r., a prawie 40 razy większa od gęstości zaludnienia sołectwa Wymysłów, wynoszącego w 2020 r. 0,24 osoby/ha. Wysoką gęstością zaludnienia spośród sołectw wyróżniają się również sołectwa: Donosy (1,58 osób/ha) oraz Cudzynowice i Łyczaków (po 1,45 osoby/ha). Niską gęstość zaludnienia posiadają sołectwa: Zagórzycy (0,39 osoby/ha), Zięblice (0,40 osoby/ha), Zysławice (0,43 osoby/ha).

Szczegółowe dane dotyczące zmian gęstości zaludnienia na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka zostały zestawione w tab. 10.

Tabela 10. Zmiana gęstości zaludnienia na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka

L.p.	Wyszczególnienie	Powierzchnia miejscowości [ha]	Liczba ludności w 2017 r. [osoby]	Średnia gęstość zaludnienia [osoby/ha]	Liczba ludności w 2020 r. [osoby]	Średnia gęstość zaludnienia [osoby/ha]
1	2	3	4	5	6	7
miasto						
1.	Kazimierza Wielka	534,0131	5 293	9,91	5 109	9,57
sołectwa						
1.	Boronice	502,8444	352	0,70	362	0,72
2.	Broniszów	378,7926	235	0,62	236	0,62
3.	Chruszczyna Mała	199,9719	146	0,73	146	0,73
4.	Chruszczyna Wielka	329,3903	286	0,87	285	0,87
5.	Cło	92,7816	102	1,10	99	1,07
6.	Cudzynowice	546,6622	797	1,46	791	1,45
7.	Dalechowice	402,7579	249	0,62	232	0,58
8.	Donatkowice	291,7316	173	0,59	161	0,55
9.	Donosy	310,8643	491	1,58	492	1,58
10.	Gabułów	438,0621	337	0,77	325	0,74
11.	Głuchów	229,8900	121	0,53	112	0,49
12.	Gorzaków	261,9288	278	1,06	286	1,09
13.	Góry Sieradzkie	119,7183	100	0,84	97	0,81
14.	Gunów Kolonia	155,9594	160	1,03	162	1,04
15.	Gunów Wilków	459,5122	249	0,54	235	0,51

16.	Hołdowiec	336,5968	186	0,55	177	0,53
17.	Jakuszowice	288,2478	233	0,81	233	0,81
18.	Kamieńczyce	381,5789	259	0,68	265	0,69
19.	Kamyszów	365,0000	251	0,69	242	0,66
20.	Kazimierza Mała	335,5827	251	0,75	255	0,76
21.	Krzyszkwice	254,7917	260	1,02	243	0,95
22.	Lekszyce	146,8896	105	0,71	103	0,70
23.	Łękawa	502,8176	352	0,70	352	0,70
24.	Łyczaków	123,5122	179	1,45	179	1,45
25.	Marcinkowice	253,6105	154	0,61	153	0,60
26.	Nagórzanki	123,7590	97	0,78	98	0,79
27.	Odonów	175,0879	508	2,90	517	2,95
28.	Paśmiechy	365,3717	200	0,55	192	0,53
29.	Plechów	355,0100	210	0,59	201	0,57
30.	Plechówka	135,6900	69	0,51	64	0,47
31.	Podolany	364,7756	325	0,89	324	0,89
32.	Sieradzice	423,0183	322	0,76	320	0,76
33.	Skorczów	354,2471	282	0,80	281	0,79
34.	Słonowice	565,1167	355	0,63	349	0,62
35.	Stradlice	349,9508	262	0,75	254	0,73
36.	Wielgus	193,8313	189	0,98	187	0,96
37.	Wojciechów	487,0638	500	1,03	491	1,01
38.	Wojśławice	356,5442	327	0,92	333	0,93
39.	Wymysłów	189,2739	47	0,25	46	0,24
40.	Zagórzycy	533,7686	217	0,41	209	0,39
41.	Zięblice	526,9866	214	0,41	210	0,40
42.	Zysławice	316,1767	147	0,46	137	0,43
Suma		14059,1807	15 870	1,13	15 545	1,11

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, stan na 10.2020 r.

Poniższa charakterystyka demograficzna gminy Kazimierza Wielka, przedstawia zmiany, jakie zaszły w liczbie ludności gminy w okresie lat 2014 – 2018. Charakterystyka obejmuje takie dane jak: liczba ludności z podziałem na płeć mieszkańców, podział ludności z uwzględnieniem grup wiekowych oraz ruch naturalny ludności.

Ogólna liczba ludności gminy, jak i liczba ludności miasta Kazimierza Wielka, systematycznie ulega zmniejszeniu. W przeciągu pięciu ostatnich analizowanych lat liczba ludności gminy zmniejszyła się o 293 osoby, w tym liczba ludności miasta zmniejszyła się o 146 osoby.

W każdym z analizowanych lat, liczba kobiet przeważa nad liczbą mężczyzn. Trend ten szczególnie wyraźnie widać na terenie miasta Kazimierza Wielka, gdzie liczba kobiet jest wyższa od liczby mężczyzn, w każdym roku, o 275 – 291 osób. Na terenie samej gminy (bez miasta) kobiety również dominują, ale ich liczba na terenie gminy jest wyższa o 103 – 165 osób w poszczególnych latach.

Zmniejsza się ogólna liczba osób w wieku przedprodukcyjnym w granicach gminy Kazimierza Wielka. W granicach miasta, liczba ludności w tej grupie wiekowej utrzymuje się na stałym poziomie. Liczba ludności w wieku produkcyjnym, systematycznie zmniejsza się, zarówno w granicach całej gminy jak i w granicach miasta. Systematycznie przybywa najstarszej ludności, w wieku poprodukcyjnym, zarówno w granicach miasta jak i całej gminy Kazimierza Wielka.

Ilość zawieranych małżeństw jest zmienny w poszczególnych latach. Najwięcej nowych rodzin założono na terenie gminy w 2016 r. – 73, a na terenie miasta w 2015 r. – 30, lecz w przeciągu pięciolecia 2014-2018 zauważa się tendencję spadkową. Liczba urodzeń na terenie gminy jest zmienna. Najwyższą notowano w roku 2016, zarówno na terenie miasta jak i gminy. Jest to też jedyny rok, w którym na terenie miasta nastąpił przyrost naturalny liczby mieszkańców miasta o 5 osób, i zmniejszył się ujemny przyrost naturalny na terenie gminy do (- 53), gdy w innych latach wynosi od (-66) do (-108). Szczegółowe dane zawarte są w tab. 11.

Na terenie gminy występuje ujemne saldo migracji ludności, co oznacza, że więcej ludności emigruje z terenu Kazimierzy Wielkiej, niż osiedla się w jej granicach. Tendencja ta ulega nasileniu na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 11. Charakterystyka demograficzna gminy Kazimierza Wielka

Wyszczególnienie	Charakterystyka gminy w poszczególnych latach [w liczbach bezwzględnych]				
	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6
Liczba ludności ogółem w tym miasto	16503 5725	16426 5665	16379 5643	16290 5619	16210 5579
Mężczyźni w tym miasto	8032 2721	7999 2693	7970 2684	7947 2675	7908 2644
Kobiety w tym miasto	8471 3004	8427 2972	8409 2959	8343 2944	8302 2935
W wieku przedprodukcyjnym, w tym miasto	2534 801	2491 792	2497 803	2463 805	2420 799
W wieku produkcyjnym, w tym miasto	10479 3680	10376 3594	10248 3511	10116 3468	10001 3401
W wieku poprodukcyjnym, w tym miasto	3490 1244	3559 1279	3634 1329	3711 1346	3789 1379
Liczba zawieranych małżeństw w tym miasto	66 22	70 30	73 20	67 21	48 16
Liczba urodzeń żywych w tym miasto	113 34	99 36	139 49	104 32	114 32
Liczba zgonów w tym miasto	186 62	207 72	192 44	187 65	180 58
Przyrost naturalny w tym miasto	-73 -28	-108 -36	-53 5	-83 -33	-66 -26

Opracowano na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach, z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2015, 2016, 2017, 2018, 2019

2.9. Mieszkalnictwo

Na obszarze miasta Kazimierza Wielka oraz w żadnym sołectwie na obszarze gminy, nie występuje jednorodna funkcja mieszkaniowa.

Największa koncentracja zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej występuje na terenie miasta Kazimierza Wielka. W południowej części miasta, na terenie położonym na południe od ul. Armii Krajowej i na zachód od ul. H. Sienkiewicza, znajduje się osiedle zabudowy jednorodzinnej Ogrody. Drugie osiedla zabudowy jednorodzinnej zlokalizowane jest w północno – zachodniej części miasta, wzdłuż ul. W. Broniewskiego i ul. 15 Stycznia.

Osiedle zabudowy wielorodzinnej, zlokalizowane jest w centralnej części miasta, na obszarze pomiędzy ul. Szkolną i ul. Kolejową. W północnej i centralnej części osiedla przeważają budynki mieszkalne pięciokondygnacyjne, których jest 23 szt. W południowej części osiedla zgrupowane są budynki trzykondygnacyjne – 7 szt. W południowej części ul. Partyzantów znajduje się również 1 budynek mieszkalny wielorodzinny dwukondygnacyjny.

Dodatkowe, pojedyncze budynki wielorodzinne, znajdują się przy ul. Łabędź (1 budynek trzykondygnacyjny), przy ul. M. Reja (2 budynki dwukondygnacyjne) i pojedyncze budynki dwukondygnacyjne zlokalizowane przy ul. Wesołej, ul. Szkolnej i przy ul. Głowackiego.

Zabudowa mieszkaniowa w pozostałych rejonach miasta, złożona jest z zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz z zabudowy zagrodowej.

Obszar gminy posiada niekorzystny dla sieci osadniczej, bardzo wysoki stopień rozproszenia zabudowy siedliskowej. Stan ten wpływa hamująco na rozwój usług na terenach poszczególnych sołectw. Spośród 42 sołectw na terenie gminy, tylko 19 wsi posiada zabudowę skupioną – tzw. ulicówkę obustronną lub jednostronną, lub zabudowę gniazdową. Uporządkowana i wykształcona zabudowa wsi znajduje się jedynie w północnej części gminy.

Na terenach sołectw dominuje mieszana zabudowa, z przewagą zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej. Sporadycznie występują budynki mieszkalne wielorodzinne.

Budynki wielorodzinne występują na terenach dawnych PGR (w Podolanach 6 budynków trzykondygnacyjnych, w Łękawie 3 budynki trzykondygnacyjne), na terenie dawnej cegielni w Odonowie (1 budynek czterokondygnacyjny) oraz na terenie Cudzynowic (2 budynki trzykondygnacyjne i 2 budynki dwukondygnacyjne).

Zasoby mieszkaniowe miasta i gminy Kazimierza Wielka, zostały scharakteryzowane na podstawie porównania kluczowych parametrów warunków zamieszkiwania, zestawionych dla gminy z ostatnich pięciu lat (2014-2018) oraz z porównania z innymi miejsko-wiejskimi gminami zaliczanymi do podregionu Sandomiersko – Jędrzejowskiego, będących najbliższymi miastami powiatowymi podregionu.

Przeciętne zasoby mieszkaniowe gminy Kazimierza Wielka, w których wyodrębniono (w drugim wierszu tabeli) teren miasta, zestawiono w tab. nr 12. Charakterystykę zabudowy na terenie gminy i miasta Kazimierza Wielka, z okresu pięciolecia 2014-2018, opracowano na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach.

Przeciętne zasoby mieszkaniowe na terenie gminy, systematycznie, w przeciągu analizowanych lat, ulegały poprawie. Korzystna zmiana dotyczy zarówno terenu gminy jak i terenu miasta Kazimierza Wielka. Najszybsza poprawa warunków zamieszkiwania następuje na terenie gminy, gdzie zarówno przeciętna liczba izb w mieszkaniu jak i powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, jest znacznie powyżej średniej dla terenu całej gminy. Stan ten wynika z przewagi na terenach wsi zabudowy indywidualnej, realizowanej w formie domów jednorodzinnych, najczęściej dwukondygnacyjnych, odznaczających się przewagą liczby i wielkości izb mieszkalnych, w stosunku do zabudowy wielorodzinnej, w formie bloków mieszkalnych, z niewielkimi mieszkaniami.

Tabela 12. Przeciętne zasoby mieszkaniowe gminy Kazimierza Wielka, w tym dane dla miasta Kazimierza Wielka, w latach 2014-2018

Zasoby mieszkaniowe gminy w tym miasto z lat	Przeciętna				
	Liczba izb w mieszkaniu	liczba osób na		Powierzchnia użytkowa [m ²]	
		1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkania	na 1osobę
1	2	3	4	5	6
2014	4,21	3,17	0,75	89,1	28,1
	3,95	2,87	0,73	71,6	24,9
2015	4,21	3,15	0,75	89,4	28,4
	3,95	2,84	0,72	71,6	25,2
2016	4,22	3,13	0,74	89,6	28,6
	3,96	2,83	0,71	71,9	25,4
2017	4,22	3,10	0,74	89,8	28,9
	3,96	2,81	0,71	72,0	25,6
2018	4,23	3,08	0,73	90,1	29,3
	3,97	2,78	0,70	72,2	26,0
średnia wartość	4,09	2,98	0,73	80,7	27,0

Opracowano na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach, z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy 2015, 2016, 2017, 2018, 2019

Na terenach wiejskich, na jedno mieszkanie przypada większa liczba osób niż na terenie miasta i większa niż średnia dla terenu całej gminy, co najczęściej wskazuje na wielopokoleniowe i liczne rodziny. Na terenie miasta na jedno mieszkanie przypada mniejsza liczba osób. Podobne na terenie miasta i gminy kształtuje się ilość osób na 1 izbę. W przeciągu pięciu analizowanych lat, systematycznie, zarówno na terenach gminy jak i miasta zmniejsza się liczba osób przypadających na jedno mieszkanie i na 1 izbę, co wskazuje na poprawę standardów zamieszkiwania w granicach całej gminy Kazimierza Wielka.

Przeciętne zasoby mieszkaniowe gminy Kazimierza Wielka, zostały porównane do przeciętnych zasobów mieszkaniowych najbliższych gmin będących siedzibami powiatów ziemskich i średniej dla województwa świętokrzyskiego. W porównywanych danych, zostały wyszczególnione dane ogólne dla całej gminy i dane dla miast Busko-Zdrój, Jędrzejów, Kazimierza Wielka, Pińczów, Staszów i Włoszczowa. Zestawienie zostało przedstawione w tab. nr 13. Porównanie dotyczy danych za 2018 r., stanowiących ostatnie publikowane opracowanie Urzędu Statystycznego w Kielcach (Podregiony, Powiaty, Gminy, 2019).

Przeciętna liczba izb w mieszkaniu na terenie gminy Kazimierza Wielka (4,23) jak i miasta Kazimierza Wielka (3,97) jest wyższa od średniej wojewódzkiej (3,79). Liczba izb dla terenu miasta Kazimierza Wielka jest jedynie niższa od średniej liczby izb na terenie miasta Busko- Zdrój (4,00). Pozostałe gminy i miasta powiatowe posiadają niższe parametry, a z pośród nich najniższą liczbę izb w mieszkaniu notuje gmina i miasto Jędrzejów (odpowiednio 3,86 i 3,67).

Tabela 13. Przeciętne zasoby mieszkaniowe gminy Kazimierza Wielka, w porównaniu do najbliższych gmin będących siedzibami powiatów ziemskich i średniej dla województwa świętokrzyskiego, w 2018 r.

Wyszczególnienie	Przeciętna				
	Liczba izb w mieszkaniu	liczba osób na		Powierzchnia użytkowa [m ²]	
		1 mieszkanie	1 izbę	1 mieszkania	na 1osobę
1	2	3	4	5	6
Busko – Zdrój	4,16	2,77	0,67	80,7	29,1
w tym miasto	4,00	2,46	0,61	72,1	29,3
Jędrzejów	3,86	2,82	0,73	76,0	26,9
w tym miasto	3,67	2,51	0,69	65,9	26,2
Kazimierza Wielka	4,23	3,08	0,73	90,1	29,3
w tym miasto	3,97	2,78	0,70	72,2	26,0
Pińczów	4,03	2,79	0,69	77,1	27,7
w tym miasto	3,78	2,64	0,70	64,1	24,3
Staszów	4,02	2,91	0,72	78,1	26,9
w tym miasto	3,89	2,73	0,70	70,4	25,8
Włoszczowa	3,90	2,70	0,69	80,3	29,7
w tym miasto	3,85	2,51	0,65	73,6	29,4
Średnia województwa świętokrzyskiego	3,79	2,78	0,73	74,9	27,0

Opracowano na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach, z publikacji Podregiony, Powiaty, Gminy, 2019 r.

Gmina Kazimierza Wielka posiada największą powierzchnię użytkową jednego mieszkania ($90,1 \text{ m}^2$) z pośród analizowanych gmin i miast i większą od przeciętnej powierzchni użytkowej w województwie ($74,9 \text{ m}^2$). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na terenie miasta Kazimierza Wielka ($72,2 \text{ m}^2$) jest niższa od przeciętnej wartości dla województwa ($74,9 \text{ m}^2$), nie odbiega od wartości w analizowanych miastach i jest niższa tylko od powierzchni użytkowej na terenie miasta Włoszczowa ($73,6 \text{ m}^2$). Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę na terenie gminy Kazimierza Wielka ($29,3 \text{ m}^2$) jest wyższa niż średnia wojewódzka ($27,0 \text{ m}^2$) i niższa jedynie od powierzchni przypadającej na jedną osobę na terenie gminy Włoszczowa ($29,7 \text{ m}^2$). Dla miasta Kazimierza Wielka, przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę ($26,0 \text{ m}^2$) jest dużo niższa niż wartość dla gminy, a jednocześnie stanowi średnią wartość w stosunku do analizowanych miast.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka najwyższa jest przeciętna ilość osób zamieszkujących 1 mieszkanie i wynosi 3,08, a przeciętna liczba osób zamieszkujących 1 mieszkanie na terenie miasta jest równa przeciętnej dla województwa i wynosi 2,78. Ten parametr najkorzystniej wypada na terenach miast i gmin Busko-Zdrój i Włoszczowa i jest niższy od średniej dla województwa. Przeciętna liczba osób przypadających na 1 izbę na terenie gminy Kazimierza Wielka jest równa ze średnią wojewódzką i wynosi 0,73. Dla miasta wskaźnik ten jest nieco lepszy niż średnia dla województwa i wynosi 0,70. Wartości te są porównywalne z wartościami dla gmin Jędrzejów, Pińczów i Staszów. Korzystniej wypada gmina Busko-Zdrój i Włoszczowa.

Dane te uwidaczniają dobre warunki mieszkaniowe gminy Kazimierza Wielka na tle województwa i najbliższych miast powiatowych w naszym województwie.

Zasoby mieszkaniowe gminy Kazimierza Wielka, w 2019 r., obejmowały 27 mieszkań na terenie miasta Kazimierza Wielka o łącznej powierzchni użytkowej $1\,136,59 \text{ m}^2$ oraz na terenie gminy 2 mieszkania w Odonowie o łącznej powierzchni użytkowej $77,02 \text{ m}^2$, 3 mieszkania w Donatkowicach o łącznej powierzchni użytkowej $175,82 \text{ m}^2$ i 4 mieszkania w Dalechowicach o łącznej powierzchni użytkowej $146,76 \text{ m}^2$. Mieszkania zlokalizowane są głównie w budynkach wielorodzinnych. Średnia powierzchnia użytkowa jednego mieszkania z zasobów mieszkaniowych gminy wynosi $42,67 \text{ m}^2$.

Na mienie komunalne gminy Kazimierza Wielka składają się grunty położone na terenie miasta Kazimierza Wielka jak i grunty położone na terenach poszczególnych sołectw. Ogólnie, własność gminy, w 2019 r., stanowiło łącznie $491,65 \text{ ha}$ gruntów położonych w granicach administracyjnych gminy Kazimierza Wielka, z tego na terenie miasta $105,79 \text{ ha}$ gruntów, co stanowi 21,52 % ogólnej liczby gruntów komunalnych.

Na terenie gminy, najwięcej gruntów komunalnych znajduje się na terenie sołectw Słonowice – 72,84 ha (14,82 % ogółu gruntów komunalnych) na terenach sołectwa Łękawa – 29,84 ha (6,07 %) i Donosy – 28,76 ha (5,85 %).

Szczegółowe dane dotyczące gruntów wchodzących w skład mienia komunalnego gminy Kazimierza Wielka zostały zestawione w tab. 14.

Tabela 14. Grunty wchodzące w skład mienia komunalnego gminy Kazimierza Wielka

L.p.	Wyszczególnienie	Grunty mienia komunalnego gminy Kazimierza Wielka	
		Powierzchnia [ha]	% ogólnego mienia komunalnego gminy
1	2	3	4
	miasto		
1.	Kazimierza Wielka	105,7918	21,52
	sołectwa		
1.	Boronice	11,3101	2,30
2.	Broniszów	7,1376	1,45
3.	Chruszczyna Mała	4,7640	0,97
4.	Chruszczyna Wielka	8,0797	1,64
5.	Cło	1,5200	0,31
6.	Cudzynowice	15,9464	3,24
7.	Dalechowice	8,9588	1,82
8.	Donatkowice	5,6054	1,14
9.	Donosy	28,7630	5,85
10.	Gabultów	13,9327	2,83
11.	Głuchów	3,6000	0,73
12.	Gorzków	7,0302	1,43
13.	Góry Sieradzkie	0,5400	0,11
14.	Gunów Kolonia	0,5500	0,11
15.	Gunów Wilków	8,5080	1,73
16.	Hołodowiec	6,7956	1,38
17.	Jakuszowice	4,0235	0,82
18.	Kamieńczyce	7,6044	1,55
19.	Kamyszów	6,3730	1,30
20.	Kazimierza Mała	8,5145	1,73
21.	Krzyszkowice	1,7100	0,35
22.	Lekszyce	5,8100	1,18
23.	Łękawa	29,8375	6,07
24.	Łyczaków	1,3800	0,28
25.	Marcinkowice	5,3900	1,10
26.	Nagórzanki	1,7500	0,36
27.	Odonów	6,7696	1,38
28.	Paśmiechy	5,3586	1,09
29.	Plechów	9,6722	1,97
30.	Plechówka	2,1900	0,45
31.	Podolany	7,0140	1,43
32.	Sieradzice	10,7403	2,18
33.	Skorczków	5,7556	1,17
34.	Słonowice	72,8444	14,82
35.	Stradlice	4,4620	0,91
36.	Wielgus	5,3945	1,10
37.	Wojciechów	7,2100	1,47
38.	Wojśławice	5,8339	1,19
39.	Wymysłów	2,3116	0,47

40.	Zagórzycze	9,3900	1,91
41.	Zięblice	17,9670	3,65
42.	Zysławice	7,5117	1,53
Ogółem		491,6516	100,00

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka (stan na 31.12.2019 r.)

2.10. Infrastruktura społeczna

2.10.1. Oświata i wychowanie

Struktura systemu edukacyjnego, funkcjonującego na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka, w ostatnich latach uległa bardzo istotnym zmianom. Ostatnia reforma oświaty, wprowadzona ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r.- Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe, przekształciła, z dniem 1 września 2017, dotychczasowe sześciolatte szkoły podstawowe w ośmiolatte szkoły podstawowe. Jednocześnie, reforma oświaty, wprowadziła obowiązek stopniowego wygaszania istniejących gimnazjów. Na terenie gminy, przed reformą, funkcjonowały dwa Publiczne Gimnazja Samorządowe, w Kazimierzy Wielkiej i w Wielgusie, które zakończyły działalność z dniem 31 sierpnia 2019 r.

Reforma przekształciła również dotychczasowe trzylatte licea ogólnokształcące w czteroletnie, a dotychczasowe technika czteroletnie w pięcioletnie. Zmiana objęła również szkolnictwo zawodowe, gdzie zasadnicze szkoły zawodowe zostały przekształcone w trzylatte szkoły branżowe I stopnia i wprowadzono nowy etap edukacji – dwulatte szkoły branżowe II stopnia. Reforma dotyczy też najmłodszych dzieci, dopiero rozpoczynających edukację. Obecnie obowiązkiem szkolnym objęte są dzieci siedmioletnie (zamiast sześciolatte), a obowiązkowe przygotowanie przedszkole dotyczy dzieci sześciolatte (zamiast obowiązku dla dzieci pięcioletnie).

Aktualnie, na terenie gminy Kazimierza Wielka, najmłodsze dzieci objęte są opieką i wychowaniem przez:

1. Żłobki:

- Publiczny Żłobek Samorządowy w Kazimierzy Wielkiej,
- Żłobek Bajkowa Chatka w Kazimierzy Wielkiej

2. Przedszkola:

- Publiczne Przedszkole Samorządowe Parkowe Skrzaty w Kazimierzy Wielkiej,
- Przedszkole Sylabka w Kazimierzy Wielkiej,
- Przedszkole Motylek w Kazimierzy Wielkiej.
- Oddziały Przedszkolne przy:
 - Samorządowej Szkole Podstawowej Nr 1 w Kazimierzy Wielkiej,
 - Samorządowej Szkole Podstawowej Nr 3 w Kazimierzy Wielkiej,
 - Samorządowej Szkole Podstawowej w Wielgusie,
 - Samorządowej Szkole Podstawowej w Kamieńczycach,

- Niepublicznej Szkole Podstawowej Twórcza Szkoła w Cudzynowicach.

Kształcenie na poziomie podstawowym, na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka, realizują następujące szkoły podstawowe:

1. Samorządowa Szkoła Podstawowa Nr 1 w Kazimierzy Wielkiej,
2. Samorządowa Szkoła Podstawowa Nr 3 w Kazimierzy Wielkiej,
3. Samorządowa Szkoła Podstawowa w Wielgusie,
4. Samorządowa Szkoła Podstawowa w Kamieńczycach,
5. Niepubliczna Szkoła Podstawowa Twórcza Szkoła w Cudzynowicach.

Funkcjonujące na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka szkoły podstawowe, przedszkola i żłobki, wraz z liczbą oddziałów i dzieci uczęszczających do placówek edukacyjnych, zostały zestawione w tab. 15.

Tabela 15. Szkoły podstawowe, przedszkola, żłobki na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka

L.p.	Placówki	Stan na 09.2019r.		Stan na 09.2020r.	
		Liczba dzieci	Ilość oddziałów	Liczba dzieci	Ilość oddziałów
1	2	3	4	5	6
1.	Samorządowa Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Hugona Kołłątaja w Kazimierzy Wielkiej ul. 1-go Maja 1, 28-500 Kazimierza Wielka	458	21	433	20
2.	Samorządowa Szkoła Podstawowa Nr 3 im. Jana Pawła II w Kazimierzy Wielkiej ul. Szkolna 14, 28-500 Kazimierza Wielka	337	18	335	18
3.	Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Ks. Władysława Łatosa w Kamieńczycach Kamieczycze 24, 28-500 Kazimierza Wielka	115	9	116	9
4.	Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Ks. Andrzeja Biernackiego w Wielgusie, Wielgus 59, 28-500 Kazimierza Wielka	276	15	282	15
5.	Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi „Szkoła Twórcza” prowadzona przez Stowarzyszenie „Twórcza Szkoła”, Cudzynowice 195 28-500 Kazimierza Wielka	107	9	105	9
6.	Publiczne Przedszkole Samorządowe Parkowe Skrzaty w Kazimierzy Wielkiej ul. T. Kościuszki 9 28-500 Kazimierza Wielka	155	7	153	7
7.	Publiczny Żłobek Samorządowy w Kazimierzy Wielkiej, ul. T. Kościuszki 9 28-500 Kazimierza Wielka	-	-	32	5
8.	Przedszkole Sylabka ul. Stolarska 7 28-500 Kazimierza Wielka	-	-	69	6

9.	Żłobek Bajkowa Chatka ul. Stolarska C 19 28-500 Kazimierza Wielka	45	3	45	3
10.	Przedszkole Motylek Al. Parkowa 3 28-500 Kazimierza Wielka	45	3	45	3

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, stan na 10.2020 r.

W tab. 16 zostały zestawione granice obwodów szkolnych, przedszkolnych i żłobków, obowiązujących na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka.

Tabela 16. Granice obwodów szkół podstawowych, przedszkoli i żłobków na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka

L.p.	Placówki	Granice obvodu szkoły/przedszkola/żłobka
1	2	3
1.	Samorządowa Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Hugona Kołłątaja w Kazimierzy Wielkiej ul. 1-go Maja 1	część miasta Kazimierza Wielka - ulice: Agrestowa, Armii Krajowej, Cicha, Głowackiego, Gruszkowa, Harcerska, Jabłonowska, Jachimowskiego, Koszycka, Krakowska, Krótka, Kwiatowa, Lipowa, Malinowa, Miodowa, Murarska, Niecała, Nowa Wieś, Okrężna, Piłsudskiego, Polna, Sienkiewicza, Stolarska, Wesoła, Wiśniowa, Zielona, 1-go Maja od nr 1 do nr 10; miejsowości: Broniszów, Cło, Donosy, Gabułów, Hołdowiec, Jakuszowice, Kazimierza Mała, Odonów, Podolany, Stradlice, Wojciechów, Wymysłów, Zagórzycze, Zięblice.
2.	Samorządowa Szkoła Podstawowa Nr3 im. Jana Pawła II w Kazimierzy Wielkiej ul. Szkolna 14	część miasta Kazimierza Wielka - ulice: Broniewskiego, Budzyńska, Jana Pawła II, Kolejowa, Konstytucji 3-go Maja, Kościuszki, Łabędź, Parkowa, Partyzantów, Przemysłowa, Reja, Słoneczna, Szkolna, ks. Stanisława Sikorskiego, 1-go Maja od nr 11 do końca ulicy
3.	Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Ks. Władysława Łatośa w Kamieńczycach, Kamieczyce 24	Miejscowości: Boronice od nr 40, Głuchów, Gunów Kolonia, Gunów Wilków, Kamieńczycze, Skorczów.
4.	Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Ks. Andrzeja Biernackiego w Wielgusie, Wielgus 59	Miejscowości: Boronice do nr 39, Chruszczyna Mała, Chruszczyna Wielka, Dalechowice, Donatkowice, Gorzków, Góry Sieradzkie, Krzyszkowice, Lekszyce, Łękawa, Łyczaków, Marcinkowice, Nagórzanki, Paśmiechy, Plechów, Plechówka, Sieradzice, Wielgus, Wojślawice, Zysławice.
5.	Szkoła Podstawowa z Oddziałami Przedszkolnymi „Szkoła Twórcza” Cudzynowice 195	Miejscowości: Cudzynowice, Kamyszów, Słonowice
6.	Publiczne Przedszkole Samorządowe im. Parkowe Skrzaty w Kazimierzy Wielkiej, ul. T. Kościuszki 9	Gmina Kazimierza Wielka
7.	Publiczny Żłobek Samorządowy w Kazimierzy Wielkiej ul. T. Kościuszki 9	Gmina Kazimierza Wielka
8.	Przedszkole Sylabka ul. Stolarska 7	Gmina Kazimierza Wielka
9.	Żłobek Bajkowa Chatka ul. Stolarska C 19	Gmina Kazimierza Wielka

10.	Przedszkole Motylek Al. Parkowa 3	Gmina Kazimierza Wielka
-----	--------------------------------------	-------------------------

Opracowano na podstawie danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, stan na 10.2020 r.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka funkcjonują następujące placówki oświatowe kształcące na poziomie ponadpodstawowym:

1. Liceum Ogólnokształcące im. Marii Curie-Skłodowskiej w Kazimierzy Wielkiej;
2. Zespół Szkół Rolniczych w Cudzynowicach, w skład którego wchodzi:
 - Technikum w Zespole Szkół Rolniczych w Cudzynowicach,
 - Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Rolniczych w Cudzynowicach,
 - Szkoła Policealna w Zespole Szkół Rolniczych w Cudzynowicach;
3. Zespół Szkół Zawodowych w Odonowie, w skład którego wchodzi:
 - Technikum im. Władysława Grabskiego w Zespole Szkół Zawodowych w Odonowie,
 - Liceum Ogólnokształcące w Zespole Szkół Zawodowych w Odonowie,
 - Szkoła Policealna w Zespole Szkół Zawodowych w Odonowie.
4. Niepubliczne Szkoły Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Kazimierzy Wielkiej, w skład którego wchodzi:
 - Niepubliczne Technikum,
 - Niepubliczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych (zaoczne),
 - Niepubliczna Szkoła Policealna dla Dorosłych (zaoczna).

Opiekę na uczniami z terenu całego powiatu kazimierskiego sprawuje:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kazimierzy Wielkiej,
Uczniowie zamiejscowi mogą zamieszkać w:
 - Bursie Międzyszkolnej w Kazimierzy Wielkiej.

Kształcenie uczniów niepełnosprawnych, na terenie powiatu kazimierskiego prowadzi: Zespół Placówek Szkolno-Wychowawczo-Rewalidacyjnych w Cudzynowicach, w skład którego wchodzi:

1. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Cudzynowicach, w którego strukturze funkcjonują:
 - Przedszkole Specjalne w Cudzynowicach,
 - Szkoła Podstawowa Specjalna w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Cudzynowicach,
 - Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Cudzynowicach,
 - Branżowa Szkoła I stopnia Specjalna w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Cudzynowicach.
2. Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Cudzynowicach,

3. Wczesne Wspomaganie Rozwoju Dziecka w Cudzynowicach,
4. Internat Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Cudzynowicach.

Obsługę administracyjną publicznych placówek oświatowych prowadzi Powiatowy Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół w Kazimierzy Wielkiej.

2.10.2. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Na terenie miasta Kazimierza Wielka, funkcjonuje **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej** w Kazimierzy Wielkiej zarządzany przez Powiat Kazimierski.

W skład obiektu wchodzi:

- Szpital Powiatowy, ul. Partyzantów 12 (z Oddziałem Chorób Wewnętrznych).
W budynku szpitala działają:
 - Poradnia Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej,
 - Poradnia Chirurgii Ogólnej,
 - Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc,
 - Poradnia Zdrowia Psychicznego,
 - Terapia Uzależnienia i Współuzależnienia od alkoholu,
 - Poradnia Ginekologiczna,
 - Pracownia RTG, USG, gastrokopii, kolonoskopii,
 - Pracownia Prób Wysiłkowych EKG, spirografia,
 - Laboratorium analityczne,
 - Rehabilitacja i Fizykoterapia.
- Przychodnia Podstawowej Opieki Zdrowotnej (POZ), ul. Szkolna 12.
 - Poradnia dla Dorosłych,
 - Poradnia dla Dzieci,
 - Nocna i Świąteczna Opieka Zdrowotna (realizowana przez Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego ul. Kościuszki 14).

Oddział Chorób Wewnętrznych liczy 57 łóżek szpitalnych. Z usług zdrowotnych szpitala, w 2019 r., skorzystało łącznie 2 986 osób z czego 1 933 osoby były hospitalizowane w Oddziale Chorób Wewnętrznych, a 1 053 osobom udzielono porady ambulatoryjnej w obrębie Izby Przyjęć.

W ramach Podstawowej Opieki Zdrowotnej SP ZOZ, udzielono łącznie 25 3030 porad z tego w Poradni Ogólnej 18 234 porady, w Poradni Dziecięcej 7 069 porad. W Poradni Ogólnej przeprowadzono 1 256 wizyt profilaktycznych, w Poradni Dziecięcej profilaktyka obejmowała 1 047 porad. Udzielono też 186 wizyt domowych

Teren miasta, gminy i całego powiatu kazimierskiego obsługuje:

- Świętokrzyskie Centrum Ratownictwa Medycznego i Transportu Sanitarnego oddział Kazimierza Wielka (Pogotowie Ratunkowe), ul. Kościuszki 14,

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kazimierzy Wielkiej, ul. Partyzantów 29, świadcząca pomoc psychologiczno- pedagogiczną i logopedyczną oraz prowadząca orzecznictwo: o potrzebie kształcenia specjalnego, o potrzebie nauczania indywidualnego, o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju

Opiekę zdrowotną dla terenu miasta i gminy Kazimierza Wielka świadczą również:

- Centrum Medyczne MAXMED, ul. Kolejowa 27F, gdzie działają:
 - Podstawowa opieka zdrowotna (POZ) – Poradnia Lekarza Rodzinnego,
 - Stomatologia,
 - Poradnie specjalistyczne: chirurgiczna, chorób naczyń, dermatologiczna, diabetologiczna, dietetyczna, endokrynologiczna, gastrologiczna, ginekologiczna, kardiologiczna, laryngologiczna, logopedyczna, neurologiczna, ortopedyczna, proktologiczna, psychologiczna, reumatologiczna, urologiczna, medycyny pracy,
 - Hospicjum Dłomowe dla Dorosłych,
 - Gabinety kosmetyczne.
- NZOZ RehaMed Centrum Rehabilitacji, ul. Kolejowa 27E,
- Prywatne gabinety lekarskie i stomatologiczne

Na terenie gminy Kazimierza Wielka, w 2020 r., działało siedem aptek. Wszystkie obiekty znajdują się na terenie miasta Kazimierza Wielka. **Wykaz aptek:**

- Apteka „Pod Aniołami”, ul. Partyzantów 5,
 - Apteka „Pod Markizami”, ul. Partyzantów 13,
 - Apteka, ul. Partyzantów 28A,
 - Apteka „Pod Opatrznością”, ul. Armii Krajowej 5B,
 - Apteka „Nawrot&Nawrot”, ul. 1-go Maja 11,
 - Apteka „Nowa”, ul. Kolejowa 25A/1,
 - Apteka „Codzienna”, ul. Kolejowa 27G.
-
- Na terenie gminy funkcjonuje **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** w Kazimierzy Wielkiej, ul. Kościuszki 12. Pomoc społeczna na terenie gminy Kazimierza Wielka obejmuje:
 - domy pomocy społecznej,
 - zasiłki i pomoc w naturze,
 - zasiłki stałe,
 - jednostki specjalnego poradnictwa,
 - mieszkania chronione,
 - ośrodki interwencji kryzysowej,
 - usługi opiekuńcze,

- pomoc w zakresie dożywiania,
- aktywizację zawodową klientów pomocy społecznej,
- inne działalności.

Na terenie gminy, od 2017 r., działa **Dzienny Dom „Senior+”**, utworzony w zaadoptowanym budynku po dawnej Szkole Podstawowej w Gorzkowie. Placówka udziela pomocy seniorom powyżej 60 roku życia, nieaktywnych zawodowo. Głównym celem obiektu jest wielopłaszczyznowa aktywizacja osób starszych, mająca na celu poprawę ich sprawności intelektualnej i fizycznej oraz ogólnej kondycji psychicznej.

Na terenie gminy działają dwie placówki wsparcia dla dzieci i młodzieży:

- Świetlica opiekuńczo – wychowawcza dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, mieszcząca się przy Samorządowej Szkole Podstawowej Nr 3 w Kazimierzy Wielkiej,
- Świetlica socjoterapeutyczna dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych w Cudzynowicach.

Na terenie miasta Kazimierza Wielka, działa Punkt Konsultacyjno – Informacyjny do spraw uzależnień i przemocy. Placówka mieści się w budynku dawnego przedszkola, obok budynku Urzędu Miasta.

Na terenie miasta funkcjonuje **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kazimierzy Wielkiej (PCPR)**, ul. Kościuszki 12. PCPR jest powiatową jednostką organizacyjną, realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej, pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. PCPR prowadzi orzecznictwo osób niepełnosprawnych. Obecnie właściwym ze względu na miejsce zamieszkania (dla mieszkańców powiatu kazimierskiego), Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności jest Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Busku- Zdroju.

Na terenie powiatu kazimierskiego funkcjonują 4 Placówki Opiekuńczo-Wychowawcze:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego Mieszkanie dla Dzieci i Młodzieży Nr 1 w Kazimierzy Wielkiej (ul. Kościuszki 15/3, Kazimierza Wielka),
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego Mieszkanie dla Dzieci i Młodzieży Nr 2 w Kazimierzy Wielkiej (ul. Kościuszki 15/4, Kazimierza Wielka),
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego Mieszkanie dla Dzieci i Młodzieży Nr 3 w Kazimierzy Wielkiej (ul. Kościuszki 15/5, Kazimierza Wielka),
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu socjalizacyjnego Mieszkanie dla Dzieci i Młodzieży Nr 4 w Kazimierzy Wielkiej (ul. Kościuszki 15/6, Kazimierza Wielka).

Obsługę powyższych Placówek prowadzi Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Kazimierzy Wielkiej (ul. Kościuszki 15/1, Kazimierza Wielka). Centrum prowadzi również Ośrodek Interwencji Kryzysowej z siedzibą w Kazimierzy Wielkiej (ul. Kościuszki

15/6). Placówki zapewniają dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, całodobową opiekę i wychowanie.

Na terenie powiatu kazimierskiego funkcjonuje 1 Warsztat Terapii Zająciowej w Kazimierzy Wielkiej, prowadzony przez Stowarzyszenie Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Promyk Nadziei” Obiekt przeznaczony jest dla 40 uczestników.

Na terenie miasta funkcjonuje również Regionalna Placówka Opiekuńczo-Terapeutyczna (ul. Partyzantów 1, Kazimierza Wielka).

Na terenie miasta Kazimierza Wielka, funkcjonuje Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Cudzynowicach (ul. Partyzantów 29, Kazimierza Wielka). Placówka zajmuje się osobami przewlekle psychicznie chorymi i niepełnosprawnymi intelektualnie w stopniu lekkim i umiarkowanym.

2.10.3. Kultura

Teren miasta i gminy obsługuje **Kazimierski Ośrodek Kultury** w Kazimierzy Wielkiej (KOK), ul. 1-go Maja 16. Głównym celem KOK jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców, upowszechnianie oraz promocję kultury lokalnej w kraju i za granicą.

Ośrodek organizuje różnorodne formy edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Stwarza warunki dla amatorskiego ruchu artystycznego, kół i klubów zainteresowań, sekcji, zespołów i innych. Zajmuje się organizowaniem spektakli, koncertów, festiwali, wystaw, odczytów, imprez artystycznych, rozrywkowych i turystycznych. Prowadzi działalność instruktazowo – metodyczną, wydawniczą i promocyjną oraz różnorodne kursy. Kazimierski Ośrodek Kultury koordynuje działalność na terenie Miasta i Gminy w zakresie organizacji imprez kulturalnych i działalności rozrykowo – rekreacyjnej; współdziała z instytucjami, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami w zakresie lepszego zaspokojenia potrzeb kulturalnych mieszkańców. Ośrodek zajmuje się prowadzeniem współpracy i wymiany kulturalnej z zagranicą zwłaszcza z miastami partnerskimi. Stałym działaniem KOK jest gromadzenie, opracowanie i upowszechnianie zbiorów kultury materialnej, dzieł sztuki oraz dokumentów dotyczących historii i teraźniejszości Kazimierzy Wielkiej i okolic, w celu tworzenia stałej ekspozycji regionalnej.

Ośrodek prowadzi naukę gry na instrumentach oraz kółko plastyczne

Na terenie KOK działają:

- Zespół wokalny – instrumentalny „Bez Przesady”,
- Zespół wokalny „Płomyczki”,
- Zespół wokalny – instrumentalny „Jutra nie ma”,

- Zespół wokalny – instrumentalny „Na ostatni chwilę”,
- Zespół wokalny „Gabułowianki”.

Przy Kazimierskim Ośrodku Kultury działają:

- Orkiestra Dęta Ochotniczej Straży Pożarnej w Ziębicach,
- Orkiestra Dęta w Gorzkowie im. księdza Andrzeja Biernackiego w parafii Gorzków,
- Świetlice wiejskie w sołectwach: Boronice, Broniszów, Chruszczyna Wielka, Dalechowice, Donatkowice, Donosy, Gabułów, Głuchów, Gunów Kolonia, Kamyszów, Skorczów, Słonowice, Stradlice, Wojciechów, Zięblice, Zysławice.

Na terenie sołectwa Plechów działa Gminne Centrum Integracji Wiejskiej w Plechowie.

Na terenie miasta działa **Miejsko – Gminna i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. Mikołaja Reja** w Kazimierzy Wielkiej, ul. Kolejowa 17. W ramach placówki, na terenie obiektu, działa Filia dla Dzieci i Młodzieży M-GiPBP w Kazimierzy Wielkiej.

Zbiory biblioteczne, na dzień 31.12.2019 r. to: 40 460 jednostek inwentarzowych, z czego książki to 39 807 woluminów, natomiast zbiory specjalne – 653 jednostki. W przeliczeniu na 1 mieszkańca, łączna liczba woluminów wynosiła 2,5. Biblioteki w swych zbiorach posiadają również gry planszowe, stan na dzień 31 stycznia 2019 roku to 280 gier.

Wydarzenia cyklicznie organizowane w Bibliotece:

- Dyskusyjne Kluby Książki
- REYADA
- Narodowe Czytanie
- Spotkania z regionalistami
- Ogólnopolski Tydzień Bibliotek
- Ogólnopolski Tydzień Głośnego Czytania
- Ferie i wakacje dla dzieci w Filii dla Dzieci i Młodzieży.

Obecnie wskaźnik czytelnictwa w Gminie Kazimierza Wielka wynosi 16,34 % czytelników na 100 mieszkańców. W ciągu roku z usług poszczególnych bibliotek skorzystało 53 528 czytelników, którzy wypożyczyli łącznie z 62 494 woluminy (wzrost o 7 904 woluminy). Biblioteka bezpłatnie udostępnia czytelnikom kody dostępu do 3 440 książek elektronicznych. W tej formie udostępniono w 2019 roku 1 251 książek.

Na terenie miasta funkcjonuje również **Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka** w Kazimierzy Wielkiej, dysponująca 31 498 woluminami; czytelnicy to 1 246 osób.

Obiektami w dziedzinie kultury są także funkcjonujące **obiekty sakralne**. Na terenie miasta Kazimierza Wielka działają dwie parafie rzymskokatolickie z kościołami:

- p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, ul. H. Sienkiewicza 3 – kościół zabytkowy,
- p.w. Miłosierdzia Bożego, ul. ks. St. Sikorskiego 24.

Na terenie gminy działają następujące parafie rzymskokatolickie:

- p.w. Wszystkich Świętych w Cudzynowicach – kościół zabytkowy,
- p.w. Świętej Małgorzaty Dz. M. w Gorzkowie – kościół zabytkowy,
- p.w. Wniebowzięcia NMP w Kazimierzy Małej,
- p.w. Matki Bożej Częstochowskiej w Skorczowie.

Na terenie miejscowości Jakuszowice znajduje się **Sala Królestwa Świadków Jehowy**.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka działają **Koła Gospodyń Wiejskich** w Boronicach, Broniszowie, Chruszczynie Wielkiej, Cudzynowicach, Donosach – „Donoskie Gosposie”, Gabułtowie, Głuchowie, Hołdowcu, Kazimierzy Małej, Krzyszkowicach, Plechowice, Sieradzicach, Skorczowie, Słonowicach, Wojciechowie, Wojsławicach, Zagórzycach i Ziębicach.

2.10.4. Sport, turystyka i rekreacja

Działalność sportową na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka prowadzą:

- Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy „Sparta” Kazimierza Wielka, ul. Głowackiego 42, Stadion Kazimierza Wielka. Klub sportowy założono w 1921 r., w ramach klubu działają drużyny piłkarskie:
 - Pierwsza drużyna – seniorzy
 - A2 Junior starszy – (U18),
 - D2 Młodzik młodszy – (U12).
- Kazimierski Ośrodek Sportowy, ul. Kościuszki 13, obejmujący:
 - halę sportową,
 - siłownię, fitness, szkołę tańca STEP,
 - krytą pływalnię „Wodny Raj”, ul. Kościuszki 18,
 - odkryty megalityczny basen siarkowy – w trakcie realizacji.
- Korty tenisowe w Kazimierzy Wielkiej, Al. Parkowa 4.
- Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej RETURN – tenis ziemny.
- Rafaello Kazimierza Wielka – tenis stołowy.
- LZS Jawornik Gorzków – piłka nożna.

Obiekty sportowe i boiska stanowią część zaplecza sportowego poszczególnych szkół na terenie gminy.

Na terenie gminy i miasta Kazimierza Wielka jest niewiele **obiektów turystycznych, noclegowych i gastronomicznych**. Najważniejsze spośród nich to:

- **„Grelland”**, bar, pensjonat, gospodarstwo agroturystyczne, Paśmiechy 49. Obiekt zapewnia restaurację z całodobowym wyżywieniem, 50 miejsc noclegowych, pokoje jedno, dwu i trzyosobowe z łazienką. Parkingi strzeżone i niestrzeżone, akceptacja zwierząt, dancingi, 3 sale konferencyjne (każda dla 300-stu osób), mały basen, staw, możliwość wędkowania, własny las w pobliżu, możliwa jazda konna. Obiekt zlokalizowany jest na najwyższym wzniesieniu w okolicy.
- **„Dworek Niedzieli”**, pokoje do wynajęcia w Kazimierzy Wielkiej, ul. 1-go Maja 13. Obiekt zapewnia bazę noclegową składającą się z dwóch części: o standardzie turystycznym (pokoje 2, 3, 4 i 5 osobowe, ze wspólną łazienką i aneksem kuchennym) oraz o standardzie hotelowym (pokoje z odrębnymi łazienkami). Na parterze obiektu mieści się Bar-Pizzeria.
- **Pałac Lancon**, hotel, spa, odnowa biologiczna, restauracja w Kazimierzy Wielkiej, ul. 1 Maja 16. Pałac udostępnia sale konferencyjne. Posiada komfortowo wyposażone pokoje z łazienkami, miejsce zabaw dla dzieci.
- **Dwór w Odonowie**, pełni funkcję nie tylko ośrodka kultury - jest też idealnym miejscem na bankiety, przyjęcia, dla organizacji szkoleń, konferencji i imprez plenerowych.
- **Zajazd „Słoneczny”**, w miejscowości Donosy 133, oferuje komfortowe pokoje hotelowe z 24 miejscami noclegowymi w pokojach 2, 3 i 4 osobowych, w tym specjalny pokój dla nowożeńców.
- **Dom weselny/ośrodek szkoleniowy „Stradlice”**, w miejscowości Stradlice 83, lokal posiada sale dla łącznie 300 osób.
- **Dom weselny** w Kazimierzy Małej (przy granicy z Gabułowem).
- **Klub „Undergrund”** (obecnie nieczynny) w miejscowości Paśmiechy 49A, 28-500 Wielgus. Klub taneczny z dwiema salami umieszczonymi na dwóch poziomach. Na sali pod ziemią znajduje się 13 (10-osobych) łóż, bar z muzyką, klub nocny. Na drugiej sali znajduje się duża sala taneczna, przystosowana do organizowania koncertów i imprez tanecznych.
- **Restauracja „Bajka”**, w Kazimierzy Wielkiej, ul. Kolejowa 31; typ kuchni: międzynarodowa.
- **Restauracja „Basztowa”**, w Kazimierzy Wielkiej, ul. A. Krajowej 5; typ kuchni: europejska.
- **Bar „Fuks”** w Kazimierzy Wielkiej, ul. A. Krajowej 11; typ kuchni: bar, pizzeria.
- **Bar – pizzeria „U Kargula”**, ul. 1-go Maja 13; typ kuchni: pizzeria.
- **Biuro Podróży „Sebastian”**, Kazimierza Wielka, ul. A. Krajowej 7.

Przez teren gminy, przebiega fragment **Świętokrzyskiego Szlaku Architektury Drewnianej**. Z terenu gminy Kazimierza Wielka, szlak obejmuje zabytkowe kościoły w Cudzynowicach i Gorzkowie.

Przez teren gminy przebiega część **ścieżki edukacyjno – przyrodniczej**, łączącej tereny gmin Kazimierza Wielka, Czarnocin, Opatowiec i Wiślica. Trasa rowerowa przebiega po śladzie nasypu dawnej kolejki wąskotorowej, a jej całkowita długość (łącznie z gminami sąsiednimi na terenie powiatu kazimierskiego) wynosi 37,9 km. W atrakcyjnych miejscach na trasie powstały Miejsca Obsługi Rowerzystów (MOR), wyposażone w obiekty małej architektury (wiaty, ławki, stoły, kosze na śmieci, stojaki na rowery) i toalety przenośne.

2.10.5. Administracja publiczna

Administracja publiczna

Obsługę mieszkańców miasta i gminy Kazimierza Wielka prowadzi:

- Urząd Miasta i Gminy w Kazimierzy Wielkiej, ul. T. Kościuszki 12;
- Starostwo Powiatowe w Kazimierzy Wielkiej, ul. T. Kościuszki 12;
- Powiatowy Urząd Pracy w Kazimierzy Wielkiej, ul. Partyzantów 29;
- Urząd Skarbowy w Kazimierzy Wielkiej, ul. T. Kościuszki 16;
- Sąd Rejonowy w Busku-Zdroju Wydziały Zamiejscowe w Kazimierzy Wielkiej, ul. T. Kościuszki 3;
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Placówka Terenowa Kazimierza Wielka, ul. 1 Maja 15.
- Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Inspektorat w Busku-Zdroju, ul. Partyzantów 33, 28-100 Busko-Zdrój;
- Powiatowy Inspektor Sanitarny w Busku – Zdroju, ul. St. Batoiego 2, 28-100 Busko-Zdrój.

Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Za bezpieczeństwo i porządek publiczny na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka odpowiada:

- Komenda Powiatowa Policji w Kazimierzy Wielkiej, Al. Parkowa 1;
- Prokuratura Rejonowa w Pińczowie, Ośrodek Zamiejscowy Kazimierza Wielka, ul. M. Reja 17.

Ochrona przeciwpożarowa

Za walkę z pożarami lub innymi klęskami żywiołowymi, ratownictwo techniczne, chemiczne, ekologiczne, za współpracę z ratownictwem medycznym, na terenie gminy Kazimierza Wielka odpowiadają:

- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kazimierzy Wielkiej, ul. Kolejowa 142;

- Jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej Łękawa, jednostka typu S-1, ujęta w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym (KSRG);
- Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej Spoza KSRG, jednostka typu S-1, w miejscowościach: Cudzynowice, Dalechowice, Gabułów, Gorzków, Kamieńczyce, Podolany, Zagórzycy, Zięblice.
- Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej Spoza KSRG, jednostka typu M w miejscowościach: Chruszczyna Wielka, Donatkowice, Góry Sieradzkie, Gunów Kolonia, Gunów Wilków, Kamyszów, Krzyszkowice, Słonowice, Wojsławice.

Usługi pocztowe i finansowe

Poczta Polska:

- Poczta Polska Urząd Pocztowy Kazimierza Wielka, ul. M. Reja 17;
- Poczta Polska Agencja Poczтовая Kazimierza Wielka, ul. Okrężna 7.

Banki:

- Bank Spółdzielczy w Kielcach Oddział w Kazimierzy Wielkiej, ul. M Reja 17,
- Alior Bank Placówka Partnerska, ul. Kolejowa 22,
- BNP Paribas, ul. Okrężna 5,
- PKO Bank Polski S.A. Oddział w Kazimierzy Wielkiej, ul. M. Reja 15,
- ING Bank Śląski Oddział w Kazimierzy Wielkiej, ul. Kościuszki 1,
- Getin Noble Bank S.A. Placówka Partnerska, ul. 1-go Maja 10,
- Credit Agricole Bank Polska S.A., ul. Sienkiewicza 1.

Agencje Ubezpieczeniowe:

- Ubezpieczenia Kazimierza Wielka ul. Kolejowa 13,
- Ubezpieczenia Open Insurance, ul. 1-go Maja 19A,
- PZU Ubezpieczenia Kazimierza Wielka, u. M. Reja 1,
- Warta S.A. Towarzystwo Ubezpieczeń i Reasekuracji Agencja, ul. 1-go Maja 15/12,
- Western Union Agencja Ubezpieczeniowa, ul. Okrężna 5.

Kantory:

- Kantor Awers/Ubezpieczenia Partnerskie, ul. Okrężna 3,
- Kantor wymiany walut, ul. Kościuszki 1,
- Kantor Polski S.A. ul. Kolejowa 25.

2.11. Infrastruktura ekonomiczna

2.11.1. Struktura zatrudnienia

Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Kielcach, w 2018 r., gminę i miasto Kazimierza Wielka zamieszkiwało 16 210 osób. Natomiast pracujących na terenie gminy Kazimierza Wielka, w 2018 r. było jedynie 2023 osoby, co stanowi tylko 12,48 % ogółu mieszkańców gminy.

Zatrudnienie na terenie Kazimierzy Wielkiej systematycznie wzrasta. W 2015 r. zatrudnionych było 1921 osób, w 2016 r.- 1954 osoby, w 2017 r. – 1971 osób, a w 2018 r. zatrudnionych było 2023 osoby, co pokazuje wzrost zatrudnienia o 102 osoby w przeciągu 4 ostatnich lat.

Zestawienie US Kielce, nie uwzględnia małych pomiotów o liczbie zatrudnionych do 9 osób oraz zatrudnienia w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Wybrane dane o pracujących na terenie gminy Kazimierza Wielka w latach 2015-2018, przedstawiono na tle zatrudnienia w 2018 r. w gminach miejsko-wiejskich Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów i Włoszczowa, będących powiatami ziemskimi i zestawiono w tab. 17.

Ilość osób zatrudnionych na terenie Kazimierzy Wielkiej, w stosunku do liczby mieszkańców, jest najniższy w porównaniu do innych gmin miejsko-wiejskich będących powiatami ziemskimi. W gminie Jędrzejów zatrudnieni stanowią 20,18 % ogółu mieszkańców, w gminach Busko-Zdrój, Pińczów i Staszów od 21,75 % do 24,69 %, a najwyższy procent zatrudnionych notuje się na terenie gminy Włoszczowa, gdzie wynosi 34,17 % ogółu mieszkańców.

Najwięcej, spośród pracujących, na terenie gminy Kazimierza Wielka osób, zatrudnionych było w szeroko pojętych usługach, obejmujących administrację, edukację, opiekę zdrowotną, pomoc społeczną, kulturę, działalność finansową. W tej dziedzinie gospodarki zatrudnienie wynosiło od 59,40 % w 2015 r. do 57,69 % ogółu zatrudnionych w 2018 r. Jest to najwyższy poziom zatrudnienia w tej dziedzinie w stosunku do gmin analizowanych w porównaniu tabelarycznym. Zbliżony poziom jest jedynie na terenie gminy Busko-Zdrój, gdzie w 2018 r. wynosił 54,53 %. Najniższe zatrudnienie w tej dziedzinie występuje na terenie gminy Włoszczowa, gdzie stanowi 29,01 ogółu zatrudnionych.

Zatrudnienie w handlu, naprawach, transporcie czy gastronomii, na terenie gminy Kazimierza Wielka jest dość stabilne i oscyluje wokół 27-28 % ogółu zatrudnionych, na przestrzeni lat 2015-2018. Poziom ten jest bardzo podobny do gminy Busko-Zdrój gdzie wynosił 29,84 % ogółu zatrudnionych i do gminy Pińczów, gdzie był tylko nieco niższy i wynosił 23,90 %. Najniższy poziom zatrudnienia w usługach jest na terenie gminy Włoszczowa i wynosi 12,36 %.

Kolejną pozycję w zatrudnieniu w Kazimierzy Wielkiej stanowi praca w przemyśle i budownictwie. Liczba ta ulega systematycznemu zwiększeniu od 11,40 % w 2015 r. do 14,93 % w 2018 r. Poziom zatrudnienia w tej dziedzinie jest jednak znikomy w porównaniu do gminy Włoszczowa, gdzie stanowi aż 58,00 % ogółu zatrudnionych. Zbliżone zatrudnienie w przemyśle i budownictwie występuje jedynie na terenie uzdrowskiej gminy Busko-Zdrój, gdzie wynosi 15,2 %. W pozostałych analizowanych gminach przekracza 32,2 %.

Zatrudnienie w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie, poza własnym gospodarstwem, jest bardzo niskie i w 2018 r., na terenie Kazimierzy Wielkiej, wynosiło jedynie 0,30 %. Podobny, nieznaczny procent, nieprzekraczający 1,29 % (najwyższy na terenie gminy Jędrzejów), jest na terenie innych analizowanych gmin.

Kazimierza Wielka jest wyjątkowa pod względem stosunku zatrudnionych kobiet do ogółu zatrudnionych w gminie. Kobiety stanowią ponad 60,0 % zatrudnionych (od 62,57 % w 2015 r. do

60,55 % w 2018 r. Podobny procent zatrudnienia kobiet występuje na terenie gmin Jędrzejów i Staszów (powyżej 57 %). Najniższe zatrudnienie kobiet dotyczy gminy Pińczów i wynosi 43,77 %.

2.11.2. Struktura bezrobocia

Strukturę bezrobocia na terenie gminy Kazimierza Wielka opracowano porównując dane Urzędu Statystycznego w Kielcach, dotyczące gminy z lat 2015-2018 oraz dane z ostatniego sprawozdania US Kielce, dla roku 2018, dotyczącego gmin miejsko-wiejskich w województwie świętokrzyskim, w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim. Szczegóły przedstawiono w tab. 18.

Analizowane dane dotyczą bezrobotnych zarejestrowanych na terenie gminy, poszukujących zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Dane nie obejmują ukrytego bezrobocia agrarnego, często występującego w rolnictwie.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka bezrobocie systematycznie maleje. W 2015 r. bezrobotnych było 960 osób, w 2016 r. – 878 osób, w 2017 r. – 742 osoby, a w 2018 r. tylko 674 osób, co oznacza spadek o 286 osoby w przeciągu czterech lat. Bezrobotni, w 2018 r., stanowili 4,16 % ogółu mieszkańców gminy (z 16 210 osób w 2018 r. według US Kielce).

Spadek bezrobocia dotyczy zarówno mężczyzn jak i kobiety. Na przestrzeni lat 2015-2018 z ogółu bezrobotnych ubyło 139 kobiet i 147 mężczyzn, co stanowi w obydwu grupach odpowiednio 29,26 % (ogółu bezrobotnych kobiet) i 30,31 % (ogółu bezrobotnych mężczyzn). Procentowo, nieco więcej jest bezrobotnych mężczyzn (50,15 % w 2018 r.) niż bezrobotnych kobiet (49,85 % w 2018 r.).

Pośród porównywanych w zestawieniu gmin, większość bezrobotnych w gminach Jędrzejów, Pińczów, Staszów i Włoszczowa to kobiety. Najwięcej bezrobotnych kobiet jest na terenie gminy Pińczów – 60,84 % ogółu bezrobotnych. Przewaga bezrobocia wśród mężczyzn dotyczy jedynie gminy Busko-Zdrój i wynosi 51,71 % ogółu bezrobotnych. We wszystkich gminach zestawionych do porównania, zarejestrowani bezrobotni stanowią mniejszy odsetek ogółu ludności gminy niż na terenie gminy Kazimierza Wielka. Na terenie Buska-Zdrój 2,08 % ogółu mieszkańców, na terenie Włoszczowy – 2,70 % oraz 3,08 % na terenach Jędrzejowa i Pińczowa i 3,12 % na terenie gminy Staszów, przy analogicznej wartości 4,16 % ogółu ludności gminy Kazimierza Wielka.

2.11.3. Budżet gminy

Analiza budżetu miasta i gminy Kazimierza Wielka, została opracowana na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach, przedstawiających dochody i wydatki gminy Kazimierza Wielka na przestrzeni lat 2015-2018 oraz dochody i wydatki gmin miejsko-wiejskich z podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego: Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów i Włoszczowę, z ostatniego publikowanego, 2018 roku.

Dochody budżetu miasta i gminy Kazimierza Wielka, obejmujące okres lat 2015-2018, przedstawione na tle dochodów budżetów gmin miejsko-wiejskich w 2018 r. zostały przedstawione w tab. 19.

Ogółem, dochody budżetu gminy Kazimierza Wielka sukcesywnie rosną, z 45 695,1 tys. zł w 2015 r. do 60 410,5 tys. zł w 2018 r. Jednak dochody własne gminy, stanowią, coraz mniejszą część dochodów ogółem. W 2015 r. było to 39,48 %, a w 2018 r. już tylko 30,14 %. W innych gminach dochody własne są wyższe (od 39,84 w Jędrzejowie, do aż 47,45 % w Pińczowie).

Spośród dochodów własnych gminy Kazimierza Wielka, największą pozycję stanowią udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, osiągające w 2018 r. 12,52 % dochodów gminy ogółem. Pozycja ta jest znacznie niższa we wszystkich gminach zestawionych w porównaniu, gdzie oscyluje między 18,60 % (we Włoszczowie) do 20,25 % (w Staszowie). Drugą pozycję stanowią dochody z podatku od nieruchomości, utrzymujące się między 6,75 % dochodów ogółem w 2018 r., a 7,81 % w 2015 r. Analizowane gminy z regionu, osiągają w tej kategorii wyższe dochody, od 10 % w Staszowie do 16,04 % w Pińczowie.

Dochód z podatku rolnego w gminie Kazimierza Wielka, wynosił od 4,76 % w 2015 r. do 3,55 % dochodów ogółem w 2018 r. Pomimo spadku, dochód ten jest wyższy niż w pozostałych gminach ościennych, gdzie najwyższą stwierdzoną wartością jest 1,30 % w gminie Pińczów.

Poziom dochodów z majątku, jest najwyższy w gminie Jędrzejów, gdzie wynosił w 2018 r. 2,20 % dochodów ogółem. Na terenie gminy Kazimierza Wielka, dochody z majątku nie przekraczają 1,74 %. Wpływy z usług najwyższe są na terenie gminy Włoszczowa – 2,01 %, a najniższe w gminie Staszów – 0,03 %. Na terenie gminy Kazimierza Wielka wpływy z usług maleją, jednak nadal stanowią wartość pośrednią w stosunku do innych analizowanych gmin i wynosiły w 2018 r. 0,67 % dochodów ogółem.

Dotacje celowe z budżetu państwa, na terenie gminy Kazimierza Wielka, na przestrzeni lat 2016-2018 ustabilizowały się na około 33-35% dochodów ogółem. Z tego większość to dotacje celowe na zadania z zakresu administracji rządowej to odpowiednio: 26,88 % w 2016 r., 26,88 % w 2018 r. i 29,92 % w 2017 r. dochodów ogółem. Na zadania własne, z dotacji celowej, gmina Kazimierza Wielka przeznaczyła w 2018 r. 7,46 % (sumy dochodów ogółem). Dotacje celowe w innych gminach osiągają porównywany poziom.

Subwencja ogólna z budżetu państwa, dla gminy Kazimierza Wielka, jest zmienna. Najwyższą wartość osiągnęła w 2015 r. – 39,42 % dochodów ogółem, a najniższą wartość – 31,96 % – osiągnęła w 2017 r. Subwencja dla gminy Kazimierza Wielka znacznie przewyższa subwencje dla innych gmin, gdzie najwyższą wartość osiągnęła w gminie Jędrzejów – 26,01 %. Część oświatowa, przeznaczona dla gminy Kazimierza Wielka, w poszczególnych latach zmniejsza się. W 2015 r. było to 20,92 %, a w 2018 r. – 16,03 % i jest porównywana z subwencją oświatową w gminie Busko-Zdrój (15,14 %), a nieco niższa od subwencji oświatowych w innych gminach (najwyższa w gminie Staszów – 18,60 %).

Dochody i wydatki budżetu miasta i gminy Kazimierza Wielka w latach 2015- 2018 na jednego mieszkańca, na tle dochodów i wydatków na jednego mieszkańca budżetów gmin miejsko-wiejskich w 2018 r. zostały przedstawione w tab. 20.

Dochody, jak i wydatki, budżetu gminy Kazimierza Wielka, przeznaczane na każdego mieszkańca, rosną. Dochody z 2785,61 zł w 2015 r. do 3723,76 zł w 2018 r. (tj. o 938,15 zł w przeciągu 4 lat), a wydatki z 2786,69 zł w 2015 r. do 3763,26 zł w 2018 r. (tj. o 976,57 zł). Zarówno dochody, jak i wydatki, gminy Kazimierza Wielka, w przeliczeniu na jednego mieszkańca są porównywalne z dochodami i wydatkami ponoszonymi przez gminę Pińczów, są jednak dużo niższe od innych gmin ujmowanych w zestawieniu. Najwyższe dochody (4401,53 zł w 2018 r.) jak i wydatki (4550,52 zł) na jednego mieszkańca występują w gminie Busko-Zdrój.

Dochody własne gminy Kazimierza Wielka, rosną, z 944,03 zł w 2016 r. do 1122,21 zł w 2018 r. Stanowią one jednak tylko 72,52 % dochodów własnych gminy Jędrzejów (najniższych w zestawieniu) i jedynie 28,60 % dochodów własnych gminy Staszów (najwyższych w zestawieniu).

Wydatki bieżące gminy Kazimierza Wielka, na jednego mieszkańca rosną, z 2277,06 zł w 2015 r. do 3262,76 zł w 2018 r. (tj. o 986,2 zł), są jednak niższe niż wydatki bieżące innych analizowanych gmin (najwyższe w gminie Jędrzejów – 3632,09 zł, najniższe w Gminie Busko-Zdrój 3429,79 zł). Wydatki inwestycyjne gminy Kazimierza Wielka, w przeliczeniu na jednego mieszkańca są zmienne. Najniższe były w 2016 r. – 93,79 zł, a najwyższe w 2015 r. – 488,39 zł. Podobne rozbieżności występują w wydatkach inwestycyjnych innych gmin. Najniższe, w 2018 r., były wydatki gminy Jędrzejów – 366,90 zł, a najwyższe w gminie Busko-Zdrój – 1120,73 zł.

Wydatki budżetu miasta i gminy Kazimierza Wielka w latach 2015- 2018, zestawione według rodzaju, na tle wydatków budżetów gmin miejsko-wiejskich w 2018 r. zostały przedstawione w tab. 21.

Wydatki gminy Kazimierza Wielka zwiększają się systematycznie. W 2015 r. wynosiły 45712,9 tys. zł, a w 2018 r. wynosiły już 61051,4 tys. zł, są jednak dużo niższe niż wydatki analizowanych gmin z podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego. Najwyższe wydatki ponosi gmina Busko-Zdrój, w 2018 r. wynosiły 147336,7 tys. zł, co jest kwotą większą od wydatków gminy Kazimierza Wielka w analizowanym roku aż o 141,33 %.

Wydatki bieżące gminy Kazimierza Wielka, stanowią od 81,71 % (w 2015 r.) do 96,05 % (w 2016 r.) wydatków ogółem, ponoszonych przez gminę. Najwyższą w nich pozycję stanowią wydatki jednostek budżetowych. Pozycja ta ulega zmniejszeniu w przeciągu 4 ostatnich lat z 60,41 % wydatków ogółem w 2015 r. do 51,88 % wydatków ogółem w 2018 r. Wydatki jednostek budżetowych gmin Busko-Zdrój i Włoszczowa, w stosunku do wydatków ogółem ponoszonych przez gminę, stanowią mniejszy udział procentowy w gminach Włoszczowa i Busko – Zdrój, a większe w gminach Pińczów, Jędrzejów i Staszów.

Świadczenia ponoszone przez gminę Kazimierza Wielka, na rzecz osób fizycznych, stanowi zbliżony procent budżetów wszystkich analizowanych gmin. Od 2016 r. w gminie Kazimierza Wielka wynosi on od 27,40 % do 31,23 % wydatków ogółem., a w gminach ujętych w porównaniu od 20,62 % (Busko-Zdrój) do 27,58 % (Jędrzejów) wydatków ogółem.

Dotacje ponoszone przez gminę Kazimierza Wielka na przestrzeni ostatnich lat zwiększają się od 2,77 % w 2015 r. do 6,48 % w 2018 r. Większe nakłady na dotacje ponosi jedynie gmina Pińczów – 9,88 % wydatków ogółem.

Wydatki majątkowe gminy Kazimierza Wielka są zmienne w poszczególnych latach. Najwyższe, stanowiące 18,29 % wydatków ogólnych gminy, zostały poniesione w 2018 r. W 2018 r., największy procent wydatków ogółem na cele majątkowe, poniosła gmina Busko-Zdrój (24,63 %), a najmniejsze gmina Pińczów (8,42 %).

Wydatki budżetu miasta i gminy Kazimierza Wielka w latach 2015- 2018, zestawione według działów gospodarki, na tle wydatków budżetów gmin miejsko-wiejskich w 2018 r., przedstawiono w tab. 22.

Największą pozycją w wydatkach budżetu gminy Kazimierza Wielka są wydatki ponoszone na oświatę i wychowanie, stanowiące aż 1/3 wszystkich wydatków gminy. W 2015 r. było to 36,25 % wydatków ogółem, a do 2018 r. ich poziom nieco się zmniejszył do 29,3 % wydatków ogółem, wyrównując się z poziomem wydatków na oświatę w gminie Busko-Zdrój (w 2018 r.). W pozostałych analizowanych gminach wydatki na oświatę i wychowanie są jeszcze większe i osiągają od 33,27 % (w gminie Jędrzejów) do 39,99 % (w gminie Włoszczowa).

Wydatki ponoszone przez gminę Kazimierz Wielką na administrację są stałe, i wynoszą od 10,19 % (w 2015r.) do 11,84 % (w 2018 r.). W gminach ujętych w porównaniu są niższe, i nie przekraczają 8,91 % (w gminie Pińczów). Dość stabilny jest też poziom wydatków na transport i łączność w gminie Kazimierza Wielka, oscylujący w granicach 7 – 8 % wydatków ogółem. W tej dziedzinie najwyższe nakłady ponosi gmina Busko-Zdrój – 11,50 % wydatków ogółem, a najniższe ponosi gmina Pińczów – 4,82 %.

Duży spadek wydatków zanotowała gmina Kazimierza Wielka odnośnie wydatków na rolnictwo i łowiectwo. W 2015 r. stanowiły one 12,09 % wydatków budżetu gminy, a w 2016 r. już tylko 2,42 % i obecnie (w 2018r.) również nie przekraczają 3,83 % wydatków ogółem. W innych gminach, wydatki na tą dziedzinę gospodarki są jeszcze niższe, i nigdzie nie przekraczają 0,94 % wydatków ogółem (Pińczów), Pińczów najniższe są w gminie Busko – Zdrój (0,33 %).

Istotną pozycją w wydatkach gminy Kazimierza Wielka, są te ponoszone na pomoc społeczną i pozostałe zadania polityki społecznej, wynoszące w 2016 r. aż 32,64 % wydatków ogółem, a w 2018 r. zmniejszonych do 7,21 % wydatków ogółem. W analizowanych gminach zbliżony poziom wydatków w tym dziale, występuje w gminie Jędrzejów (7,24 %). W pozostałych gminach wydatki są niższe. Zmienna natomiast jest ilość wydatków ponoszonych na edukacyjną opiekę wychowawczą w gminie Kazimierza Wielka, lecz nie przekracza ona 1,03 % wydatków ogółem gminy (2015 r.). W gminach sąsiednich nie przekracza 2,65 % (Staszów).

Wydatki na kulturę i ochroną dziedzictwa narodowego stanowiły w 2018 r. stanowiły 2,58 % wydatków gminy Kazimierza Wielka, i są najwyższe spośród analizowanych lat. W gmach ujętych w zestawieniu największe wydatki w tym dziale ponosi gmina Pińczów – 4,08 %.

Gospodarka komunalna i ochrona środowiska pochłania od 5,66 % do 7,31 % wydatków ogółem w gminie Kazimierza Wielka, w gminach sąsiednich oscyluje między 6,55 % (Pińczów) do 8,97 % (Jędrzejów). Gospodarka mieszkaniowa gminy Kazimierza Wielka, w 2018 r., stanowiła 1,21 % wydatków ogółem, i była porównywalna z wydatkami ponoszonymi przez gminy Jędrzejów, Włoszczowę, Pińczów i Staszów, a niższa jedynie od procenta wydatków ponoszonych przez gminę Busko-Zdrój (4,89 %).

Najniższy procent wydatków gminy Kazimierza Wielka, przeznaczony był na ochronę zdrowia (0,50 % w 2018 r.) i kulturę fizyczną (0,48 % w 2016 r.). Wydatki ponoszone na ochronę zdrowia w innych gminach były podobne, a najwyższe były w gminie Busko-Zdrój – 0,68 %. Większe były natomiast nakłady na kulturę fizyczną w analizowanych gminach, i mieściły się w przedziale od 1,98 % w gminie Busko – Zdrój do 4,18 % w gminie Włoszczowa.

2.11.4. Aktywność gospodarcza mieszkańców

Analiza aktywności gospodarczej mieszkańców, miasta i gminy Kazimierza Wielka, ujętej w rejestrze REGON, została opracowana na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach. Opracowane tabele przedstawiają ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Kazimierza Wielka na przestrzeni lat 2015-2018 oraz ich podział według sekcji, w zestawieniu z ilością podmiotów zarejestrowanych na terenie gmin miejsko-wiejskich z podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego: Busko-Zdrój, Jędrzejów, Pińczów, Staszów i Włoszczowę, z ostatniego publikowanego, 2018 roku.

W tabeli 23 przedstawiono podział podmiotów w rejestrze REGON zestawionych według form własności. Ogółem, w 2018 r., na terenie gminy Kazimierza Wielka, zanotowano 990 podmiotów gospodarki, jest to wzrost ich ilości zaobserwowany na przestrzeni analizowanych lat, o 4,43% w stosunku do roku 2016 r., gdzie zarejestrowano tylko 948 podmiotów. Ilość ta, choć wykazuje wzrost, jest znikoma w stosunku do ilości w gminach przedstawionych w zestawieniu, gdzie najmniejsza ilość podmiotów została zarejestrowana na terenie gminy Włoszczowa – 1556 – co jest wartości wyższą od tej obserwowanej na terenie gminy Kazimierza Wielka o 157 %. W stosunku do gminy Busko-Zdrój, na której zarejestrowano najwięcej podmiotów – 3475 – wartość ta jest wyższa od Kazimierzy Wielkiej aż o 351 %. Na terenie Jędrzejowa zarejestrowano 2741 podmiotów, na terenie Staszowa zarejestrowano 2428 podmioty, na terenie Pińczowa zarejestrowano 1612 podmiotów.

Sektor publiczny, na terenie gminy Kazimierza Wielka, wykazał niewielki spadek, wynoszący 4 podmioty przez 4 lata, do 60 podmiotów w 2018 r. Podobną ilość podmiotów z sektora publicznego notujemy na terenie innych gmin. Najmniej ich było na terenie gminy Włoszczowa – 57 pomiotów, najwięcej na terenie gminy Busko-Zdrój – 87 podmiotów. W 2018 r., na terenie gminy Kazimierza było 7 spółdzielni, tyle samo co na terenie gminy Pińczów, i podobnie do innych gmin w zestawieniu.

Stale wzrasta ilość podmiotów w sektorze prywatnym. W 2016 r. na terenie Kazimierzy

Wielkiej było zarejestrowanych 883 podmioty prywatne, a w 2018 r. 927 podmiotów. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w 2018 r., na terenie gminy Kazimierza Wielka, stanowiły 686 podmiotów. Na terenie gminy sąsiednich, sektor prywatny obejmuje od 1489 podmiotów we Włoszczowie do 3377 podmiotów w Busku – Zdroju. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą to od 1155 osób w Pińczowie do 2794 osób w Busku-Zdroju. W 2018 r. na terenie gminy Kazimierza Wielka działały 72 spółki cywilne 51 spółek handlowych. Najwięcej spółek cywilnych było w analogicznym roku w Busku – Zdroju -250, a spółek handlowych w Jędrzejowie – 182.

Ilość stowarzyszeń i organizacji działających na terenie gminy Kazimierza Wielka jest zmienna w poszczególnych latach. Najwyższą ilość osiągnęła w 2017 r. – 60 organizacji.

W tabeli 24 przedstawiono podział podmiotów w rejestrze REGON zestawionych według wybranych sekcji. Na terenie gminy Kazimierza Wielka, jak i na terenach gmin ujętych w porównaniu, najliczniejszą grup stanowią podmioty trudniące się handlem i naprawami pojazdów. Na terenie gminy Kazimierza Wielka ich ilość zmniejszyła się z 272 w 2015 r. do 242 w 2018 r. Na terenie gmin Busko-Zdrój ich ilość była największa wśród gmin i wynosiła 1021 podmiotów.

Drugim, licznie reprezentowanym wśród wszystkich gmin podmiotem gospodarki jest budownictwo, stanowiące na terenie Buska-Zdrój 501 podmiotów, w Staszowie 430 podmiotów, 223 we Włoszczowie i tylko 153 podmioty w Kazimierzy Wielkiej.

Kolejną pozycję na terenie gminy Kazimierza Wielka stanowią podmioty transportu i gospodarki magazynowej, których liczba wzrasta, i w 2018 r. wyniosła 72 podmioty; dziano profesjonalna, naukowa i techniczna – 71 (w ostatnich 2 latach). Podmiotów, z działy działalności profesjonalnej i naukowej oraz transportu i gospodarki magazynowej, najwięcej jest na terenie gminy Busko-Zdrój odpowiednio 297 i 197.

W zarejestrowanej ilości podmiotów trudniących się przemysłem dominuje gmina Jędrzejów – 422 podmioty. Na terenie Buska-Zdrój jest 215 podmiotów produkcyjnych, Staszowa – 201, a na terenie Włoszczowa i Pińczowa ok.160. Na terenie gminy Kazimierza Wielka ilość podmiotów przemysłowych maleje, z 71 w 2015 r. do 67 podmiotów produkcyjnych w 2017 r.

Obsługą rynku nieruchomości, na terenie Kazimierzy Wielkiej, zajmowało się 40 podmiotów, a na terenie gminy Jędrzejów 86 podmiotów (najwyższa wartość). W zakwaterowaniu i gastronomii dominuje gmina Busko-Zdrój, gdzie takich podmiotów było aż 142, a na terenie gminy Kazimierzy Wielkiej ich ilość spada i w 2018 r. wynosiła jedynie 18 podmiotów.

Informacja i komunikacja to 17 podmiotów na terenie gminy Kazimierza Wielka (wzrost o 4 podmioty za 4 lata). Rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo na terenie gminy Kazimierza Wielka reprezentuje 15 podmiotów (spadek o 5 podmiotów za 4 lata). Na terenie gminy Jędrzejów z działy rolnictwo i leśnictwo – funkcjonuje 86 podmiotów (najwięcej spośród analizowanych gmin). Z sekcji informacja i komunikacja, najwięcej podmiotów zanotowano na terenie gminy Busko-Zdrój – 78.

Ilość i rodzaj podmiotów gospodarki narodowej, zarejestrowanych na terenie gminy Kazimierza, jest najbardziej zbliżony do podmiotów gospodarki notowanych na terenie gminy Włoszczowa.

Poniższą **ocenę, ilości i rodzajów działalności gospodarczej**, funkcjonujących na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka opracowano na podstawie własnej Inwentaryzacji Urbanistycznej Miasta i Gminy Kazimierza Wielka, wykonanej na potrzeby niniejszego studium (stan na 10.2020 r.).

Aktywności gospodarcza prowadzona na terenie miasta Kazimierza Wielka

W granicach administracyjnych miasta Kazimierza Wielka, stwierdzono 202 podmioty gospodarcze, prowadzące działalność w wydzielonych budynkach lub w odrębnych lokalach handlowo-usługowych, mieszczących się głównie przy ulicach w centrum miasta. W zestawieniu tym nie są ujęte publiczne placówki oświatowe i kulturalne, publiczne ośrodki zdrowia, obiekty administracji publicznej, obiekty sakralne, opisane szczegółowo w innych rozdziałach niniejszego opracowania.

Najwięcej, na terenie miasta jest obiektów prowadzących różnorodną działalność handlową. Łączna ich ilość wynosi 98 obiektów. Pośród nich są zarówno lokalne, niewielkie sklepy ogólnospożywcze i wielobranżowe; butiki handlowe odzieżowe i obuwnicze, sklepy sprzętu AGD, części elektrycznych i samochodowych, sklepy medyczne; jak i placówki prowadzącą sprzedaż specjalistycznego asortymentu oraz wielkopowierzchniowe sklepy znanych marek spożywczych, kosmetycznych, ogrodniczych, wyposażenia wnętrz i innych. Największe zgrupowanie dużych obiektów handlowych znajduje się przy ul. Kolejowej.

Kolejną liczną grupą są obiekty prowadzące różnorodną działalność handlowo-usługową, z takich branży jak salony urody (fryzjerskie, kosmetyczne), pracownie optyczne, prywatne gabinety lekarskie i stomatologiczne, apteki, punkty telefonii komórkowej, usługi finansowe (banki, kantory, kancelarie, poczta), biura firm usługowych, usługi szewskie i krawieckie, usługi sportowe oraz inne działalności. Na terenie miasta obiektów tych jest około 53.

Działalnością produkcyjną, magazynową, składową; naprawą pojazdów mechanicznych; prowadzeniem stacje paliw, myjni samochodowych, zajmuje się 40 obiektów. Większość tych obiektów mieści się między ulicami Przemysłową i Kolejową oraz przy ul. Głowackiego i przy ul. Budzyńskiej. Działalność składowo-magazynowa obejmuje głównie materiały budowlane, blachy do pokryć dachowych, kruszywa i węgiel, kamień dekoracyjny, skup złomu. Na terenie miasta produkcję prowadzi zakład tytoniowy Philip Morris Polska S.A w Krakowie, Inspektorat w Kazimierzy Wielkiej oraz Przedsiębiorstwo Danrob S.C. zakład produkcji, sprzedaży i serwisu sprzętu do zimowego utrzymania dróg.

Produkcją artykułów żywnościowych na terenie miasta, zajmuje się jedynie zlewnia mleka „Jogser” oraz 3 piekarnie. Na terenie miasta działa jedna hala do przechowywania warzyw i owoców.

Działalność hotelarsko – gastronomiczną, w granicach miasta Kazimierza Wielka, prowadzi

8 podmiotów, są to hotele: „Lancon” i „Dworek”, restauracje „Komoda Smaku”, „Bajka”, chińska restauracja i restauracja nad stawem oraz bary: kebab, pizza.

Szczegółowy opis i lokalizacja poszczególnych działalności prowadzonych na terenie miasta jest przedstawiona na planszy Inwentaryzacji Urbanistycznej miasta Kazimierza Wielka.

Aktywności gospodarcza prowadzona w granicach sołectw gminy Kazimierza Wielka

W granicach 42 sołectw gminy Kazimierza Wielka, łącznie stwierdzono 100 podmiotów gospodarczych, prowadzących działalność w odrębnych budynkach lub w wydzielonych lokalach usługowych, wyszczególnionych jako 48 odrębnych rodzajów prowadzonej działalności gospodarczej. Zestawienie nie obejmuje placówek oświatowych, domu opieki, świetlic wiejskich, remiz OSP, obiektów sakralnych, opisanych szczegółowo w innych rozdziałach niniejszego opracowania.

Spośród prowadzonej w granicach sołectw działalności gospodarczej, najliczniejszą grupę stanowią sklepy: spożywcze (12 obiektów, w tym 2 sklepy w Donosach i jeden większy sklep Dino w Skorczowie), spożywczo- przemysłowe (2 obiekty), sklepy z częściami do maszyn i art. rolniczymi (3 obiekty), sprzedaż pasz i nawozów (4 obiekty), hurtownie chemiczne (2 obiekty). Działają również 3 składy towarów z różnym asortymentem (mat. budowlane, węgiel, kruszywa, produkty dla rolnictwa).

Kolejną liczniejszą grupą są obiekty zajmujące się mechaniką pojazdową, zlokalizowane na terenie 9 sołectw. Funkcjonuje również stacja paliw i myjnia w Skorczowie, a usługi transportowe świadczą firmy w Kamieńczycach i Stradlicach. Naukę jazdy prowadzi firma w Odonowie.

Wypoczynek, rozrywkę obsługują zajazd w Donosach, agroturystyczne gospodarstwo w Krzyszkowicach, dom weselny w Kazimierzy Małej, dwór w Odonowie, ośrodek szkoleniowy w Stradlicach i dyskoteka złożona z dwóch obiektów, zlokalizowanych przy granicy sołectw Paśmiechy i Wielgus.

W Wojciechowie funkcjonuje zakład pogrzebowy.

Na terenie gminy działają pojedyncze obiekty świadczące usługi z zakresu obsługi księgowej, pośrednictwa nieruchomości, naprawy AGD, legalizacji gaśnic, usługi projektowe i informatyczne. Liczniejsze są usługi geodezyjne (2 w Donosach, 1 w Wojciechowie). Z branżą budowlaną związane są usługi budowlane, brukarskie, melioracyjne (po 1 obiekcie), usługi dekarские (3 obiekty).

Obsługę związaną ze zwierzętami prowadzą 2 przychodnie weterynaryjne (obie w Odonowie), hodowla owczarka w Bornicach, stadnina w Cle, 2 koła łowieckie.

Produkcją żywności zajmują się: piekarnia i ciastkarnia w Odonowie, produkcja wędlin w Krzyszkowicach, produkcja napojów w Bornicach. W gminie działają również 4 zakłady stolarskie, 1 zakład konserwacji mebli stylowych (w Cudzynowicach), tartak w Dalechowicach, produkcja wyrobów z drewna w Górach Sieradzkich, mieszalnia lakierów w Donosach, skup złomu w Wojciechowie, produkcja rolek i napinaczy w Słonowicach, produkcja konstrukcji stalowych w Odonowie oraz produkcja i sprzedaż poduszek w Skorczowie.

Na terenie gminy znajduje się 10 nieczynnych obiektów po zaniechanej działalności gospodarczej (w tym po 2 nieczynne obiekty w Kazimierzy Małej i Odonowie).

Na terenie gminy działają również 2 elektrownie wiatrowe w Wymysłowie i lotnisko sportowe w Kazimierzy Małej. Szczegółowy zakres aktywności gospodarczej prowadzonej na terenie gminy Kazimierza Wielka zawiera tab. 25.

2.12. Komunikacja

2.12.1. Powiązania komunikacyjne

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne

Kazimierza Wielka, położona jest na węźle dróg wojewódzkich: Nr 768 Jędrzejów – Kazimierza Wielka – Koszyce – Brzesko i Nr 776 Kraków – Kazimierza Wielka – Busko Zdrój. Za pośrednictwem tych dróg, Kazimierza Wielka uzyskuje połączenie z największymi aglomeracjami miejskimi Krakowa, Górnego Śląska oraz Kielc.

Z Górnym Śląskiem i Krakowem, Kazimierza Wielka uzyskuje połączenie drogą wojewódzką Kraków – Busko Zdrój lub alternatywnie z pominięciem Krakowa ciągiem dróg wojewódzkich Nr 768, 783 (przez Miechów i Olkusz).

Poprzez krakowski węzeł drogowy – „Łagiewniki” na autostradzie A4 – drogą wojewódzką Nr 776, Kazimierza Wielka uzyskuje dostęp do międzynarodowego szlaku komunikacyjnego, biegnącego przez południową część Polski – autostrady A4, od zachodniej granicy Polski z Niemcami w Jędrzychowicach koło Zgorzelca, do wschodniego przejścia granicznego z Ukrainą: Korczowa – Krakowiec.

Relacje dalekobieżne na północ, odbywają się poprzez drogę Nr 768, w kierunku Jędrzejowa, do drogi krajowej Nr 78, posiadającej połączenie z węzłem Jędrzejów - Wschód na drodze ekspresowej S 7. Droga S 7, obecnie jedynie częściowo zrealizowana, docelowo umożliwi połączenie Polski na kierunku północ – południe, od Gdańska, przez Warszawę, do Rabki – Zdrój. Za pośrednictwem tej drogi, Kazimierza uzyskuje dostęp komunikacyjny do północno-zachodnich i północno-wschodnich rejonów Polski. Zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy przedstawia rys. 2.

Połączenia z sąsiednimi ośrodkami powiatowymi odbywają się następującymi drogami:

- wojewódzką Nr 776 z Proszowicami (woj. małopolskie) i Buskiem Zdrój,
- wojewódzką Nr 768 z Jędrzejowem i Pińczowem,
- wojewódzkimi Nr 768 i 783 z Miechowem.

Połączenia z sąsiednimi ośrodkami gminnymi i obszarami tych gmin odbywają się poniższymi drogami wojewódzkimi i powiatowymi:

- Nr 776 łącząca Kazimierz Wielką z Czarnocinem i Proszowicami (woj. małopolskie), i Pałecznicą (woj. małopolskie) poprzez drogę Nr 15822 Kamieńczyce – Kadzice,

- Nr 768 stanowiąca powiązanie miasta ze Skalbmierzem, Koszycami (woj. małopolskie) i alternatywne z Bejscami,
- Nr 0546 T Jakuszowice – Bejsce – Rogów, stanowiąca najkrótsze połączenie z Bejscami,
- Nr 0530 T Kazimierza Wielka – Wielgus – Kościelec jako alternatywne powiązanie z Proszowicami.

W strefie 30-to minutowego dojazdu do miasta Kazimierza Wielka, znajduje się teren 16-tu gmin położonych na pograniczu województw świętokrzyskiego i małopolskiego, na terenie powiatów: kazimierskiego, pińczowskiego, buskiego, proszowickiego i miechowskiego. W strefie najdogodniejszego dojazdu znajdują się gminy Skalbmierz, Czarnocin, Bejsce, Koszyce położone w odległości mierzonej 15-to minutowym dojazdem. W strefie z 20-to minutowym dojazdem znajdują się gminy Proszowice, Radziemice, Brzesko Nowe, Działoszyce, Złota, Wiślica. W strefie 30-to minutowego dojazdu znajduje się tereny gmin Słaboszów, Nowy Korczyn, Koniusza.

Wewnętrzne powiązania komunikacyjne

Obszar miejski

Powiązania wewnątrzmijskie, aktualnie, odbywają się głównie ulicami leżącymi w ciągach dróg wojewódzkich prowadzących ruch tranzytowy, co jest zjawiskiem niekorzystnym w przestrzeni miejskiej, generującym znaczne natężenie ruchu, hałas i zanieczyszczenia komunikacyjne. Newralgicznymi miejscami decydującymi o przepustowości układu drogowego Kazimierzy Wielkiej jest ul. 1-go Maja z przeprawą mostową na rzece Małoszówce, ul Sienkiewicza oraz skrzyżowanie ulic 1-go Maja, Piłsudskiego i Armii Krajowej.

Obecnie trwają prace przy realizacji północno-wschodniej obwodnicy miasta Kazimierza. Zakończenie prac przewidywane jest na jesień 2021 r. W następnym etapie będzie realizowana wschodnia i południowo – wschodnia obwodnica miasta. Docelowo, obwodnica przejmie ruch tranzytowy z dróg wojewódzkich Nr 768 i Nr 776, co znacząco zmniejszy natężenie ruchu w centrum miasta Kazimierza Wielka.

Układ połączeń drogowych wewnętrznych, po usunięciu z niego ruchu tranzytowego, będzie wystarczający dla spodziewanego maksymalnego ruchu wewnętrznego i zewnętrznego-docelowego.

Ze względu na stosunkowo zwarty, zainwestowany teren miasta, większość jego obszaru leży w zasięgu dogodnego dojścia pieszego.

Obszar wiejski

Najdogodniejszy dojazd do miasta Kazimierza Wielka posiadają sołectwa Jakuszowice, Gabułów, Broniszów. Cudzynowice, Donosy, Skorczów, Kamieńczyce, Boronice, Wojciechów, Stradlice, Podolany, bezpośrednio obsługiwane w połączeniach przez drogi wojewódzkie Nr 768 i 776; Kamyszów, Hołdowiec, Ziębice, Zagórzycy, Kazimierza Mała, Wymysłów, Cło, Paśmiechy, Góry Sieradzkie, Sieradzice, Chruszczyna Mała, Głuchów, Gunów-Wilków, Gunów-Kolonia –

obsługiwane przez drogi powiatowe i wojewódzkie; a pozostałe 17 sołectw bezpośrednio przez drogi powiatowe wspomagane przez drogi gminne.

Dogodne połączenia komunikacyjne dotyczą zabudowy położonej bezpośrednio przy powyższych drogach. Na części z dróg dochodzi jednak do kumulacji ruchu lokalnego z ruchem tranzytowym. Znaczna część zabudowy zlokalizowana jest w rozproszeniu, przy drogach dojazdowych do pól, co wydłuża czas dojazdu do miasta Kazimierza Wielka.

Najniekorzystniejsze powiązania z Kazimierzą Wielką posiadają sołectwa:

- Dalechowice, Krzyszkowice, Wojsławice, Plechów – o dużym udziale zabudowy rozproszonej, położone w południowej i zachodniej części gminy,
- Gunów-Kolonia, Głuchów, Lekszyce, Zysławice – położone najdalej od miasta.

Dojazd do centrum Kazimierzy Wielkiej z obszaru gminy, samochodem osobowym (w warunkach optymalnych – poza godzinami szczytu), nie przekracza 15-tu minut. W strefie dojazdu do 5-ciu minut znajduje się 13 sołectw, (około 40% ludności gminy) zlokalizowanych w najbliższym sąsiedztwie miasta, a w strefie przekraczającej 10 minut jedynie sołectwa Gunów-Wilków, Gunów-Kolonia, Sieradzice, Góry Sieradzkie, Dalechowice i Zysławice – położone w znacznym oddaleniu od miasta. Ilość ludności w strefie powyżej 10 minut szacuje się na około 20% populacji gminy.

Powiązania poszczególnych sołectw ze sobą są na ogół zapewnione drogami publicznymi. Brak jest jednak dróg publicznych w relacjach:

- Broniszów – Zięblice,
- Łękawa – Boronice,
- Marcinkowice – Dalechowice.

2.12.2. Charakterystyka układu drogowego

Obszar miasta

Droga wojewódzka Nr 768 przebiega ulicami Kolejową, 1-go Maja, H. Sienkiewicza, Koszycką, a droga wojewódzka Nr 776 ul. Armii Krajowej, Marszałka J. Piłsudskiego, B. Głowackiego. Trasy tych dróg pokrywają się z podstawowymi relacjami ruchu wewnętrznego, co utrudnia, z uwagi na szerokość tych ulic sprawne i bezpieczne ich funkcjonowanie.

Obecnie trwają prace przy budowie północno – wschodniej obwodnicy miasta, stanowiącej część rozbudowywanej drogi wojewódzkiej Nr 768.

Dla przedsięwzięcia, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Kielcach, decyzją z dnia 28.04.2016 r, znak:: WOO-I.4210.1.2015.AM/KT.78 wydał decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia pod nazwą „Rozbudowa drogi wojewódzkiej Nr 768 na odcinku Jędrzejów – granica województwa wraz z obwodnicami miast Jędrzejów, Działoszyce, Skalbmierz, Topola, Kazimierza

Wielka”. Program Funkcjonalno – Użytkowy inwestycji obejmuje rozbudowę drogi wojewódzkiej Nr 768 od km ok. 49+200 (istn. 51 +300) do km 64+163 (istn. 66+152,48) wraz z budową obwodnicy miasta Kazimierza Wielka oraz budową obwodu drogowego. W ramach inwestycji, na terenie miasta Kazimierza Wielka, realizowana jest:

- budowa ronda w km ok. 50+100 istniejącej drogi wojewódzkiej Nr 768 – początek projektowanej wschodniej obwodnicy miasta,
- budowa odcinka o długości ok. 2,7 km prowadzonego nowoprojektowanym śladem do drogi DW776, gdzie zaprojektowano rondo,
- włączenie w istniejący przebieg DW 768 od km 52+800 do km 53+045;
- budowa obwodu drogowego na terenie inwestycji,
- budowa fragmentu zachodniej obwodnicy miasta od ul. Koszyckiej (DW 768) do DW 776 skrzyżowanie ul. Armii Krajowej i T. Kościuszki – odcinek długości ok. 1,4 km.

Zakończenie realizacji inwestycji przewidywane jest na jesień 2021 r.

Do podstawowego układu drogowego miasta, obok powyższych dróg wojewódzkich, zaliczyć można odcinki dróg powiatowych: ul. H. Sienkiewicza, wiążącą miasto z ok. 1/3 obszaru gminy położonego w południowo-zachodniej jego części oraz ul. Budzyńską, będąca potencjalną alternatywą dojazdu do Skalbmierza.

Drogi wojewódzkie w mieście są administrowane przez Świętokrzyski Zarząd Dróg Wojewódzkich, a drogi powiatowe przez Zarząd Dróg Powiatowych w Kazimierzy Wielkiej. Wykaz dróg powiatowych, zlokalizowanych na terenie miasta i gminy zawiera tab. 26.

Na rys. 3, została przedstawiona klasyfikacja istniejących dróg na terenie gminy Kazimierza Wielka.

Uzupełniający układ drogowy miasta stanowią ulice lokalne miejskie. Do ulic lokalnych miejskich, przenoszących większy ruch należą ulice: Krakowska, Głowackiego, Przemysłowa, Partyzantów, Szkolna, Kościuszki, Nowa Wieś. Ulice Krakowska i Głowackiego stanowią uzupełnienie podstawowego układu drogowego miasta.

Ogólna długość dróg gminnych publicznych (ulic) na terenie miasta, na koniec 2019 r., wynosiła 19,300 km, z tego:

- nawierzchnię twardą ulepszoną posiadało:
 - ✓ bitumiczną 17,316 km dróg,
 - ✓ z kostki 0,190 km dróg;
- nawierzchnię twardą nieulepszoną posiadało:
 - ✓ brukowcową 0,330 km dróg,
 - ✓ tłuczniową 0,551 km dróg;
- nawierzchnię gruntową posiadało:

- ✓ wzmocnioną żwirem, żużlem itp. 0,636 km dróg,
- ✓ naturalną (z gruntu rodzimego) 0,280 km.

Na terenie miasta, w granicach dróg wojewódzkich, znajdują się 2 mosty trwałe, wykonane z betonu zbrojonego.

Tabela 26. Wykaz dróg powiatowych na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka

Lp.	Nr drogi	Nazwa drogi będącej w kategorii dróg powiatowych
1	2	3
1.	0500 T	Skalbmierz - Zakrzów - Sietejów - Małoszów - Bolowiec - gr. woj. świętokrzyskiego - (Klimontów)
2.	0501 T	(Cuszów) - gr. woj. świętokrzyskiego - Głuchów
3.	0505 T	Skalbmierz - Kózki - Przybenice - Głuchów - Podkamieńczyce
4.	0507 T	Przybenice - Boszczynek - Słonowice
5.	0509 T	przez wieś Gunów
6.	0518 T	Topola - Słonowice
7.	0520 T	Czarnocin - Swoszowice - Broniszów
8.	0528 T	Słonowice - Kazimierza Wielka
9.	0529 T	Topola - Kamyszów - Broniszów
10.	0530 T	Kazimierza Wielka - Odonów - Chruszczyna Wielka - Wielgus - Łękawa - Marcinkowice - Czarnowiec - gr. woj. świętokrzyskiego - (Kościółec)
11.	0531 T	Odonów - Łyczaków - Plechówka - Gorzków - Donatkowice - gr. woj. świętokrzyskiego - (Włostowice)
12.	0532 T	Boronice - Ksawerówka - Marcinkowice - Lekszyce
13.	0533 T	Kazimierza Mała - Wojciechów
14.	0534 T	Gabułów - Zagórzyce - Wymysłów - Cło - Stardlice - Lelin - Plechówka - Nagórzanki - Wielgus
15.	0535 T	Wielgus - Boronice
16.	0536 T	Cudzynowice - Hołdowiec - Jakuszowice
17.	0537 T	gr. woj. małopolskiego - Góry Sieradzkie - Sieradzice
18.	0538 T	Skorców - Paśmiechy - Chruścina Mała - Wielgus - Dalechowice - gr. woj. świętokrzyskiego - (Kuchary)
19.	0539 T	Gościńiec - Wojsławice - Donatkowice - Kaczkowice - Prokocice - Sędziszowice - gr. woj. świętokrzyskiego - (Rachwałowice)
20.	0540 T	Nagórzany - Dalechowice - Gościńiec
21.	0541 T	Krzyszkwice - Gorzków
22.	0542 T	Zięblice - Gabułów
23.	0543 T	(Kadzice) - gr. woj. małopolskiego - Podkamieńczyce - Kamieńczyce
24.	0546 T	Jakuszowice - Kazimierza Mała - Cło - Zbeltowice - Bródek - Bejsce - Piotrkowice - Uściszowice - Górny Rogów - Rogów

Opracowano na podstawie Uchwały Nr 106/03 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie nadania numerów drogom powiatowym oraz drogom gminnym na terenie województwa świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 202 poz. 1854)

Obszar gminy

Podstawowy układ drogowy gminy Kazimierza Wielka, oparty jest o drogi wojewódzkie Nr 768 Jędrzejów – Kazimierza Wielka – Koszyce – Brzesko i Nr 776 Kraków – Busko Zdrój oraz powiązane z nimi drogi powiatowe i gminne.

Spośród 24 odcinków dróg powiatowych, zlokalizowanych na terenie gminy (tab.26), ważne znaczenie dla połączeń ponadlokalnych mają drogi: Nr 0530 T – Kazimierza Wielka – Wielgus – gr. województwa (Kościelec); Nr 0546 T Jakuszowice – Bejsce – Rogów; Nr 0529 T Topola – Broniszów, Nr 0505 T Skalbmierz – Przybenice – Podkamięczycze.

Pozostałe odcinki dróg powiatowych mają znaczenie lokalne, łącząc poprzez powyższe drogi i drogi wojewódzkie Kazimierz Wielką z poszczególnymi sołectwami położonymi wewnątrz gminy oraz miejscowościami zlokalizowanymi na obrzeżach sąsiednich gmin.

Ogólna długość dróg gminnych publicznych na terenie sołectw gminy Kazimierza Wielka, na koniec 2019 r., wynosiła 403,125 km, z tego:

- nawierzchnię twardą, ulepszoną, bitumiczną posiadało 118,418 km dróg,
- nawierzchnię twardą, nieulepszoną, tłuczniową, posiadało 145,504 km dróg;
- nawierzchnię gruntową, naturalną (z gruntu rodzimego), posiadało 139,203 km dróg.

Wykaz dróg gminnych, wraz z numeracją, zlokalizowanych na terenie miasta i gminy, zawiera tab. 27.

Tabela 27. Wykaz i numeracja dróg gminnych na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka

l.p.	Nr drogi	Nazwa drogi/przebieg drogi/ulicy będącej w kategorii dróg gminnych
1	2	3
Drogi wyznaczone:		
Uchwałą Nr 106/03 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie nadania numerów drogom powiatowym oraz drogom gminnym na terenie województwa świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 202 poz. 1854)		
l.p.	Nr drogi	Nazwa drogi będącej w kategorii dróg gminnych
1.	001052 T	Dalechowice - Bobin
2.	001053 T	Dalechowice - Lekszyce
3.	001054 T	Marcinkowice - Sieradzice
4.	001055 T	Łękawa - Nagorzany
5.	001056 T	Nagorzany - Hektary
6.	001057 T	Chruszczyna Mała - Paśmiechy
7.	001058 T	Nagorzanki - Gościniec
8.	001059 T	Plechówka - Plechów
9.	001060 T	Plechów - Gorzków
10.	001061 T	Zagórzyce - Kazimierza Mała
11.	001062 T	Kazimierza Mała - Gabułów
12.	001063 T	Wojsławice - Koczanów

13.	001064 T	Zysławice - Jankowice
14.	001065 T	Koczanów - Zysławice
15.	001066 T	Wojsławice - Krzyszkowice
16.	001067 T	Wojsławice - Gorzków

1	2	3
17.	001068 T	Dalechowice - Wojsławice
18.	001069 T	Podolany - Lolin
19.	001070 T	Wojciechów - Plechów
20.	001071 T	Cudzynowice - Topola
21.	001072 T	Zagórzyce - Dębiany
22.	001073 T	Zięblice - Bugaj
23.	001074 T	Gabułów - Chołdowice

Drogi dodane i uzupełnione:

Uchwałą Nr 2457/17 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 106/03 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie nadania numerów drogom powiatowym oraz drogom gminnym na terenie województwa świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 4 kwietnia 2017 r., poz. 1321)

L.p.	Nr drogi	Nazwa drogi	Przebieg drogi/ulicy (początek, przez, koniec) Długość drogi
1	2	3	4
1.	329104 T	Boronice, dz. ew. nr 298/1	droga powiatowa 0532T - Nadziałowice Obręb Boronice Długość drogi 1249 m
2.	329105 T	Boronice, dz. ew. nr 124/1	droga powiatowa 0532T - Stara Wieś Obręb Boronice Długość drogi 359 m
3.	329106 T	Boronice, dz. ew. nr 101 i dz. ew. nr 131	Zaszosie - Stara Wieś Obręb Boronice Długość drogi 988 m
4.	329107 T	Boronice, dz. ew. nr 371 i część dz. ew. nr 408	Zagaje - Czarnowiec Obręb Boronice Długość drogi 942 m
5.	329108 T	Boronice dz. ew. nr 339, 386, 390, Łękawa dz. ew. nr 257, Sieradzice dz. ew. nr 221	droga powiatowa 0532T - Łękawa - droga powiatowa 0535T Obręb Boronice, Obręb Łękawa, Obręb Sieradzice. Długość drogi 2078 m
6.	329109 T	Boronice, dz. ew. nr 155	Dubięcín przez wieś Obręb Boronice Długość drogi 717 m
7.	329110 T	Sieradzice dz. ew. nr 17, Boronice część dz. ew. nr 148	droga powiatowa 0537T - Przymiarki - droga wojewódzka 776 Obręb Boronice, Obręb Sieradzice Długość drogi 1837 m
8.	329111 T	Broniszów, dz. ew. nr 592/2	droga wojewódzka 776 - Błonie Obręb Broniszów Długość drogi 1636 m
9.	329112 T	Broniszów, dz. ew. nr 292, Gabułów dz. ew. nr 884/2	droga wojewódzka 776 - Przymiarki Obręb Broniszów, Obręb Gabułów długość drogi 1209 m
10.	329113 T	Chruszczyna Wielka, dz. ew. nr 661 i dz. ew. nr 662	droga powiatowa 0530T - Chruszczyna Wielka - droga powiatowa 0530T Obręb Chruszczyna Wlk. Długość drogi 1391m
11.	329114 T	Chruszczyna Wielka, dz. ew. nr 107	Chruszczyna Wielka - Chruszczyna Mała Obręb Chruszczyna Wlk. Długość drogi 1049 m
12.	329115 T	Chruszczyna Wielka, dz. ew. nr 315	droga gminna - droga powiatowa nr 0530T Obręb Chruszczyna Wlk. Długość drogi 151m
13.	329116 T	Cło, dz. ew. nr 203	droga powiatowa 0534T - Przez wieś Obręb Cło Długość drogi 798 m
14.	329117 T	Cudzynowice, dz. ew. nr 667	od drogi wojewódzkiej 768 Obręb Cudzynowice

			Długość drogi 827 m
15.	329118 T	Cudzynowice, dz. ew. nr 635	od drogi wojewódzkiej 768 Obręb Cudzynowice Długość drogi 890 m
16.	329119 T	Cudzynowice, dz. ew. nr 486/1, dz. ew. nr 486/2, dz. ew. nr 479	od drogi wojewódzkiej 768 - Budzyna Cudzynowski Obręb Cudzynowice Długość drogi 1618 m

1	2	3	4
17.	329120 T	Cudzynowice, dz. ew. nr 785/2	droga wojewódzka 768 - droga powiatowa 0536T Obręb Cudzynowice Długość drogi 703 m
18.	329121 T	Cudzynowice, dz. ew. nr 835, dz. ew. nr 818 (w ciągu drogi - ul. Koszycka)	droga powiatowa 0536T - przez wieś Obręb Cudzynowice Długość drogi 493 m
19.	329122 T	Donatkowice, dz. ew. nr 334, dz. ew. nr 318 i dz. ew. nr 352	droga powiatowa nr 0539T - droga powiatowa nr 0531T Obręb Donatkowice Długość drogi 1229 m
20.	329123 T	Donatkowice, dz. ew. nr 75, Plechów, dz. ew. nr 416	droga powiatowa nr 0539T - droga gminna 329026T Obręb Donatkowice, Obręb Plechów Długość drogi 1135 m
21.	329124 T	Donatkowice, dz. ew. nr 68, Plechów, dz. ew. nr 202/3	od drogi powiatowej nr 0539T - do drogi gminnej 329026T jako część drogi gminnej 329026T Obręb Donatkowice, Obręb Plechów Długość drogi 1237 m
22.	329125 T	Donatkowice, dz. ew. nr 23	droga powiatowa nr 0531T - droga powiatowa 0539T Obręb Donatkowice Długość drogi 1105 m
23.	329126 T	Donosy, dz. ew. nr 330, dz. ew. nr 346	Donosy (Psiarków) - Chruszczyna Mała Obręb Donosy Długość drogi 1120 m
24.	329127 T	Donosy, dz. ew. nr 267	droga wojewódzka 776 - Stara wieś (Paśmiechy) Obręb Donosy Długość drogi 1039 m
25.	329128 T	Donosy, dz. ew. nr 132	droga wojewódzka 776 - Donosy przez wieś Obręb Donosy Długość drogi 182 m
26.	329129 T	Donosy, dz. ew. nr 123/2,	droga wojewódzka 776 - granica miasta Kazimierza Wielka Obręb Donosy Długość drogi 550 m
27.	329130 T	Gabułów, dz. ew. nr 722	Droga wojewódzka 776 - Gabułów przez wieś Obręb Gabułów Długość drogi 1200 m
28.	329131 T	Gabułów, dz. ew. nr 906/2, dz. ew. nr 795, dz. ew.	Gabułów (Podstawie) - Gabułów (Sypów) Obręb Gabułów Długość drogi 721m
29.	329132 T	Gabułów, dz. ew. nr 801	Gabułów (Kaczmarka) - Gabułów (Sypów) Obręb Gabułów Długość drogi 288 m
30.	329133 T	Gabułów, dz. ew. nr 486	Gabułów (Błonie) - Gabułów (Kaczmarka) Obręb Gabułów Długość drogi 840 m
31.	329134 T	Gabułów, dz. ew. nr 612	Ziębice - Gabułów Obręb Gabułów Długość drogi 887 m
32.	329135 T	Głuchów, dz. ew. nr 50 i dz. ew. nr 183	Głuchów (Kolonia) - Podkamieńczyce Obręb Głuchów Długość drogi 1568 m
33.	329136 T	Głuchów, dz. ew. nr 3/3 i dz. ew. nr 3/4	Głuchów (Reforma) - Głuchów (Podwikle) - Małoszów - granica Gminy Obręb Głuchów Długość drogi 1320 m
34.	329137 T	Gorzków, dz. ew. nr 68 i dz. ew. nr 53/6	Gorzków przez wieś Obręb Gorzków Długość drogi 503 m
35.	329138 T	Gorzków, dz. ew. nr 459, Plechów, dz. ew. nr 218	Gorzków - Plechów Obręb Gorzków, Obręb Plechów Długość drogi 1153 m

36.	329139 T	Gorzków, dz. ew. nr 231	Łany Gorzkowskie - Wojsławice Obręb Gorzków Długość drogi 930 m
37.	329140 T	Góry Sieradzkie, dz. ew. nr 89, Sieradzice, dz. ew. nr 68, dz. ew. nr 69, dz. ew. nr 70	Góry Sieradzkie – Zakręcie Obręb Góry Sieradzkie, Obręb Sieradzice Długość drogi 1893 m

1	2	3	4
38.	329141 T	Góry Sieradzkie, dz. ew. nr 90	droga powiatowa nr 0537T - w stronę Przymiarek Obręb Góry Sieradzkie Długość drogi 237 m
39.	329142 T	Gunów Kolonia, dz. ew. nr 171	droga powiatowa nr 0543T - (Gzichów) Obręb Gunów - Kolonia Długość drogi 361m
40.	329143 T	Gunów Wilków, dz. ew. nr 90	Gunów - Wilków - Podwikle Obręb Gunów - Wilków Długość drogi 1126 m
41.	329144 T	Gunów Wilków, dz. ew. nr 145	Kamieńczyce - Parcelacje Obręb Gunów - Wilków Długość drogi 597 m
42.	329145 T	Gunów Wilków, dz. ew. nr 228	Ośrodek przez wieś Obręb Gunów - Wilków Długość drogi 946 m
43.	329146 T	Gunów Wilków, dz. ew. nr 358	Gunów-Wilków – Wilków - Gunów-Wilków - Wilków Obręb Gunów – Wilków Długość drogi 1708 m
44.	329147 T	Gunów Wilków, dz. ew. nr 349	Wilków - sranica Gminy Obręb Gunów - Wilków Długość drogi 352 m
45.	329148 T	Hołdowiec, dz. ew. nr 552, Gabułów, dz. ew. nr 887	Rakoszyn - Korea Obręb Hołdowiec, Obręb Gabułów Długość drogi 1412 m
46.	329149 T	Jakuszowice, dz. ew. nr 402/2	Droga wojewódzka nr 776 - droga powiatowa nr 0536T Obręb Jakuszowice Długość drogi 936 m
47.	329150 T	Kamieńczyce, dz. ew. nr 266/2	Kamieńczyce - granica Gminy Obręb Kamieńczyce Długość drogi 1835 m
48.	329151 T	Kamieńczyce, dz. ew. nr 273 i dz. ew. nr 267	droga wojewódzka nr 776 - Kamieńczyce (Żłoby) Obręb Kamieńczyce Długość drogi 433 m
49.	329152 T	Skorczów, dz. ew. nr 78/2, Kamieńczyce, dz. ew. nr 270	Skorczów - Wodocza Obręb Kamieńczyce, Obręb Skorczów Długość drogi 1409 m
50.	329153 T	Kamyszów, dz. ew. nr 177/2	droga powiatowa nr 0529T - droga gminna 329030T Obręb Kamyszów Długość drogi 992 m
51.	329154 T	Kamyszów, dz. ew. nr 439	droga sminna 329030T - w stronę drogi powiatowej 0529T Obręb Kamyszów Długość drogi 693 m
52.	329155 T	Kamyszów, dz. ew. nr 499 i dz. ew. nr 615	Kamyszów przez wieś Obręb Kamyszów Długość drogi 1232 m
53.	329156 T	Krzyszkwice, dz. ew. nr 178	Kolonia Krzyszkwice - Krzyszkwice Obręb Krzyszkwice Długość drogi 585 m
54.	329157 T	Wielgus, dz. ew. nr 85, Krzyszkwice, dz. ew. nr 177/4	Wielsus - Krzyszkwice (Stara Wieś) Obręb Krzyszkwice, Obręb Wielsus Długość drogi 1736 m
55.	329158 T	Krzyszkwice, dz. ew. nr 176	droga powiatowa nr 0538T - Krzyszkwice przez wieś droga powiatowa nr 0538T - Krzyszkwice przez wieś Obręb Krzyszkwice Długość drogi 1009 m
56.	329159 T	Lekszyce, dz. ew. nr 13 i dz. ew. nr 21	Marcinkowice - Lekszyce Obręb Lekszyce Długość drogi 1482 m
57.	329160 T	Lekszyce, dz. ew. nr 86	droga powiatowa nr 0530T - granica gminy - (Mysławczyce) Obręb Lekszyce

			Długość drogi 764 m
58.	329161 T	Lekszyce, dz. ew. nr 100	droga gminna nr 329002T - granica gminy - (Wolwanowice) Obręb Lekszyce Długość drogi 659 m
59.	329162 T	Lekszyce, dz. ew. nr 82	Lekszyce przez wieś Obręb Lekszyce Długość drogi 216 m

1	2	3	4
60.	329163 T	Lekszyce, dz. ew. nr 59 i dz. ew. nr 52	Lekszyce - granica gminy - (Rożna) Obręb Lekszyce Długość drogi 285 m
61.	329164 T	Łękawa, dz. ew. nr 149 i dz. ew. nr 86	Łękawa - Zagaje Obręb Łękawa Długość drogi 1615 m
62.	329165 T	Łękawa, dz. ew. nr 56 i dz. ew. nr 59	Czarnowiec przez wieś Obręb Łękawa Długość drogi 1101m
63.	329166 T	Łękawa, dz. ew. nr 70	Czarnowiec - Łękawa Obręb Łękawa Długość drogi 1168 m
64.	329167 T	Łyczaków, dz. ew. nr 116, dz. ew. nr 117, Chruszczyna Wielka, dz.ew. nr 299	Plechówka – Łyczaków Obręb Łyczaków Długość drogi 1147 m
65.	329168 T	Marcinkowice, dz. ew. nr 134 i dz. ew. nr 162	od drogi 329003T przez wieś Marcinkowice Obręb Marcinkowice Długość drogi 1319 m
66.	329169 T	Marcinkowice, dz. ew. nr 54	droga powiatowa nr 0530T - Marcinkowice Obręb Marcinkowice Długość drogi 689 m
67.	329170 T	Marcinkowice, dz. ew. nr 57 i dz. ew. nr 230	Czarnowiec - Marcinkowice - Dalechowice Obręb Marcinkowice Długość drogi 1686 m
68.	329171 T	Nagórzanki, dz. ew. nr 27	Nagórzanki - Stara Wieś Obręb Nagórzanki Długość drogi 841m
69.	329172 T	Nagórzanki, dz. ew. nr 115 i dz. ew. nr 114	Wydmuchów - Pastwiska Obręb Nagórzanki Długość drogi 1140 m
70.	329173 T	Odonów, dz. ew. nr 3 (w ciągu drogi - ul. Krakowska)	Peperówka - granica miasta Kazimierza Wielka Obręb Odonów Długość drogi 736 m
71.	329174 T	Odonów, dz. ew. nr 86/2 (w ciągu drogi - ul. Księdza płka Jachimowskiego)	droga powiatowa nr 0530T - granica miasta Kazimierza Wielka Obręb Odonów Długość drogi 205 m
72.	329175 T	Odonów, dz. ew. nr 117, Wojciechów, dz. ew. 491/2	od drogi powiatowej nr 0530T do końca zabudowań Obręb Odonów, Obręb Wojciechów Długość drogi 285 m
73.	329176 T	Odonów, dz. ew. nr 264	od drogi powiatowej nr 0531T na południe do końca zabudowań Obręb Odonów Długość drogi 147 m
74.	329177 T	Paśmiechy, dz. ew. nr 105/3, dz. ew. nr 111/2	droga powiatowa 0535T - Nadziałowice Obręb Paśmiechy Długość drogi 1268 m
75.	329178 T	Skorczów, dz. ew. nr 332/2, Paśmiechy, dz. ew. nr 17	Skorczów - Stara Wieś Obręb Paśmiechy, Obręb Skorczów Długość drogi 831m
76.	329179 T	Plechów, dz. ew. nr 283	Gorzków - Donatkowice Obręb Plechów Długość drogi 921m
77.	329180 T	Podolany, dz. ew. nr 15 i dz. ew. nr 24	Podolany przez wieś Obręb Podolany Długość drogi 910 m
78.	329181 T	Podolany, dz. ew. nr 220, Plechów, dz. ew. nr 33	Podolany - Kaczkowice Obręb Podolany, obręb Plechów Długość drogi 1549 m
79.	329182 T	Sieradzice, dz. ew. nr 153	Sieradzice (Stara Wieś) - Ksawerówka Obręb Sieradzice Długość drogi 676 m
80.	329183 T	Sieradzice, dz. ew. nr 217	Ksawerówka przez wieś Obręb Sieradzice

			Długość drogi 796 m
81.	329184 T	Skorczów, dz. ew. nr 119 i dz. ew. nr 184	Skorczów - Paśmiechy Obręb Skorczów Długość drogi 2629 m
82.	329185 T	Słonowice, dz. ew. nr 142	Słonowice (Reforma) - Słonowice (Podlesie) Obręb Słonowice Długość drogi 605 m

1	2	3	4
83.	329186 T	Słonowice, dz. ew. nr 261 i dz. ew. nr 187	Słonowice (stara wieś) - Słonowice (Reforma) Obręb Słonowice Długość drogi 820 m
84.	329187 T	Słonowice, dz. ew. nr 245 i dz. ew. nr 249	Słonowice przez wieś i Słonowice - Donosy Obręb Słonowice Długość drogi 1737 m
85.	329188 T	Wojciechów, dz. ew. nr 1069 i Stradlice, dz. ew. nr 349	droga gminna 329019T - droga wojewódzka 768 Obręb Stradlice, Obręb Wojciechów Długość drogi 1005 m
86.	329189 T	Wojciechów, dz. ew. nr 490	od drogi wojewódzkiej nr 768 do końca zabudowań Obręb Wojciechów Długość drogi 220 m
87.	329190 T	Wojślawice, dz. ew. nr 173	Wojślawice - Fajówka Obręb Wojślawice Długość drogi 666 m
88.	329191 T	Wojślawice, dz. ew. nr 223 i dz. ew. nr 185	Wojślawice - Chrustowo Obręb Wojślawice Długość drogi 1061m
89.	329192 T	Wojślawice, dz. ew. nr 272	droga gminna nr 329012T - droga gminna nr 329014T Obręb Wojślawice Długość drogi 385 m
90.	329193 T	Wojślawice, dz. ew. nr 29	Wojślawice - Koziarnia Obręb Wojślawice Długość drogi 568 m
91.	329194 T	Wojślawice, dz. ew. nr 9	od drogi gminnej nr 329015T do końca zabudowań Obręb Wojślawice Długość drogi 273 m
92.	329195 T	Wojślawice, dz. ew. nr 75	Wojślawice - Krzyszkowice Obręb Wojślawice Długość drogi 940 m
93.	329196 T	Wymysłów, dz. ew. nr 92, dz. ew. nr 244/1, dz. ew. nr 235	droga powiatowa nr 0534T - Działoszyce - Wymysłów - droga powiatowa nr 0534T Obręb Wymysłów Długość drogi 947 m
94.	329197 T	Wymysłów, dz. ew. nr 207, dz. ew. nr 274	Wymysłów przez wieś i równoległe drogi powiatowej nr 0534T Obręb Wymysłów Długość drogi 1077 m
95.	329198 T	Zagórzyce, dz. ew. nr 1007	od drogi powiatowej nr 0534T przez Zagórzyce Galicja Obręb Zagórzyce Długość drogi 463 m
96.	329199 T	Zagórzyce, dz. ew. nr 987 i dz. ew. nr 1184	Zagórzyce przez wieś Obręb Zagórzyce Długość drogi 1235 m
97.	329200 T	Słonowice, dz. ew. nr 1217	granica Miasta Kazimierza Wielka - Słonowice Obręb Słonowice Długość drogi 1443 m
98.	329201 T	Wielgus, dz. ew. nr 106	Gościniec - Przeczniów Obręb Wielgus Długość drogi 498 m
99.	329202 T	Wielgus, dz. ew. nr 189	od drogi powiatowej nr 0530T w stronę Przeczniowa Obręb Wielgus Długość drogi 392 m
100.	329203 T	Wielgus, dz. ew. nr 277	od drogi gminnej w Przeczniowie do końca zabudowań Obręb Wielgus Długość drogi 338 m
101.	329204 T	Zięblice, dz. ew. nr 557	Zięblice przez wieś Obręb Zięblice Długość drogi 404 m
102.	329205 T	Zięblice, dz. ew. nr 928	droga powiatowa nr 0542T - droga gminna nr 329022T Obręb Zięblice

			Długość drogi 804 m
103.	329206 T	Zięblice, dz. ew. nr 550, dz. ew. nr 876	Zięblice - Bugaj Zięblicki Obręb Zięblice Długość drogi 1384 m
104.	329207 T	Zięblice, dz. ew. nr 119, dz. ew. nr 90, dz. ew. nr 40	od drogi powiatowej nr 0542T (Zięblice) w stronę drogi wojewódzkiej 776 (Krzyż) Obręb Zięblice Długość drogi 1661m

1	2	3	4
105.	329208 T	Zięblice, dz. ew. nr 42/2	od drogi powiatowej nr 0542T (Zięblice) w stronę drogi wojewódzkiej 776 (Broniszów) Obręb Zięblice Długość drogi 1526 m
106.	329209 T	Zysławice, dz. ew. nr 55	droga gminna nr 329014T - droga gminna nr 329012T Obręb Zysławice Długość drogi 1135 m
107.	329210 T	Kazimierza Wielka, dz. ew. nr 1157	od ul. Przemysłowej do granicy miasta Kazimierza Wielka Miasto Długość drogi 304 m
108.	329211 T	Kazimierza Wielka, dz. ew. nr 941	od drogi gminnej nr 329081T na zachód Kazimierza Wielka Miasto Długość drogi 150 m
109.	329212 T	Kazimierza Wielka, dz. ew. nr 852 (w ciągu drogi - ul. Polna)	droga powiatowa nr 0530T - droga gminna 329081T Kazimierza Wielka Miasto Długość drogi 212 m
110.	329213 T	Kazimierza Wielka, dz. ew. nr 843/9, dz. ew. nr 843/4 i dz. ew. nr 844/1 (w ciągu drogi - ul. Malinowa)	droga powiatowa nr 0530T - droga gminna 329081T Kazimierza Wielka Miasto Długość drogi 247 m

Opracowano na podstawie Uchwały Nr 106/03 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie nadania numerów drogom powiatowym oraz drogom gminnym na terenie województwa świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego Nr 202 poz. 1854) oraz Uchwały Nr 2457/17 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 29 maja 2017 r. w sprawie zmiany uchwały Nr 106/03 Zarządu Województwa Świętokrzyskiego z dnia 8 maja 2003 r. w sprawie nadania numerów drogom powiatowym oraz drogom gminnym na terenie województwa świętokrzyskiego (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 4 kwietnia 2017 r., poz. 1321)

2.12.3. Komunikacja zbiorowa

Przystanek dworcowy, zapewniający obsługę dalekobieżnych połączeń autobusowych, znajduje się w Kazimierzy Wielkiej przy ul. Armii Krajowej, natomiast lokalne połączenia busowe obsługuje punkt komunikacyjny przy ul. Okrężnej w Kazimierzy Wielkiej. Przystanki autobusowe, zlokalizowane przy drogach na terenie gminy, są skromnie wyposażone za wyjątkiem przystanków zlokalizowanych przy drogach wojewódzkich, posiadających zatoki i zadaszenia dla podróżnych.

Kazimierza Wielka, znajduje się na trasie dalekobieżnych połączeń autobusowych, zapewniających dojazd na trasach:

- Kraków – Kazimierza Wielka – Koszyce,
- Kraków – Kazimierza Wielka – Opatowiec,
- Busko-Zdrój – Kazimierza Wielka
- Proszowice – Kazimierza Wielka
- Katowice – Kazimierza Wielka
- Kielce – Kazimierza Wielka

- Działoszyce – Kazimierza Wielka.

Przewozy realizują przewoźnicy: UniBus, LL-bus, Sinbus, Mat-bus, PKS Ostrowiec, PKS Małopolanin.

Na terenie powiatu kazimierskiego, lokalny transport zbiorowy, zapewniają przewoźnicy prywatni. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r., w powiecie kazimierskim, było wydanych przez Starostę 9 zezwoleń na linie komunikacyjne:

- Królewice – Kazimierza Wielka przez (Czyżowice, Charbinowice, Grodowce, Bejsce, Morawiany, Morawianki, Łubinówka, Zbeltowice, Cło, Kazimierza Mała, Jakuszowice),
- Będziaki – Kazimierza Wielka przez (Kolosy, Sokolina, Mikołajów, Charzowice, Zagajów, Dębiany, Krzyż, Broniszów, Gabułów, Jakuszowice),
- Kazimierza Wielka – Skalbmierz przez (Jakuszowice Gabułów, Broniszów, Krzyż, Cieszkowy, Czarnocin, Opatkowiczki, Ciuślice Turnawiec, Miławczyce, Bieglów, Sielec Kolonia, Krępice, Kobylniki),
- Zagaje Stradowskie – Kazimierza Wielka przez (Stradów, Michałowice, Ciuślice, Krępice, Kobylniki, Sielec Kolonia, Skalbmierz, Topola, Cudzynowice, Odonów),
- Kazimierza Wielka – Skalbmierz przez (Cudzynowice, Topola Sielec Biskupi),
- Skalbmierz – Kazimierza Wielka przez (Kózki, Boszczynek, Słonowice, Donosy),
- Opatowiec – Kazimierza Wielka przez (Podskale, Rogów, Uściszowice, Piotrkowice, Bejsce, Brończyce, Dobiesławice, Stojanowice, Podolany, Stradlice, Wojciechów),
- Turnawiec – Cudzynowice przez (Małżyce, Michałowice, Ciuślice, Opatkowiczki, Czarnocin, Cieszkowy, Krzyż, Broniszów, Gabułów, Jakuszowice, Kazimierza Wielka),
- Kazimierza Wielka – Opatowiec przez (Jakuszowice, Gabułów, Zagórzycy, Zięblice, Zagajów, Mikołajów, Sokolina, Charbinowice, Krzczonów, Kamienna, Kocina, Ksany),

Powyższe trasy są obsługiwane przez 6 prywatnych przewoźników,

W 2018 r. w Gminie Kazimierza Wielka nie było transportu zbiorowego zarządzanego przez Gminę.

2.12.4. Stan i zaplecze motoryzacji

Na terenie miasta Kazimierza Wielka znajdują się następujące obiekty stanowiące zaplecze motoryzacji:

1. Stacje paliw:

- „Dr Żurek” – ul. Armii Krajowej,
- „Rolmet” – ul. Przemysłowa 5,
- „Rolmet” – ul. Kolejowa 31,
- „Orlen” – ul. Kolejowa 132,
- „Moya” – ul. Kolejowa 132.

2. Okręgowe stacje kontroli pojazdów:
 - ul. Armii Krajowej,
 - ul. Kolejowa 31.

3. Warsztaty samochodowe:
 - Autoserwis, ul. ul. Armii Krajowej,
 - Auto-naprawa, wulkanizacja, ul. Przemysłowa,
 - Wulkanizacja, ul. Głowackiego,
 - Wulkanizacja, ul. Kolejowa.

4. Myjnie samochodowe:
 - ul. Przemysłowa 5,
 - 2 myjnie przy ul. Kolejowej.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka znajdują się następujące obiekty stanowiące zaplecze motoryzacji:

1. Stacje paliw „Rolmet”, myjnia samochodowa, w Skorczowie.
2. Nauka jazdy – w Odonowie.
3. Usługi transportowe w Kamieńczycach i Stradlicach
4. Warsztaty samochodowe w: Broniszowie, Donosach, Gabułtowie, Górach Sieradzkich, Kamieńczycach, Kamyszowie, Marcinkowicach, Odonowie i Sieradzicach.

2.12.5. Ocena układu komunikacyjnego i ruchu istniejącego

Układ drogowy miasta, stanowiący lokalny węzeł komunikacyjny, oparty jest głównie na historycznie wytyczonych szlakach. Aktualnie trwają prace nad budową obwodnicy miasta. Droga ta, po ukończeniu realizacji, przejmie ruch tranzytowy z dróg wojewódzkich Nr 768 i Nr 776, obecnie przebiegających przez centrum miasta i generujących duże natężenie ruchu, w granicach dróg przebiegających przez tereny zabudowy mieszkaniowej.

Podstawowy układ drogowy gminy ma charakter koncentryczny z pewnymi odchyleniami od tej zasady, spowodowanymi trudnymi warunkami terenowymi wynikającymi z urozmaiconej rzeźby terenu i sieci rzek i cieków powierzchniowych. Geometryczny środek układu stanowi miasto Kazimierza Wielka. Główne elementy układu stanowią drogi wojewódzkie uzupełniane przez drogi powiatowe i gminne. Gęstość sieci dróg o twardej nawierzchni jest wystarczająca, za wyjątkiem braku bezpośrednich połączeń komunikacyjnych między niektórymi graniczącymi ze sobą sołectwami.

Odcinki dróg, nie spełniające parametrów normatywnych, wymagają wzmocnienia i poszerzenia koron dróg i korekty łuków poziomych. Pozostałe drogi powiatowe i gminne, spełniające funkcje obsługi obszaru gminy i drugorzędnych powiązań na jej obrzeżach, wymagają na ogół jedynie modernizacji nawierzchni jezdni.

Ocena ruchu istniejącego, opiera się na Generalnym Pomiarze Ruchu na drogach wojewódzkich przeprowadzonym w 2015 r. Średni dobowy ruch roczny (SDRR), na terenie gminy Kazimierza Wielka, mierzony był w 2015 r. w następujących punktach pomiarowych:

- punkt Nr 26070, położony na odcinku Skalbmierz – Kazimierza Wielka, przy drodze Nr 768, SDRR – 2914 poj./dobę (w tym: 23 motocykle, 2419 samochodów osobowych, 271 samochodów dostawczych, 73 samochody ciężarowe bez przyczepy, 102 samochody ciężarowe z przyczepami, 6 autobusów, 20 ciągników);
- punkt Nr 26071, położony na odcinku Kazimierza Wielka – granica województwa, przy drodze Nr 768, SDRR – 3045 poj./dobę (w tym: 40 motocykle, 2475 samochodów osobowych, 274 samochody dostawcze, 104 samochody ciężarowe bez przyczepy, 122 samochody ciężarowe z przyczepami, 9 autobusów, 21 ciągników);
- punkt Nr 26074, położony na odcinku granica województwa – Kazimierza Wielka, przy drodze Nr 776, SDRR – 2784 poj./dobę (w tym: 28 motocykli, 2352 samochody osobowe, 273 samochody dostawcze, 45 samochodów ciężarowych bez przyczepy, 56 samochodów ciężarowych z przyczepami, 22 autobusy, 8 ciągników);
- punkt Nr 26075, położony na odcinku Kazimierza Wielka – Krzyż, przy drodze Nr 776, SDRR – 3113 poj./dobę (w tym: 25 motocykli, 2656 samochody osobowe, 249 samochody dostawcze, 53 samochodów ciężarowych bez przyczepy, 115 samochodów ciężarowych z przyczepami, 9 autobusów, 6 ciągników).

Natężenie ruchu, na drogach wojewódzkich na terenie gminy Kazimierza Wielka jest umiarkowane. Na drodze wojewódzkiej Nr 768, większe natężenie ruchu jest na odcinku pod Jędrzejowem (6417 poj./dobę), a na odcinku pod Brzeskiem natężenie ruchu wynosi 10 030 poj./dobę. Na drodze wojewódzkiej Nr 776, natężenie ruchu wzrasta wraz ze zbliżaniem się do granic administracyjnych Krakowa, na odcinku przebiegającym przez miasto wynosi aż 18793 poj./dobę.

2.12.6. Układ kolejowy

Na terenie gminy Kazimierza Wielka nie występują linie kolejowe. Najbliżej położoną trasą jest linia kolejowa, normalnotorowa, dwutorowa, Warszawa – Kraków ze stacją w Miechowie, oddaloną od Kazimierzy Wielkiej o około 30,0 km. Stacja kolejowa połączona jest z miastem drogami wojewódzkimi Nr 768 i Nr 769.

Do końca lat 80-tych, obszar gminy obsługiwany był przez kolej wąskotorową Charsznica – Miechów – Cudzynowice – Kazimierza Wielka – Proszowice, zlikwidowaną z powodu pogarszającej się opłacalności ekonomicznej. Ruch towarowy przejął transport samochodowy, a ruch pasażerski transport autobusowy i mikrobusowy realizowany przez prywatnych przewoźników.

2.13. Systemy infrastruktury technicznej

2.13.1. Gospodarka wodna

Generalnie, teren gminy Kazimierza Wielka, zaopatrywany jest w wodę pitną z **ujęć wody podziemnej: „Płużki”, „Mękarzowice”, „Pałecznicza” oraz z ujęć wody powierzchniowej „Nida 2000” i „Opatkowice”**, położonych poza granicami gminy Kazimierza Wielka.

Wyjątkiem jest **lokalne ujęcie wody podziemnej „Łękawa”**, o niewielkim zasięgu obsługiwanych terenów, zlokalizowane na terenie gminy Kazimierza Wielka.

Zasięgi sieci wodociągowych zostały przedstawione na rys. 4.

Zgodnie, z danymi Urzędu Statystycznego w Kielcach na koniec 2018 r., sieć wodociągowa obejmuje 70,2 % ogółu ludności gminy Kazimierza Wielka.

Ujęcie wody **„Płużki”** jest zlokalizowane na terenie sołectwa Jazdowice w gminie Słaboszów (woj. małopolskie). Z ujęcia, zaopatrywani w wodę są mieszkańcy gmin: Słaboszów, Działoszyce, Skalbmierz, Kazimierza Wielka, Czarnocin. W granicach gminy Kazimierza Wielka z ujęcia wody korzystają: miasto Kazimierza Wielka i sołectwa: Cudzynowice, Donosy, Hołdowiec, Kamyszów, Odonów, Słonowice, Stradlice, Wojciechów i część sołectwa Podolany (Osiedle po PGR).

Do ujęcia „Płużki” zostały dołączone sołectwa Głuchów, Gunów-Wilków, Kamieńczyce i Skorczów (wcześniej zaopatrywane z ujęcia w Pałeczniczy). System zaopatrzenia w wodę wymienionych miejscowości odbywa się za pośrednictwem przepompowni wody zlokalizowanej w Skalbmierzu, zbiorników wody i przepompowni w sołectwie Małoszów.

Woda ujmowana jest z poziomu kredy górnej dwoma studniami wierconymi, w ramach udokumentowanych zasobów w kat. B, w ilości $Q_c=400 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji zwierciadła wody w otworze $S_c=1,5 \text{ m}$, obszar zasobowy $F=0,60 \text{ km}^2$, zatwierdzonych decyzją Marszałka Województwa Małopolskiego z dnia 28.09.2012 r., znak: SR-IX.7431.26.2012.KŻ.

Dyrektor Zarządu Zlewni w Kielcach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, decyzją z dnia 9 października 2019 r., znak: KR.ZUZ.1.421.119.2019.MG udzielił pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z ujęcia „Płużki”, Związkowi Międzygminnemu „Nidzica”, ul. Zielona 12, 28-500 Kazimierza Wielka, w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia w ilości:

- $Q_{\text{max.s.}} = 0,096 \text{ m}^3/\text{s}$, $Q_{\text{max.h}} = 346 \text{ m}^3/\text{h}$, przy czym ilość wód pobieranych z poszczególnych studni nie może przekroczyć ich wydajności eksploatacyjnej;
- $Q_{\text{śr.dob.}} = 3\,074 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{dop.a.}} = 1\,122\,010 \text{ m}^3/\text{rok}$.

Pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej udzielono na okres 20 lat, liczony od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

Ujęcie wody „**Mękarzowice**”, jest zlokalizowane na terenie sołectwa Mękarzowice w gminie Czarnocin. Ujęcie wody „Mękarzowice” zaopatruje w wodę sołectwa z terenu gminy Kazimierza Wielka, tj.: Broniszów, Gabułów, Jakuszowice, Kazimierza Mała, Zagórzycy i Zięblice oraz kilka nieruchomości w sołectwie Wymysłów (za pośrednictwem zbiornika wody i przepompowni zlokalizowanych w Wymysłowie).

Na etapie projektów są sieci wodociągowe w sołectwach Cło i Wymysłów, które będą zasilane w pierścieniu, połączonym z wodociągiem „Nida 2000”.

Ujęcie pracuje dla potrzeb wodociągu grupowego „Czarnocin” i składa się z dwóch studni: zasadniczej z 1988 r. o głębokości 40,0 m i wydajności $Q = 139 \text{ m}^3/\text{h}$, przy $s = 2,1 \text{ m}$ i $R = 125 \text{ m}$, awaryjnej z 1995 r. o głębokości 40,0 m i wydajności $Q = 130 \text{ m}^3/\text{h}$, przy $s = 5,4 \text{ m}$.

Ujęcie ma zatwierdzoną wydajność wody $Q = 139 \text{ m}^3/\text{h}$, a studnie powinny być eksploatowane naprzemiennie. Woda ze studni tłoczona jest przez chlorownię do zbiornika centralnego $V = 2 \times 150 \text{ m}^3$. Z niego woda dostarczana jest do kilku miejscowości, do pozostałych zbiorników wyrównawczych i komór ulg. Na terenie Zięblic znajduje się zbiornik wyrównawczy $V = 100 \text{ m}^3$.

Dyrektor Zarządu Zlewni w Kielcach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, decyzją z dnia 27 grudnia 2019 r., znak: KR.ZUZ.1.421.310.2019.MG, udzielił pozwolenia wodnoprawnego, na pobór wód podziemnych z utworów kredy za pomocą istniejącego ujęcia w obrębie Mękarzowice, Gmina Czarnocin, w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia w ilości:

$$Q_{\text{max.s.}} = 0,027 \text{ m}^3/\text{s}; Q_{\text{sr.dob.}} = 1\,260,3 \text{ m}^3/\text{d}; Q_{\text{dop.a.}} = 552\,026,0 \text{ m}^3/\text{rok}.$$

Pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej udzielono na okres 30 lat, liczony od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

Ujęcie wody „**Pałecznicza**” jest zlokalizowane na terenie miejscowości Pałecznicza (gm. Pałecznicza, woj. małopolskie). Działa dla potrzeb trzech gmin: Pałeczniczy, Skalbmierza i Kazimierzy Wielkiej, w tym z gminy Kazimierza Wielka obsługuje sołectwo Gunów-Kolonia.

Ujęcie działa w oparciu o dwie studnie:

- zasadniczą z 1974 r., o głębokości 95 m i wydajności $Q = 250 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $s = 4,5 \text{ m}$,
- awaryjną z 1997 r., o głębokości 95 m i wydajności $Q = 237 \text{ m}^3/\text{h}$, przy depresji $s = 4,5 \text{ m}$.

Ujęcie posiada zatwierdzoną wydajność $Q_e = 250 \text{ m}^3/\text{h}$ decyzją KDH/013/413/13/76 z dnia 13.05.1976 r wydaną przez Prezesa Centralnego Urzędu Geologii w Warszawie.

Woda z ujęcia jest podawana przez chlorownię do zbiornika kontaktowego o pojemności $V = 200 \text{ m}^3$. Ze zbiornika woda podawana jest grawitacyjnie do I strefy ciśnień. Z gminy Kazimierza Wielka w pierwszej strefie znajduje się tylko Gunów-Kolonia.

Dyrektor Zarządu Zlewni w Kielcach Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, decyzją z dnia 29 stycznia 2021 r., znak: KR.ZUZ.1.4210.240.2020.IM, udzielił pozwolenia wodnoprawnego na usługę wodną, polegającą na poborze wód podziemnych z utworów kredowych

z dwuotworowego ujęcia - studni wierconej zasadniczej nr 1 i studni awaryjnej nr 2 w Pałecznicy, zlokalizowanego na działce ewid. nr 511/4, obręb 0009 Pałecznica, w celu zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia w ilości:

$$Q_{\max.s.} = 0,05 \text{ m}^3/\text{s}; \quad Q_{\text{sr.dob.}} = 2 \text{ 700 m}^3/\text{d}; \quad Q_{\text{dop.a.}} = 990 \text{ 000 m}^3/\text{rok}.$$

Pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej udzielono na okres 30 lat, liczony od dnia, w którym decyzja stała się ostateczna.

Ujęcie wody „Nida 2000” docelowo przewiduje zaopatrywać w wodę wodociągi na terenie 9 gmin. W pierwszym etapie zostały zwodociągowane gminy: Nowy Korczyn, Oleśnica, Pacanów, Solec Zdrój, a w drugim etapie gminy: Bejsce, Kazimierza Wielka, Koszyce, Łubnice, Opatowiec. Obecnie istniejące wodociągi na w/w terenach staną się integralną częścią powstającego systemu „Nida 2000”.

Z ujęcia wody „Nida 2000” w granicach gminy Kazimierza Wielka obecnie korzystają miejscowości: Gorzków, Donatkowice, Krzyszkowice, Łyczaków, Plechówka, Plechów, Wojsławice, Zysławice oraz niewielkie części sołectw: Chruszczyna Wielka i Wielgus. Na etapie projektów są sieci wodociągowe w sołectwach: Chruszczyna Wielka, Dalechowice, Nagórzanki, Wielgus.

Przewiduje się dołączenie do tego wodociągu pozostałych niezwodociągowanych miejscowości z terenu gminy.

Ujęcie „Nida 2000” jest ujęciem powierzchniowym, zlokalizowanym na prawym brzegu rzeki Nidy w km 9+593, na terenie sołectwa Stary Korczyn w gminie Nowy Korczyn. Ujęcie składa się z trzech otworów wlotowych, trzech komór czerpanych, komory zasuw. Do stacji uzdatniania wody przebiegają rurociągi tłoczne DN400 mm w ilości 2 szt. Uzdatniona woda zbiera się w zbiorniku retencyjnym wody czystej, skąd pompami tłoczona jest do sieci wodociągowej.

Starosta Buski decyzją znak: RLO.6341.57.2013 z dnia 31.03.2014 r., udzielił pozwolenia wodnoprawnego dla Związku Międzygminnego „Nida 2000”, na szczególne korzystanie z wód, polegające na poborze wody z rzeki Nidy.

Pobór wody z ujęcia nie może przekraczać wielkości: $Q_{d \text{ sr.}} = 7 \text{ 000 m}^3/\text{d}$, $Q_{d \text{ max}} = 8 \text{ 400 m}^3/\text{d}$, $Q_{h \text{ max}} = 635 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{a \text{ max}} = 2 \text{ 555 000 m}^3/\text{rok}$.

Odprowadzenie wód popłucznych, nadosadowych oraz z przelewów awaryjnych i ze spustów ze Stacji Uzdatniania Wody nie może przekraczać:

$$Q_{d \text{ sr.}} = 298 \text{ m}^3/\text{d}, \quad Q_{h \text{ max}} = 90 \text{ m}^3/\text{h}, \quad Q_{a \text{ max}} = 108 \text{ 770 m}^3/\text{rok}.$$

Pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej udzielono do dnia 31 marca 2024 r.

Z ujęcia **wód powierzchniowych w Opatkowicach**, zlokalizowanego na potoku Ścieklec w sąsiedniej gminie Proszowice, zaopatrywane są sołectwa z terenu gminy Kazimierza Wielka: Lekszyce, Marcinkowice i część sołectwa Sieradzice.

Wydajność rzeczywista istniejących urządzeń do pobierania i uzdatniania wody: średnia dobową – 1500 m³/d, wydajność potencjalna istniejących urządzeń do pobierania i uzdatniania wody, średnia dobową – 2000 m³/d. Ujęcie wody funkcjonuje od 1967 r.

W skład ujęcia wody wchodzi jaz zastawkowy, studnia zbiorcza i osadnik wstępny. Woda kierowana jest grawitacyjnie rurociągiem przesyłowym PCV Ø 400 mm, długości około 1200 m do stacji uzdatniania wody w Opatkowicach. Z przepompowni wody czystej rurociągiem głównym o średnicy Ø 150 mm woda tłoczona jest w kierunku Proszowic i do zbiorników wyrównawczych w Żębocinie.

Docelowo, po zrealizowaniu całego przedsięwzięcia inwestycyjnego związanego z budową wodociągu Nida 2000, sołectwa z terenu gminy Kazimierza Wielka zostaną przyłączone do wodociągu Nida 2000 i jednocześnie odłączone sołectwa zaopatrywane w wodę z ujęcia wody zlokalizowanego na terenie gminy Proszowice.

Ujęcie wody „Łękawa” jest zlokalizowane na działce nr ewid. 347/63 w miejscowości Łękawa w gminie Kazimierza Wielka i obsługuje trzy bloki mieszkalne w miejscowości Łękawa na działce 347/53. Pobór wody następuje ze studni:

Nr 1 – zasadniczej (głębokość 20,0 m, Q_e = 3,0 m³/h, depresja 4,5 m),

Nr 2 – awaryjnej (głębokość 20,0 m, Q_e = 2,8 m³/h, depresja 6,0 m).

Starosta Kazimierski decyzją z dnia 28.04.2016 r. znak: RL.6341.11.2016 udzielił pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód podziemnych z ujęcia wody „Łękawa” dla Związku Międzygminnego „Nidzica” w Kazimierzy Wielkiej. Decyzja zezwala na pobór:

$$Q_{\text{śrd}} = 12,1 \text{ m}^3/\text{d}, \quad Q_{\text{max roczne}} = 5.694 \text{ m}^3/\text{rok}, \quad Q_{\text{max h}} = 1,2 \text{ m}^3/\text{h}.$$

Pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody podziemnej udzielono do dnia 28.04.2036 r.

W granicach gminy znajdują się studnie wiercone, stanowiące własność prywatną i studnie stanowiące własność komunalną, w tym studnie nieczynnego ujęcia wody „Cudzynowice”. Studnie zostały zestawione w tabeli 28 i przedstawione na mapach do niniejszego studium.

Tabela 28. Zestawienie studni wierconych na terenie gminy Kazimierza Wielka

Nr	Miejscowość	Rok budowy	Głębokość [m]	Zwierciadło wody nawiercone [m p.p.t.]	Wydajność [m ³ /h]	Depresja S [m]
	Użytkownik		Nr karty studni	Zwierciadło wody ustabilizowane [m p.p.t.]		Zasięg leja depresji R [m]
1	2	3	4	5	6	7
1	Cudzynowice	1974	20,0	9,3	27,40	5,1
	Ujęcie miejskie studnia		1470	4,0		290,0
2	Cudzynowice	1991	26,0	8,0	12,30	55,8
	Ujęcie miejskie stud. VIIIA		-	7,6		114,0
3	Cudzynowice	1974	20,0	6,5	16,00	6,0
	Ujęcie miejskie studnia IX		1471	0,3		250,0

4	Cudzynowice	1991	24,0	7,6	14,60	2,25
	Ujęcie miejskie studnia		-	5,9		144,0
5	Cudzynowice	1992	19,8	6,3	6,00	1,85
	Ujęcie miejskie studnia XA		-	2,8		60,0
6	Cudzynowice	1974	17,0	5,8	12,00	6,0
	Ujęcie miejskie studnia X		1473	0,0		180,0
7	Cudzynowice	1970	14,7	5,4	25,30	5,0
	Ujęcie miejskie studnia III		1098	0,4		270,0
8	Cudzynowice	1970	10,8	4,7	8,10	1,5
	Ujęcie miejskie studnia IV		1099	+0,2		260
9	Cudzynowice	1992	17,0	6,0	6,60	1,4
	Ujęcie miejskie studnia XII		-	2,7		61,0
10	Cudzynowice	1970	13,7	4,3	4,30	4,0
	Ujęcie miejskie studnia II		1097	0,4		80,0
11	Kazimierza Wielka	1983	18,0	2,5	4,60	3,4
	Spółdz. Ogrodn.-Pszczelar.		1954	0,8		80,0
12	Kazimierza Wielka	2011	33,0	25,0	2,0	7,0
	Zespół Opieki Zdrowotnej		EII/4869a	17,0		86,0
13	Donosy	1991	14,0	10,0	0,8	2,6
	Prywatna		-	6,0		-
14	Odonów	1960	120,0	102,0	4,60	33,6
	Zakład Ceramiki Budowl.		263	15,0		-
15	Cło	1994	12,0	5,2	4,00	4,3
	Ujęcie dla wsi		-	0,7		153,0
16	Stradlice	1962	15,0	8,8	5,40	2,8
	Szkoła Podstawowa		-	2,3		-
17	Podolany	1968	11,0	6,0	2,33	2,05
	Stacja Hodowli Roślin		-	3,9		-
18	Sieradzice	1966	26,0	12,8	1,75	8,5
	Kopalnia Nafty		-	5,0		52,5
19	Łękawa	2005	20,0	7,50	3,00	4,5
	Ujęcie dla wsi		EII/4672a	3,00		70,0
20	Łękawa	2005	20,0	9,00	2,80	6,0
	Ujęcie dla wsi		EII/4672a	3,00		awaryjna

2.13.2. Gospodarka ściekowa

Na terenie gminy Kazimierza Wielka funkcjonują trzy oczyszczalnie ścieków: zbiorcza oczyszczalnia ścieków komunalnych zlokalizowana w granicach miasta Kazimierza Wielka oraz lokalne oczyszczalnie ścieków w Łękawie i Podolanach. Zasięgi obsługi sieci kanalizacyjnej zostały przedstawione na rys.5.

Zgodnie, z danymi Urzędu Statystycznego w Kielcach na koniec 2018 r., z sieci kanalizacyjnej korzystało 51,9 % ogółu ludności gminy Kazimierza Wielka, na terenie gminy znajdowało się 1911 zbiorników bezodpływowych na ścieki sanitarne oraz 56 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zbiorcza oczyszczalnia ścieków, jest zlokalizowana w północno – wschodniej części miasta Kazimierza Wielka. Z terenu gminy Kazimierza Wielka oczyszczalnia obsługuje obszar miasta oraz

tereny sołectw: Cudzynowice, Donosy, Hołdowiec, Jakuszowice, Kamyszów, Kazimierzę Małą, Odonów, Słonowice, Stradlice i Wojciechów.

Do oczyszczalni kierowane są ścieki z terenu objętego granicami aglomeracji Kazimierza Wielka, przyjętej Uchwałą Nr XXXVII/290/2020 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Kazimierza Wielka (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 4 stycznia 2021 r., poz. 95). Uchwała wyznacza aglomerację Kazimierza Wielka, o równoważnej liczbie mieszkańców 12 088 RLM, obejmującą miejscowości: Kazimierza Wielka, Cudzynowice, Donosy, Hołdowiec, Jakuszowice, Kamyszów, Kazimierza Mała, Odonów, Słonowice, Stradlice, Wojciechów, Skalbmierz, Sielec Kolonia, część miejscowości Sielec Biskupi, Topola, Drożejowice, z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną miejscowości Kazimierza Wielka, dz. ewid. nr 2585/3, 2585/5, 2585/6.

Z terenu aglomeracji zostały wyłączone wszystkie posesje obsługiwane indywidualnymi systemami oczyszczania ścieków oraz część posesji obsługiwane taborem asenizacyjnym, ze względu na niespełniony wymagany procent skanalizowania dla całej aglomeracji. Ścieki z tych działek będą odprowadzane jak do tej pory – do zbiorników bezodpływowych.

Oczyszczalnia w Kazimierzy Wielkiej przyjmuje również ścieki spoza terenu aglomeracji. Wartości wskaźników zanieczyszczeń ścieków dopływających na oczyszczalnię i oprowadzonych po oczyszczeniu, przedstawia tab. 29.

Tabela 29. Wartości wskaźników zanieczyszczeń ścieków surowych oraz oczyszczonych w oczyszczalni ścieków w Kazimierzy Wielkiej

Wskaźnik	Wartość zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym	Wartość wskaźników zanieczyszczeń ścieków surowych (średnioroczna z pomiarów na podstawie KPOŚK*)	Wartość wskaźników zanieczyszczeń ścieków oczyszczonych (średnioroczna z pomiarów na podstawie KPOŚK*)
1	2	3	4
BZT ₅ [mgO ₂ /l]	15,00	388,00	4,00
ChZTCr [mgO ₂ /l]	125,00	984,00	34,00
Zawiesina ogólna [mg/l]	35,00	594,00	10,00
Fosfor ogólny [mgP/l]	15,00	83,00	9,00
Azot ogólny [mgN/l]	2,00	12,00	0,00

KPOŚK* - Krajowy Program Oczyszczania ścieków komunalnych

Dane na podstawie części opisowej do uchwały w sprawie wyznaczenia aglomeracji Kazimierza Wielka

Starosta Kazimierski, decyzją z dnia 05.12.2013 r., znak: RL.6341.22.2013, udzielił Związkowi Międzygminnemu „Nidzica” w Kazimierzy Wielkiej, pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzenie z oczyszczalni mechaniczno-biologicznej Kazimierzy Wielkiej oczyszczonych ścieków komunalnych do ciekłu „od Budzynia” (będącego lewym dopływem rzeki Małoszówki). Pozwolenia udzielono do 05.12.2023 r. Decyzja zezwala na:

- odprowadzenie $Q_{\max} = 693\,500,0 \text{ m}^3/\text{rok}$, $Q_{d.\dot{s}r} = 1\,900 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{h \max} = 214,0 \text{ m}^3/\text{h}$,
najwyższa dopuszczalna wartość wskaźnika zanieczyszczeń i minimalny procent redukcji dla
oczyszczalni o RLM od 15 000 do 49 999 wyniesie:

- BZT₅ – 15 mg O₂/l lub min 90% redukcji zanieczyszczeń
- ChZT_{Cr} – 125 mg O₂/l lub min 75% redukcji zanieczyszczeń
- zawiesiny ogólne – 35 mg/l lub min 90% redukcji zanieczyszczeń
- azot ogólny – 15 mg N/l mg/l lub min 80% redukcji zanieczyszczeń
- fosfor ogólny – 2 mg P/l mg/l lub min 85% redukcji zanieczyszczeń

W skład mechaniczno – biologicznej oczyszczalni wchodzi: pompownia ścieków surowych wraz ze stacją ścieków dowożonych; kraty gęste z poziomym i pionowym transportem z kratek; piaskownik z płuczką piasku; zbiornik uśredniający; reaktor biologiczny (komora predenitryfikacji, komora defosfatacji, komora denitryfikacji, komora nityfikacji, osadnik wtórny); budynek techniczny ze sterownią; stacje dozowania PIX i odwadniania osadów; stacja dmuchaw.

Najbardziej rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej znajduje się na terenie miasta Kazimierza Wielka. Na terenach skanalizowanych sołectw sieć obejmuje główny kanał przebiegający wzdłuż zabudowy w sołectwach oraz przyłącza do poszczególnych domów. Ścieki sanitarne z pozostałej części gminy gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i są dowożone do punktu zlewnego na oczyszczalni ścieków.

Łączna długość sieci kanalizacji na terenie aglomeracji Kazimierza Wielka wynosi 136,70 km, (w tym: 110,6 km sieci grawitacyjnej i 26,1 km sieci tłocznej). Na terenie aglomeracji funkcjonuje 60 zbiorników bezodpływowych na ścieki sanitarne.

Projektowa wydajność oczyszczalni ścieków: zgodnie ze sprawozdaniem OS-5 – 18 990 RLM. Obecne obciążenie oczyszczalni ścieków wynosi: 9 709 RLM. W 2019 r., oczyszczalnia w Kazimierzy Wielkiej przyjęła do oczyszczenia 548 tys. m³/rok ścieków (łącznie ze ściekami opadowymi, wodami infiltracyjnymi i ściekami dowożonymi), czyli ok. 1 500 m³/dobę.

Ilość ścieków przemysłowych odprowadzanych do kanalizacji wynosi 20,34 m³/d. RLM wynikające z ładunku zanieczyszczeń odprowadzanego w ciągu doby przez zakłady przemysłowe (głównie stacje paliw i myjnie) wynosi 659 RLM.

Ilość ścieków pochodzących spoza terenu aglomeracji: ok. 795,28 m³/d.

Obecnie gmina nie planuje rozbudowy oraz modernizacji istniejącej oczyszczalni ścieków.

Pozostałe dwie oczyszczalnie ścieków: w Łękawie i Podolanach, mają lokalny zasięg.

W Podolanach pracuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych (RLM wynosi 150). Obsługuje jedynie osiedle dawnego PGR Podolany.

W skład oczyszczalni wchodzi: osadnik wstępny, pompownia cieków surowych, komora defosfatacji, reaktor wielofunkcyjny, osadnik wtórny, zbiornik osadu nadmiernego, budynek techniczny, komora pomiarowa, wylot ścieków do odbiornika.

Starosta Kazimierski, decyzją z dnia 18.11.2015 r., znak: RL.6341.18.2015, udzielił Związkowi Międzygminnemu „Nidzica” w Kazimierzy Wielkiej (ul. Zielona 12, 28-500 Kazimierza Wielka), pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie oczyszczonych cieków komunalnych, z oczyszczalni mechaniczno – biologicznej w Podolanach, do cieku „Dopływ spod Lolina” w ilości:

$$Q_{\max \text{ roczny}} = 8030,0 \text{ m}^3/\text{rok}, Q_{\text{śr. dob.}} = 18,0 \text{ m}^3/\text{d}, Q_{\max \text{ h}} = 1,5 \text{ m}^3/\text{h}.$$

Najwyższe dopuszczalne wartości wskaźników zanieczyszczeń wyniosą:

BZT₅ – 40 mg O₂/l, ChZT_{cr} – 150 mg O₂/l, zawiesiny ogólne – 50 mg/l.

Pozwolenia wodnoprawnego udzielono do 18.11.2025 r.

W Łękawie, na działce nr 329/1, pracuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych. Oczyszczalnia obsługuje jedynie osiedle dawnego PGR Łękawa.

W skład oczyszczalni wchodzi: pompownia cieków surowych, zbiornik oczyszczania wstępnego (składający się z osadnika wstępnego, komory denitryfikacji, komory defosfatacji), komora nityfikacji, osadnik wtórny, zbiornik osadu nadmiernego, kontener dmuchaw i układ sterowania, wylot ścieków.

Starosta Kazimierski, decyzją z dnia 18.11.2015 r., znak: RL.6341.19.2015, udzielił Związkowi Międzygminnemu „Nidzica” w Kazimierzy Wielkiej (ul. Zielona 12, 28-500 Kazimierza Wielka), pozwolenia wodnoprawnego na odprowadzanie oczyszczonych cieków komunalnych, z oczyszczalni mechaniczno – biologicznej zlokalizowanej w miejscowości Łękawa, do ziemi (rowu) w ilości: $Q_{\max \text{ roczny}} = 9\,125,0 \text{ m}^3/\text{rok}$, $Q_{\text{śr. dob.}} = 19,2 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\max \text{ h}} = 1,7 \text{ m}^3/\text{h}$.

Najwyższe dopuszczalne wartości wskaźników zanieczyszczeń wyniosą: BZT₅ – 40 mg O₂/l, ChZT_{cr} – 150 mg O₂/l, zawiesiny ogólne – 50 mg/l.

Pozwolenia wodnoprawnego udzielono do 18.11.2025 r.

Na terenie gminy obowiązuje Uchwała Nr VII/12/18 Zgromadzenia Związku Międzygminnego „Nidzica” w Kazimierzy Wielkiej z dnia 12 września 2018 r. w sprawie uchwalenia regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 17 października 2018 r., poz. 3562).

2.13.3. Kanalizacja deszczowa

Na terenie miasta Kazimierza Wielka, aktualnie nie ma zbiorczego systemu kanalizacji deszczowej. Lokalne kanały deszczowe występują na odcinkach niektórych ulic w granicach miasta. Kanalizacja jest jedynie w ulicach: 1-go Maja, Kolejowej, Konstytucji 3 Maja, Krakowskiej, Piłsudskiego, Sienkiewicza, Ks. Sikorskiego, Partyzantów, Mikołaja Reja, Władysława

Broniewskiego. Docelowo przewiduje się budowę systemu kanalizacji deszczowej w zabudowanej części miasta i w granicach uzdrowiska.

Obecnie teren gminy Kazimierza Wielka nie posiada kanalizacji deszczowej a wody opadowe odprowadzane są systemem rowów przydrożnych. W najbliższym czasie nie planuje się budowy systemu kanalizacji deszczowej na terenach sołectw.

Docelowo, ścieki odprowadzane ze szczelnej powierzchni terenów składowych, baz transportowych, stacji dystrybucji paliw, terenów działalności gospodarczej, centrum miasta, dróg wojewódzkich oraz dróg powiatowych, a także parkingów o powierzchni ponad 0,1 ha, należy oczyścić przed wprowadzeniem do wód lub urządzeń wodnych, zgodnie z Rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego oraz warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu do wód lub ziemi ścieków, a także przy odprowadzaniu wód opadowych lub roztopowych do wód lub do urządzeń wodnych.

2.13.4. Ciepłownictwo

Na terenie miasta nie ma centralnej, zbiorczej ciepłowni, działają lokalne kotłownie, obsługujące zabudowę w centrum miasta. Kotłownie obsługiwane są przez Komunalny Związek Ciepłownictwa „Ponidzie” w Busku Zdroju.

Kotłownie zlokalizowane są przy ul. Partyzantów 5 (zapewnia ciepło centralnego ogrzewania), ul. Partyzantów 34a (zapewnia ciepło centralnego ogrzewania i ciepłą wodę). Obiekty do celów grzewczych wykorzystują paliwo w postaci węgla kamiennego (groszek).

Pozostałe obiekty usługowe i mieszkalne, zlokalizowane zarówno w granicach miasta, jak i granicach sołectw gminy Kazimierza Wielka, zaopatrywane są w ciepło w oparciu o indywidualne źródła ciepła.

W celu ograniczenia uciążliwości dla środowiska wynikającej ze spalania paliw, zaleca się stosowanie „ekologicznych źródeł ciepła”, w tym wykorzystujące ciepło geotermalne z udokumentowanych w granicach gminy wód termalnych.

Obecnie, na terenie szkoły w Cudzynowicach, znajduje się istniejący **obszar OZE**, stanowiący miejsce lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kW. Teren ten wskazany jest obok otworu „Cudzynowice GT-1”. Wskazane miejsce lokalizacji urządzeń wykorzystujących energię geotermalną do produkcji ciepła (OZE) nie generuje ograniczeń w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu. W granicach terenu OZE, znajduje

się kotłownia szkoły, dla której źródłem ciepła jest woda pochodząca z odwiertu „Cudzynowice GT-1”. Odbiór ciepła następuje poprzez zastosowanie wymienników ciepła. Dach kotłowni dodatkowo pokrywają panele fotowoltaiczne o mocy 5 kW, służące ogrzewaniu obiektów szkoły. Do kotłowni planowane jest dołączenie obiektów drugiej szkoły, zlokalizowanej po przeciwnej stronie drogi.

Na terenie miasta przewidywana jest budowa ciepłowni wykorzystującej tę technologię.

2.13.5. Gospodarka odpadami stałymi

Gmina Kazimierza Wielka nie ma składowiska odpadów na swoim terenie i odpady wywozi na wysypisko w Sielcu Biskupim w gminie Skalbmierz. Składowisko to jest zarządzane przez Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kazimierzy Wielkiej. Oprócz Kazimierzy Wielkiej korzystają z niego gminy: Skalbmierz, Czarnocin, Działoszyce, Słaboszów.

Opady komunalne, powstające na obszarze miasta i gminy Kazimierza Wielka należy gromadzić w indywidualnych pojemnikach lub kontenerach i wywozić na wyznaczone do tego celu miejsca, zgodnie z przyjętymi zasadami przez Gminę Kazimierza Wielka. W celu ograniczenia ilości wywożonych odpadów należy prowadzić segregację odpadów i odzysk surowców wtórnych.

Na terenie Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kazimierzy Wielkiej przy ul. Budzyńskiej w 2002 roku, została wybudowana linia do segregacji zmieszanych odpadów komunalnych i podobnych do komunalnych, która zajmuje teren o pow. około 200 m². Odzyskiwane są surowce wtórnej, tj.: metal, szkło, tworzywa sztuczne. Pozostałe odpady są zagęszczane i wywożone na składowisko w Sielcu Biskupim. Na terenie Zakładu działa „Gminny Punkt Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych”, na terenie którego zbierane są oleje odpadowe.

Na terenie Kazimierzy Wielkiej, przy ul. Przemysłowej, oraz na terenie sołectwa Wojciechów, funkcjonują punkty skupu złomu.

Na terenie gminy działalność w zakresie gospodarki odpadami innymi niż komunalne prowadzona jest przez inne osoby i podmioty gospodarcze.

Na terenie gminy, w miejscowości Broniszów, znajduje się teren o powierzchni ok. 8,31 ha, dla którego w 2005 r. został uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu instalacji i urzędzeń do unieszkodliwiania i odzysku odpadów komunalnych. Obecnie na tym terenie planuje się utworzenie punktu segregacji odpadów, zbierania odpadów oraz ich przeładunku.

Na terenie gminy obowiązuje Uchwała Nr XXXVII/292/2020 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 29 grudnia 2020 r. w sprawie uchwalenia „Regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Kazimierza Wielka” (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 4 stycznia 2021 r., poz. 67).

2.13.6. Gazyfikacja

Przez północną część gminy Kazimierza Wielka przebiega fragment tranzytowego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 1000 MOP 8,4MPa od tłoczni Pogórska Wola do węzła Tworzeń, stanowiący część gazociągu Hermanowice – Strachocina – Pogórska Wola – Tworzeń – Tworóg – Odolanów, wykonanego wraz z infrastrukturą niezbędną dla jego obsługi na terenie województw podkarpackiego, świętokrzyskiego, małopolskiego, śląskiego, opolskiego i wielkopolskiego. Gazociąg eksploatuje Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ–SYSTEM S.A. z siedzibą w Warszawie.

Gazociąg ten stanowi nową linię pozwalającą na przesył gazu od wschodniej granicy Kraju w kierunku Górnego Śląska i dalej na Dolny Śląsk. Gazociąg przebiega przez teren sołectw: Cudzynowice, Gabułów, Hołdowiec, Jakuszowice, Kazimierza Mała, Kazimierza Wielka, Wymysłów i Zagórzycy. Długość gazociągu w granicach gminy Kazimierza Wielka wynosi ok. 9 350,0 m. Gazociąg przebiega w środku strefy kontrolowanej o szerokości 12,0 m (po 6,0 m od osi gazociągu w obie strony). W granicach strefy kontrolowanej obowiązują ograniczenia wyznaczone Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie.

Obecnie na terenie gminy Kazimierza Wielka nie ma sieci rozdzielczej gazu, a zatem nie ma odbiorców gazu przewodowego. Przewiduje się zasilanie terenu miasta i gminy w gaz przewodowy z projektowanej sieci gazu średniego i/lub niskiego ciśnienia, po wykonaniu stacji redukcyjno – pomiarowej gazu I° i/lub II°.

2.13.7. Elektroenergetyka

Teren miasta i gminy zaopatrywany jest w energię elektryczną, za pośrednictwem linii średniego napięcia 15 kV, wyprowadzonych z rozdzielni wewnętrznej 15 kV, zlokalizowanej na terenie stacji transformatorowo – rozdzielczej GPZ 110/15 kV w Kazimierzy Wielkiej, zasilanej z napowietrznej linii wysokiego napięcia 110 kV, relacji Pińczów – Proszowice.

Z głównego Punktu Zasilania (GPZ) Kazimierza Wielka wyprowadzone są następujące linie średniego napięcia (SN) 15kV napowietrzno – kablowe, zasilające miasto i gminę Kazimierza Wielka: Północ; Działoszyce; Złota; Sokolina; Koszyce; Boszczynek; Południe; Busko; Oczyszczalnia; Korczyn; Łyczaków; Marcinkowice; Wylęgarnia; Pławowice; Lamina i linia kablowa – Ogrody.

Miasto Kazimierza Wielka zasilane jest z „pierścienia” napowietrznych linii średniego napięcia 15 kV, tworzonych przez linie otaczające miasto od strony północnej i południowej, które skojarzone są ze sobą kilkoma odłącznikami. Z „pierścienia” odchodzi wiele odczepów zasilających odbiorców. Zasilanie terenu miasta uzależnione jest od sprawnego funkcjonowania pierścienia linii wokółmiejskich. Na obszarze miasta i gminy, zlokalizowane są stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

GPZ Kazimierza Wielka, linie 15 kV i linie niskiego napięcia 0,4 kV, zlokalizowane na terenie miasta i na większości obszaru gminy, obsługiwane są przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Skarżysko – Kamienna. Zachodnia część gminy, na przygranicznych obszarach na terenie miejscowości Gunów – Kolonia, Gunów – Wilków, Boronice, Sieradzice, Marcinkowice i Lekszyce, obsługiwana jest przez TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Krakowie, posiadająca na tym terenie 4 stacje transformatorowe napowietrzne SN/nn. Schemat istniejących sieci elektroenergetycznych został przedstawiony na rys. 6.

Dla zapewnienia bezpieczeństwa ludności obowiązują ograniczenia przy lokalizacji obiektów przeznaczonych na pobyt ludności, wynikające z obowiązujących i dotyczą przestrzegania poniższych minimalnych odległości od istniejących i projektowanych linii elektroenergetycznych i stacji transformatorowych:

- od linii 110 kV – 20,0 m od osi linii (14,5 m od każdego skrajnego przewodu linii),
- od linii 15 kV – 7,5 m od osi linii (5,0 m od skrajnego przewodu przy przewodach gołych i 1,5 m przy przewodach izolowanych),
- od stacji transformatorowych 15/0,4 kV – wewnętrznych 15,0 m (od ścian zewnętrznych budynku stacji transformatorowej), słupowych – 5,0 m (od obrysu transformatora).

Z uwagi na wysoki poziom zurbanizowania terenu (miasta i części sołectw), alternatywą dla wskazanych odległości od istniejących i projektowanych stacji transformatorowych będzie właściwy dobór konstrukcji budynku stacji o wymaganej prawem odporności ogniowej, które szczegółowo określają przepisy o ochronie przeciwpożarowej.

Powyższe odległości istniejących i projektowanych linii elektroenergetycznych i stacji transformatorowych od budynków przeznaczonych na pobyt ludzi, wymagają zgodności z obowiązującymi przepisami prawa i normami polskimi.

2.13.8. Energetyka odnawialna

Niekonwencjonalne, przyjazne dla środowiska naturalnego i człowieka źródła energii są istotnym czynnikiem polityki zrównoważonego rozwoju, zarówno w skali kraju, województwa jak i gminy.

Odnawialnym źródłem energii, zgodnie z art. 2 ppk 22 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, są odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego oraz z biopłynów.

Na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka funkcjonują obiekty pozyskujące energię ze źródeł odnawialnych. Zaliczamy do nich: dwie turbiny wiatrowe w miejscowości Wymysłów,

panele fotowoltaiczne zlokalizowane na niektórych posesjach prywatnych i obiektach użyteczności publicznej oraz ujęcie wód termalnych w Cudzynowicach, wykorzystujące pobraną wodę do celów grzewczych w Zespole Szkół Rolniczych.

Na terenie szkoły, obok istniejącego otworu „Cudzynowice GT-1”, wskazuje się **obszar istniejącego OZE**, stanowiący miejsce lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kW, wraz ze strefą ochronną związaną z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

W najbliższym czasie, w granicach miasta Kazimierza Wielka, zostaną zrealizowane kolejne inwestycje, opierające się na poborze i wykorzystaniu wody pochodzącej ze źródeł geotermalnych. Wybudowany rurociąg transportujący wodę z ujęcia „Cudzynowice GT-1” na teren miasta Kazimierza Wielka, umożliwi dostarczenie wody do odkrytych basenów termalnych, budowanych na terenie przyległym do krytej pływalni „Wodny Raj” oraz do planowanego obiektu OZE (przy ul. T. Kościuszki). Planowana jest również realizacja kolejnych otworów hydrogeologiczno-rozpoznawczych czerpiących wodę geotermalną, w celu rozpoznania zasobów wód i późniejszego ich wykorzystania dla celów rekreacyjnych, balneoterapeutycznych i grzewczych.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka, w miejscowości Wymysłów, znajdują się **dwie turbiny wiatrowe**. Moc elektrowni wiatrowej wynosi 330,0 kW = 0,33 MW. Całkowita wysokość elektrowni wiatrowych wynosi ok. 43,00 m. Zdaniem ekspertów, przy prędkości wiatru 6-6,5 metra na sekundę (na wysokości około 100 metrów) produkcja energii z farm wiatrowych jest opłacalna. Teren na którym posadowione są elektrownie wiatrowe, wskazuje się jako **obszar istniejącego OZE** stanowiący teren lokalizacji urządzeń wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych o mocy przekraczającej 100 kW. Strefa oddziaływania turbin wiatrowych, wynikająca z przepisów odrębnych, powoduje ograniczenia w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu.

Na budynkach prywatnych, jak i obiektach publicznych zamontowane są, lub będą zamontowane w najbliższym czasie, kolejne niewielkie instalacje fotowoltaiczne, będące źródłem energii, pozyskiwanej głównie dla własnych potrzeb energetycznych i grzewczych odbiorców. Na terenie miasta i gminy nie jest prowadzona ewidencja wykonanych instalacji fotowoltaicznych i nie jest znana ilość wykonanych instalacji.

W niektórych obiektach prywatnych funkcjonują również pompy ciepła, zapewniające ogrzewanie obiektów mieszkalnych i usługowych. W kolejnych latach planowane jest zwiększenie liczby tych obiektów.

2.13.9. Telekomunikacja

Teren miasta i gminy Kazimierza Wielka obsługiwany jest przez: sieć telefonii przewodowej pracującej w oparciu o centrale telefoniczne, zlokalizowane w granicach gminy; sieć szerokopasmową (światłowodową) usług teleinformatycznych; stacje telekomunikacyjne nadawczo - odbiorcze telefonii komórkowej.

W granicach miasta i gminy Kazimierza Wielka, znajdują się bazowe stacje telefonii komórkowej. Na terenie miasta znajduje się sześć obiektów zlokalizowanych przy:

- ul. 1-go Maja 14 – dwie stacje bazowe,
- ul. Kościuszki 12 (budynek Urzędu Miasta),
- ul. Partyzantów 1,
- ul. Kolejowa 25,
- ul. Przemysłowa.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka, zlokalizowane są dwie stacje bazowe telefonii cyfrowej: w Odonowie. (na kominie byłych Zakładów Ceramiki Budowlanej), w Dalechowicach 91.

Stacje bazowe umożliwiają realizację usług telekomunikacyjnych w granicach całej gminy Kazimierza Wielka.

W granicach gminy przebiega Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – Województwo Świętokrzyskie, powiat kazimierski (SSPW).

Sieć jest fragmentem ponadregionalnej sieci szerokopasmowej, na terenie pięciu województw Polski Wschodniej (podkarpackiego, lubelskiego, świętokrzyskiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego), w tym na terenie powiatu kazimierskiego. Sieć ta zapewnia mieszkańcom, podmiotom publicznym oraz przedsiębiorstwom, możliwość korzystania z usług teleinformatycznych oraz multimedialnych zasobów informacji i usług świadczonych elektronicznie.

W granicach gminy Kazimierza Wielka sieć szerokopasmowa wykonana jest na terenach sołectw: Cudzynowice, Wojciechów, Kazimierza Mała, Cło, Gabułów, Zięblice.

Sieć dzieli się na szkieletową i dystrybucyjną. Na terenie miasta Kazimierza Wielka, w budynku Starostwa Powiatowego, przy ul. Kościuszki 12, znajduje się jedyny na terenie gminy węzeł szkieletowy sieci szerokopasmowej. Sieć prowadzona jest w postaci kanalizacji teletechnicznej w pasach drogowych istniejących dróg oraz przebiega wzdłuż korytarza dawnej kolejki wąskotorowej.

2.14. Cmentarze

Na terenie gminy Kazimierza Wielka funkcjonują następujące cmentarze:

cmentarz parafialno-komunalny, położony przy ul. Henryka Sienkiewicza w Kazimierzy Wielkiej, znajdujący się w granicach Rzymskokatolickiej Parafii p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego w Kazimierzy Wielkiej;

cmentarz parafialny, położony przy ul. Topolskiej w Cudzynowicach, znajdujący się w granicach Rzymskokatolickiej Parafii p.w. Wszystkich Świętych w Cudzynowicach;

cmentarz parafialny, położony w Gorzkowie, znajdujący się w granicach Rzymskokatolickiej Parafii Św. Małgorzaty w Gorzkowie;

cmentarz parafialny, położony w Kazimierzy Małej, znajdujący się w granicach Rzymskokatolickiej Parafii Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Kazimierzy Małej.

2.15. Aspekty bezpieczeństwa i obronności

Potrzeby bezpieczeństwa państwa

Uwzględnienie potrzeb bezpieczeństwa państwa w zagospodarowaniu przestrzennym ma na celu przygotowanie i przeciwdziałanie zagrożeniom wewnętrznym, w szczególności przez zapewnienie warunków do:

reagowania na:

- zagrożenia zdrowia i życia ludzi,
- katastrofy i klęski żywiołowe,
- zagrożenia gospodarczego i ekonomicznego funkcjonowania państwa,
- przestępczość i akty terroryzmu,

ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego,

ochrony bezpieczeństwa powszechnego,

wykonywania zadań z zakresu ochrony osób, obiektów, zabytków i urzędzeń,

ochrony granic państwa,

wykonywania zadań dotyczących uchodźców i azylantów.

Zagrożenia dla gminy

Ogólne zagrożenia gminy Kazimierza Wielka w czasie pokoju i działań wojennych to:

skażenie promieniotwórcze (radiologiczne),

skażenie toksyczne (środki chemiczne),

pożary przestrzenne,

zagrożenia powodziowe,

oddziaływanie sił i środków militarnych.

Skażeniem promieniotwórczym może ulec obszar całej gminy w wyniku: awarii w elektrowniach jądrowych rozmieszczonych na terenie państw europejskich (szczególnie krajów sąsiednich),

katastrof nuklearnych po awariach lub innych zdarzeniach w miejscach składowania broni jądrowej lub po uderzeniach tą bronią.

Nagle, niekontrolowane uwolnienie się toksycznych środków przemysłowych, przewożonych w cysternach samochodowych na trasach dróg wojewódzkich, powiatowych i innych – w przypadku awarii lub katastrofy może spowodować skażenie terenu i zagrożić ludności zamieszkałej w strefie 3,0 km po obydwu stronach tras komunikacyjnych.

Zagrożeniem pożarami przestrzennymi mogą być objęte gęsto zabudowane obszary w gminie, oraz obszary leśne. Na stopień zagrożenia pożarowego może mieć również wpływ zwarta zabudowa sołectw. Wszystkie sołectwa wraz z miastem Kazimierza Wielka zalicza się do III i IV grupy zagrożenia pożarowego.

Zagrożenie zalaniem po gwałtownych opadach deszczu występuje wzdłuż większych rzek i cieków wodnych na terenie gminy.

Stan obronności gminy

W zakresie budownictwa obronnego

- Obecnie na terenie miasta i gminy nie występują obiekty ochronne typu schron dla ludności.
- W istniejących budynkach wielorodzinnych (osiedlach) należy przewidywać odpowiednie podpiwniczenia na ukrycia dla mieszkańców osiedli. W razie niemożliwości wytypowania podpiwniczeń na ukrycia należy zarezerwować odpowiednie tereny pod wolno stojące budownictwo ochronne realizowane doraźnie.
- W rejonach budownictwa jednorodzinnego należy przewidzieć ukrycia wykonywane w podpiwniczeniach budynków przez mieszkańców we własnym zakresie, w okresie podwyższonej gotowości obronnej państwa.
- Dla zakładów pracy nieposiadających budowli obronnych należy zarezerwować tereny pod doraźną realizację budowli na podstawie typowej lub powtarzalnej dokumentacji budowlanej.
- Dla nowo budowanych zakładów pracy i obiektów użyteczności publicznej, które będą kontynuować działalność w czasie wojny należy przewidywać budowę ukryć dla załóg w podpiwniczeniach budynków.

W zakresie zaopatrzenia w wodę

Zarezerwować tereny pod budowę awaryjnych studni wody pitnej lub wytypować je z już istniejących. Odległość studni wody pitnej od miejsc zamieszkania ludności powinna wynosić nie więcej niż 800 m i posiadać wydajność min. 7,5 l na jedną osobę na dobę.

Istniejące ujęcia wody przysposobić do funkcjonowania w warunkach specjalnych według obowiązujących przepisów.

W zakresie urządzeń specjalnych

Nowo budowane obiekty sanitarne (łazienki, pralnie, myjnie samochodowe) przystosowywać do potrzeb prowadzenia zabiegów specjalnych - likwidacji skażeń.

W zakresie energetyki

Dążyć do bezawaryjnego zasilania w energię elektryczną zakładów i wszystkich obiektów ważnych dla zapewnienia warunków do przetrwania ludności.

W zakresie formy przestrzennej i struktury wewnętrznej

Sytuować strefy budownictwa mieszkaniowego z dala od obiektów produkcyjnych stosujących toksyczne środki przemysłowe (TSP) oraz od terenów narażonych na zagrożenia powodziowe.

- Unikać nadmiernego zagęszczenia budynków w celu zminimalizowania możliwości rozprzestrzeniania się pożarów oraz powstawania zawałów ciągłych.
- Sytuować budynki po dwu stronach ulic tak, aby odległość między nimi nie była mniejsza niż suma ich wysokości + 10 metrów.
- Sieć ulic i terenów zielonych wraz z drogami wylotowymi powinno stanowić jednolity system ciągów komunikacyjnych. Powinien on zapewniać pełną przelotowość umożliwiającą sprawną ewakuację ludności oraz manewr sił ratowniczych.

W zakresie zabezpieczenia dóbr kultury

Na terenie miasta i gminy znajdują się liczne obiekty dóbr kultury podlegające ochronie na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa państwa i konfliktu zbrojnego. Sposób ochrony powyższych obiektów w zakresie stosownych zabezpieczeń i ochrony, określa Plan Ochrony Zabytków.

W zakresie alarmowania i powiadamiania mieszkańców w wypadku zagrożeń

Na terenie powiatu kazimierskiego znajduje się 75 syren alarmowych, w tym 20 syren sterowanych drogą radiową oraz 2 syreny cyfrowe umożliwiające przekazywanie komunikatów głosowych. Syreny sterowane drogą radiową uruchamiane są ze Stanowiska Kierowania Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kazimierzy Wielkiej. Syreny elektroniczne zamontowane są na budynku Urzędu Miasta i Gminy w Kazimierzy Wielkiej i na budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Skalbmierzu.

Na terenie gminy Kazimierza Wielka, w systemie Wykrywania i Alarmowania zainstalowanych jest 19 syren alarmowych, w tym 5 syren uruchamianych radiowo ze Stanowiska Kierowania KPPSP w Kazimierzy Wielkiej oraz 1 syrena elektroniczna zamontowana na UMiG w Kazimierzy Wielkiej.

3. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy w kontekście sporządzanej zmiany studium

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, wprowadziła do ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, obowiązek uwzględnienia w sporządzanej zmianie studium, uwarunkowań wynikających w szczególności z potrzeb i możliwości rozwoju gminy, uwzględniających w szczególności:

- a) *analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,*
- b) *prognozy demograficzne, w tym uwzględniające, tam gdzie to uzasadnione, migracje na obszarach funkcjonalnych w rozumieniu art. 5 pkt 6a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,*
- c) *możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,*
- d) *bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę.*

Wykonanie bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, wynika z art. 10 ust. 1 pkt 7 lit. d i ust. 5 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

Zgodnie z art. 10 ust. 5 ustawy, dokonując bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę, kolejno:

- 1) *formułuje się, na podstawie analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognoz demograficznych oraz możliwości finansowych gminy, o których mowa w ust. 1 pkt 7 lit. a–c, maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, wyrażone w ilości powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*
- 2) *szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostki osadniczej w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 2003r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*
- 3) *szacuje się chłonność, położonych na terenie gminy, obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2, rozumianą jako możliwość lokalizowania na tych obszarach nowej zabudowy, wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy;*
- 4) *porównuje się maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1, oraz sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, o której mowa w pkt 2 i 3, a następnie, gdy maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w pkt 1:*
 - a) *nie przekracza sumy powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy –nie przewiduje się lokalizacji nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3,*
 - b) *przekracza sumę powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy –bilans terenów pod zabudowę uzupełnia się o różnicę tych wielkości wyrażoną w powierzchni użytkowej zabudowy, w podziale na funkcje zabudowy, i przewiduje się lokalizację nowej zabudowy poza obszarami, o których mowa w pkt 2 i 3, maksymalnie w ilości wynikającej z uzupełnionego bilansu;*
- 5) *określa się:*
 - a) *możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnych i infrastruktury technicznej oraz społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,*

- b) *potrzeby inwestycyjne gminy wynikające z konieczności realizacji zadań własnych, związane z lokalizacją nowej zabudowy na obszarach, o których mowa w pkt 2 i 3, oraz w przypadku, o którym mowa w pkt 4 lit. a, poza tymi obszarami;*
- 6) *w przypadku gdy potrzeby inwestycyjne, o których mowa w pkt 5 lit. b, przekraczają możliwości finansowania, o których mowa w pkt 5 lit. a, dokonuje się zmian w celu dostosowania zapotrzebowania na nową zabudowę do możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej oraz społecznej.*

Określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, o którym mowa w ust. 5 pkt 1, bierze się pod uwagę:

- perspektywę nie dłuższą niż 30 lat;*
- niepewność procesów rozwojowych wyrażającą się możliwością zwiększenia zapotrzebowania stosunku do wyników analiz nie więcej niż o 30%.*

Ład przestrzenny i jego zasady na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka, określają uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, sporządzone w oparciu o obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, dla części obszarów gminy w zależności od potrzeb społecznych czy ekonomicznych, a w przypadku braku planów miejscowych decyzje o warunkach zabudowy i decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Niniejsze studium ma charakter kompleksowy i obejmuje obszar w granicach gminy Kazimierza Wielka. Obowiązujące dotychczas Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kazimierza Wielka, wraz ze zmianami, uchwalone Uchwałą Nr XIX/135/2000 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 28 września 2000 r., określiło politykę przestrzenną gminy wraz z terenami rozwojowymi, których usunięcie możliwe było jedynie w sytuacji ujawnienia powstania konfliktu środowiskowego, gospodarczo-przestrzennego i prawnego, wymagającego ingerencji w zastane opracowanie.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego funkcjonujące na terenie miasta i gminy przesadzają jednoznacznie o przeznaczeniu i sposobie zagospodarowania poszczególnych terenów.

Na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka obowiązują następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, stanowiące jednocześnie prawo miejscowe:

1/ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zbiornika retencyjnego na terenie miasta Kazimierza Wielka oraz sołectw: **Donosy i Słonowice** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalony Uchwałą Nr XXXII/305/2005 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 24 listopada 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 6 czerwca 2006 r. Nr 140, poz. 1647) oraz Uchwałą

Nr XXXV/333/2006 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 22 marca 2006 r, (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 6 czerwca 2006 r. Nr 140, poz. 1648);

2/ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego instalacji i urządzeń do unieszkodliwiania i odzysku odpadów komunalnych w granicach sołectwa **Broniszów** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalony Uchwałą Nr XXXII/306/2005 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 3 października 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 24 listopada 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 21 lutego 2006 r. Nr 49, poz. 743);

3/ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części sołectwa **Wojciechów** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalony Uchwałą Nr XLI/435/2006 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 3 października 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 15 stycznia 2007 r. Nr 7, poz. 91);

4/ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części sołectwa **Odonów** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalony Uchwałą Nr XLI/436/2006 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 3 października 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 15 stycznia 2007 r. Nr 7, poz. 92);

5/ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części sołectwa **Donosy** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalony Uchwałą Nr XLI/437/2006 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 3 października 2006 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 15 stycznia 2007 r. Nr 7, poz. 93);

6/ Zmiana Nr 1 Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części sołectwa **Donosy** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalona Uchwałą Nr XVIII/174/2012 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 21 lutego 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 10 kwietnia 2012, poz. 1091);

7/ Zmiana Nr 1 Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części sołectwa **Odonów** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalona Uchwałą Nr XXVI/240/2012 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 29 listopada 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 9 stycznia 2013, poz. 155);

8/ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części sołectwa **Kazimierza Mała** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalony Uchwałą Nr XXXIX/410/2013 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 17 grudnia 2013 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 5 lutego 2014, poz. 503);

9/ Zmiana Nr 2 Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części sołectwa **Odonów** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalona Uchwałą Nr LXVI/487/2018 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 11 czerwca 2018 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 20 lipca 2018 r., poz. 2685);

10/ Zmiana Nr 3 Części Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części sołectwa **Odonów** na obszarze gminy Kazimierza Wielka, uchwalona Uchwałą Nr XIII/92/2019 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 28 czerwca 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia

27 sierpnia 2019r., poz.3256), zmieniona Uchwałą Nr XVII/114/2019 z dnia 24 września 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 2 października 2019r., poz.3755);

11/ Zmiana „Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części sołectwa **Cudzynowice**, na obszarze gminy Kazimierza Wielka”, uchwalona Uchwałą Nr XXII/156/2019 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 30 grudnia 2019 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 9 stycznia 2020 r., poz.244);

12/ Zmiana Miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego **miasta Kazimierza Wielka**, uchwalona Uchwałą Nr XXVI/196/2020 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 23 kwietnia 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 8 maja 2020r., poz.1858);

13/ Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego **obszaru strefy „A”** ochrony uzdrowiskowej Kazimierza Wielka, uchwalony Uchwałą Nr XXX/225/2020 Rady Miejskiej w Kazimierzy Wielkiej z dnia 17 czerwca 2020 r. (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z dnia 24 czerwca 2020, poz.2338).

Analiza terenów przeznaczonych pod zabudowę została dokonana w oparciu o dokumenty planistyczne funkcjonujące na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka tj. obowiązujące Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, stanowiące przedmiot zmiany, obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz w oparciu o przeprowadzone analizy aktualnej sytuacji prawnej, środowiskowe, gospodarczej, w tym wynikającej z dokumentów o charakterze wojewódzkim i krajowym oraz zapotrzebowania społecznego na przyjęte w studium rozwiązania.

W wyniku wykonanych analiz wprowadzono do studium rozwiązania odpowiadające aktualnym uwarunkowaniom i możliwościom rozwojowym gminy, opisane w poszczególnych rozdziałach tematycznych studium.

Na podstawie wykonanych analiz ekonomicznych, środowiskowych, społecznych, prognozy demograficznej, możliwości finansowych gminy w zakresie realizacji zadań własnych, zawartych w niniejszym tekście studium oraz uszczegółowionych w opracowanym „Bilansie terenów przeznaczonych pod zabudowę...” załączonym do dokumentacji planistycznej studium, sformułowano maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę na terenie gminy.

W celu ustalenia zapotrzebowania na nowe tereny budowlane, w powyższych analizach uwzględniono ruch budowlany na terenie miasta i gminy oraz liczbę wniosków wniesionych do studium w trakcie procedury planistycznej, odzwierciedlających zapotrzebowanie społeczne.

Wniesione wnioski w ilości 51 dotyczyły różnorodnych funkcji zabudowy i zostały przeanalizowane pod kątem możliwości rozwojowych terenu gminy, przy uwzględnieniu uwarunkowań środowiskowych i kulturowych gminy oraz dostępności komunikacyjnej i infrastruktury technicznej i społecznej. Należy podkreślić, że każdy wniosek dotyczył od 1 do 7 działek.

W latach 2012 ÷ 2020 na teren gminy Kazimierza Wielka wydanych zostało:

- 392 decyzje o warunkach zabudowy, w tym m.in. 171 decyzji ustalającej warunki zabudowy budynków mieszkalnych jednorodzinnych i 121 decyzji na budynki gospodarcze,
- 271 decyzji o pozwoleniu na budowę dla indywidualnych inwestorów, w tym m.in. 123 decyzje na budowę budynków mieszkalnych i 92 decyzje na budynki gospodarcze,
- 43 decyzje o pozwoleniu na budowę inwestycji celu publicznego, realizowane przez samorząd i innych inwestorów.

Według danych statystycznych w latach 2015÷2019 na terenie gminy przybyło 70 nowych mieszkań, co daje roczny średni przyrost w ilości ok. 14 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 1 254,4 m².

Powyższe dane świadczą o zapotrzebowaniu i rozwoju budownictwa na terenie gminy w zakresie różnorodnych przedsięwzięć inwestycyjnych.

Zasobom mieszkaniowym towarzyszą obiekty usługowe (z uwzględnieniem terenów usług publicznych i komercyjnych z zakresu: administracji, kultury, oświaty, zdrowia, sportu i rekreacji oraz usługi sakralne), oraz działalności gospodarczej nieuciążliwej w zakresie produkcji, handlu magazynów, składów itp. związanych z usługami, z wyłączeniem lokalizacji obiektów określonych w ustawie o lecznictwie uzdrowiskowym..

Niezależnie od powyższego należy podkreślić, że w związku z utworzonym Obszarem Ochrony Uzdrowiskowej „Kazimierza Wielka” w najbliższym czasie wzrośnie zapotrzebowanie na zabudowę mieszkalno - pensjonatową związaną z lecznictwem uzdrowiskowym i wypoczynkiem nie tylko dla mieszkańców regionu województwa świętokrzyskiego ale i dla ludności z całej Polski i zagranicy. W najbliższych latach trzeba liczyć się z intensywnym rozwojem budownictwa nie tylko na terenie miasta, na którym został zaplanowany zakład lecznictwa uzdrowiskowego (strefa „A” ochrony uzdrowiskowej) ale i na terenie sąsiadujących sołectw, w szczególności zlokalizowanych w Obszarze Ochrony Uzdrowiskowej „Kazimierza Wielka”, który obejmuje teren w granicach miasta Kazimierza Wielka oraz w granicach terenu sołectw: Cudzynowice, Donosy i Słonowice.

Występuje sukcesywne, wzrastające zapotrzebowanie potencjalnych inwestorów na realizację przedsięwzięć dotyczących zabudowy: mieszkaniowej wielorodzinnej i jednorodzinnej; pensjonatowo-wypoczynkowej; zabudowy związanej z działalnością gospodarczą nieuciążliwą, w tym m.in. usługowo-handlową na terenie miasta Kazimierza Wielka oraz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz zabudowy zagrodowej z budynkami gospodarczymi do produkcji rolniczej, w szczególności ekologicznej dającej możliwość rozwoju agroturystyki w gospodarstwach rolnych; zabudowy związanej z działalnością gospodarczą, w tym handlowo - usługowej.

Należy podkreślić, że Gmina Kazimierza Wielka jest typowo rolniczą gminą o dobrych warunkach glebowych, występują w większości klasy gruntów od I do IV.

Gmina Kazimierza Wielka odznacza się umiarkowaną sytuacją demograficzną. Związane jest to między innymi z jej położeniem pomiędzy miastami wojewódzkimi Krakowem i Kielcami.

Długoterminowa prognoza demograficzna dla gminy Kazimierza Wielka jest Prognoza ludności na lata 2014-2050 Głównego Urzędu Statystycznego. Publikacja ta zawiera prognozy liczby ludności opracowane na podstawie zmian ruchu naturalnego, migracji wewnętrznych i zewnętrznych.

Dla powiatu kazimierskiego prognozuje się dodatnie i utrzymujące się na podobnym poziomie saldo migracji. Będzie ono stale wynikało głównie (w 96-99% w różnych latach) z rachunku migracji wewnętrznych, rozumianych jako przemieszczanie się ludności na pobyt stały w granicach kraju.

Szansą na lepszy i szybszy rozwój gminy, a tym samym napływ ludności z zewnątrz i zwiększony przyrost naturalny, wstrzymanie migracji wewnętrznych i zewnętrznych charakteryzujących nie tylko gminę Kazimierza Wielka ale i inne obszary na terenie kraju, może być realizacja kompleksów uzdrowiskowych związanych z planowanym do realizacji uzdrowiskiem w Kazimierzy Wielkiej.

W celu określenia potrzeb i możliwości rozwoju gminy, została wykonana analiza i bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę (opracowanie załączone do dokumentacji planistycznej studium), zestawiając maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę, przy uwzględnieniu sytuacji ekonomicznej, środowiskowej i społecznej gminy oraz prognozy demograficznej i możliwości finansowej gminy.

Oceniono możliwość lokalizacji nowej zabudowy (chłonność obszarów) w obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej w granicach jednostek osadniczych i obszarach przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, w zestawieniu z maksymalnym zapotrzebowaniem gminy na nową zabudowę o różnych funkcjach.

Z dokonanej analizy i bilansu terenów wynika, że występują potrzeby inwestycyjne związane z wyznaczeniem nowych terenów pod zabudowę, które powinny być zlokalizowane na terenach o wykształconej strukturze funkcjonalno - przestrzennej w ciągach istniejących układów komunikacyjnych (dróg publicznych), wyposażonych w infrastrukturę techniczną.

Dane z bilansu terenów przewidzianych pod zabudowę.

Maksymalne w skali gminy zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową przewiduje się w wielkości ok. 69 000,0 m² powierzchni użytkowej zabudowy, przy założeniu prognozowanej sytuacji demograficznej gminy, na okres 30 lat z 30% zapasem ok. 89 700,0 m² powierzchni użytkowej zabudowy (łącznie dla terenu miasta i sołectw).

Zapotrzebowanie terenów na nową zabudowę mieszkaniową – ok. 244,40 ha (tj. 748 mieszkań x 0,30 ha średnia pow. działki = 244,40 ha powierzchnia terenów).

Zapotrzebowanie na tereny związane z innymi funkcjami niż mieszkaniowa – 48,88 ha (244,40 ha + 20 % = 48,88 ha).

Łączne zapotrzebowanie terenów na nową zabudowę wynosi: 293,28 ha.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka przewiduje nowe tereny pod zabudowę z podziałem na poszczególne rodzaje/funkcje zabudowy na terenie miasta i gminy Kazimierza Wielka:

- zabudowa mieszkaniowa wielofunkcyjna (zagrodowa i/lub mieszkaniowa jednorodzinna) – ok. 61,90 ha,
- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna i/lub pensjonatowo - wypoczynkowa – ok. 18,45 ha,
- zabudowa usługowa – ok. 1,14 ha,
- zabudowa związana z działalnością gospodarczą – ok. 11,0 ha.

W studium przewidziano nowe tereny pod zabudowę o łącznej powierzchni – ok. 92,49 ha, w tym: pod zabudowę mieszkaniową ok. 80,35 ha; zabudowę pozostałą, towarzyszącą funkcji mieszkaniowej ok. 12,14 ha.

Rezerwa terenu dla kolejnych edycji studium lub zmian wynosi ok. 59,59 ha, w tym dla:

- zabudowy mieszkaniowej wielofunkcyjnej (zagrodowej i/lub mieszkaniowej jednorodzinnej) ok. 54,53 ha (134,88 ha – 80,35 ha),
- pozostałych funkcji ok. 5,06 ha (17,20 ha – 12,14 ha).

Mając na uwadze walory glebowe gminy, uwarunkowania fizjograficzne, elementy przyrodnicze i kulturowe, nie wyznaczono nowych obszarów do zabudowy, które wymagałyby znaczących inwestycji ze strony samorządu gminy w zakresie inwestycji drogowych i infrastruktury technicznej. W zdecydowanej większości – wyznaczone w studium – nowe tereny budowlane planowane do zainwestowania na terenie miasta i na terenie poszczególnych sołectw, stanowią uzupełnienie już istniejącej zabudowy i znajdują się przy istniejących układach komunikacyjnych oraz posiadają w dużym stopniu dostęp do infrastruktury technicznej.

W związku z kontynuacją rozwoju gminy, brak jest możliwości rezygnacji ze wskazanych w studium terenów potencjalnej zabudowy, przy założeniu, że rozwój gminy w zakresie realizacji inwestycji będzie utrzymywał dotychczasowe tempo. Tereny te pozostawia się dla potrzeb dalszego rozwoju różnorodnych funkcji zabudowy. Teren miasta Kazimierza Wielka oraz tereny części sołectw posiadają uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które definiują szczegółowo rodzaj zabudowy i chłonność poszczególnych terenów.

Władze samorządowe, chcąc zapewnić wszystkim mieszkańcom i przyszłym potencjalnym inwestorom, równe prawa w dostępie do terenów rozwojowych, przyjmowały wnioski w ramach sporządzania kolejnych zmian studium, które zostały szczegółowo przeanalizowane w celu ich

uwzględnienia w studium pod zainwestowanie, jeśli pozwalała na to sytuacja prawna terenów.

Niepewność procesów inwestycyjnych nie daje gwarancji, że wskazane tereny do rozwoju zabudowy w niniejszym studium są i będą wystarczające dla potrzeb rozwoju miasta i gminy Kazimierza Wielka.

Upływający czas oraz napływające wnioski potencjalnych inwestorów do kolejnych edycji studium, spowoduje w przyszłości kolejne zmiany studium i zmiany miejscowych planów oraz opracowanie nowych planów miejscowych dla terenów nie posiadających planów, co prawdopodobnie zwiększy ilość terenów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej.

Należy również zwrócić uwagę na fakt, że tereny o niewykształconej jeszcze strukturze funkcjonalno-przestrzennej, do czasu ich zabudowy i zagospodarowania będą nadal wykorzystywane w sposób dotychczasowy, głównie rolniczy.

Szczegółowa analiza i wyniki bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę - wymagane art. 10 ust. 1 pkt 7 i ust. 5 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym - wykonane na etapie opracowywania projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Kazimierza Wielka, zostały przedstawione w formie tekstowej i tabelarycznej w odrębnym opracowaniu pn. „*Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę na obszarze miasta i gminy Kazimierza Wielka*”, stanowiącym część składową „dokumentacji prac planistycznych”.

Korekta w zagospodarowaniu terenów wprowadzona w ramach zmiany Nr 1 studium z uwagi na istniejące zagospodarowanie obszaru obejmujące tereny gruntów rolnych (klas I-III) i drogę wewnętrzną oraz kwalifikację projektowanego przeznaczenia terenu – infrastruktura techniczna, nie ma wpływu na dotychczasowe ustalenia zawarte w bazowej edycji studium odnoszące się zapotrzebowania na nową zabudowę oraz bilansu terenów.

4. Bariery i predyspozycje rozwoju

Analiza stanu gminy, przeprowadzona w poszczególnych grupach tematycznych, została zakończona sprecyzowaniem uwarunkowań rozwoju w formie zagrożeń i szans rozwojowych.

Zagrożenia, to:

- ograniczenia uniemożliwiające pożądane zmiany, wynikające ze złej sprawności funkcjonowania układów przestrzennych bądź infrastruktury oraz trudności w wykorzystaniu możliwości tkwiących w rezerwach materialnych i intelektualnych,
- czynniki hamujące tempo przeobrażeń oddziaływujące na całą gminę lub na jej elementy,
- powstające zniekształcenia w zagospodarowaniu przestrzennym, powodujące zakłócenia prawidłowemu funkcjonowaniu układów osadniczych i w ich harmonijnym rozwoju.

Szanse, to:

- stan posiadany, mierzony walorami środowiska przyrodniczego, kulturowego i społecznego oraz

- jakością funkcjonowania struktur życia społecznego i gospodarczego,
- położenia w stosunku do głównych tras komunikacyjnych drogowych i kolejowych,
 - stymulatory materialne i psychospołeczne w postaci ofert, wsparcia finansowego, stworzenia warunków działania bodźców i dostępnych informacji,
 - czynniki przyspieszające pożądane przeobrażenia oddziałujące na sposób wykorzystania i zarządzania, a także otwarcie na pozytywne wpływy otoczenia.

Przeciwstawianie się zagrożeniom i wykorzystywanie szans, prowadzi do wyznaczenia celów i kierunków rozwoju

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy określa politykę przestrzenną gminy

4.1. Główne uwarunkowania zewnętrzne

Pod względem podziału fizyczno-geograficznego, obszar gminy Kazimierza Wielka, położony jest w obrębie makroregionu Niecka Nidziańska, w mezoregionie Płaskowyż Proszowicki.

Powiązania przyrodnicze gminy z terenami sąsiednimi, odbywają się za pośrednictwem głównego ciągu ekologicznego doliny rzeki Nidzicy oraz ciągów ekologicznych rzek Małoszówki, Jawornika i Łękawy oraz dolin innych niewielkich cieków wodnych.

Gmina Kazimierza Wielka położona jest na najdalej wysuniętych na wschód terenach województwa świętokrzyskiego. Od południa i zachodu graniczy z terenem powiatu proszowickiego położonego w województwie małopolskim. Odległość drogowa, z terenu miasta Kazimierza Wielka do Krakowa, wynosi ok. 55,0 km, a do Kielc wynosi ok. 93,0 km. Większość ruchu lokalnego na terenie gminy odbywa się w kierunku Proszowic i dalej do Krakowa. Kraków jest też, miejscem pracy nauki, rozrywki i zakupów, często wybieranym przez mieszkańców gminy Kazimierza Wielka.

Podstawowe połączenia komunikacyjne z terenu gminy realizowane są w oparciu o drogi wojewódzkie: Nr 776 Kraków – Busko Zdrój i Nr 768 Jędrzejów – Kazimierza Wielka – Koszyce – Brzesko, splatające swój przebieg w granicach miasta Kazimierza Wielka. Dzięki tym drogom miasto Kazimierza Wielka uzyskuje połączenie z największymi aglomeracjami miejskimi Krakowa, Górnego Śląska oraz Kielc.

Połączenia z sąsiednimi ośrodkami powiatowymi i gminnymi, odbywają się drogami:

- wojewódzką Nr 776 z Proszowicami, Czarnocinem i Buskiem Zdrój,
- wojewódzką Nr 768 z Koszycami, Bejscami, Jędrzejowem, Skalbmierzem i Pińczowem,
- wojewódzkimi Nr 768 i 783 z Miechowem,
- powiatową Nr 0546 T z Bejscami,
- powiatową Nr 0530 T z Proszowicami (alternatywne połączenie).

4.2. Główne uwarunkowania wewnętrzne

4.2.1. Szanse i predyspozycje rozwojowe

Środowisko przyrodniczo – kulturowe

- Podłoże lessowe, na którym wykształciły się najżyźniejsze typy gleb (głównie czarnoziem i czarne ziemie).
- Niski stopień zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego i korzystne warunki klimatyczne o potwierdzonych właściwościach leczniczych.
- Znaczne obszary rozległej doliny rzeki Nidzicy, stanowiącej główny ciąg ekologiczny w granicach gminy, sprzyjający migracji gatunków i stanowiący obszar łąk cennych gospodarczo.
- Udokumentowane zasoby wód termalnych i leczniczych w złożu „Cudzynowice”, na bazie którego można będzie prowadzić lecznictwo uzdrowiskowe.
- Zbiorniki retencyjne, w oparciu o które można rozwinąć turystykę i rekreację.
- Bogata przeszłość historyczna miasta i gminy i związane z tym liczne zabytki kultury materialnej i archeologicznej.

Rolnictwo

- Wysoka i najwyższa przydatność rolnicza użytków rolnych.
- Korzystne warunki agroklimatyczne dla rozwoju warzywnictwa i sadownictwa.
- Doświadczenie mieszkańców gminy w produkcji warzywniczej i hodowlanej.
- Wysoka jakość ekologiczna gleb, predysponująca je do rozwoju produkcji zdrowej żywności, znajdującej nabywców zarówno w Kraju jak i w całej Unii Europejskiej.
- Położenie gminy w zasięgu oddziaływania dużych aglomeracji Śląska i Krakowa, a także giełd rolnych w Proszowicach i Kielcach, stanowiący tradycyjny rynek zbytu dla produkcji rolniczej.
- Możliwość wykreowania miasta Kazimierza Wielka jako ośrodka rejonowego obsługi gospodarki żywnościowej.
- Duże możliwości dostosowywania produkcji rolniczej do zmieniających się potrzeb rynku.

Zagadnienia społeczno-gospodarcze

- Istniejąca na obszarze miasta i gminy ilość placówek edukacyjnych zapewnia w sposób zadowalający potrzeby mieszkańców gminy jak i powiatu kazimierskiego.
- Bliskość miasta Krakowa, jako ośrodka kształcącego kadrę pracowniczą w różnych specjalnościach.
- Istniejące obiekty służby zdrowia zabezpieczają potrzeby mieszkańców miasta i gminy w zakresie opieki zdrowotnej.
- Dogodny dostęp do specjalistycznych placówek opieki zdrowotnej na terenie miasta Krakowa.

- Dobrze rozwinięty system usług komunalnych i publicznych, który w pełni zabezpiecza potrzeby mieszkańców miasta i gminy.
- Znaczny potencjał ekonomiczny gminy, możliwy do wykorzystania dzięki dużej liczbie „rąk do pracy” w rolnictwie i poza rolnictwem.
- Korzystne położenie gminy w pobliżu dużych rynków zbytu – aglomeracji śląskiej i krakowskiej.
- Możliwość poszerzenia rynku zatrudnienia w gminie dzięki realizacji lecznictwa uzdrowiskowego i towarzyszących temu rozwojowi innych branży społeczno-gospodarczych.
- Zasoby iłów krakowieckich, stanowiących potencjalną bazę surowcową, dla przywrócenia produkcji wyrobów ceramicznych na terenie gminy.

Komunikacja

- Koncentryczny układ dróg dojazdowych do miasta ułatwiający szybki dostęp do usług z obszaru gminy Kazimierza Wielka jak również i z gmin sąsiednich.
- Łatwy dostęp za pomocą sieci drogowej do autostrad i dróg ekspresowych umożliwiających dogodny dojazd do odległych miejsc w Polsce i Europie.
- Budowa obwodnicy miejskiej, umożliwiającej wyprowadzenie ruchu tranzytowego z zainwestowanego centrum miasta.
- Dobrze rozwinięta komunikacja pasażerska wiążąca miasto z sąsiednimi ośrodkami usługowymi.
- Dobrze funkcjonujący dowóz dzieci i młodzieży do szkół na terenie miasta i gminy.
- Połączenie miasta z innymi ośrodkami, za pomocą edukacyjnej trasy rowerowej.

Infrastruktura techniczna

- Sprawna sieć kanalizacyjna obsługująca teren miasta i części sołectw gminy.
- Oczyszczanie ścieków sanitarnych pochodzących z terenu aglomeracji Kazimierza Wielka.
- Zwodociągowanie terenu miasta i większości sołectw w północnej, centralnej i południowo-wschodniej części gminy.
- Możliwość doprowadzenia wody wodociągowej, w realnie krótkim czasie, do pozostałych sołectw na terenie gminy.
- Możliwość rozwoju ekologicznej ciepłowni na terenie miasta, ogrzewającej obiekty dzięki możliwości wykorzystania zasobów wody termalnej udokumentowanej na terenie gminy.
- Możliwość rozwoju sieci gazowej na terenie miasta i gminy, dzięki zasobom gazu przewodowego, obecnie przebiegającego przez gminę jedynie w formie przesyłu tranzytowego, po realizacji stacji redukcyjnej na terenie gminy.
- Korzystny układ sieci elektroenergetycznej, zabezpieczający zapotrzebowanie na energię dla miasta i gminy.
- Systematyczny rozwój nowoczesnej sieci szerokopasmowej, dającej możliwość korzystania z usług teleinformatycznych oraz multimedialnych.

- Dobrze rozwinięta sieć telefonizacji przewodowej i telefonii komórkowej.

4.2.2. Bariery i ograniczenia rozwojowe

Środowisko przyrodniczo – kulturowe

- Znaczny stopień degradacji gleb powodowany procesami erozyjnymi.
- Mała powierzchnia lasów skutkującaubożeniem różnorodności biologicznej gminy.
- Brak systemu kanalizacji sanitarnej na większości obszaru gminy stanowiący zagrożenie dla czystości wód i gleb w gminie.
- Niezadawalający stopień czystości wód powierzchniowych rzek Nidzicy i Małoszówki.
- Brak udokumentowanych zasobów zwykłych (słodkich) wód podziemnych.
- Bliskie sąsiedztwo aglomeracji śląsko-krakowskiej stanowiącej potencjalne źródło zanieczyszczenia gazowego i pyłowego powietrza z istniejących obiektów przemysłowych tej aglomeracji.
- Słabo wykorzystany, dla promocji gminy, unikalny potencjał dziedzictwa archeologicznego terenu.

Rolnictwo

- Lokalnie duże spadki terenu utrudniające uprawę gleb i nasilające erozję wodną (13% gruntów ornych zagrożonych jest erozją silną).
- Zbyt duże zatrudnienie w rolnictwie – ukryte bezrobocie argalne.
- Duże rozdrobnienie gospodarstw rolniczych
- Większość gospodarstw rolnych nie przekracza 5 ha użytków rolnych, co niekorzystnie wpływa na efektywność gospodarowania.
- Brak lokalnego drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego – zdolnego zagospodarować na miejscu bazę surowcową.
- Niska opłacalność produkcji rolniczej oraz niedobór kredytów inwestycyjnych.
- Mała funkcjonalność znacznej części siedlisk rolniczych (małe działki zagrodowe, niekorzystna ich lokalizacja w stosunku do uprawianego areалу).
- Niska zdolność inwestycyjna podmiotów działających w rolnictwie oraz niewielka rentowność inwestycji w tym sektorze gospodarki.

Zagadnienia społeczno-ekonomiczne

- Średni poziom urbanizacji miasta Kazimierza Wielka.
- Słaba aktywność do samoorganizacji społecznych oraz koncentracji do wspólnych przedsięwzięć gospodarczych.
- Mała ilość miejsc pracy w zawodach pozarolniczych.

- Ujemny przyrost naturalny i starzenie się ludności gminy.
- Mała baza obiektów z zakresu opieki społecznej oraz środowiskowych domów samopomocy, co przy obserwowanym wzroście osób starszych jest szczególnie ważne.
- Niewystarczająca ilość małych i średnich przedsiębiorstw związanych z rzemiosłem i usługami świadczonymi na rzecz rolnictwa.
- Bardzo zróżnicowana rzeźba terenu, z dużym udziałem stoków o nachyleniu zboczy powyżej 10%, co ogranicza możliwość pozyskiwania terenów na cele budowlane.

Komunikacja

- Słabo ukształtowany układ ulic w mieście.
- Zbyt mała pojemność parkingów ogólnodostępnych dla obsługi osób korzystających z usług na obszarze miasta.
- Brak kanalizacji deszczowej przy większości dróg.
- Niski standard niektórych dróg gminnych.

Infrastruktura techniczna

- Brak sieci wodociągowej w południowo-zachodniej części gminy.
- Brak Głównego Zbiornika Wód Podziemnych – wód słodkich – na terenie gminy, powoduje konieczność korzystania z ujęć wody na terenach gmin sąsiednich.
- Brak systemu kanalizacji sanitarnej na części obszaru gminy powoduje pogorszenie stanu czystości środowiska i standardu życia mieszkańców.
- Brak oczyszczalni ścieków deszczowych i niepełny system kanalizacji deszczowej na obszarze miasta.
- Zagrożenie środowiska pyłami i związkami siarki z licznych kotłowni opalanych węglem.
- Brak centralnej ciepłowni dla potrzeb miasta.
- Brak gazyfikacji gminy i miasta, co pogarsza standard życia mieszkańców.

4.2.3. Problemy i konflikty przestrzenne wynikające z dotychczasowego zagospodarowania terenu gminy

1. Lokalizacja zabudowy na obszarach o niekorzystnych warunkach fizjograficznych.
2. Postępująca degradacja gleb powodowana erozją wodną oraz brak skutecznego przeciwdziałania tym procesom.
3. Brak ustaleń dotyczących sposobu zagospodarowania gruntów znajdujących się w niekorzystnym położeniu (wąwozy, strome stoki).

4. Brak większych rezerw terenów budowlanych przeznaczonych na cele rozwoju przedsiębiorczości związanej z obsługą rolnictwa (usługi mechaniczne, produkcyjne i przetwórstwo rolno-spożywcze).
5. Brak podstawowych obiektów usługowych w części sołectw.
6. Lokalizacja znacznej ilości zabudowy w strefach uciążliwości od istniejących dróg.
7. Lokalizacja części zabudowy w rozproszeniu, utrudniającej możliwość oszczędnego uzbrojenia terenu.
8. Brak zagospodarowanych i estetycznie urządzonych przestrzeni publicznych w większości sołectw.
9. Mały zasób i rozproszenie dostępnych gruntów komunalnych.
10. Nakładanie się ruchu lokalnego i miejscowego na obszarze miasta, powodujące zaburzenia w ruchu pojazdów oraz w ruchu pieszym.
11. Brak większych powierzchni parkingowych w centrum miasta.
12. Brak dogodnych połączeń pomiędzy sołectwami położonymi w południowej części gminy.